

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
OIRPOSDRU REGIUNEA VEST

Nr. 5 / 2013

Revistă bilingvă • Vol. III

Revista de Economie Socială

Journal of Social Economy

INVESTEȘTE ÎN OAMENI!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

Asociația Alternative Sociale

Universitatea
„Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Academia de Studii
Economice, București

România

Programul
Națiunilor Unite pentru
Dezvoltare România

Vol. III/Nr. 5

Decembrie 2013/December 2013

**Revista
de Economie Socială**

**Journal
of Social Economy**

Ediția
Hamangiu
2013

REVISTA DE ECONOMIE SOCIALĂ

ISSN print: 2248 – 0560; ISSN online 2248 – 3667

ISSN-L = 2248 – 0560

Revista este editată în parteneriat de către Asociația Alternative Sociale, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Academia de Studii Economice, București și UNDP/Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România, în cadrul proiectului „Modelul economiei sociale în România”, la Editura Hamangiu, București.

Scop:

Revista de Economie socială se dorește a fi un cadru de promovare, reflecție și dezbateră a temelor de interes pentru domeniul economiei sociale. Articolele și studiile publicate vor reflecta aspecte teoretice, practice și experiențe locale, naționale și transnaționale. Sunt încurajate abordările inovatoare pentru dezvoltarea economiei sociale, reunind perspective teoretice din mediul academic și de cercetare cu perspectivele practice ale organizațiilor profit și non-profit, ale experților din întreprinderile sociale și administrație.

Toate articolele trimise vor fi supuse unui proces de recenzare (peer-group review). Revista apare de cinci ori pe an, în 500 de exemplare/număr.

Copyright:

Responsabilitatea conținutului articolelor revine, în întregime, autorului (autorilor). Autorul care trimite un manuscris (care este indicat pentru corespondență, în cazul semnării de către mai mulți autori) are responsabilitatea de a se asigura că trimiterea spre publicare/publicarea a fost încuviințată de toți autorii. Este, de asemenea, responsabilitatea autorului de a primi acceptul instituției de proveniență pentru publicare, dacă acesta îi este solicitat. Corespondența legată de un manuscris va fi purtată cu autorul care va trimite textul, dacă nu există specificată, de la început, o altă solicitare din partea semnatarilor articolului.

Autorii vor avea în vedere audiența interdisciplinară și multinațională atunci când își redactează contribuția. Trebuie avute în vedere implicațiile analizei pentru cititorii din alte domenii, alte țări și alte discipline. Prezentarea stereotipă a indivizilor și a grupurilor sociale va fi evitată.

Articolele vor conține numărul specificat de cuvinte, inclusiv rezumatul, cuvintele cheie, notele și bibliografia, în funcție de tipul articolului: studii teoretice și empirice: 5000-7000 cuvinte; descrieri de experiențe și bune practici: 1800-2200 cuvinte; recenzii: 800-1200 cuvinte.

Este de dorit ca textul să nu mai fi fost publicat sau trimis spre publicare în altă parte. Dacă autorul are un articol înrudit publicat, va specifica acest lucru.

JOURNAL OF SOCIAL ECONOMY

ISSN print: 2248 – 0560; ISSN online 2248 – 3667

ISSN-L = 2248 – 0560

The journal is edited in partnership by Alternative Sociale Association, “Alexandru Ioan Cuza” University, Iași, The Bucharest Academy of Economic Studies and United Nations Development Programme Romania, in the project: “Social Economy model in Romania”, Hamangiu Publishing House, Bucharest.

Aims:

The Journal of Social Economy is intended as an opportunity for promoting, reflecting upon and debating various topics in the area of social economy. The articles and studies published here reflect theoretical and practical issues, as well as instances of local, national and transnational experience. Our journal encourages innovative interdisciplinary and cross-disciplinary approaches to social economy development, connecting the theoretical views of the academic and research world with the practical outlook offered by for-profit and non-profit organizations, social enterprises and administration experts.

All submissions will undergo a peer-group review process. The journal is published five times per year. Number of copies/issue: 500 copies. Any views expressed in this publication are the views of the authors and are not the views of the editors or publishing house.

Copyright:

Submission of a manuscript implies that the work described has not been published before (except in the form of an abstract or as part of a published lecture, or thesis), that it is not under consideration for publication elsewhere. The author (authors) has (have) the full responsibility of the articles' content. The submitting (Corresponding) author is responsible for ensuring that the article's publication has been approved by all the other coauthors. It is also the authors' responsibility to ensure that the articles emanating from a particular institution are submitted with the approval of the necessary institution. Only an acknowledgment from the editorial office officially establishes the date of receipt. Further correspondence and proofs will be sent to the corresponding author(s) before publication unless otherwise indicated.

The authors should take into consideration the interdisciplinary and multinational addressability when they write their works. They should also take into consideration the implications of the analysis for the readers from other study areas, other countries and other subjects. The stereotypical presentation of individuals and social groups should be avoided.

The articles will contain the specified number of words including the abstract, keywords, notes and references: theoretical studies: 5000-7000 words; empirical studies: 5000-7000 words; described experiences and best practices: 1800-2200 words; book reviews: 800-1200 words.

The text should not have already been published or sent to another publication. If the author has a similar article published, he/she should specify this.

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC ȘI EDITORIAL

Michael Cernea, Universitatea George Washington, SUA;
Nicu Gavriluță, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România;
Cătălin Ghinăraru, INCSMPS, București, România;
Silviu Neagu, Academia de Studii Economice, București, România;
Mariana Iovițu, Academia de Studii Economice, București, România;
Vasile Ișan, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România;
Pobeda Loukanova, Institutul de Cercetări Economice, Veliko Turnovo University, Bulgaria;
Cătălin Luca, Asociația Alternative Sociale, România;
Antonio Maturò, Universitatea `Gabriele D`Annunzio` Chieti-Pescara, Italia;
Mona Maria Pivniceru, Judecător la Curtea Constituțională a României;
Marius Cristian Neacșu, Academia de Studii Economice, București, România;
Livi Oprea, Centrul de Etică și Politici de Sănătate, Iași, România;
Nadji Rahmania, Universitatea Lille I, Franța;
Adina Rebeleanu, Universitatea Babeș Bolyai, Cluj Napoca, România
Simona Stănescu, Academia Română/ICCV; Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, România
Daniela Vîrjan, Academia de Studii Economice, București, România.

Editor Șef

Daniela-Tatiana Șoitu, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România

Membri

Adriana Doboș, Asociația Alternative Sociale, România;
Victoria Canțîr, Asociația Alternative Sociale, România;
Geta Mitrea, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România;
Conțiu Tiberiu Șoitu, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România;
Adrian Kanovici, Academia de Studii Economice, București, România.

Adresa redacției: Asociația Alternative Sociale, Str. Cuza Vodă nr. 8A, Iași 700036, România, jse@alternativesociale.ro; Tel.: 0332/405.475/Fax: 0332/405.477;

Adresa Editurii: Hamangiu, Str. Colonel Corneliu Popeia, Nr. 36, Sector 5, București; www.hamangiu.ro

Revista de Economie Socială este indexată în DOAJ, Proquest-Ulrich, Ebsco, CEEOL, IndexCopernicus și SCIPPIO și disponibilă online cu acces gratuit la adresa: <http://profitpentruoameni.ro>

Contribuțiile pentru Revista de Economie Socială pot fi trimise continuu pe adresa redacției.

Datele de apariție a Revistei de Economie Socială:
28 februarie, 15 mai, 31 iulie, 31 octombrie și 15 decembrie.

SCIENTIFIC AND EDITORIAL BOARD

Michael Cernea, The George Washington University, USA;
Nicu Gavriluță, Alexandru Ioan Cuza University Iasi, Romania;
Cătălin Ghinăraru, INCSMPS, Bucharest, Romania;
Silviu Neaguș, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania;
Mariana Iovițu, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania;
Vasile Ișan, Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania;
Pobeda Loukanova, Institut for Economic Research, Veliko Turnovo, Bulgaria;
Cătălin Luca, Alternative Sociale Association, Romania;
Antonio Maturro, University `Gabriele D`Annunzio` Chieti-Pascara, Italy;
Mona Maria Pivniceru, Judge on The Romanian Constitutional Court;
Marius Cristian Neacșu, The Bucharest Academy of Economic Studies, România;
Liviu Oprea, Centre of Ethics and Health Policies, Iași, Romania;
Nadji Rahmania, l'Université de Lille I, France;
Adina Rebeleanu, Babeș Bolyai University, Cluj Napoca, România
Simona Stănescu, Romanian Academy/RIQL; United Nations Development Programme Romania
Daniela Vîrjan, The Bucharest Academy of Economic Studies, România.

Editor in Chief

Daniela-Tatiana Șoitu, Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania

Members

Adriana Doboș, Alternative Sociale Association, Romania;
Victoria Canțîr, Alternative Sociale Association, Romania;
Geta Mitrea, Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania;
Conțiu Tiberiu Șoitu, Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania;
Adrian Kanovici, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania.

Address: Alternative Sociale Association, no. 8A Cuza Voda Street, Iasi 700036, Romania, jse@alternativesociale.ro; Phone: 0332/405475; Fax: 0332/405477

Publishing house: Hamangiu, Colonel Corneliu Popeia Str., No. 36, District 5, Bucuresti; www.hamangiu.ro

Journal of Social Economy is covered in DOAJ, Proquest-Ulrich, Ebsco, CEEOL, IndexCopernicus and SCIPPO and available on-line with open access, on: <http://profitpentruoameni.ro>

The authors can send their contributions *continuously* to editorial and editor's address.

Journal of Social Economy is published on:
28th February, 15th May, 31th July, 31th October and 15th December.

CUPRINS

ECONOMIA SOCIALĂ. PERSPECTIVE TEORETICE

Economia socială în România: recomandări pentru dezvoltare

Simona Maria Stănescu, Cătălin Luca, Alina Bocai,

Romeo Asiminei, Daniela Vîrjan _____ 3

Formarea agenților dezvoltării comunitare rurale

Ion Ionescu _____ 49

Antreprenoriatul – soluție disponibilă și fezabilă pentru creșterea motivației și satisfacției în muncă a asistenților sociali

Vlăduț Oana-Magda, Seprodi Liliana Dorina _____ 78

ECONOMIA SOCIALĂ. PERSPECTIVE EMPIRICE

Centrele de resurse în economia socială din România

Mihaela Pitea _____ 123

Perspectiva beneficiarilor proiectului „Modelul Economiei Sociale în România”

Victoria Canțîr _____ 135

ECONOMIA SOCIALĂ. ORGANIZAȚII ȘI PRACTICI

Interviu cu Doamna Simona Carobene, Administratorul SC Proiect Mozaic SRL

Gheorghe Pascaru _____ 151

Masterul de Asistență Socială și Economie Socială

Adina Rebeleanu _____ 167

**Profesionalizarea prin intermediul Masteratului în
Economie Socială – dimensiune a parteneriatului între
comunități, mediul de afaceri și cel educațional universitar**

Cosmin Goian, Marius Vasiliuță Ștefănescu _____ 175

RECENZIE

**De la idee la profit: cum să înființezi o întreprindere de
economie socială în România?**

Autori: Simona Maria Stănescu, Diana Maria Neguț

Mirela Nemțanu (Vonica-Răduțiu) _____ 203

Economia socială în contextul dezvoltării locale

Coord.: Claudia Petrescu

Mihaela Pitea _____ 209

Economia socială a grupurilor vulnerabile

Coord.: Doru Buzducea

Daniela Gaba _____ 218

**Între oportunități și riscuri: oferta de economie socială în
regiunile de dezvoltare București-Ilfov și Sud-Est**

Coordonatori: Simona Maria Stănescu, Sorin Căce și

Filip Alexandrescu

Adina Mihăilescu _____ 226

**Cine va câștiga în numele democrației globale? Democrație
globală. Perspective normative și empirice**

Autori: Daniele Archibugi, Mathias Koenig-Archibugi,

Raffaele Marchetti

Diana Mărgărit _____ 237

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORI _____ 247

SUMMARY

SOCIAL ECONOMY. THEORETICAL PERSPECTIVES

Social economy in Romania: recommendations for development

Simona Maria Stănescu, Cătălin Luca, Alina Bocai,

Romeo Asiminei, Daniela Vîrjan _____ 26

Training of rural community development agents

Ion Ionescu _____ 63

The entrepreneurship – an available and feasible solution for enhancing the social workers’ motivation and satisfaction in work

Vlăduț Oana-Magda, Seprodi Liliana Dorina _____ 99

SOCIAL ECONOMY. EMPIRICAL PERSPECTIVES

Resources centers in the field of social economy in Romania

Mihaela Pitea _____ 129

The perspective had by the beneficiaries of the project

“The Social Economy Model in Romania”

Victoria Canțîr _____ 142

SOCIAL ECONOMY. ORGANISATIONS AND PRACTICES

Interview with Mrs. Simona Carobene, Administrator of SC Proiect Mozaic SRL

Gheorghe Pascaru _____ 159

Master Program: Social Work and Social Economy

Adina Rebeleanu _____ 171

Professionalization through the social Economy Master Program – dimension of partnership between communities, business and university education environment

Cosmin Goian, Marius Vasiliuță Ștefănescu _____ 188

BOOK REVIEW

From idea to profit: how can we start a social economy enterprise in Romania?

Authors: Simona Maria Stănescu, Diana Maria Neguț

Mirela Nemțanu (Vonica-Răduțiu) _____ 206

Social economy within the context of local development

Ed.: Claudia Petrescu

Mihaela Pitea _____ 213

The social economy of vulnerable groups

Ed.: Doru Buzducea

Daniela Gaba _____ 222

Between opportunities and risks: the social economy supply in the development regions Bucharest-Ilfov and South-East

Eds.: Simona Maria Stănescu, Sorin Cace și Filip Alexandrescu

Adina Mihăilescu _____ 231

Who will win in the name of global democracy? Global Democracy. Normative and Empirical Perspectives,

Authors: Daniele Archibugi, Mathias Koenig-Archibugi, Raffaele Marchetti

Diana Mărgărit _____ 242

RECOMMENDATIONS FOR AUTHORS _____ 251

**Economia socială.
Perspective teoretice**

**Social economy.
Theoretical perspectives**

ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA: RECOMANDĂRI PENTRU DEZVOLTARE^[1]

Simona Maria Stănescu^[2], Cătălin Luca^[3],
Alina Bocai^[4], Romeo Asiminei^[5], Daniela Virjan^[6]

Abstract

Articolul explorează potențialul de dezvoltare a economiei sociale (ES) în România prin proiectarea unor soluții și recomandări pentru dezvoltarea durabilă a ES în România. Articolul prezintă scenarii pentru dezvoltarea cadrului ES în România. În primul scenariu, întreprinderile sociale se bucură de același regim ca orice alt agent economic acestora fiind-le facilitate accesul la resurse instituționale și financiare. În al doilea scenariu, întreprinderile sociale sunt promovate prin mecanisme specifice de susținere. Am identificat două opțiuni strategice în cel de al doilea scenariu: susținerea întreprinderilor sociale independent de angajarea grupurilor vulnerabile și promovarea, pe lângă întreprinderile sociale, a întreprinderilor sociale de inserție orientate spre angajarea grupurilor vulnerabile. Asumarea oricăruia dintre cele două scenarii implică o serie de recomandări privind cadrul financiar, legal, instituțional și social care sunt analizate. Articolul argumentează că îndeplinirea obligațiilor de stat membru al Uniunii Europene implică asumarea unei viziuni stra-

---

^[1] Fragmente din articol aparțin Raportului de recomandări al economiei sociale România 2013 din cadrul proiectului POSDRU Modelul economiei sociale în România co-finanțat prin Fondul Social European și implementat de Asociația Alternative Sociale din Iași în parteneriat cu Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, Academia de Studii Economice și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România.

^[2] Sociolog, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, București, simona_vonica@yahoo.com.

^[3] Psiholog, Asociația Alternative Sociale din Iași, strada Cuza Vodă nr. 8A, e-mail: cluca@alternativesociale.ro.

^[4] Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România, Bulevardul Primăverii 48A, sector 1, București, alina.bocai@undp.org.

^[5] Sociolog, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice, Departamentul de Sociologie și Asistență Socială, Bd. Carol 1, nr. 11, 700506, e-mail: romeoasiminei@yahoo.com.

^[6] Economist, Academia de Studii Economice, București e-mail: daniela_virjan@yahoo.com.

tegice privind întreprinderile sociale ca entități ale economiei sociale (al doilea scenariu de dezvoltare).

Cuvinte cheie: economie socială, întreprinderi sociale, întreprinderi sociale de inserție,

Economia socială reprezintă o preocupare comună de identificare a unor soluții alternative inovatoare la problema ocupării forței de muncă. În România, primele referiri legislative la ES sunt din 2002^[1] și reflectă o înțelegere eronată a termenului în dezacord cu principiile internaționale (Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, 2010; Stănescu *et al*, 2012a). Definirea ES în documentele de finanțare a proiectelor cofinanțate prin Fondul Social European (FSE) prin Programul Operațional de Dezvoltare a Resurselor Umane (POSDRU) nu a adus mai multă claritate (MMFPS 2010, p. 35). În lipsa unei definiții a ES unanim acceptate la nivel european și național (MMFPS, 2010; Asiminei, 2012a, p. 3; Stănescu *et al*, 2012, pp. 6-13) promovarea unor măsuri de dezvoltare a domeniului ES depinde de cunoașterea fundamentată științific a domeniului ES și respectarea specificității acesteia. Conform Legii 292/2011 a asistenței sociale „economia socială reprezintă un sector ce cuprinde activități economice care, în subsidiar și cu condiția menținerii performanței economice, includ obiective de tip social” (art. 6, lit. I). Conform Legii 292/2011 „organizarea și funcționarea sectorului ES se reglementează prin lege specială” (art. 54 (4)). Adoptarea unei legi a ES este susținută de rezultatele cercetărilor românești (MMFPS, 2010; ADV, 2011, p. 31; Cace *et al*, 2011, p. 68; Stănescu, 2013, p. 76).

Cadrul metodologic

Elaborarea scenariilor de dezvoltare a ES s-a realizat prin metode de cercetare calitative și cantitative: analiza documentară, analiza primară și secundară de date și analiza diagnostic. Un element de originalitate l-a reprezentat constituirea unei baze de date a volumelor românești dedicate ES (Stănescu *et al*, 2013, pp. 47-52). Scopul demersului de cercetare științifică a fost realizarea unei diagnoze a cadrelor financiar,

[1] Hotărârea de Guvern 829/2002 privind aprobarea Planului național anti-sărăcie și promovare a incluziunii sociale.

legal, instituțional și social cu impact asupra ES din România în vederea fundamentării recomandărilor de promovare durabilă a ES.

Validarea recomandărilor privind dezvoltarea ES s-a realizat în strânsă colaborare și dialog nemijlocit cu specialiștii activi în domeniul ES dar și reprezentanți ai mediului academic și universitar. În aprilie-iunie 2013 au fost organizate opt sesiuni de consultări publice în vederea validării recomandărilor propuse de echipa de cercetare.

Funcționarea entităților de economie socială. Reglementări europene și naționale relevante

Formele ES recunoscute la nivel european sunt: cooperativele, asociațiile, fundațiile și organizațiile mutuale^[1]. Documentele europene fac referiri la întreprinderi sociale fără a le defini. Deși au fost întreprinse demersuri pentru adoptarea unor statute europene ale entităților de ES^[2], singurul în vigoare din 2003 este cel al cooperativelor (Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, 2010, pp. 24-5). Conform principiului subsidiarității între palierul decizional european și cel național și principiului suveranității naționale, statutul european al cooperativelor nu este în contradicție cu reglementările naționale. Pe lângă susținerea activității cooperativelor, statutul a permis promovarea în țările unde nu erau reglementate (Regatul Unit al Marii Britanii^[3]) sau unde prestigiul social era scăzut datorită conotațiilor comuniste (țările din Europa Centrală și de Est) (Chaves *et al*, 2007, p. 70). În 2012 funcționau cooperative în toate cele 30 de state membre și candidate; asociațiile și funda-

---

[1] Echivalentul parțial al caselor de ajutor reciproc (CAR) ale salariaților și ale pensionarilor din România. Menționăm utilizarea neadecvată a neologismului de origine franceză (mutual) în volumele privind ES din România în locul traducerii românești case de ajutor reciproc. Traducerea substantivului francez, conform *Dicționarului francez-român român-francez*, este mutualité = 1. mutualitate, reciprocitate 2. sistem de ajutor reciproc (Haneș, 1991, p. 237).

[2] Statutul de constituire a Societăților Mutuale Europene propus în 1992 și retras în 2006; Statutul asociațiilor și fundațiilor propus în 1992, în 1997. Toate au fost retrase datorită lipsei de consens.

[3] La data de 12.03.2010 a avut loc a treia citire a unui proiect de lege *Co-operative and Community Benefit Societies and Credit Unions Act 2010* III.

țiile în 24 dintre acestea^[1] și CAR-uri în 21 dintre acestea^[2] (Chaves *et al*, 2012, pp. 32-3).

Entitățile de ES reglementate în nouă state membre^[3] sunt: asociațiile, fundațiile, cooperativele de consum, cooperativele de credit^[4] și cooperativele de producție^[5], asociațiile de ajutor reciproc^[6], atelierile protejate^[7] și organizațiile de utilitate publică^[8]. Cooperative sociale funcționează în Belgia, Italia, Luxemburg și Polonia (MMFPS, 2010, p. 76; Spear, 2013, p. 13).

În concordanță cu principiile ES recunoscute la nivel european dar și cu reglementările naționale în vigoare, entitățile de ES din România sunt: asociațiile și fundațiile; organizațiile nonprofit organizate sub forma caselor de ajutor reciproc ale salariaților (CARS) și ale pensionarilor (CARP)^[9]; cooperativele de credit și societățile cooperative de gradul 1 reglementate prin Legea 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperăției cu completările și modificările ulterioare. Acestea sunt: societăți cooperative meșteșugărești, societăți cooperative (COOP) de consum, COOP de valorificare, COOP agricole^[10], COOP de locuințe, COOP pescărești, COOP de transporturi, COOP forestiere și COOP de alte forme (MMFPS, 2010, p. 41). Alte forme de organizare care respectă parțial principiile ES, dar a căror activitate este relevantă pentru ES sunt: obștea și composesoratul, unitățile protejate autorizate și societățile cu obiectiv social, asociațiile de ajutor mutual (ADAM-urile) (Stănescu *et al.*, 2012a, pp. 51-2).

---

[1] Cu excepția Ciprului, Irlandei, Lituaniei și Republicii Cehe.

[2] Cu excepția Ciprului, Croației, Estoniei, Germaniei, Lituaniei, Poloniei, Republicii Cehe și Ungariei.

[3] Austria, Belgia, Franța, Germania, Irlanda, Italia, Luxemburg, Spania și Regatul Unit al Marii Britanii.

[4] Cu excepția Luxemburgului.

[5] Cu excepția Luxemburgului și Regatului Unit al Marii Britanii.

[6] Cu excepția Austriei și Germaniei.

[7] Cu excepția Germaniei, Italiei și Spaniei.

[8] Cu excepția Franței, Germaniei, Italiei și Spaniei.

[9] CAR în domeniul asigurării și sănătății sunt slab reprezentate la noi ca asociațiile de ajutor mutual (ADAM)-uri.

[10] Reglementate prin Legea 566/2004 a cooperăției agricole, cu modificările și completările ulterioare.

Cercetările românești privind percepția cadrului legislativ de către cei care lucrează în entitățile de ES asupra sunt relativ puține. Conform unei cercetări cantitative realizată asupra entităților de ES din Timișoara, cunoașterea ES este superficială și autoidentificarea scăzută (Vasiluță-Ștefănescu, 2013). Conform unui sondaj pe bază de chestionar din 2011 în regiunile de dezvoltare București-Ilfov și Sud-Est, cadrul legislativ era apreciat ca eficient în special de către CAR-uri. Modificările legislative recente^[1] pentru fiecare tip de entitate de ES „au avut impact în special asupra organizării și funcționării COOP” (Cace *et al*, 2011, p. 68).

Principala problemă cu care se confruntă entitățile de ES este slaba organizare și reprezentare, inclusiv apartenența la rețele internaționale și naționale de ES (MMFPS, 2010, p. 92; Asiminei, 2012b, p. 4). În 2010, majoritatea COOP și CAR-urilor nu aveau filiale și nu aparțineau unor rețele internaționale. Comparativ, 39% dintre entitățile de ES din cele nouă state europene aveau cel puțin o filială la nivel local, regional sau european. Peste un sfert dintre ele considerau rețelele, parteneriatul și imaginea publică pe locul doi între punctele lor tari (MMFPS, 2010, pp. 88, 91). Presiunea susținerii activităților economice nu este favorabilă unei schimbări în afilierea la vreo rețea. În contextul crizei „totul se rezumă la sustenabilitatea activităților derulate de propria organizație, fără a căuta afilierea, ajutorarea sau sprijinirea unor alte organizații” (Asiminei, 2012b, p. 5).

Evaluarea eficienței măsurilor de sprijin a ES depinde de accesul la informații de interes public. Un exemplu este lipsa de transparență în cazul nerespectării prevederilor de susținere a unităților protejate autorizate. Conform art. 78 alin 2-3, Legea 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se colectează periodic sume de bani de la „autoritățile și instituțiile publice, persoanele juridice, publice sau private, care nu angajează persoane cu handicap”. Nu sunt clar pre-

---

[1] Au fost selectate pentru analiză reglementări recente cu impact asupra funcționării entităților de ES: pentru ONG-uri OUG 68/2003 privind serviciile sociale cu modificările și completările ulterioare; pentru CAR-uri: Legea 93/2009 privind instituțiile financiare nebancare (IFN); pentru COOP Legea 1/2005 privind funcționarea coope-rației.

cizate măsurile în cazul nerespectării acestor prevederi. Chiar și în cazul colectării sumelor, nu se știe exact câți bani se întorc în beneficiul celor în numele cărora s-au strâns acești bani: persoanele cu dizabilități.

Propunerile de revizuire a reglementărilor de funcționare a entităților de ES vizează armonizarea legislației actuale și dezvoltarea ei. Prima categorie va începe cu identificarea prevederilor nearmonizate aplicate simultan unei entități de ES. A doua categorie implică identificarea tendințelor europene de sprijinire a ES și adoptarea elementelor potrivite în contextul național. Cu privire la prima categorie de modificări legislative, aceasta prezintă toate elementele pentru a putea fi începută imediat. A doua categorie de recomandări implică voință politică de asumare a unei viziuni strategice a ES în special în relația cu alți actori economici de pe piață.

Ca un exemplu pentru prima categorie, CARS și CARP funcționează pe baza reglementărilor specifice asociațiilor și fundațiilor^[1] dar și ale instituțiilor financiare nebankare (IFN)-urilor^[2]. CARS au o serie de reglementări^[3] diferite de CARP^[4]. Scopul CAR-urilor este comun: sprijinire și întrajutorare a membrilor prin acordarea de împrumuturi cu dobândă. Doar CARP-urile pot furniza activități conexe cu caracter social, cultural, turistic. Similar, COOP agricole respectă Legea 1/2005 și Legea 566/2004, Legea cooperăției agricole, cu modificările și completările ulterioare.

Cei angajați în entitățile de ES din regiunile de dezvoltare Bucureștii Ilfov și Sud-Est au propus menționarea în lege a mecanismelor de sprijin financiar (Cace *et al*, 2011, p. 68). Răspunsul parțial al cadrului legislativ față de nevoile entităților de ES impune evaluare pe tip de entitate în vederea simplificării și scăderii procedurilor birocratice. Propunerile ONG-urilor au fost: finanțare (sponsorizări, donați, 2%), furnizarea serviciilor sociale (îmbunătățirea parteneriatului public-privat, reglementarea domeniilor emergente precum îngrijirile paleative) și actualizarea Clasificării ocupațiilor din România.

---

[1] OUG 26/2000 cu privire la asociații și fundații.

[2] Legea 93/2009 privind IFN-urile.

[3] Legea 122/1996 privind regimul juridic al CARS și al uniunilor acestora, republicată.

[4] Legea 540/2002 privind regimul juridic al CARP.

Prima categorie de recomandări din partea CAR-urilor a inclus: interpretarea unor acte juridice sau proceduri (venituri, recuperarea debitorilor, dobânzi) și o mai bună colaborare cu Banca Națională a României. COOP au propus măsuri privind dreptul de folosire a terenurilor (Stănescu, 2012, pp. 14-7). S-a mai propus facilitarea procedurilor de acreditare ca furnizor de servicii sociale și menținerea subvențiilor MMFPSPV conform Legii 34/1998 privind acordarea unor subvenții asociațiilor și fundațiilor române cu personalitate juridică care înființează și administrează unități de asistență socială cu prevederile și completările ulterioare.

În rândul celei de-a doua categorii de recomandări este dezirabilă clarificarea raportului dintre o lege a ES și reglementările fiecărei entități de ES. Ideea de adoptare a unei legi a ES este susținută dar există teama că aceasta ar „strica” ce s-a obținut de-a lungul timpului pentru fiecare entitate. Adoptarea statutului de întreprindere socială în România este salutăată de respondenți datorită capacității de a recunoaște participanții la ES. Nu trebuie împiedicată înființarea unor forme juridice hibrid adaptate cerințelor emergente ale pieței. Odată clarificat statutul întreprinderii sociale, se impune identificarea și adoptarea unor mecanisme care să sprijine entitățile de ES.

Managerilor entităților de ES din nouă state europene^[1] au evaluat instabilitatea financiară și a mediului competițional drept principalele amenințări în desfășurarea activităților întreprinderilor (MMFPS, 2010, p. 91).

Analiza comparativă a ES în țările Europei Centrale și de Est și din Comunitatea Statelor Independente evidențiază dependența dezvoltării entităților de ES de un cadru legal „care nu dezavantajează întreprinderile sociale în comparație cu organizațiile de afaceri – un cadru legal care nu este supra-restrictiv sau supra-reglementat, dar care permite activități antreprenoriale flexibile” (Borzaga *et al*, 2008, p. 7). Legislația specifică insuficient definită a fost evaluată drept una dintre amenințările în calea promovării ES și antreprenoriatului (MMFPSPV, 2013, p. 53).

---

[1] Austria, Belgia, Franța, Germania, Irlanda, Italia, Luxemburg, Spania și Regatul Unit al Marii Britanii.

Adoptarea unor măsuri de sprijinire financiară a entităților nou înființate (*start-up*) ar clarifica raportul dintre acordarea ajutorului de minimis și susținerea prin proiecte cofinanțate FSE, prin incubatoare de afaceri sau incubatoare de ES. Demersurile de revizuire legislativă ar fi convergente cu condiționalitățile *ex-ante* subsumate obiectivului tematic dedicat ocupării forței de muncă: „existența unei strategii globale pentru sprijinirea favorabilă incluziunii întreprinderilor nou-înființate (*start-up*)” (Ministerul Fondurilor Europene, 2012, p. 8).

Scenarii și recomandări pentru dezvoltarea economiei sociale

Elaborarea unor recomandări pentru ES comportă o serie de riscuri datorate atât suprapunerii și ambiguității conceptelor cât și impactului pe care asumarea diferitelor opțiuni strategice îl are. Prezentăm în continuare recomandările pentru cadrul financiar, legal, instituțional și social cu mențiunea că acțiunea unei recomandări depășește granițele unui singur cadru.

Propunem două scenarii pentru dezvoltarea ES în România, ambele subsumate asumării unei viziuni strategice asupra ES din partea factorilor decidenți. În linia asumării responsabilităților de stat membru, vom folosi sintagma de întreprinderi sociale conform recomandărilor europene pentru ES. Aceasta nu vrea să sugereze obligativitatea reglementării juridice ca factor decisiv pentru buna desfășurare a ES în România dar nici nu o exclude.

În primul scenariu de dezvoltare a ES, întreprinderile sociale se bucură de același regim ca orice alt agent economic acestora fiindu-le facilitate accesul la resurse instituționale și financiare. În al doilea scenariu, întreprinderile sociale sunt promovate prin mecanisme specifice de susținere. În al doilea scenariu, am identificat două opțiuni strategice:

- susținerea întreprinderilor sociale independent de angajarea grupurilor vulnerabile;
- promovarea, pe lângă întreprinderile sociale, a întreprinderilor sociale de inserție orientate spre angajarea grupurilor vulnerabile.

Conform art. 5 alin 1 din propunerea proiectului de lege a ES înaintat în 2012 de MMFPS „întreprindere de inserție socială – este definită ca „întreprinderea socială ce desfășoară activități cu scop lucrativ, dar care

folosește profitul obținut pentru crearea de noi locuri de muncă și are obligativitatea de a angaja persoane aparținând grupurilor vulnerabile”. Precizăm că folosirea profitului în interesul membrilor inclusiv pentru crearea de noi locuri de muncă este specifică tuturor întreprinderilor sociale.

Denumirea primului scenariu ar fi putut să fie „entități de ES”, frecvent întâlnită în literatura de specialitate din România. Folosirea sintagmei ar fi sugerat continuarea stării de fapt în virtutea inerției. În opinia noastră, rezistența la schimbare nu ar echivala cu o opțiune strategică asupra ES. Am fi putut denumi primul scenariu „forme specifice de organizare a ES” sau „organizații de ES”. Ultima opțiune ar fi validat traducerea neadecvată în limba română din literatura internațională de specialitate. Totodată, ar fi promovat indirect ideea că ONG-urile sunt actorul principal al ES în România. Mesajul este susținut de prezența masivă a acestora în implementarea proiectelor cofinanțate prin FSE comparativ cu alte entități de ES din România. Ca impact asupra percepției ES, reducerea tuturor formelor de organizare a ES de la noi din țară la ONG-uri echivalează conceptual cu reducerea ES la inserția grupurilor vulnerabile. Contribuția ONG-urilor în ES este semnificativă dar nu singulară.

Denumirea primei variante din al doilea scenariu ar fi putut să fie „cooperative sociale” corespunzător reglementărilor din alte state europene (Belgia, Italia, Luxemburg, Polonia). Această sintagma umbrelă ar fi promovat indirect ideea de cooperative ca actor principal al ES. Riscul ar fi fost neasumarea apartenenței la cooperative sociale ca definiție umbrelă din partea altor entități de ES din România (asociații, fundații, CAR-uri șamd). Similar altor țări post-comuniste, conotația negativă a cooperăției dublată de gradul de informare și conștientizare relativ scăzut al cetățenilor ar scădea implicarea în activitățile ES.

Denumirea celei de a doua opțiuni din al doilea scenariu ar fi putut să fie „întreprinderi de inserție socială” similar literaturii europene de specialitate și draftului de lege a ES din 2012. Opțiunea pentru întreprinderi sociale de inserție s-a bazat pe evidențierea diferenței față de întreprinderi sociale în ceea ce privește angajarea grupurilor vulnerabile. Odată clarificată această legătură, asumarea responsabilității pentru cel de al doilea scenariu, a doua opțiune (legiferarea angajării asistate a

grupurilor vulnerabile) nu exclude denumirea de întreprindere de inserție socială.

Prezentăm în continuare scenariile de explorare a potențialului ES din România cu precizarea că unele direcții de acțiune sunt valabile indiferent de scenariul pentru care s-a optat. Recomandăm tratarea cu prioritate a direcțiilor de acțiune comune tuturor celor trei scenarii. Pentru a progresa în dezvoltarea unuia dintre cele două scenarii au fost formulate recomandări cheie pentru fiecare scenariu. Urmând aceste scenarii prin adoptarea recomandărilor, ne așteptăm ca decidenții politici să inducă schimbări vizibile asupra ES din România.

Tabel Scenarii pentru dezvoltarea economiei sociale în România

Cadrul	Domeniul	Scenariul 1	Scenariul 2
		Întreprinderi sociale	2.1. Întreprinderi sociale
Financiar	Surse de finanțare din sistemul bancar pentru dezvoltarea ES		2.2. Întreprinderi sociale de inserție
		Informarea întreprinderilor sociale asupra surselor de finanțare din sistemul bancar pentru dezvoltarea ES	
		Informarea și conștientizarea băncilor asupra rolului pe care îl pot juca în susținerea ES din România	
		Menționarea explicită a întreprinderilor sociale în rândul solicitanților eligibili	
		Cointeresarea băncilor în adaptarea programelor internaționale în vederea dezvoltarea ES din România	
		Menționarea întreprinderilor sociale în rândul solicitanților eligibili	
		Asistență tehnică pentru solicitanții eligibili la elaborarea cererilor de finanțare	
		Asistență tehnică pentru o perioadă de 1-3 ani acordată întreprinderilor sociale finanțate	
		Atragerea și promovarea băncilor de finanțare etică și solidară	
		Programe de finanțare pentru întreprinderi sociale	
		Programe de finanțare pentru întreprinderi sociale de inserție	
	Programe europene pentru dezvoltarea ES		
	Menționarea întreprinderilor sociale în cadrul solicitanților eligibili		

Scenariul 1		Scenariul 2		
Cadrul	Domeniul	Scenariul 1 Întreprinderi sociale	2.1. Întreprinderi sociale	
		Scenariul 1 Întreprinderi sociale	2.2. Întreprinderi sociale de inserție	
Legal	dezvoltarea ES	Menționarea întreprinderilor sociale în rândul solicitanților eligibili	Menționarea întreprinderilor sociale de inserție în rândul solicitanților eligibili	
			Asistență tehnică pentru solicitanții eligibili la elaborarea cererilor de finanțare	
		Reglementarea domeniului ES	Adoptarea legii ES	Facilități fiscale pentru întreprinderi sociale
	Evaluarea eficienței reglementărilor de funcționare a întreprinderilor sociale din România		Facilități fiscale pentru întreprinderi sociale de inserție	
			Evaluarea eficienței reglementărilor de sprijinire a angajării grupurilor vulnerabile	
	Reglementarea funcționării entităților de ES		Reglementarea întreprinderilor sociale	Reglementarea întreprinderilor sociale de inserție
		Mecanisme de susținere inclusiv financiară	Mecanisme de susținere complementare dar nu exclusive	
			Elaborarea unui sistem de indicatori statistici pentru monitorizarea și evaluarea performanțelor întreprinderilor sociale	
	Instituțional	Construcție instituțională	Elaborarea unei strategii naționale de dezvoltare a ES	Asumarea responsabilității instituționale exclusive sau partajate pentru dezvoltarea ES în România
			Cooperarea	Elaborarea unor planuri locale de dezvoltare a ES

Cadrul	Domeniul	Scenariul 1 Întreprinderi sociale	Scenariul 2	
			2.1. Întreprinderi sociale	2.2. Întreprinderi sociale de inserție
	entităților de ES cu autoritățile locale		Gestionarea resurselor locale pentru susținerea întreprinderilor sociale în folosul comunității	
Social	Nivel de acceptare și conștientizare Implicarea cetățenilor	Informarea și educarea cetățenilor cu privire la ES		
		Stimularea comportamentului financiar responsabil social		
		Promovarea programelor de voluntariat		
			Adoptarea unor mecanisme financiare de stimulare a implicării cetățenilor	

Indiferent de scenariul selectat, informarea entităților de ES cu privire la sursele de finanțare și la programele europene, menționarea întreprinderilor sociale în rândul solicitanților eligibili și asigurarea asistenței tehnice pentru solicitanții eligibili sunt esențiale. Întreprinderile sociale au nevoie de susținere financiară pentru desfășurarea activităților iar băncile și programele europene îl pot oferi.

Finanțarea ES se poate realiza prin instituții specializate în susținerea financiară a întreprinderilor sociale sau prin cele *mainstream* deserving clienții eligibili care își plătesc datoriile. Promovarea „capitalului răbdător” de către prima categorie de finanțatori specializați răspunde specificului inițiativelor antreprenoriale din ES. Implicarea autorităților publice în finanțare poate facilita și cataliza interesele investitorilor indiferent de experiența anterioară în finanțarea întreprinderilor sociale (Kuhle, 2007, p. 226; Fraçzak *et al*, 2008, pp. 44-5; Varga, 2012, p. 28; Daniele, 2010, pp. 25-32). Finanțarea întreprinderilor sociale de către investitori, corporații și autorități publice (*mainstream*) implică parcurgerea unor pași comuni paraleli dar complementari: prioritizarea motivelor de implicare, definirea unei strategii și alegerea abordărilor pentru a o îndeplini (Power *et al*, 2012, p. 4).

În contextul globalizării și competiției internaționale, sensibilizarea băncilor pentru dezvoltarea ES depinde de îmbrățișarea principiilor finanțării etice și solidare. CSR este confundată adeseori cu ES deși cele două concepte abordează diferit piața muncii. Reducerea ES la CSR și cosmetizarea programelor CSR în numele ES riscă să nu reușească să sprijine entitățile de ES. Alte provocări ale deschiderii sistemului bancar față de dezvoltarea ES sunt: influența redusă a statului asupra strategiei băncilor și funcționarea băncilor conform principiilor internaționale. În contextul crizei economice, băncile tind să consolideze modelele internaționale de succes.

Riscul de creditare este în prezent de 100% pentru toți agenții economici care apelează la piața financiar-bancară. Din cauza conturilor de provizioane care trebuie obligatoriu create în funcție de suma împrumutată, accesul la sistemul de creditare este limitat. Similar programelor „Prima casă” sau „Banca pentru locuințe” se poate adopta un sistem de garantare guvernamentală care să faciliteze întreprinderilor sociale accesarea pieței financiar-bancare. Recomandăm elaborarea

unei metodologii de încadrare a întreprinderilor sociale în procedurile de evaluare a riscului de credit.

Proiectul de lege a ES înaintat în 2012 de MMFPS prevede faptul că întreprinderile de inserție socială ar putea beneficia de facilități din partea administrației publice locale prin acordarea de microcredite. O astfel de facilitate poate fi extinsă către întreg spectrul entităților întreprinderilor sociale nu doar către întreprinderile de inserție socială. Înființarea unor instituții de creditare-finanțare dedicate întreprinderilor sociale va facilita accesarea fondurilor.

Adoptarea unei legi a ES în România suscită interesul publicului și este susținută ca „o bună indicație despre conștientizarea, la nivel politic, a problematicii” (ADV, 2011, p. 12) în măsura în care nu „strică” ce s-a clădit de-a lungul timpului pentru fiecare formă juridică de organizare. Recunoașterea ES și solidară în Franța (sfârșitul anilor 1980), în regiunea valonă a Belgiei (1990), în Luxemburg și legiferarea ES în Belgia (2008), Grecia și Spania (2011) au contribuit la recunoașterea rolului jucat în asigurarea bunăstării individuale în relația dintre stat și piață. Proiecte de lege a ES au fost inițiate în 2012 în Polonia și Portugalia. Un proiect pentru reglementarea economiei solidară a eșuat în Franța (MMFPS, 2010, p. 97; ADV, 2011, p. 13; Chaves *et al*, 2012, pp. 29, 48).

Indiferent de scenariul adoptat, se impune evaluarea eficienței reglementărilor privind funcționarea întreprinderilor sociale în special în raport cu ocuparea grupurilor vulnerabile. În funcție de rezultatele celor două exerciții complementare dar independente, se poate decide revizuirea legislației.

Presupunând adoptarea uneia dintre variantele celui de al doilea scenariu (2.1. Întreprinderi sociale sau 2.2. Întreprinderi sociale de inserție), finanțarea este următorul aspect care va trebui rezolvat.

Decizia de a oferi sprijin financiar doar întreprinderilor de inserție socială ar scădea interesul altor întreprinderi sociale de a participa la demersurile de înregistrare și eventuală atestare menționate acum în proiectul de lege (art. 9). S-ar obține un efect invers celui scontat de coagulare a întreprinderilor sociale. Recomandăm identificarea unor mecanisme de susținere financiară a tuturor întreprinderilor sociale (de exemplu în cazul *start-up*), în special dar nu exclusiv a întreprinderi

de inserție socială. Astfel, întreprinderile sociale pot fi susținute și prin direcționarea unei cote din „2% din impozitul pe venit” nedistribuit de către contribuabili. Acesta nu exclude direcționarea a 2% direct de către cetățeni pentru ES.

Scutirea întreprinderilor sociale cu un număr minim de angajați^[1] de la plata taxelor de autorizare la înființare/reautorizare determină creșterea numărului de angajați în ES similar trendului european.

Recomandăm scutirea de plata impozitului pe profit în cazul întreprinderilor sociale cu un număr minim reglementat de angajați care respectă, condiția ca cel puțin 75% din fondul obținut prin scutire să fie reinvestit pentru restructurare sau pentru achiziționarea de echipamente tehnologice, mașini, utilaje, instalații de lucru și/sau amenajarea locurilor de muncă, în condițiile prevăzute de Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare.

În strânsă legătură cu susținerea întreprinderilor sociale din România dar indiferent de scenariul adoptat, recomandăm elaborarea unui sistem de indicatori statistici pentru monitorizarea și evaluarea performanțelor întreprinderilor sociale, introducerea în România a conturilor satelit. Demersul fundamentează evaluarea și monitorizarea obiectivelor Strategiei naționale de dezvoltare a ES.

Indiferent de scenariul asumat, demersurile legislative întreprinse până în prezent ne îndreptățesc să considerăm că MMFPSPV și-a asumat responsabilitatea instituțională pentru dezvoltarea ES în România.

Elaborarea unei Strategii naționale de dezvoltare a ES implică analiza responsabilităților diferiților actori instituționali ai administrației publice centrale și locale în raport cu ES. Înființarea unei comisii inter-

---

[1] Aproape o treime din populația adultă a României activează în sectorul ES. Totuși, marea majoritate (cca. 90%) sunt membri CARS și CARP, în timp ce majoritatea entităților de ES au sub zece membri (MMFPSPV, 2013, p. 41). Numărul mediu de angajați în entitățile de ES este relativ scăzut (patru salariați) are ca efect diminuarea impactului asupra capacității de ocupare a forței de muncă. Adoptarea unor facilități fiscale care să fie acordate entităților de ES cu un anumit număr angajați ar putea determina o creștere a numărului de angajați în sectorul ES într-o direcție similară cu trendul european. Evident ca pragul minim de angajați trebuie să fie superior mediei actuale de 4. De exemplu, ar putea fi folosit ca prag numărul minim de angajați stipulat de recomandarea Comisiei CE 361/2003 pentru întreprinderile mici și mijlocii, cel puțin 10. Pragul de 10 angajați pentru definirea întreprinderile mici și mijlocii a fost utilizat și în România până în 2012, conform Legii 346/2004.

ministeriale pentru ES gestionată de MMFPSPV ar asigura legătura cu toți actorii interesați, inclusiv forurile de reprezentare a intereselor întreprinderilor sociale la nivel central.

Includerea ES în strategiile regionale/județene de dezvoltare și în planurile de dezvoltare locală ar accelera eforturile de dezvoltare a domeniului. Elaborarea unor planuri locale de dezvoltare a ES poate fi responsabilitatea unei comisii locale subordonate compartimentului pentru ES de la nivel central.

Rezolvarea problemelor sociale cu care se confruntă comunitatea depinde de capacitatea de mobilizare eficientă a resurselor locale disponibile. Angrenarea factorilor decidenți locali și abordarea unei strategii de dezvoltare comunitară „de jos în sus” impune identificarea nevoilor comunității. Promovarea parteneriatului public-privat permite identificarea nevoilor comunității și a posibilelor soluții prin activități specifice ES.

Directivele 2004/17/CE1 și 2004/18/CE2 privind reglementarea achizițiilor publice la nivel european permit formularea unor criterii de selecție care să valorizeze aspecte sociale, cu condiția „ca acestea să fie relevante pentru obiectul contractului (...) să fie proporționale cu cerințele acestuia și sub rezerva conformității cu principiile rentabilității și accesului egal pentru toți furnizorii din UE” (CE, 2010, p. 5). Un astfel de demers este prefigurat și în proiectul de lege al ES propus de MMFPS (2012, art. 19) și susținut de întreprinderilor sociale (de exemplu ADV, 2011, pp. 31-2).

Autoritățile publice centrale și locale pot recunoaște, stimula și promova activitatea întreprinderilor sociale prin introducerea unor criterii care să le favorizeze în procedurile pentru atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii. Conform principiilor achizițiilor publice responsabile social, se poate reglementa o cotă minimă din bugetul autorității contractante pentru a fi alocat contractelor cu întreprinderilor sociale.

Promovarea principiilor achizițiilor publice responsabile social se poate realiza și prin dreptul de preemțiune atribuit întreprinderilor sociale locale la contractarea produselor și serviciilor de către autoritățile administrației publice locale.

Asocierea întreprinderilor sociale în federații recunoscute la nivel internațional și național permite o mai bună reprezentare a intereselor acestora și o consultare în deciziile strategice cu impact asupra activității lor. O astfel de asociere ar permite întreprinderilor sociale să construiască un *brand* cunoscut al ES inclusiv prin desfășurarea unor campanii de mediatizare a mărcii ES.

Conceptul, principiile și valorile ES sunt puțin cunoscute de către publicul larg ceea ce împiedică implicarea cetățenilor în ES. Promovarea ES contribuie la acceptarea și conștientizarea activităților de ES. În vederea creării oportunităților de informare despre ES dar și de consiliere în vederea înființării întreprinderilor sociale se pot organiza periodic campanii de informare și conștientizare. Diseminarea informațiilor privind exemple de bună practică în ES cu potențial de replicare sau procedurile de înființare a unei întreprinderi sociale pot fi realizate prin intermediul centrelor de informare și consiliere județene. Acestea pot colabora cu compartimentele județene pentru ES.

Implicarea cetățenilor este condiționată de acceptarea valorilor ES și conștientizarea impactului activităților ES. Unul dintre obstacole este ecoul în memoria socială a experienței colectivizării din perioada regimului comunist. Elementele definitorii ale procesului de acceptare și conștientizare a ES intervin în perioada inițială a socializării secundare, școala fiind cel mai prolific agent de socializare. Implicarea activă a cetățenilor în ES este catalizată de dobândirea și interiorizarea unor cunoștințe și abilități de solidaritate, participare și responsabilitate socială; de asimilarea cunoștințelor teoretice despre ES, precum și de parcurgerea unor stagii de practică în întreprinderile sociale. Introducerea în programele de educație gimnaziale și liceale a unor discipline/unități de lecție despre ES va crește nivelul de informare al viitorilor cetățeni care vor alege să fie antreprenori.

Dezvoltarea sectorului de IMM-uri în general, cel de ES în special este favorizată de participarea la cursuri de pregătire antreprenorială, managerială și de specialitate inclusiv la nivel univertar (Hodorogel, 2011, p. 124; Nicolescu et al, 2013, p. 29, Borzaga *et al*, 2013, p. 90). Prin proiectele FSE au fost organizate cursuri de master și postuniversitare pe tema ES și au fost introduse în COR standardele 112032 de antreprenor în ES, 112036 de manager de întreprindere socială și 341206

de specialist în ES. Recomandăm continuarea programelor prin subvenționarea locurilor de la bugetul de stat pentru învățământul superior. Recomandăm elaborarea standardului pentru consilier pentru inserție socială și organizarea și accesibilizarea cursurilor pentru toți cei interesați. Finalizarea adoptării de către România a cadrului european de calificări și armonizarea sistemului european de credit în învățământul vocațional și pregătire^[1] ar permite formalizarea recunoașterii cunoștințelor dobândite informal, relevante pentru populația cu nivel scăzut de educație dar cu diverse deprinderi meșteșugărești.

Implicarea în ES se sprijină pe promovarea unor programe de voluntariat dar și adoptarea unor mecanisme financiare de stimulare a implicării cetățenilor. Similar experienței europene (Belgia, Danemarca, Franța, Olanda) recomandăm introducerea sistemului de bonusuri de donații. Oricine donează sau cotizează către fondurile de creditare-finanțare, primește bonusuri pe care le poate utiliza în achiziționare unor produse sau servicii oferite de întreprinderilor sociale.

Autoritățile publice pot elibera vouchere de ES către cetățenii care vor să achiziționeze produse și servicii de la întreprinderi sociale. Subvenționarea acestora se poate face în cazul acordării către persoanele vulnerabile care pot astfel să beneficieze de sprijin în diverse activități casnice pe care din diferite motive nu le mai pot realiza (curățenia în casă, cumpărăturile sau spălarea ruferlor pentru persoane vârstnice).

Finanțarea întreprinderilor sociale pe baza parteneriatului public-privat se poate baza pe implicarea autorității publice locale alături de un finanțator, o entitate publică sau privată care asigură asistența tehnică și, nu în ultimul rând întreprinderea socială. Susținerea întreprinderilor sociale de la momentul înființării pe o perioadă de unul-trei ani de la înființare asigură supraviețuirea lor pe piață.

Evaluarea costurilor implicate și a efectelor pe termen scurt, mediu și lung pot fundamenta opțiunea pentru unul dintre scenariile prezentate mai sus. Indiferent de scenariul asumat, recomandăm elaborarea Strategiei naționale de dezvoltare a ES și a unui plan de acțiune cu obiective măsurabile care să permită evaluarea progresului înregistrat.

---

[1] European Credit System for Vocational Education and Training (ECVET).

Referințe

1. Asiminei, R. (2012a). Economia socială – delimitări conceptuale, *Revista de Economie Socială*, nr. 1/2012, revistă biblingă vol. II, editura Hamangiu, pp. 3-21 www.profitpentuoameni.ro.
2. Asiminei, R.; (2012b). *Raport analiză calitativă secundară*, Raport de cercetare elaborat în proiectul Modelul Economiei Sociale în România, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (raport nepublicat).
3. Borzaga, C.; Galera, G.; Nogales, R. (coordonatori); (2008). *Social Enterprise: A new model for poverty reduction and employment generation – an examination of the concept and practice in Europe and the Commonwealth of Independent States*, United Nations Development Programme Bratislava Regional Bureau, EMES European Research Network.
4. Borzaga, C.; Salvatori, G.; Bodini, R. Galera, G. (2013). *Social economy and social entrepreneurship – Social Europe guide*, volume 4, European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion. Luxembourg.
5. Cace, S.; Stănescu, S. M. (2011). Percepția cadrului instituțional și legislativ de către reprezentanții entităților de economie socială în Stănescu, S., M.; Cace, S.; Alexandrescu, F. (coordonatori); *Între oportunități și riscuri: oferta de economie socială în regiunile de dezvoltare București-Ilfov și Sud-Est*, Editura Expert, București www.iccv.ro.
6. Chaves, R.; Monzón, J. L. (2007). *The Social Economy in the European Union*, Centre International de Recherches et d'Information sur l'économie publique, sociale et coopérative, The European Economic and Social Committee, <http://www.ciriec.ulg.ac.be>.
7. Chaves, R.; Monzón, J. L. (2012). *The social economy in the European Union*. European Economic and Social Committee, Summary of the Report drawn up for the European Economic and Social Committee by CIRIEC <http://www.ciriec.ulg.ac.be>.
8. Daniele, D. (coordonator); Bucquois de P.; Nicholls, J.; Roda de F.; Richardson, K.; Guene, C.; (2010). *Learning for a change – a better future for the social economy – baseline study*, Ministry of Regional Development Poland, www.diesis.coop.

9. Fraćzak, P.; Wygnański, J. (2008). *The Polish Model of the Social Economz: Recommendations foe Growth – an invtation for discussion*, Foundation for Social and Economic Initiatives, Warsaw, Poland.

10. Hodorogel, R. G. (2011). Criza economică globală. Provocări pentru IMM-urile din România, *Economie teoretică și aplicată*, volumul XVIII, no. 4(557) http://www.store.ectap.ro/articole/584_ro.pdf.

11. Kuhle, H. (2007). The experience of Public-private Partnerships în Financing Entrepreneurship in Eastern Germany and Poland în Giguère, S. (coordonator), *Local innovation for Growth in Central and Eastern Europe*, Local Economic and Employment Development, Organisation for Economic Co-operation and Development.

12. Nicolescu, O. (coordonator); Isaic-Maniu, A.; Drăgan, M.; Nicolescu, C.; Bâra, O. M.; Borcoş, M. L.; Lavric, V.; Stoian, G. (2013). *Carta albă a IMM-urilor din România 2012*, ediția a XI-a, Consiliul Național al Întreprinderilor private Mici și Mijlocii din România; Ministerul Economiei, Departamentul pentru IMM-uri, Mediu de Afaceri și Turism; Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România;

http://www.avocatnet.ro/UserFiles/articleFiles/1374440400_Prezentare%20carta%20alba%20a%20immurilor%20din%20romania%202013.pdf.

13. Spear, R. (2013). *L'Economie sociale - préparer le terrain pour des réponses innovantes face aux défis actuels*, Commission Européenne, Direction Générale de l'Emploi, des Affaires Sociales et de l'Inclusion <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1024&langId=en>.

14. Stănescu, S. M. (2012). Provocările procesului de îmbunătățire a cadrului legal de funcționare a entităților de economie socială – regiunile de dezvoltare Sud-Est și București Ilfov, *Revista Europeană de Economie Socială*, anul II, nr. 1/2012 www.rees.ro.

15. Stănescu, S. M. (coordonator); Asiminei, R.; Rusu, O.; Vîrjan, D. (2012a). *Profit pentru oameni – Raport de deschidere în cadrul proiectului Modelul Economiei Sociale în România*, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România, www.profitpentuoameni.ro.

16. Stănescu, S.M.; Luca, C.; Rusu, O.; (2012). Reglementări cu impact comunitar și național asupra domeniului economiei sociale, *Revista de Economie Socială*, Editura Hamangiu, vol. 2, nr. 2/2012, pp. 3-23 www.profitpentuoameni.ro.

17. Stănescu, S. M., (2013). Cadrul instituțional cu impact asupra economiei sociale, *Revista de Economie Socială*, vol. III, iulie 2013, nr. 3/2013, Editura Hamangiu, pp. 59-76 www.profitpentuoameni.ro.

18. Stănescu, S. M. (coordonator); Asiminei, R.; Vîrjan, D. (2013). *Raport de recomandări al economiei sociale. România 2013*. Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare www.profitpentuoameni.ro.

19. Power, G.; Wilson, B.; Brandenburg, M.; Melia-Teevan, K.; Lai, J. (2012). *A framework for action: social enterprise & impact investing*, United Nations Global Compact, Rockefeller Foundation, Global Compact Office, United Nations.

20. Vasiliuță-Ștefănescu, M. (2013). Diagnoza sociologică a profilului identitar al organizațiilor economiei sociale din Timișoara, în Vasiliuță-Ștefănescu, M. (coordonator) *Community-University research partnerships in social economy*, Editura Brumar, Timișoara.

21. Varga, E. (2012). *Trade-offs Between Regulation and Fostering of Social Enterprises: the Case of EU Policies*, Nonprofit Enterprise and Self-Sustainability Team NESsT Policy Position Paper, European Union http://issuu.com/nesster/docs/no_free_ride.

22. Comisia Europeană, (2010). *Achiziții responsabile social. Un ghid al aspectelor sociale care trebuie luate în considerare în procedurile de achiziții publice*

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=ro&pubId=606&furtherPubs=yes>

23. Fundația Alături de Voi (2011). *Politici, practici și tendințe în Economia Socială în România și Uniunea Europeană în ansamblu* <http://www.ropes.ro>.

24. Legea 34/1998 privind acordarea unor subvenții asociațiilor și fundațiilor române cu personalitate juridică care înființează și administrează unități de asistență socială cu prevederile și completările ulterioare, publicat în Monitorul Oficial nr. 29 din 27 ianuarie 1998.

25. Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, publicat în Monitorul Oficial nr. 927 din 23.12.2003.

26. Legea 566/2004 Legea cooperăției agricole, cu modificările și completările ulterioare, Text actualizat în 2007 publicat în Monitorul Oficial, partea I, nr. 1236 din 22.12.2004.

27. Legea 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperăției publicat în Monitorul Oficial, partea I, nr. 172 din 28.02.2005.

28. Legea 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare publicată în Monitorul Oficial nr. 1006 din 18 decembrie 2006.

29. Legea 292/2011 a asistenței sociale publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 905 din 20 decembrie 2011.

30. Legea 248/2013 privind organizarea și funcționarea Consiliului Economic și Social publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 456 din 24 iulie 2013.

31. Ministerul Fondurilor Europene (2012). *Condiționalități ex-ante pentru accesarea fondurilor europene 2014-2020* www.fonduri-ue.ro.

32. Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale (2010). *Raport de cercetare privind economia socială în România din perspectivă europeană comparată* www.mmuncii.ro.

33. Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale (2012a). *Lege privind economia socială*, www.mmuncii.ro.

34. Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârștnice (2013). *Analiză Socio-Economică pentru programarea Fondurilor Europene 2014-2020 în domeniul antreprenoriat și economie socială*. Comitetul Consultativ Tematic Ocupare, Incluziune socială și servicii sociale, grupul de lucru tehnic Antreprenoriat și economia socială www.mmuncii.ro www.fonduri-ue.ro.

SOCIAL ECONOMY IN ROMANIA: RECOMMENDATIONS FOR DEVELOPMENT^[1]

Simona Maria Stănescu^[2],
Cătălin Luca^[3], Alina Bocai^[4],
Romeo Asiminei^[5], Daniela Vîrjan^[6]

Abstract

The article explores development potential of Romanian social economy (SE) by projecting some solutions and recommendations for the sustainable development of SE in Romania. The article presents scenarios for the development of the SE in Romania. In the first scenario, the social enterprises enjoy the same regime as any other economical agent, having a facilitate access to the institutional and financial resources. In the second scenario, social enterprises are being promoted through specific support mechanisms. We have identified two strategic options in the second scenario: supporting the social enterprises independently from the employment of the vulnerable groups and promoting, besides social enterprises, the social insertion enterprises orientated towards employing vulnerable groups. Undertaking any of the two scenarios involves a series of recommendations regarding the financial, legal, institutional and social framework that is being analyzed. The article argues that fulfilling the obligations as a member state of the European Union in-

---

^[1] Fragments from the article belong to the Recommendations report for the 2013 Romanian social economy within the project POSDRU The Model of social economy in Romania co-financed through the Social European Fund and implemented by Alternative Sociale Association in partnership with the University Alexandru Ioan Cuza from Iași, the Academy of Economical Studies and the United Nations Program for Development Romania.

^[2] Sociologist, Research Institute for Quality of Life, Romanian Academy, 13 Septembrie Road, no. 13, Bucharest 5, e-mail: simona_vonica@yahoo.com.

^[3] Psychologist, Social Alternatives Association from Iași, 8A, Cuza Vodă Street, e-mail: cluca@alternativesociale.ro.

^[4] United Nations Program for Development Romania, 48A, Primăverii Blvd, Bucharest 1, e-mail: alina.bocai@undp.org.

^[5] Sociologist, University Alexandru Ioan Cuza from Iași, Faculty of Philosophy and Socio-Political Science, the Department of Sociology and Social Assistance, 11, Carol I Blvd, 700506, e-mail: romeoasiminei@yahoo.com.

^[6] Economist, the Academy of Economical Studies, Bucharest, e-mail: daniela_virjan@yahoo.com.

volves the undertaking of a strategic view with regards to social enterprises as entities of social economy (second development scenario).

Keywords: *social economy, social enterprises, insertion social enterprises,*

Social economy represents a common concern to identify some alternative and innovative solutions to address unemployment. In Romania, the first legislative references of SE were in 2002^[1] and reflect a wrong understanding of the term, in disagreement with the international principles (Ministry of Labor, Family and Social Protection, 2010; Stănescu *et al*, 2012a). The definition of SE in the financing documents of the projects co-financed by the Social European Fund (FSE) through the Operational Program for the Development of Human Resources (POSDRU) did not bring more clarity (MMFPS 2010, p. 35). Due to the lack of a SE definition that is unanimously accepted at European and national level (MMFPS, 2010; Asiminei, 2012a, p. 3; Stănescu *et al*, 2012, pp. 6-13) the promotion of development measures in the SE field depends on the scientifically supported knowledge of the SE field and on the respect given to its specific traits. According to Law nr. 292/2011 on social assistance, “social economy represents a sector that contains economical activities that, subsidiary and with the condition of maintaining economical performance, include social objectives” (art. 6, lit. I). According to Law nr. 292/2011 “the organization and the operation of the SE sector is regulated by a special law” (art. 54 (4)). The passing of a SE law is supported by the results of the Romanian researches (MMFPS, 2010; ADV, 2011, p. 31; Cace *et al*, 2011, p. 68; Stănescu, 2013, p. 76).

Methodological framework

The drafting of the SE development scenarios was made through quality and quantity research methods: the documentary analysis, the primary and secondary data and the diagnostic analysis. An originality element was represented by the creation of a data base of the Romanian

---

^[1] Government Decision nr. 829/2002 on the approval of the National Plan against poverty and promotion of social inclusion.

SE volumes (Stănescu et al, 2013, pp. 47-52). The objective of the scientific research undertaking was to produce a diagnosis of the financial, legal, institutional and social frameworks with impact on the Romanian SE in order to support the recommendations for the sustainable promotion of SE.

The validation of the recommendations regarding the development of SE was made in close collaboration and direct dialogue with the active specialists from the SE field and also with the representatives of the academic and university environment. During April – June 2013, eight public consultation sessions were organized in order to validate the recommendations suggested by the research team.

Operating the social economy entities. European and national relevant regulations

The SE forms that are recognized at European level are: cooperatives, associations, foundations and mutual aid organizations^[1]. The European documents are referring to social enterprises, without defining them. Although some undertakings were carried out to adopt European statuses of SE entities^[2], the only one that is enforced since 2003 is for cooperatives (Ministry of Labor, Family and Social Protection, 2010, pp. 24-5). According to the principle of subsidiarity between the European and the national decision level and the principle of national sovereignty, the European status of cooperatives does not contradict the national regulations. Besides the support of the cooperatives' activity, the status has allowed the promotion in those country where they were not regulated (United Kingdom of Great

---

[1] The partial equivalent for the Romanian mutual aid funds (CARs) of the employees and of the retired persons. We mention the inadequate use of the French origin neologism (mutual) in the Romanian SE books, instead of the Romanian translation (case de ajutor reciproc). The translation of the French noun, according to the *French – Romanian Dictionary* is mutualité = 1. mutuality, reciprocity 2. Mutual aid system (Haneş, 1991, p. 237)

[2] The status for setting up of European Mutual Societies proposed in 1992 and withdrawn in 2006; The status of the associations and of the foundation proposed in 1992, and in 1997. All were withdrawn because consensus was missing.

Britain^[1]) or where social prestige was low due to the communist influences (the countries from Central and Eastern Europe) (Chaves *et al*, 2007, p. 70). In 2012, there were cooperatives running in all 30 member and candidate states; associations and foundations - in 24 of them^[2] and mutual aid organisations - in 21 of them^[3] (Chaves *et al*, 2012, pp. 32-3).

The SE entities regulated in nine member states^[4] are: associations, foundations, consumer cooperatives, credit cooperatives^[5] and production cooperatives^[6], mutual aid associations^[7], protected workshops and public utility organizations^[8]. Social cooperatives are running in Belgium, Italy, Luxemburg and Poland (MMFPS, 2010, p. 76; Spear, 2013, p. 13).

In conformity with the SE principles recognized at European level but also with the national enforced regulations, the SE entities from Romania are: associations and foundations; non-profit organizations organized as mutual aid organizations for employees (CARS) and for retired persons (CARP)^[9]; credit cooperatives and rank 1 cooperative societies regulated by Law nr. 1/2005 with regards to organizing and operating the cooperative, with the subsequent adjustments and amendments. These are: handicraft cooperative societies, consumer cooperative societies (COOP), exploitation COOPs, agriculture COOPs^[10], housing COOP, fishery COOPs, transportation COOPs, forestry COOPs and other forms of COOP (MMFPS, 2010, p. 41). Other organization forms that partially abide the principles of SE but whose activity is

---

[1] On the 12th of March 2010, took place the third reading of a Bill named *Co-operative and Community Benefit Societies and Credit Unions Act 2010* III.

[2] Except Cyprus, Ireland, Lithuania and the Czech Republic.

[3] Except Cyprus, Croatia, Estonia, Germany, Lithuania, Poland, Czech Republic and Hungary.

[4] Austria, Belgium, France, Germany, Ireland, Italy, Luxembourg, Spain and the United Kingdom of Great Britain.

[5] Except Luxembourg.

[6] Except Luxembourg and the United Kingdom of Great Britain.

[7] Except Austria and Germany.

[8] Except France, Germany, Italy and Spain.

[9] CAR in the field of insurance and health are weakly represented in our country as mutual aid associations (ADAMs).

[10] Regulated by Law nr. 566/2004 of the agriculture cooperation, with the subsequent additions and amendments.

relevant for SE, are: the community and the composesorate, authorized protected units and social objective societies, mutual aid associations (the ADAMs) (Stănescu *et al.*, 2012a, pp. 51-2).

The Romanian researches regarding the way in which the people working in SE entities understand the legislative framework are relatively few. According to a quantity research carried out on the Timișoara's SE entities, the knowledge of SE is superficial and the self-identification is low (Vasiluță-Ștefănescu, 2013). According to a 2011 survey based on questionnaire carried out in the development regions Bucharest-Ilfov and South-East, the legislative framework was considered to be efficient especially by the CARs. The recent legislative amendments^[1] for each type of ES entity "had an impact especially on the organization and the operation of the COOP" (Cace *et al.*, 2011, p. 68).

The main problem faced by the SE entities is the weak organization and representation, including the affiliation to SE international and national networks (MMFPS, 2010, p. 92; Asiminei, 2012b, p. 4). In 2010, most COOPs and CARs did not have branches and did not belong to any international networks. Comparatively, 39% of the SE entities from these nine European states had at least one branch at local, regional or European level. Over a quarter of these believed that networks, partnership and public image take second place among their strengths (MMFPS, 2010, pp. 88, 91). The pressure to support the economical activities is not favorable for a change as to associate to a network. In the context of the crisis "everything comes down to the sustainability of the activities carried out by the own organization, without looking to associate, help or support other organizations" (Asiminei, 2012b, p. 5).

Evaluating the efficiency of these support measures depends on the access to public interest information. An example is the lack of transparency in the case where the provisions that support authorized protected units are not respected. According to art. 78, paragraphs 2-3,

---

[1] There has been a selection for analysis of the recent regulations with impact on the SE entities administration: for the NGOs: GD nr. 68/2003 on social services with the subsequent additions and amendments, for the CARs: Law nr. 93/2009 on non-banking financial institutions (IFN); for the COOPs: Law nr. 1/2005 on the administration of the cooperative.

Law nr. 448/2006 regarding the protection and the promotion of the handicapped persons, republished, with the subsequent additions and amendments, amounts of money are being periodically collected from the “public authorities and institutions, from legal persons, public or private, that do not employ handicapped persons.” There is no clear mention of the measures to be taken if these provisions are not respected. Even when the amounts of money are collected, there is no exact knowing of how much money is returned to the benefit of those on the behalf of whom this money were collected: the persons with disabilities.

The suggestions to review the regulations with regards to the operating of the SE entities have in view the harmonization of the current legislation and its development. The first category shall start with the identification of the un-harmonized provisions simultaneously applied to a SE entity. The second category involves identifying the European support trends for SE and embracing the right elements within the national context. Regarding the first category of legislative amendments, this presents all the elements for an immediate start. The second category of recommendations involves the political will of undertaking a strategic view on SE, especially in the relationship with the other economical players from the market.

As an example for the first category, the CARs and the CARPs are running based on the specific regulations of the associations and foundations^[1], but also of the non-banking financial institutions (IFNs)^[2]. The CARs have a series of regulations^[3] that differ from the ones of the CARPs^[4]. The objective of the CARs is common: to support and provide mutual aid to its members by offering loans with interest. Only the CARPs can provide connected activities of social, cultural, touristic type. In a similar way, the agriculture COOPs abide to Law nr. 1/2005 and to Law nr. 566/2004, that is the Law of agriculture cooperation, with the subsequent additions and amendments.

---

[1] OUG 26/2000 on associations and foundations.

[2] Law 93/2009 on IFNs.

[3] Law nr. 122/1996 on the legal status of the CARs and their unions, republished.

[4] Law nr. 540/2002 on the legal status of the CARPs.

The persons employed by the SE entities from the development regions Bucharest-Ilfov and South-East have suggested to mention the financial support mechanisms within the law (Cace *et al*, 2011, p. 68). The partial response of the legislative framework to the needs of the SE entities imposes to make an assessment per type of entity in order to simplify and decrease the bureaucratic procedures. The proposals of the NGOs were: financing (sponsorships, donations, 2%), providing social services (improving the public-private partnership), regulating the arising areas such as the palliative care services) and updating the Classification of jobs in Romania.

The first category of recommendations from the CARs has included: the interpretation of some legal documents or procedures (incomes, recovering of debts, interests) and a better collaboration with the National Bank of Romania. COOP has proposed measures regarding the right to use lands (Stănescu, 2012, pp. 14-7). There has also been a proposal to facilitate the accreditation procedures for the social services providers and to maintain the MMFPSPV subsidies according to Law nr. 34/1998 on the provision of subsidies to Romanian associations and foundations that are legal entities and that set up and manage social assistance units, with the subsequent provisions and additions.

For the second category of recommendations, it is desirable to clarify the report between a SE law and the regulations of each SE entity. The idea to pass a SE law has support, but there is a fear that this might “damage” what has been obtained for each entity so far. The adoption of the social enterprise status in Romania is welcomed by the respondents due to the capacity to recognize the SE participants. We should not stop the setting up of hybrid legal forms that are adapted to the arising demands of the market. Once the status of the social enterprise is clarified, there is a need to identify and adopt certain mechanisms that support the SE entities.

The managers of the SE entities from nine European states^[1] assessed the financial instability of the financial and competitive environ-

---

[1] Austria, Belgium, France, Germany, Ireland, Italy, Luxembourg, Spain and the United Kingdom of Great Britain.

ment as being the main threats in the carrying out of the enterprises activities (MMFPS, 2010, p. 91).

The comparative analysis of SE in the Central and Eastern European countries and in the Independent States Community emphasizes the dependence of the SE entities development on a legal framework “that is not disadvantageous for social enterprises in comparison with business organizations – a legal frameworks that is not over-restrictive or over-regulated, but that allows flexible entrepreneurial activities” (Borzaga *et al*, 2008, p. 7). The specific legislation is insufficiently defined and was evaluated as being one of the threats in the way of promoting SE and entrepreneurship initiative (MMFPSPV, 2013, p. 53).

The adoption of some financial support measures for the new set up entities (*start-up*) would clarify the report between the minimum aid provision and the support given through co-financed FSE projects, through business incubators or SE incubators. The undertakings to review the law would be convergent with the ex-ante conditionalities incorporated in the theme objective that is committed to employment: “the existence of a global strategy for the support that favors the inclusion of start-up enterprises”) (Ministry of European Funds, 2012, p. 8).

Scenarios and recommendations for the development of social economy

Formulating some recommendations for SE entails a series of risks due to both the overlapping and the ambiguity of the concepts and also to the impact had by the undertaking of different strategic options. We present hereinafter the recommendations for the financial, legal, institutional and social framework, with the mention that the action of a recommendation exceeds the borders of a single framework.

We propose two scenarios for the SE development in Romania, both being included in the undertaking for a strategic view on SE from the part of the policy decision makers. In this line of responsibility undertaking as member state, we shall use the phrase social enterprise according to the European recommendations for SE. This does not intend to suggest the obligatory character of the legal regulation as a

deciding factor for the good operation of SE in Romania, but it does not exclude it either.

Within the first SE development scenario, the social enterprises enjoy the same regime as any other economical agent, having a facilitate access to the institutional and financial resources. Within the second scenario, social enterprises are promoted through specific support mechanisms. In the second scenario, we have identified two strategic options:

- the support of social enterprises, independent from the employment of the vulnerable groups;
- the promotion, besides the social enterprises, of the social insertion enterprises, orientated towards employing vulnerable groups.

According to art. 5, paragraph 1 of the draft SE Law that was submitted in 2012 by the MMFPS, “the social insertion enterprise” – is defined as “the social enterprise that carries out activities with the purpose of profit, but uses the obtained profit to create new jobs and has the obligation to employ persons belonging to vulnerable groups”. We specify that the use of the profit in the interest of its members including to produce new jobs is a specific trait for all social enterprises.

The name of the first scenario could have been “SE entities”, a name frequently encountered in the Romanian specialized literature. The use of this phrase would have suggested the inertial continuation of the state of things. In our opinion, the resistance to change would not be equivalent to a strategic option on SE. We could have named the first scenario “specific forms of SE organization” or “SE organizations”. The last option would have validated the inadequate translation from the specialized international literature into the Romanian language. In the same time, it would have promoted the idea that the NGOs are the main players of SE in Romania. The message is supported by their massive presence in the implementation process of the projects that are co-financed through the FSE, in comparison with other SE entities from Romania. As an impact on the SE perception, the oversimplification of all forms of SE organization from our country that creates a popular image of them as NGO, is conceptually equivalent with the oversimplification of SE that leads them to be viewed as insertion factor

for the vulnerable groups. The contribution of the NGOs in SE is significant, but not singular.

The name of the first version of the second scenario could have been “social cooperatives” according to the regulations from other European states (Belgium, Italy, Luxembourg, Poland). This umbrella phrase would have indirectly promoted the idea of cooperatives as the main player of SE. The risk would have been that some other SE Romanian entities (associations, foundations, CARs, and so on) would not undertake the affiliation to the social cooperative as umbrella definition. Similar to other post-communist countries, the negative connotation of the cooperative, doubled by the information level and the relatively low awareness of the citizen would decrease the involvement in the SE activities.

The name of the second option from the second scenario could have been “social insertion enterprises”, similar to the European specialized literature and to the 2012 SE draft law. The option for social insertion enterprises was based on the emphasis of the difference between them and the social enterprises with regards to the employment of the vulnerable groups. Once this connection was clarified, undertaking the responsibility for the second scenario, the second option (the legislation for the assisted employment of the vulnerable groups) does not exclude the name social insertion enterprise.

We present hereinafter the scenarios for exploring the Romanian SE potential with the mention that some directions for action are valid regardless of the scenario that was chosen. We recommend providing priority to the action directions that are common to all three scenarios. In order to make progress in the development of one of the two scenarios, some key recommendations were formulated for each scenario. Pursuing these scenarios by the enactment of the recommendations, we expect that the political decision makers shall induce visible changes on the Romanian SE.

**Table Scenarios for the development
of social economy in Romania**

Framework	Field	Scenario 1	Scenario 2	
		Social enterprises	2.1. Social enterprises 2.2. Social insertion enterprises	
Financial	Financing sources from the banking system for SE development	Informing the social enterprises on the financing sources from the banking system available for SE development		
		Informing and raising the awareness of the banks about the role they can play to support SE in Romania		
		Explicit mentioning of the social enterprises among the eligible applicants		
		Co-implicating the banks to adapt the international programs in order to develop SE in Romania		
	Technical assistance for the eligible applicants in the process of drafting financing applications Technical assistance for a period of 1- 3 years provided to the financed social enterprises	Mentioning the social enterprises among the eligible applicants		Mentioning the social insertion enterprises among the eligible applicants
		Attracting and promoting the ethic and solitary financing banks		Financing programs for social enterprises
				Financing programs for social insertion enterprises
		Informing the social enterprises on the European programs for SE development		
			Mentioning the social enterprises among the eligible applicants	
			Mentioning the social enterprises among the eligible applicants	

		Scenario 2	
Framework	Field	Scenario 1 Social enterprises	2.1. Social enterprises
			2.2. Social insertion enterprises
			Mentioning the social insertion enterprises among the eligible applicants
		Technical assistance for the eligible applicants in the process of drafting financing applications	
	Regulation of the SE field	Passing the SE law	
		Fiscal facilities for social enterprises	
		Fiscal facilities for social insertion enterprises	
Legal	Regulation of the SE entities operation	Assessing the efficiency of the regulations for the operation of the Romanian social enterprises	
		Assessing the efficiency of the regulations to support the employment of the vulnerable groups	
		Regulations for social enterprises	
		Regulations for social insertion enterprises	
		Support mechanisms, including financial	
		Support mechanisms complementary but not exclusive	
		Drafting a statistical indicators system for the monitoring and the evaluation of social enterprises performances	
		Drafting a national strategy of SE development	
Institutional	The cooperation of the SE entities with the local authorities		Undertaking the institutional responsibility, exclusive or partially for the development of SE in Romania
			Drafting local development plans for SE
			Managing the local resources for supporting social enterprises for the good of the community
Social	Level of acceptance and awareness	Informing and educating the citizens with regards to SE	
			Stimulating a social responsible financial behavior

Framework	Field	Scenario 1	Scenario 2	
		Social enterprises	2.1. Social enterprises	2.2. Social insertion enterprises
	Involvement of the citizens	Promoting volunteer programs		
		Adopting some financial mechanism to stimulate the involvement of the citizens		

Regardless of the selected scenario, it is essential to inform the SE entities on the existent financing sources and the European programs, to include the social enterprises among the eligible applicants and to ensure technical assistance for the eligible applicants. Social enterprises need to be financial supported in their activities and the banks and the European programs can provide this support.

The SE financing can be done through institutions that are specialized in the financial support of the social enterprises or through the *mainstream* institutions that attend eligible clients who pay their debts. Promoting the “patient capital” by the first category of specialized financiers responds to the specific of the SE entrepreneurial initiatives. The involvement of the public authorities in the financing process can ease and acts as a catalyst for the interest of the investors, regardless of the previous experience in the field of financing the social enterprises (Kuhle, 2007, p. 226; Fraçzak *et al*, 2008, pp. 44-5; Varga, 2012, p. 28; Daniele, 2010, pp. 25-32). The financing of the social enterprises by investors, corporations and public authorities (*mainstream*) implies going through some common parallel but complementary steps: prioritizing the involvement, defining a strategy and choosing the approaches for its achievement (Power *et al*, 2012, p. 4).

In the context of globalization and international competition, making the banks aware of the SE development depends on embracing the principles of ethical and solidary financing. CSR is often mistaken with SE, although the two concepts have different approaches of the labor market. The oversimplification of SE so they are seen as CSR and pimping the CSR programs in the name of SE represents a risk that they shall not manage to support the SE entities. Other challenges in encountered in the process to open the banking system towards SE development are: the low influence of the state on the strategies of the banks and the operation of the banks according to the international principles. In the context of the economical crisis, the banks tend to consolidate the success international models.

The credit risk is currently 100% for all economical agents that use the financial-banking market. Because of the provisions account that must be created depending on the amount of money that is being borrowed, the access to the credit system is limited. Similar to the

programs “First house” or “Bank for houses”, it is possible to adopt a governmental guarantee system that eases the access of the social enterprises to the financial-banking market. We recommend drafting a methodology that situates social enterprises in the assessment procedures of the credit risk.

The SE draft Law submitted in 2012 by the MMFPS provides the fact that the social insertion enterprises could benefit from facilities from the part of the local public administration through micro-credits. Such a facility could be extended to the entire spectrum of social enterprises, not only by the social insertion enterprises (art.). The setting up of some credit-financing institutions committed to the social enterprises would facilitate the accession to the funds.

The passing of the SE law in Romania piques the interest of the public and is supported as a “good indicator of the political awareness on this matter” (ADV, 2011, p. 12) as far as it does not “damage” what was built in time for each legal form of organization. The recognition of social and solidary economy in France (at the end of the 1980s), in the Wallonia region of Belgium (1990), in Luxembourg and the passing of the SE law in Belgium (2008), Greece and Spain (2011) have contributed to the acknowledgement of the role played to ensure the individual welfare in the relationship between the state and the market. The SE bills were initiated in 2012, in Poland and in Portugal. A project intended to regulate solidary economy has failed in France (MMFPS, 2010, p. 97; ADV, 2011, p. 13; Chaves *et al*, 2012, pp. 29, 48).

Regardless of the scenario that was adopted, it is necessary to assess the efficiency of the regulations regarding the administration of social enterprises, especially in the relation with the employment of vulnerable groups. Depending on the results of the two complementary but independent exercises, a review of the legislation can be decided upon.

Suppose that adopting one of the two versions of the second scenario takes place (2.1. Social enterprises or 2.2 Social insertion enterprises), financing is the following aspect that must be resolved.

The decision to provide financial support only to the social insertion enterprises would decrease the interest of other social enterprises to participate in the undertakings for registration and potential certification that are currently mentioned in the Bill (art. 9). The obtained result

would be a conversed effect to the one anticipated by the coagulation of social enterprises. We recommend to identify some financial support mechanisms for all social enterprises (for example in the case of *start-ups*), especially but without limiting to the social insertion enterprises. Therefore, social enterprises can be supported also by giving a “2% quota of the income tax” that is unshared by the tax-payers. This fact does not exclude giving a 2% for SE directly by the citizens.

The exemption from the start up authorization/re-authorization taxes for the social enterprises that have a minimum number of employees determines the increase of the number of SE employees, similar to the European trend.

We recommend the exemption from the profit tax for the social enterprises that have a minimum number of employees and comply with the condition that at least 75% of the funds obtained from the exemption is reinvested for restructuring or purchasing technological equipments, machineries, tools, work installations and/or revamping the work places, according to the conditions provided by Law nr. 571/2003 regarding the Fiscal Code, with the subsequent additions and amendments.

In close connection with the support provided to the Romanian social enterprises but regardless of the selected scenario, we recommend the drafting of a statistical indicators system for monitoring and assessing the performances of social enterprises and the introduction of the satellite accounts. This undertaking has substantiated the evaluation and the monitoring of the objectives included in the National strategy for the SE development.

Regardless of the chosen scenario, the legislative undertakings made so far give us the right to believe that the MMFPSPV has taken the institutional responsibility for SE development in Romania.

The drafting of a National development SE strategy implies having an analysis of the responsibilities had by the various institutional players of the central and local public administration in relation with SE. Setting up an inter-ministry commission for SE that is managed by the MMFPSPV would ensure a connection with all the interested players, including the representation forums for the interest of the social enterprises at central level.

Including SE in the regional/county strategies for development and in the local development plans would speed up the development efforts of this field. The drafting of some local SE development plans could be the responsibility of a local commission that is subordinated to the central SE department.

Resolving the social problems faced by the community depends on the capacity to efficiently monitor the available local resources. The gear up of the local decision makers and the approach of a “bottom up” community development strategy makes it necessary to identify the needs of the community. Promoting the public-private partnership allows the identification of the community needs and of the possible solutions through specific SE activities.

The Directives 2004/17/CE1 and 2004/18/CE2 regarding the regulation of the public acquisitions at European level allow the formulation of some selection criteria that render valuable the social aspects, with the condition that “they are relevant for the object of the contract (...) they are proportional with its demands and are subject to the compliance with the principles of profitableness and of equal access for all EU providers” (CE, 2010, p. 5). Such an undertaking is foreshadowed also in the SE Bill proposed by the MMFPS (2012, art. 19) and supported by the social enterprises (for example ADV, 2011, pp. 31-2).

The central and local public authorities can recognize, stimulate and promote the activity of the social enterprises by introducing some criteria that favor them in the of awarding procedures for public acquisition contracts, concession agreements for public works and concession agreements for services. According to the principles of social responsible public acquisitions, the law can provide a minimum quota from the budget of the contracting authority to be allocated to the contracts signed with the social enterprises.

Promoting the principles of social responsible public acquisitions can be done also through the preemptive right assigned to the local social enterprises when the authorities of the local public administration are contracting products and services.

The association of the social enterprises into federations that are recognized at national and international level allows a better representation of their interests and consultation regarding the strategic deci-

sions with impact on their activities. Such an association would allow the social enterprises to build a known brand of SE including by the carrying out some information campaigns for the SE trademark.

The SE concept, principles and values are little known by the public at large, fact that hinders the involvement of the citizens in SE. The promotion of SE contributes to the increase of the acceptance level of SE activities and raises awareness about them. It is possible to periodically organize some information and awareness campaigns in order to create information opportunities on SE and also counseling opportunities for the set up of social enterprises. The dissemination of information regarding the examples of SE good practices that can be imitated or the procedures for setting up a social enterprise can be done through the information centers and the county councils. They can collaborate with the county departments for SE.

The involvement of the citizens is conditioned whether they accept the SE values and whether they are aware of the impact had by the SE activities. One of the obstacles is the existent echo within the social memory regarding the experience of collectivization during the communist regime period. The defining elements for accepting and for being aware of SE come up during the initial period of the secondary socialist process, and the school was the best agent. The active involvement of citizens in SE is catalyzed by acquiring and internalizing some secondary knowledge and abilities of social solidarity, participation and social responsibility; by the assimilation of theoretical knowledge on SE and also by going through some internship phases within social enterprises. The introduction of some SE related subjects/lessons in the education programs of elementary schools and high school shall raise the information level of the future citizens that will chose to become entrepreneurs.

The development of the SMEs sector in general, the SE in particular, is favored by the participation in training courses for entrepreneurship, management and specialization, including at the level of universities (Hodorogel, 2011, p. 124; Nicolescu et al, 2013, p. 29, Borzaga *et al*, 2013, p. 90). The FSE projects have organized masters and post-graduate courses on SE and have introduced in the COR the standards 112032 SE entrepreneur, 112035 social enterprise manager and 341206 ES

specialist. We recommend continuing the programs that subsidy the state budget places for university education. We recommend to formulate the standard for social insertion counselor and to organize courses for all interested persons and to make these courses accessible. Once Romania passes the European framework for qualifications and harmonizes the European credit system within the vocational and training education^[1], there would be an official recognition of the knowledge that was informally acquired, fact that is relevant for the persons with a low level of education but with various handicraft skills.

The involvement in SE is based on promoting various volunteer programs but also on adopting some financial mechanisms that act as incentives for the involvement of the citizens. Similar to the European experience (Belgium, Denmark, France, and Holland) we recommend introducing the system of donation bonus. Anyone who donates or contributes to the credit-financing funds receives some bonus that can be used to purchase products and services provided by the social enterprises.

The public authorities can issue SE vouchers to those citizens who desire to purchase products and services from the social enterprises. It is possible to subsidize these when they are given to vulnerable persons, who can in this way benefit of support in various domestic activities that due to all sorts of reasons they can no longer carry out (cleaning the house, grocery shopping or doing the laundry for elders).

The financing of the social enterprises based on the public-private partnership can rely on the involvement of the local public authorities alongside with a financier, a public or private entity that ensures technical assistance, and last but not least the social enterprise. The support of the social enterprises from the moment they are set up for a period of one-three years after set up, ensures their survival on the market.

The assessment of the involved costs and of the short, medium and long term effects can substantiate the option for one of the scenarios presented above. Regardless of the selected scenario, we recommend drafting the National strategy for SE development and a national plan with measurable objectives that allow the assessment of the progress made.

---

[1] European Credit System for Vocational Education and Training (ECVET).

References

1. Asiminei, R. (2012a). Social economy – conceptual limitations. *Journal of Social Economy*, nr. 1/2012, bilingual magazine, vol. II, Hamangiu Printing House, pp. 3-21 www.profitpentuoameni.ro.
2. Asiminei, R.; (2012b). *Secondary quality analysis report*, Research report drafted within the project Social Economy Model in Romania, University “Alexandru Ioan Cuza” from Iași (unpublished report).
3. Borzaga, C.; Galera, G.; Nogales, R. (coordinators); (2008). *Social Enterprise: A new model for poverty reduction and employment generation – an examination of the concept and practice in Europe and the Commonwealth of Independent States*, United Nations Development Program Bratislava Regional Bureau, EMES European Research Network.
4. Borzaga, C.; Salvatori, G.; Bodini, R. Galera, G. (2013). *Social economy and social entrepreneurship – Social Europe guide*, volume 4, European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion. Luxembourg.
5. Cace, S.; Stănescu, S.M. (2011). The perception of the institutional and legislative framework that the social economy entities representatives have in Stănescu, S., M.; Cace, S.; Alexandrescu, F. (coordinators); *Between opportunities and risks: the social economy supply in the development regions Bucharest- Ilfov and South-East*, Expert Printing House, Bucharest, www.iccv.ro.
6. Chaves, R.; Monzón, J.L. (2007). *The Social Economy in the European Union*, Centre International de Recherches et d’Information sur l’économie publique, sociale et coopérative, The European Economic and Social Committee, <http://www.ciriec.ulg.ac.be>.
7. Chaves, R.; Monzón, J.L. (2012). *The social economy in the European Union*. European Economic and Social Committee, Summary of the Report drawn up for the European Economic and Social Committee by CIRIEC <http://www.ciriec.ulg.ac.be>.
8. Daniele, D. (coordinator); Bucquois de P.; Nicholls, J.; Roda de F.; Richardson, K.; Guene, C.; (2010). *Learning for a change – a better future for social economy – baseline study*, Ministry of Regional Development Poland, www.diesis.coop.

9. Fraćzak, P.; Wygnański, J. (2008). *The Polish Model of the Social Economy: Recommendations for Growth – an invitation for discussion*, Foundation for Social and Economic Initiatives, Warsaw, Poland.

10. Hodorogel, R. G. (2011). The global economic crisis. Challenges for the Romanian SMEs, *Theoretical and applied economy*, volume XVIII, no. 4(557) http://www.store.ectap.ro/articole/584_ro.pdf.

11. Kuhle, H. (2007). The experience of Public-private Partnerships in Financing Entrepreneurship in Eastern Germany and Poland in Giguère, S. (coordinator), *Local innovation for Growth in Central and Eastern Europe*, Local Economic and Employment Development, Organization for Economic Co-operation and Development.

12. Nicolescu, O. (coordinator); Isaic-Maniu, A.; Drăgan, M.; Nicolescu, C.; Bâra, O. M.; Borcoş, M. L.; Lavric, V.; Stoian, G. (2013). *The white paper of the Romanian SMEs 2012*, the XIth edition, National Council of the Romanian private Small and Medium Enterprises; Ministry of Economy, Department for SMEs, Business Environment and Tourism; Romanian Office of Expert Accountants and Authorized Accountants.

http://www.avocatnet.ro/UserFiles/articleFiles/1374440400_Prezentare%20carta%20alba%20a%20imm-urilor%20din%20romania%202013.pdf

13. Spear, R. (2013). *L'Economie sociale - préparer le terrain pour des réponses innovantes face aux défis actuels*, Commission Européenne, Direction Générale de l'Emploi, des Affaires Sociales et de l'Inclusion <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1024&langId=en>.

14. Stănescu, S. M. (2012). The challenges of the process for improving the legal framework that operates the social economy entities – development regions South-East and Bucharest Ilfov, *European Social Economy Magazine*, year II, nr. 1/2012 www.rees.ro.

15. Stănescu, S. M. (coordinator); Asiminei, R.; Rusu, O.; Vîrjan, D. (2012a). *Profit for people – Opening report within the project The Social Economy Model in Romania*, United Nations Program for Development Romania, www.profitpentuoameni.ro.

16. Stănescu, S.M.; Luca, C.; Rusu, O.; (2012). Regulations with community and national impact on the field of social economy, *Social*

Economy Magazine, Hamangiu Printing House, vol. 2, nr. 2/2012, pp. 3-23 www.profitpentuoameni.ro.

17. Stănescu, S. M., (2013). Institutional framework with impact on social economy, *Social Economy Magazine*, vol. III, July 2013, nr. 3/2013, Hamangiu Printing House, pp. 59-76 www.profitpentuoameni.ro.

18. Stănescu, S. M. (coordinator); Asiminei, R.; Vîrjan, D. (2013). *Recommendations report for social economy. Romania 2013*. United Nations Program for Development www.profitpentuoameni.ro.

19. Power, G.; Wilson, B.; Brandenburg, M.; Melia-Teevan, K.; Lai, J. (2012). *A framework for action: social enterprise & impact investing*, United Nations Global Compact, Rockefeller Foundation, Global Compact Office, United Nations.

20. Vasiliuță-Ștefănescu, M. (2013). The sociological diagnosis of the identity profile of the social economy organizations from Timișoara in Vasiliuță-Ștefănescu, M. (coordinator) *Community - University research partnerships in social economy*, Editura Brumar, Timișoara

21. Varga, E. (2012). *Trade-offs Between Regulation and Fostering of Social Enterprises: the Case of EU Policies*, Nonprofit Enterprise and Self-Sustainability Team NESsT Policy Position Paper, European Union http://issuu.com/nesster/docs/no_free_ride

22. Comisia Europeană, (2010). *Social responsible acquisitions. A guide of the social aspects that must be considered in the public acquisitions procedures*.

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=ro&pubId=606&furtherPubs=yes>

23. Alături de Voi Foundation (2011). *Policies, practices and trends in Social Economy in Romania and in the European Union altogether* <http://www.ropes.ro>

24. Law nr. 34/1998 regarding the provision of subsidies for the legal persons Romanian associations and foundations that set up and manage social assistance units, with the subsequent provisions and additions, published in the Official Journal nr. 29 from the 27th of January 1998.

25. Law nr. 571/2003 regarding the Fiscal Code, with the subsequent additions and amendments, published in the Official Journal nr. 927 from the 23rd of December 2003.

26. Law nr. 566/2004 Law of the agriculture cooperative, with the subsequent additions and amendments, Text updated in 2007 and published in the Official Journal, part I, nr 1236 from the 22nd of December 2004.

27. Law nr. 1/2005 regarding the organization and the administration of the cooperative, published in the Official Journal, part I, nr. 172 din 28.02.2005.

28. Law 448/2006 regarding the protection and the promotion of the handicapped persons rights, republished, with the subsequent additions and amendments, published in the Official Journal, nr. 1006 from the 18th of December 2006.

29. Law nr. 292/2011 for social assistance published in the Official Journal, part I, nr. 905 from the 20th of December 2011.

30. Law nr. 248/2013 regarding the organization and the administration of the Economical and Social Council, published in the Official Journal, part I, nr. 456 from the 24th of July 2013.

31. Ministry of European Funds (2012). *Ex-ante conditionalities for accessing the European funds 2014-2020* www.fonduri-ue.ro.

32. Ministry of Labor, Family and Social Protection (2010). *Research report regarding social economy in Romania from a compared European perspective*, www.mmuncii.ro.

33. Ministry of Labor, Family and Social Protection (2012a). *Law regarding social economy*, www.mmuncii.ro.

34. Ministry of Labor, Family and Social Protection and of Aged persons (2013). *Socio-economical analysis for the programming of the European Funds 2014-2020 in the field of entrepreneurship and social economy*. The consultative theme Committee for Employment, Social Inclusion and social services, the technical work group Entrepreneurship and social economy, www.mmuncii.ro www.fonduri-ue.ro.

FORMAREA AGENȚILOR DEZVOLTĂRII COMUNITARE RURALE

Ion Ionescu^[1]

Rezumat

Dezvoltarea comunitară poate fi o soluție pentru diminuarea decalajelor, fiind implementată de actorii implicați ai comunităților. Ea cere identificarea problemelor comune, răspuns comunitar, parteneriat în rețea. Dezvoltarea durabilă înseamnă refuzul fatalității, entropiei comunitare și întreprinderea de acțiuni negentropice. Finalitatea ei este respectul ființei umane, necompromiterea capacității generațiilor viitoare de a trăi măcar ca noi, dacă nu mai bine. Pot fi identificate pe teren elemente necesare (re)construcției unor comunități dezvoltate durabil. Autorul identifică experiențe reușite, exemple de bune practici în condițiile mondializării și comunitarizării, omogenizării și eterogenizării. Dezvoltarea comunitară rurală pleacă de la recunoașterea importanței satului și a capacităților acestuia de a-și folosi oportunitățile, de a acționa constructiv. După definiții ale dezvoltării comunitare, economiei sociale și solidare, dezvoltării durabile, rolului asociațiilor, autorul insistă asupra formării, profilului și atribuțiilor agentului dezvoltării comunitare rurale.

Cuvinte cheie: *dezvoltare comunitară, dezvoltare durabilă, economie socială, asociații, agent de dezvoltare comunitară, democrație participativă*

1. Comunitate, dezvoltare comunitară, dezvoltare durabilă

Folosim termenul de *comunitate* pentru a desemna comuniunea, prietenia, uniunea oamenilor „la bine și la greu”, a oamenilor care se privesc unii pe alții, se observă, se înțeleg, pot merge împreună într-o direcție, fără ranchiună, suspiciune, ură.

---

[1] „Universitatea Alexandru Ioan Cuza”, Facultatea de Filosofie și Științe Social - Politice, Departamentul de Sociologie și Asistență Socială, Bd. Carol, nr. 11, 700506, Iași, România; e-mail: ion@uaic.ro.

Dezvoltarea comunității e durabilă dacă oamenii, în mediul lor fizic, cu plantele și animalele ecosistemului sunt în echilibru atunci când își satisfac nevoile de bază (*Commission mondiale sur l'environnement et le développement*, Raportul Brundtland, 1987). Oamenii au nevoie de condiții economice, sociale, culturale, spirituale într-o comunitate care are grijă față de mediul natural. În condițiile crizei actuale (schimbări climatice, epuizarea resurselor naturale, a hranei, a apei potabile, decalaje între țări, regiuni, comunități și în interiorul aceleiași comunități, insecuritatea alimentară, despăduririle, pierderea biodiversității, dezastrele naturale), *dezvoltarea durabilă* poate fi un răspuns formulat și implementat de către toți actorii implicați (guvern, actori comunitari, instituții sociale, societate civilă). Folosim expresia *dezvoltare comunitară*, dar și *acțiune comunitară*, *intervenție comunitară*, *organizare comunitară*, *dezvoltare locală*, *dezvoltare socială locală*, *participare comunitară*, *proiect participativ*, *acțiune colectivă* etc. Important este „genul proxim” al acestor concepte care conține:

– *problema comună* pentru o comunitate, care își are rădăcinile acolo, fiind de ordin structural, organizațional, și „exterioară” individului care o trăiește diferit de semenii săi;

– *răspunsul comunitar* la problemă: toți cei implicați gândesc, acționează împreună, în toate etapele procesului de rezolvare a ei; nu fac ceva *pentru* alții, ci *împreună* pentru toți; dau răspunsuri structurale, fac organizare socială, nu încropesc răspunsuri de moment, ocazionale, izolate; dezvoltarea durabilă a unei comunități cere schimbarea situației în profunzime și nu doar răspunsuri pe moment la aspecte punctuale;

– *parteneriatul în rețea*: nimeni nu poate lucra singur pentru dezvoltarea comunității; dacă problema este colectivă, ea cere implicarea colectivității; cei implicați trebuie apropiați și activați în calitate de parteneri, în toate momentele procesului de dezvoltare comunitară.

Răspunsul la probleme poate fi local, iar acțiunea comunitară are șanse de succes dacă afectează un număr cât mai mare de membri implicați. Soluționarea problemelor cere timp pentru a obține rezultate așteptate, timp pentru cercetare, analiză, întâlniri, schimburi, negocieri, organizare, acțiune, monitorizare, evaluare. Dezvoltarea durabilă în-

seamnă refuzul fatalității, destinului, „entropiei comunitare” și acțiune „negentropică” pe două căi concomitente:

- *sectorială* sau tematică;
- *globală, teritorială*, de „revoluționare” a instituțiilor, mentalităților etc.

Finalitatea dezvoltării durabile este *respectul ființei umane*, (re)instaurarea „binelui comun”, realizarea indicatorilor *dezvoltării: economice* (folosirea cu chibzuință, cu discernământ a resurselor locale, nu vinderea lor pe „mai nimic” - <http://cursdeguvernare.ro/mircea-cosea-rosia-montana-romania-si-pierderea-avantajului-comparativ.html>), *sociale* (adăpost pentru toți locuitorii, hrană, acces la îngrijire medicală, ocupație, integrare socială), *politice* (drepturi și responsabilități de cetățeni), *culturale, spirituale* (identitate etno-socio-culturală, stimă de sine, respect pentru comunitatea care dă identitate), *ecologice* (păstrarea mediului, a patrimoniului natural și construit).

2. Experiențe de dezvoltare comunitară

Citim cu folos materiale despre comunități (Thomas Hobbes, teoreticienii „dreptului natural”, F. Tönnies, H.J. Maine, E.C. Hughes, L.W. Warner, A.W. Lind, E. Morin ș.a.) nu pentru a afla informații privind „paradisul pierdut”, ci pentru a putea identifica pe teren elemente utile, necesare *(re)construcției unor comunități reale*, organizate, bine ordonate spațial, temporal, social, în care să fie promovat un nou ethos, o nouă solidaritate, în care să existe un puternic liant comunitar (P. Belleville, «Un ensemble coopératif qui a passé le cap de la crise: Mondragon», în *Economie et humanisme*, 296/1987; J.M. Rodrigo, *Le santier de l'audace - les organisations populaires à la conquête du Perou*, Harmattan, Paris, 1990; J.M. Gareau, *La percée du développement économique communautaire*, IFDEC, Montreal, 1990 ș.a.). În unele țări, biserica a jucat un rol important în intervențiile de nivel comunitar pentru a promova comuniunea și a ameliora condițiile de viață ale celor defavorizați. A avut impact experiența americană (*case-work, group-work, community development*) centrată pe sprijinul la nivel familial și individual. În anii '60 ai secolului XX s-a pus accent pe planificarea *centrală* pentru dezvoltarea *locală*. În anii '70 se valorificau experiențele căpă-

tate, bunele practici iar efortul se centra pe cei încă defavorizați. Începând cu anii '80, multe comunități au ajuns să-și modifice ele însele condițiile de viață, ca actori ai propriei dezvoltări. În unele locuri s-a acționat prin *serviciile sociale comunitare*, în altele "community organisation" a vizat concertarea inițiativelor locuitorilor și ale agenților de servicii sociale. "Social administration" a urmărit implicarea locuitorilor, serviciilor publice și puterilor publice pentru dezvoltarea comunităților în scopul sporirii bunăstării lor. S-a bucurat de succes „animația rurală” etc. Ce învățăminte au fi putut fi desprinse din astfel de experiențe?

- problemele sociale pot fi rezolvate și prin dezvoltarea comunitară;
- autoritățile locale pot sprijini inițiativele comunitare, parteneriatul, voluntariatul;
- strategiile acționale trebuie axate pe voința de a acționa colectiv pentru comunitate, într-o comunitate, cu membrii comunității, pentru rezolvarea problemelor identificate cu claritate, de către toți;
- mizele dezvoltării pleacă de la crearea de activități durabile, care să ocupe forța de muncă disponibilă, să articuleze proiectele economice cu cele sociale și ecologice.

După "welfare state", după constatarea unei anumite „dezangajări” a statului, „noul leadership comunitar” a vizat implementarea unor reforme. Au fost și sunt bune "megaproiectele" europene, dar localitățile care „nu vor să moară”, care nu vor să fie într-un continuu declin demografic, cele care vor să diminueze decalajele de dezvoltare, își văd și singure de construcția propriilor traiectorii (cu autoritățile locale și locuitorii lor). Mondializarea cheamă, face pereche cu teritorializarea, comunitarizarea. Omogenizarea și uniformitatea dezvoltă eterogenitatea, dreptul la diferență. Declinul identităților naționale dă naștere identităților locale. Proximitatea creează legături culturale, identitare, solidaritate. De la local se poate construi globalul (J.L. Guigou, *Une ambition pour la France*, Aube, Paris, 1995).

De exemplu, structurile de dezvoltare locală în Franța (<http://www.unadel.asso.fr/base/index.php>) au ca principii:

- *determinarea unui teritoriu* în care să se poată aplica un proiect de dezvoltare locală care să implice toată populația;
- *democrația participativă* care asociază aleșii și locuitorii;

– demersul *global* care are ca finalitate dezvoltarea *comunitară*.

Este promovată *logica proiectului* care: privilegiază *actorii individuali și colectivi, instituțiile locale*, pune accent pe *potențialitățile populației* plecând de la situații locale clar circumscrise, pe problemele și acțiunile *concrete* de rezolvare a lor, pe (auto)organizarea locuitorilor, pe voluntariat, pe *rezultate semnificative*, pe *creativitatea colectivă* (J.F. Salberg, S. Welsh-Bonnard, *Action communautaire, une introduction*, Éditions Économie et Humanisme, Paris, 1970).

3. Dezvoltarea comunităților rurale

Dezvoltarea comunităților teritoriale rurale pleacă de la importanța satului, a teritoriului rural românesc, în care *populația, specialiștii și puterea* au de construit și de aplicat *împreună o strategie a dezvoltării durabile*. Ei trebuie să afle teritoriul în care oamenii au sentimentul apartenenței, voința de a acționa împreună, de a folosi oportunitățile și de a acționa laolaltă dacă se simt amenințați. Dezvoltarea unei comunități rurale pleacă de la organizarea istorică preexistentă cu valorile, tradițiile, instituțiile, structurile morale, suporturile spirituale. Dacă nu ținem seama de aceste realități, stricăm mai mult decât construim, ridicăm mai multe praguri în loc să înaintăm (P. Houée, L.F. Lebret. *Un eveilleur de humanité*, Harmattan, Paris, 1997, p. 134). În comunitățile rurale trebuie identificat modul și gradul de ocupare a solului, modul de amenajare a teritoriului, starea locuințelor, starea de sănătate a populației, starea serviciilor pentru populație, starea serviciilor sociale, locurile de muncă pentru tineri, situația (auto)excluziilor, (auto)marginalizațiilor, dezvoltarea economiei sociale.

Economia socială și solidară de referă la cooperative, societăți mutuale, asociații și fundații, inclusiv la lucrări și activități bazate pe principiul solidarității și utilității sociale. Managementul lor democratic și participativ reglementează strict utilizarea profiturilor pe care le realizează (câștigul individual este interzis, profiturile sunt reinvestite). În 2010, în economia socială și solidară din Franța erau implicați 2,35 milioane de oameni (cei mai mulți în domeniile: asistență socială, financiar, asigurări, educație, sănătate). Încă din 1980 a fost elaborată aici o *Cartă a economiei sociale*. *Economia socială* a fost recunoscută

oficial în decembrie 1981, când s-a creat o delegație de promovare a acesteia pe lângă primul ministru. *Consiliul Superior al Economiei Sociale* a fost înființat prin Decretul 826 din 10 iulie 2006 (cu modificări prin Decretul 1230 din 20 octombrie 2010). Din 2012, există un ministru pentru economie socială și solidară în cadrul Ministerului economiei. Un proiect de lege privind economia socială a fost depus la Parlament pe 24 iulie 2013.

Dezvoltarea durabilă a satului românesc înseamnă schimbări în mentalitatea oamenilor. Una dintre mizele reușitei dezvoltării satului este reconstrucția încrederii, a stimei de sine a locuitorilor, fiindcă sunt numeroși cei care au tendința de a se închide în ei înșiși, de a se descurca singuri sau cu familia, inclusiv pe timp de „criză” (fază primejdioasă și hotărâtoare în viața socială, constând într-o manifestare violentă a contradicțiilor economice, politice și sociale, lipsă acută a ceva necesar vieții materiale sau spirituale, cf. DEX). Ei ar trebui informați, întrebați, puși să-și confrunte punctele de vedere, pentru ca pe această bază să-și reconstruiască reprezentările, percepțiile, ideile care să permită acțiunea constructivă. Munca „organizatorilor comunitari” poate viza uneori construcția „mișcării populare” (*power to the people!*), alteori articularea voinței locuitorilor cu voința politicianilor de transformare a comunităților teritoriale rurale. Nimic nu apare în comunitate fără oameni, dar nimic nu poate dura fără instituții. Viața asociativă poate fi „plămânul” dezvoltării locale. Asociațiile pot fi factori de reconstrucție comunitară, de liant social (J.M. Belorgey, *Cents ans de vie associative*, Presses de Sciences, Paris, 2000).

În comunitățile locale românești au început să se înmulțească asociațiile după recunoașterea prin lege a dreptului de asociere. Pot fi identificate liste ale asociațiilor din România, liste ale asociațiilor patronale și profesionale, ale sindicatelor, ONG-urilor înregistrate, ONG-urilor acreditate, din baze de date a CENTRAS, liste cu ONG-urile înregistrate și/sau acreditate de către Parlamentul României etc. Ele pot fi roțițe ale vieții democratice, dacă democrația se exercită la nivel local. Asociațiile sunt rezervor de cetățenie, fără implicarea locuitorilor «democrația locală» este formală și superficială. Autoritățile locale nu ar vrea să le convoace la luarea deciziilor, deși „sunt de acord cu democrația”, iar asociațiile se acordă cu logica descentralizării. Viața asociativă este o

reflectare a calității vieții comunităților. Dacă poate fi lăudată contribuția asociațiilor la o anumită modernizare a vieții rurale, trebuie precizat că ele nu înlocuiesc, nici nu dispensează puterile publice și locuitorii de atribuțiile pe care le au. Cu alte cuvinte ar trebui să măsurăm diferențele de resurse materiale, financiare, umane între comunități, diferențele de atitudini, de mentalitate, diferențele între comportamentele autorităților publice etc. și apoi să apreciem „succesul” intervenției asociațiilor în diferitele cazuri. În cazul fiecărui indicator, nu ar trebui să pierdem din vedere finalitățile: includerea activă a persoanelor, lupta contra inegalităților, contra sărăciei copiilor, tinerilor, favorizarea accesului la ocupare, la formare, la îngrijirea sănătății, viață spirituală de calitate etc.

Trecerea de la poziția de primitor, beneficiar, la cea de donator este un indicator al impactului intervenției asociațiilor. Un alt indicator poate fi modul în care oamenii își văd propriile vieți (dacă au mai multă stimă de sine, dacă dau valoare propriei vieți, dacă se simt mai avizați, mai competenți). Un altul, dacă oamenii au o nouă identitate sau și-au (re)descoperit-o pe cea de ființe emancipate prin obținerea de libertăți sociale, economice, politice. De asemenea, dacă oamenii nu mai au sentimentul neputinței, vulnerabilității, izolării, dacă cei săraci sunt mai responsabili pentru rezultatele dezvoltării la care participă etc. Comportamentul cotidian al oamenilor în comunitățile lor reale ne apropie cel mai mult de adevărul schimbărilor presupuse de intervențiile asociațiilor. Dezvoltarea durabilă a comunităților nu se datorează doar asociațiilor, ci și altor contribuții. Comunitățile și membrii lor nu se schimbă mult dacă locuitorii satelor se interesează puțin de modul în care o duc consătenii lor, păstrează obiceiurile de odinioară (peste 80%), se bat pentru pământ, sunt intoleranți față de o anumită etnie, nu au foarte multă încredere în autorități, dacă utopiile și populismele fac carieră la sat în epocile de criză, de tranziție, de „vremuri tulburi”, dacă nivelul cunoștințelor privind temele actuale de economie este scăzut, iar reprezentanții autorităților publice se cred atotștiutori, atotputernici și sunt aroganți față de cetățeni, nu dau dovadă de transparență decizională, nu implică în proiecte decât puțini locuitori și mereu aceiași.

Dezvoltarea democrației participative bazată pe comunitatea oamenilor asociativi presupune *informarea cetățenilor, consultarea lor* (prin anchete, dezbateri publice, referendum-uri etc.), *conlucrarea* cu ei (B. Barber, *Democrație forte*, Desclée de Brouwer, Paris, 1997).

4. Agentul dezvoltării comunitare

Intervenientul social din sat poate acționa în virtutea apărării drepturilor locuitorilor împreună cu ei. El „apără”, „educă”, „conștientizează”, „vizează «empowerment»-ul”. Două logici au prevalat în formarea agenților dezvoltării comunitare: consensualistă și conflictualistă. Prima promova ideea căutării consensului la toate nivelele: între indivizi, între comunități, între acestea și „societatea globală”, a doua pune accent pe contestare, conflict, clătinarea *statu-quo*-ului. Conform primei logici, agentul dezvoltării comunitare era format pentru a suscita cooperarea, integrarea socială, adaptarea locuitorilor la condițiile de existență, cu ipoteza că orice neînțelegere poate fi rezolvată prin informare, comunicare, dialog, negociere, acțiune laolaltă. Conform celei de-a doua, agentul era format să insiste că trebuie să ai putere ca să poți face ceva, trebuie interes personal, grupuri de inițiativă, de acțiune locală care să devină instrumente de putere pentru satisfacerea nevoilor și rezolvarea problemelor.

Agentul dezvoltării comunitare con-lucreează cu liderii locali pentru:

- *identificarea problemelor reale ale comunității;*
- *realizarea cu științificitate a unui diagnostic teritorial;*
- *identificarea actorilor capabili, participativi;*
- *explorarea cât mai multor viitori posibili;*
- *elaborarea proiectului comun (cu finalități, obiective, acțiuni, responsabilități etc.);*
- *implementarea, evaluarea impactului său și diseminarea rezultatelor.*

Agentul dezvoltării comunitare ar trebui să fie „factor de inserție”, „co-producător de cetățenie”, să poată îndeplini sarcini de concepție și pilotaj strategic, de aplicare și evaluare a proiectelor de dezvoltare durabilă în spațiul sătesc. Formarea lui trebuie să se facă pe baza unei metodologii a proiectului, să i se precizeze misiile, să i se dezvolte

capacitatea de inițiativă, de a identifica resurse, actori, strategii, să i se dezvolte abilități de lucru în proximitatea populației, împreună cu membrii acesteia, abilități de comunicare.

Montaigne spunea că într-o comunicare, cuvântul este pe jumătate al celui care-l pronunță și pe jumătate al celui care ascultă. „Când am fost ascultat și înțeles, am devenit capabil să-mi privesc cu alți ochi lumea interioară și să pot merge mai departe. Este surprinzător să constați că sentimente de-a dreptul înspăimântătoare devin suportabile de îndată ce ne ascultă cineva. Este stupefiant să vezi că probleme care par imposibil de rezolvat își găsesc soluția atunci când cineva ne ascultă și ne înțelege”, afirma Carl Rogers, promotor al *ascultării active* (Carl Rogers, *On becoming a person*, Houghton Mifflin Company, Boston, 1961). Nu e suficient să stăm și să privim persoana care ne vorbește, ci e necesar să internalizăm, să asimilăm mesajele pe care să le asociem propriilor noastre experiențe. Sunt diferențe între a asculta și a auzi. Putem auzi pe cineva fără să-l ascultăm. *Ascultarea activă* se deosebește de cea pasivă fiindcă cere reacții la spusele interlocutorului, feed-back permanent, empatie. Când ascultăm activ, adoptăm o atitudine înțelegătoare, nu răstălmăcim, nu judecăm, nu acuzăm, nu devalorizăm, nu denigrăm, insultăm, ironizăm, nu schimbăm subiectul, nu dăm sfaturi, nu ne gândim la ce vom spune după ce termină în timp ce interlocutorul vorbește (<http://www.abs-saillon.ch/ecouteact.pdf>)... Ascultăm cu tot corpul, nu doar cu urechile. Ne putem apleca spre interlocutor, clătina din cap, rămâne în contact vizual. Prin prezența caldă și blândă permitem celuilalt să se exprime liber, pentru a afla informații despre nevoile, problemele sale.

Avem obișnuința de a tria, de a interpreta ceea ce auzim, de a evalua cuvintele celuilalt în funcție de imaginea pe care ne-o facem despre el. Cu cât un individ este mai implicat în credințele și sentimentele sale, cu atât este mai dificilă comunicarea cu ceilalți, spune M. Grawitz (*Méthodes des sciences sociales*, Dalloz, Paris, 1990).

Ne imaginăm con-vorbirea, cel mai adesea, sub aspectul pur tehnic, ca mijloc de a obține informații, sau ca abilitatea de a face pe cineva să vorbească. Fără îndoială că există o *tehnică* a convorbirii, dar mai mult decât o tehnică, convorbirea este o *artă*, conchide autoarea citată.

Ascultarea activă este o artă. Ce ne împiedică să ascultăm activ?

- lipsa priceperii, talentului de a comunica;
- starea de spirit proastă;
- lipsa interesului pentru tema discuției;
- tema greoaie;
- gândul că doar noi avem dreptate, celălalt (ceilalți) se înșeală;
- gândul că celălalt greșeste, iar noi avem dreptul să criticăm, să blămăm;
- teama de a nu ceda celor ce vor să fie, să pară dominatori;
- teama de a nu auzi nimic dezagreabil;
- credința că suntem îndreptățiți să fim tratați special;
- egoismul și dezinteresul față de ceea ce cred sau simt alții;
- gândul că fiecare e unic iar mesajul primit nu este identic cu cel emis;
- adaptarea afirmațiilor în funcție de ceea ce vrem, dorim să auzim;
- concluziile pripite înainte ca interlocutorul să-și ducă gândul până la capăt etc.

Ascultarea activă înseamnă:

- a lăsa interlocutorul să vorbească;
- a-l stimula doar dacă e necesar;
- a relansa convorbirea;
- a reformula întrebările;
- a clarifica răspunsurile;
- a fi sensibil la emoții, la sentimente
- a fi vigilent la intențiile interlocutorului de a manipula etc.

Suntem atenți la trăirile interlocutorului, intrăm în rezonanță cu acesta, suntem atenți la registrul afectiv în care se desfășoară convorbirea (simpatie-antipatie), la registrul referențial (la ce persoane semnificative face interlocutorul referință), la câmpul de forțe (există o reciprocitate a influențelor? nu este afectată libertatea unuia din interlocutori?). Suscităm disponibilitatea și deschiderea celuilalt, făcându-l să-și învingă frica de relație, de a fi greșit înțeles, de a fi judecat, de a fi devalorizat, de a se arăta vulnerabil, de a-și dezvălui sentimentele și emoțiile reale, de a (re)prezenta o imagine negativă de sine, de a se exprima, de a-și pierde controlul. Clarificăm așteptările în raport cu întâlnirea pe

tema discuției. Folosim întrebări deschise, nu doar întrebări închise. Ne asigurăm că au fost înțelese întrebările, dacă nu, le reformulăm cu alte cuvinte. Putem reformula ce ni se spune, reluând cuvintele cheie. Suntem atenți la ritmul discuției (să nu fie prea rapid, să evităm întreruperile frecvente, să nu încercăm neapărat să umplem tăcerile), trăim plăcerea de a fi acolo și de a discuta. Alegem momentul potrivit pentru a închide un subiect și a demara altul. Rezumăm principalele idei exprimate, folosind cuvinte-cheie. Nu terminăm discuția fără a face o sinteză și o validare a ceea ce s-a spus.

Agentul dezvoltării comunitare trebuie să știe cum:

- să pătrundă și să se insereze într-o comunitate;
- să câștige încrederea membrilor acesteia și cum să se facă credibil;
- să identifice problemele și să inițieze proiecte, împreună cu oamenii locului;
- să mobilizeze, anime, organizeze oamenii, grupurile diferite;
- să formeze liderii formali și informali ai comunității;
- să asigure circulația informațiilor printre toți membrii comunității;
- să asigure supraviețuirea asociațiilor locale și funcționarea lor democratică;
- să medieze, evite sau să aplaneze conflicte între grupuri;
- să evalueze activitatea desfășurată în comunitate și să-și schimbe strategia, tacticile.

Activitatea unui agent dezvoltare comunitară la sat constă în:

- analiza *obiectivelor la nivelul comunității*, în special cele vizând agricultura;
- identificarea *obiectivelelor prioritare*;
- identificarea *oportunităților, riscurilor, constrângerilor, amenințărilor*;
- identificarea *posibilităților de muncă*, de a vinde produse locale,
- a *posibilităților de finanțare*;
- a *constrângerilor* de ordin material, legislativ etc.;
- identificarea *specificului comunității*;
- identificarea *liderilor de opinie locali* și a altor actori care pot fi implicați;

- cunoașterea *potențialilor beneficiari* ai dezvoltării comunitare;
- *integrarea obiectivelor individuale în obiectivele generale* ale comunității;
- *informarea populației* privind: oportunități de ocupare, de afaceri, resursele financiare, locuri de muncă, posturi existente, cunoștințe necesare dezvoltării comunitare, mediul extern, posibilitățile de accesare a programelor de formare profesională, drepturile de asistență socială, ce decurg din finanțările UE etc.;
- *contacte* cu reprezentanții instituțiilor publice, persoane de contact etc.;
- *construcția planului*, strategiei, proiectelor;
- *implementarea și monitorizarea* procesului de dezvoltare comunitară;
- *evaluarea finalității* procesului de dezvoltare comunitară.

Agentul de dezvoltare comunitară își construiește vizibilitatea, comunicarea cu locuitorii. El activează într-un spațiu accesibil populației, își organizează informațiile, documentele cu care lucrează, pe care le actualizează, își planifică vizitele pe teren, întâlnirile, evenimentele, stabilește priorități, direcții de acțiune. El poate începe prin crearea unor bune relații interpersonale, bazate pe încredere reciprocă, pe (re)construirea legăturilor cu autoritățile locale care trebuie să lase la o parte orice urmă de aroganță și să fie în proximitatea locuitorilor, dialogând cu ei. Oamenii caută încrederea, acordă încredere, inspiră încredere sau nu. Unii pot trăda încrederea, pot înșela încrederea, pot abuza de încrederea altora, pot încerca să cumpere încrederea... Multe dintre relele din comunitățile de astăzi se leagă de lipsa de comunicare. Oamenii vorbesc dar nu se ascultă unii pe alții. S-au înmulțit dialogurile surzilor, mulți nu vor să priceapă ce spun alții, nu ascultă constructiv, nu sunt empatici, nu știu să laude, să critice, să influențeze cu finețe... Nu se pot elibera de stresul cotidian pentru a conversa agreabil, stăpânindu-și vocea și gesturile. Predomină și la sate indiferența față de ceilalți, concomitent cu intensificarea „apelurilor la solidaritate”... Morala începe acolo unde începe viața de comunitate, spunea Durkheim. Se poate reconstrui comunitatea prin (re)constituirea micilor rețele de socialitate, de sociabilitate, de solidaritate. Redescoperirea comunității și a încre-

derii înseamnă muncă laolaltă, reflexie împreună, dialog, trăire și acțiune laolaltă. Ar fi reduționist să concepem săteanul ideal, gata de sacrificiu pentru *binele comun*, dar și un „război al tuturor contra tuturor” la sate... Ar fi greșit să credem că cineva anume ar avea „tehnicile de rezolvare a tuturor conflictelor” pentru a ajunge la „antanta cordială”... Convingerea este o condiție *sine qua non* a dezvoltării durabile a comunităților. Nu se poate spune însă că oamenii sunt convingși de importanța dezvoltării durabile a satelor lor, dacă nu sunt eficient formați, cultivați și civilizați, nu sunt informați, acolo unde conducerea este egoistă, își vede de propriile interese și afaceri în disprețul sătenilor.

Referințe

1. Barber, B.R. (1997). *Democratie forte*, (trad. Franceză de J.P. Piningre), Desclee de Brouwer, Paris.
2. Belleville, P. (1987). Un ensemble cooperatif qui a passé le cap de la crise: Mondragon. *Economie et humanisme*, 296.
3. Belorgey, J.M. (2000). *Cents ans de vie associative*, Presses de Sciences, Paris.
4. *Commission mondiale sur l'environnement et le développement* (1987) Raportul Brundtland.
5. Gareau, J.M. (1990). *La percée du developpement economique communautaire*, IFDEC, Montreal.
6. Gontcharoff, G. (2001). *La reprise en main de la politique par les citoyens ou la democratie locale participative*, ADELS, Paris.
7. Grawitz, M. (1990). *Méthodes des sciences sociales*, Dalloz, Paris
8. Guigou, J.L. (1995). *Une ambition pour la France*, Aube, Paris.
9. Houée, P. (1997). *L.F. Lebret. Un eveilleur de humanité*, Harmattan, Paris.
10. Rodrigo, J.M. (1990). *Le santier de l'audace – les organisations populaires à la conquête du Perou*, Harmattan, Paris.
11. Rogers, C. (1961). *On becoming a person*, Houghton Mifflin Company, Boston.
12. Salberg, J.F., Welsh-Bonnard, S. (1970). *Action communautaire, une introduction*, Éditions Économie et Humanisme, Paris.

Surse web

www.abs-saillon.ch/ecouteact.pdf

<http://cursdeguvernare.ro/mircea-cosea-rosia-montana-romania-si-pierderea-avantajului-comparativ.html>

<http://www.unadel.asso.fr/base/index.php> (*National Union of the Local Development Players and Structures*)

TRAINING OF RURAL COMMUNITY DEVELOPMENT AGENTS

Ion Ionescu^[1]

Summary

Community development might be a solution to reduce delays, and it was implemented by the involved players of the community. It asks to identify the common problems, community response, and network partnership. Sustainable development means to refuse fatality, community entropy and to undertake negentropic actions. Its finality is the respect for the human being, not compromising the capacity of the future generations to live at least as we do, if not better. We can identify on the field the necessary elements for (re)constructing some sustainable developed communities. The author identifies successful experiences, examples of good practices in the context of globalization and communitization, homogenization and heterogenization. Rural community development starts with acknowledging importance of the village and of its capacities to use opportunities to act in a constructive manner. After providing definitions for community development, social and solidary economy and sustainable development, the associations' role, the author dwells on the training, profile and tasks of the rural community development agent.

Keywords: *community development, sustainable development, social economy, associations, community development agent, participative democracy*

1. Community, community development, sustainable development

We use the term *community* to discuss community, friendship, the union of people “for better and for worse”, of the people who look at

---

[1] “A.I. Cuza” University, Faculty of Philosophy and Socio-Political Sciences, Department of Sociology and Social Work, Bd. Carol I, no. 11, 700506, Iași, Romania; e-mail: ion@uaic.ro.

and observe each other, understand each other, can go together in a direction, without hard feelings, distrust or hate.

The development of the community is sustainable if the people, in their physical environment, together with the plants and the animals of the ecosystem are in balance when meeting their basic needs (*Commission mondiale sur l'environnement et le développement*, Raportul Brundtland, 1987). People need economical, social, cultural, spiritual conditions within a community who takes care of the natural environment. In the context of the current crisis (climatic changes, the exhaustion of natural resources, food and drinking water, the offsets between countries, regions, communities and within the same community, the food supply instability, deforestation, loss of biodiversity, natural disasters), *sustainable development* can be a response formulated and implemented by all the involved players (government, community players, social institutions, civil society). We use the phrase *community development*, but also *community action*, *community intervention*, *community organization*, *local development*, *social local development*, *community participation*, *participative project*, *collective action*, etc. What is important is the "proximate genre" of this concepts and this contains:

- *the commune problem* for a community that has its roots there, being of structural, organizational type and "exterior" to the individual who loves different from its fellow men;

- *community response* to the problem: all those involved think and act together, in all the phases of its development process; they don't do something *for* others, but *together* for everyone; they provide structural responses, they make social organization, they don't scrape flash, occasional and isolated answers; the sustainable development of a community asks for changing the situation in depth and not just providing flash answers to concrete aspects;

- *network partnership*: no one can work alone for the development of the community; if the problem is collective, it requires the involvement of the collectivity; the people involved must be brought near and must be activated as partners in all the moments of the community development process.

The response to problems can be local, and the community action has chances of success if it affects a larger number of involved members as possible. Providing solutions to the problems demands time in order to obtain the expected results, time for research, analysis, meetings, changes, negotiations, organization, action, monitoring, and evaluation. Sustainable development means to refuse fatality, destiny, and “community entropy” and negentropic action on two simultaneous paths:

- *sectorial* or thematic;
- *global, territorial*, to bring a “revolution” of institutions and of mentalities, etc.

The final result of sustainable development is the *respect for the human being*, the (re)instatement of the “common good”, the achievement of *development* indicators: *economical* (the balanced and the wise use of local resources, not selling them for “almost nothing” - <http://cursdeguvernare.ro/mircea-cosea-rosia-montana-romania-si-pierdere-avanta-jului-comparativ.html>), *social* (shelter for all the inhabitants, food, access to medical care, employment, social integration), *political* (citizens rights and responsibilities), *cultural, spiritual* (ethno-socio-cultural identity), self-esteem, respect for the community that provides identity), *ecological* (preserving the environment and the natural and built patrimony).

2. Community development experiences

We beneficially read materials on communities, (Thomas Hobbes, the theoreticians of the “natural right”, F. Tönnies, H.J. Maine, E.C. Hughes, L.W. Warner, A.W. Lind, E. Morin and so on) not to find out information about the “lost paradise”, but to be able to identify on the field the elements that are useful and necessary for *(re)constructing a real community*, a community that is organized, well adjusted in space, time and in the social environment, where a new ethos is promoted, a new solidarity, where there is a strong community connection (P. Belleville, “Un ensemble coopératif qui a passé le cap de la crise: Mondragon”, în *Economie et humanisme*, 296/1987; J.M. Rodrigo, *Le santier de l'audace - les organisations populaires à la conquête du Perou*, Harmattan, Paris, 1990; J. M. Gareau, *La percée du développement*

economique communautaire, IFDEC, Montreal, 1990 and so on). In some countries, the church has played an important role in the interventions at the community level in order to promote communion and to improve the life conditions of those disadvantaged. The American experience had an impact (*case-work, group-work, community development*) focused on the support at the level of the family and of the individual. In the 1960s, the emphasis was placed on *central* planning for *local* development. In the 1970s the experienced which was acquired and the good practices which were learned, were rendered valuable and the effort was to focus on those who were still disadvantaged. Starting with the 1980s, many communities ended up modifying some of the living conditions, as players in their own development. In some places, action happened through the *community social services*, other “community organization” had in view to engage the initiatives of the inhabitants and of the social services agents. “Social administration” aimed to involve the inhabitants, the public services and the public powers for communities’ development with the purpose to improve their welfare. The “rural liveliness” enjoyed great success, etc. What were we able to learn from these experiences?

- the social problems can be resolved *also* through community development;
- the local authorities can support the community initiatives, partnership, volunteer work;
- action strategies must be focused on the will to act collectively *for* the community, *within* a community, *with* the members of the community, in order to resolve the identified problems with clarity, by everyone;
- the *stakes* of development start from creating sustainable activities that employ those who are available and articulate the economical projects with social and ecological projects.

After the “welfare” state, after observing a certain “dis-engagement” of the state, “the new community leadership” has aimed to implement some reforms. The European “mega-projects” were and are still good, but the cities that “do not want to die”, that do not want to be in a continuous demographic decrease, those that desire to reduce the development offsets, are taking care on their own to build their direc-

tions (together with the local authorities and their inhabitants). Globalization calls for, pairs up with territorialization and communitization. Homogeneity and uniformity develop heterogeneity, the right to making a difference. The decline of national identities gives rise to local identities. Proximity creates cultural, identity, solidarity bonds. From the local we can build the global (J.L. Guigou, *Une ambition pour la France*, Aube, Paris, 1995).

For example, the local development structures from France (<http://www.unadel.asso.fr/base/index.php>) have as their principles:

- *defining a territory* where it is possible to apply a local development project that involves the entire population;

- *participative democracy* that associates the elected officials and the inhabitants;

- *global* undertaking that has community development as final result.

The *logics of the project* is promoted and it: favors the *individual and the collective players*, the local institutions, it emphasizes the *potential of the populations* starting from local situations clearly limited, on the problems and the *concrete* actions for resolving them, on self (organizing) the inhabitants, on volunteer work, *significant results, collective creativity* (J.F. Salberg, S. Welsh-Bonnard, *Action communautaire, une introduction*, Éditions Économie et Humanisme, Paris, 1970).

3. Development of rural communities

The development of the rural territorial communities starts from the importance of the state, of the Romanian rural territory, where the *population, the specialists and the power* have to build and apply together a *strategy of sustainable development*. They must find out which is the territory where the people feel they belong to, the will to act together, to use the opportunities and to act together if they feel threatened. The process of developing a rural community starts from the historical organization that pre-exists with the values, traditions, institutions, moral structures and spiritual supports. If we do not take account of these realities, we damage more than we build, we raise more walls instead of going forward. (P. Houée, *L. F. Lebret. Un eveilleur de humanité*, Harmattan, Paris, 1997, p. 134). Within the rural com-

munities we must identify how and at what extent the land is covered, the way in which the territory is managed, the state of the houses, the health condition of the population, the state of the services for the population, the state of social services, jobs for the youth, the situation of the (self) excluded and of the (self)marginalized people, the development of social economy.

Social and solidary economy refers to cooperatives, mutual societies, associations and foundations, including works and activities based on the principles of solidarity and social usefulness. Their democratic and participative management strictly regulates the use of the profits made (individual earnings are forbidden and the profits are reinvested). In 2010, the French social and solidary economy involved 2,35 million people (most of them in the following fields: social assistance, financial, insurances, education, health). Since 1980, they had drafted a *Chart of social economy*. *Social economy* was officially recognized in December 1981, when they formed a delegation to promote it to the prime minister. The *Superior Council of Social Economy* was set up by the Decree nr. 826 from the 10th of July 2006 (with the adjustments brought by Decree nr. 1230 from the 20th of October 2010). Since 2012, there is a minister for social and solidary economy within the Ministry of economy. A Bill regarding social economy was submitted to the Parliament on the 24th of July 2013.

The sustainable development of the Romanian state means to change the mentality of the people. One of the stakes for the success of state development is the reconstruction of trust, of the inhabitants' self-esteem, because there are many of them who have the tendency to withdraw, to manage on their own or together with the family, including during times of "crisis" (a dangerous and deciding phase of social life, meaning a violent expression of economical, political and social contradictions, a severe lack of something necessary for the material or spiritual life, according to the DEX). They must be informed, asked and forced to confront their own points of view, so that, on this basis, they rebuild representations, perceptions and ideas that allows constructive action. The work of the "community organizers" can aim sometimes to build the "popular movement" (*power to the people!*), sometimes it means to articulate the will of the inhabitants with the will

of the politicians in order to transform the rural territorial communities. Nothing appears in the community without the people, but nothing can last without the institutions. Associative life can be the “lung” of local development. The associations can be factors for community reconstruction, working as a social connector (J.M. Belorgey, *Cents ans de vie associative*, Presses de Sciences, Paris, 2000).

We see that in the local Romanian communities there are a larger number of associations, set up after the official recognition of the right to associate. We can identify lists of Romanian associations, lists of the employer`s and professional associations, of the unions, of the registered NGOs, of the accredited NGOs, from the CENTRAS data bases, lists of the recorded and/or registered NGOs by the Romanian Parliament, etc. These can be the little wheels of the democratic life, if democracy is done at local level. The associations are a reservoir of citizenship, without having the involvement of the inhabitants then «local democracy» becomes formal and shallow. The local authorities would not want to convoke them in the decision making process, although “they agree with democracy”, and the associations agree upon the logics of decentralization. Associative life is a reflection of the community lives` quality. If we can praise the contribution of the associations to a certain modernization brought to the rural life, we must specify that they do not replace or exempt from their attributions the public powers and the inhabitants. In other words we should measure the differences in the material, financial and human resources between the behaviors of public authorities, etc. and then to appreciate the “success” recorded by the intervention of associations in different cases. For each indicator, we should not lose from sight the final results: the active inclusion of the people, the fight against inequities, against child and youth poverty, favoring the access to employment, training, health care, a good spiritual life, etc.

The passing from the position of receiver and beneficiary to the position of donor is an indicator of the impact had by the associations` intervention. Another indicator can be the way in which people see their own lives (if they have more self-esteem, if they value their own lives, whether they feel they are better informed and more competent). Another indicator is whether people have a new identity or they have

(re)discovered that of emancipated beings by obtaining social, economical, political freedoms. Also, if the people do no longer have the feeling of helplessness regarding the results of the development they are part of, etc. The daily behavior of the people from their real communities brings us closest to the truth of the changes that the associations` interventions suppose. The sustainable development of the communities is not owed only to the associations, but also to other contributions. The communities and its members are not changed very much if the inhabitants of the villages show a small interest towards the way in which the fellowmen from the same village live, if they preserve old customs (over 80%), fight for land, are intolerant to a certain ethnic group, do not trust the authorities too much and if utopianism and populisms are successful in the villages during periods of crisis, transition and “rough times”, if the level of knowledge regarding the current economical matters is low and the representatives of the public authorities consider themselves to be all-knowing, omnipotent and show arrogance towards the citizens, if they do not express transparency in decisions, involve just a few citizens in projects and they are always the same people.

The development of participative democracy based on the community of associative people implies informing and consulting the citizens (through investigations, public debates, referendums, etc.) working together with them (B. Barber, *Democratie forte*, Desclée de Brouwer, Paris, 1997).

4. The agent of community development

The social intervener from the village can act by virtue of defending the rights of the inhabitants together with them. He “defends”, “educates”, “raises awareness”, “aims to achieve empowerment”. There were two logical approaches that have prevailed in the process of training the community development agents: consensual and adversarial. The former promoted the idea of looking for a consensus at all levels: between individuals, between communities, between them and “the global society” and the second approached emphasized contestation, conflict, and the toss of the *status-quo*. According to the first logical

approach, the community development agent was formed in order to stir cooperation, social integration, to help the inhabitants adapt to the existing conditions, with the assumption that any disagreement can be resolved through information, communication, dialogue, negotiation and common action. According to the second approach, the agent was formed to insist that one must have power in order to do something, one must have a personal interest and initiative and there must be local action groups that become instruments of power in order to meet needs and resolve problems.

The community development agent is co-working with the local leaders to:

- *identify the real problems* of the community;
- draw up a scientific *territorial diagnosis*;
- *identify* the capable, participative *actors*;
- explore as many *possible future scenarios* as possible;
- draft a common *project* (with final results, objectives, actions, responsibilities, etc.);
- *implement, assess its impact* and to *disseminate the results*.

The community development agent should be an “insertion factor”, a “co-producer of citizenship” that is able to carry out conception and strategic leading tasks, and who can apply and evaluate the projects of sustainable development within the rural space. His training must be done based on a project methodology, he must have specified missions, develop the capacity of taking initiatives, of identifying the resources, the players and the strategies and he must be guided to develop abilities for working closely with the population, together with its members and communication skills.

Montaigne said that within a communication process, the word belongs half to the one who pronounces it and half to the one who listens. “When I was listened and understood I became capable to look to my interior world with different eyes and I was able to go further. It is surprising to see that feelings that are completely frightening become bearable the moment someone is listening to us. It is incredible to see that problems which seem impossible to resolve find a solution when someone listens to us and understands us, said Carl Rogers, promoter of *active listening* (Carl Rogers, *On becoming a person*, Houghton Mifflin

Company, Boston, 1961). It is not sufficient to sit and look to the person talking to us, but it is necessary to internalize and assimilate the messages that we associate to our own experiences. There are differences between listening and hearing. We can hear someone without listening to him. *Active listening* is different from passive listening because it demands reactions to what the speaker is saying, permanent feedback and empathy. When we listen in an active way, we adopt an attitude of understanding, we do not twist things around, we do not judge, accuse, devalue, denigrate, insult, josh, we do not change the subject, we do not give advice, we do not think while he the talker is speaking of what to say after he finishes (<http://www.abs-saillon.ch/ecouteact.pdf>) ... We listen with our entire body, not just with our ears. We can bend over the speaker, nod our heads and remain in visual contact. By having a warm and gentle presence, we allow the other person to express himself freely, in order to find out information about his needs and problems.

We have the habit to select, to interpret what we hear, to assess the words of the other person depending on the image we make of him. The more an individual is involved in his beliefs and feelings, the more communication with the others becomes difficult, says M. Grawitz (*Méthodes des sciences sociales*, Dalloz, Paris, 1990).

We imagine that co-talking is, most often, a pure technical mean to obtain information or the ability to make someone talk. Without doubt there is a *technique* of the conversion, but more than being a technique, conversion is an art, concludes the quoted author.

Active listening is an art. What hinders us from being active listeners?

- lack of knowledge, no talent to communicate;
- a bad mood;
- lack of interest for the discussion theme;
- a difficult theme;
- the thought that we are the only ones who are right and the other(s) are wrong;
- the thought that the other one is wrong, and we have the right to criticize and blame him;

- the fear of not giving in to those who want to be or desire to appear dominators,
- the fear of hearing something we dislike;
- the belief that we are entitled to be treated in a special way;
- selfishness and the lack of interest for what others believe or feel;
- the thought that each person is unique and the fact that the received message is not identical with the transmitted message;
- adapting the information depending on what we want or wish to hear;
- hasty conclusions before the talker ends his thoughts, etc.

Active listening means:

- letting the speaker talk;
- stimulating the talker only if it necessary;
- re-launching the conversations;
- reformulating the questions;
- clarifying the answers;
- being sensitive to emotions, needs;
- being vigilant to the intentions of the talker to manipulate, etc.

We pay attention to the feelings of the talker, we resonate with him, we are attentive to the affective registry in which the conversion takes place (sympathy - antipathy), to the referential registry (to what significant persons does the talker refers to?), to the field of forces (is there a reciprocity of influences? Is the freedom of one of the talkers affected?). We stir up the availability and the openness of the other person, making him defeat the fear of having a relationship, of being misunderstood, judged, devalued, of showing vulnerability, of revealing his real feelings and emotions, of (re)presenting a negative self-image, of expressing and of losing control. We clarify the expectations in relation with the meeting on the discussion theme. We use open questions, not just closed questions. We make sure that the questions were understood, if not, we reformulate them using with other words. We can reformulate what we are being told, resuming the keywords. We pay attention to the rhythm of the discussion (not to rapid, avoid frequent interruptions, not trying necessarily to fill the silence mo-

ments), we live the pleasure to just be there and to discuss. We chose the right moment for closing up a subject and starting another. We resume the main ideas that were expressed by using keywords. We do not finish the discussion without making a summary and a validation of what was said.

The community development agent must know how to:

- penetrate and integrate into a community;
- win the trust of its members and make himself credible;
- identify with the problems and initiate projects, together with the local people;
- rally, enliven, organize people and different groups;
- form official and unofficial leaders of the community;
- ensure the circulation of information among all the members of the community;
- ensure the survival of the local associations and their democratic management;
- mediate, avoid or conciliate conflicts between groups;
- assess the activity carried out within the community and change their strategy, tactics.

The activity of a community development agent is to:

- analyze the *objectives at the level of the community*, especially those aiming agriculture;
- identify *priority objectives*;
- identify *opportunities, risks, constraints, threats*;
- identify *the work possibilities*, selling the local products;
- identify the *financing* possibilities;
- identify the material, legislative *constraints*;
- identify the *specific* of the community;
- identify the local leaders of opinion and the other players that might be involved;
- know the *potential* beneficiaries of community development;
- *integrate the individual objectives in the general objectives* of the community;

– *inform the population* regarding: employment and business opportunities, financial resources, jobs, existent positions, necessary knowledge for community development, external environment, possibilities to access the professional training programs, social assistance rights, that derive from the UE financings, etc.

– *contacts* with the representatives of the public institutions, contact persons, etc.

– *construct the plan*, the strategy and the projects;

– *implement and monitor* the community development process;

– evaluate the final results of the community development process.

The community development agent builds his visibility and his communication with the inhabitants. He activates in a space that is accessible for the population, organizes its information, the documents he works with, he updates them, plans visits on the field, meetings, events, and he establishes priorities and directions for action. He can start by creating some good interpersonal relationships, based on mutual trust, on (re)building the connections with the local authorities who must leave aside any trace of arrogance and be near the inhabitants, having a dialogue with them. People look for trust, they give trust, inspire trust or not. Some people can betray trust, can deceit trust, can abuse the trust of others, can try and buy trust... Many of the bad things from the nowadays communities are connected to the lack of communication. People talk but they do not listen to each to other. The number of the deaf people`s dialogues has multiplied, many people do not want to understand what the others are saying, they do not listen in a constructive way, they are not emphatic, they do not know how to give praise, criticize and influence with gentleness...They cannot free themselves of the daily stress in order to have a pleasurable conversation, to control their voice and gestures. Also, the indifference towards the others prevails within the villages, in the same time with the intensification of the “appeals for solidarity”... The moral starts where community life begins, said Durkheim. The community can be rebuilt by (re)forming the small social, sociability and solidarity networks. Rediscovering the community and the trust means working together, reflecting together, having dialogue, living and acting together. It would

be an oversimplification to think of the countryman as an ideal person that is ready to sacrifice himself for the *common good*, but also to think of a “war of everyone against everyone” in the villages... It would be wrong to believe that a certain someone has the “techniques to resolve all conflicts” in order to reach the “cordial antanta”... The conviction is a *sine qua non* condition for the sustainable development of the community. We cannot say that people are convinced of the importance of having a sustainable development in their villages because they are not sufficiently trained, cultivated and civilized, therefore they are not informed, and the leaders are selfish, see their own interests and business while expressing contempt for the citizens.

References

1. Barber, B.R. (1997). *Democratie forte*, (translation from French by J.P. Piningre), Desclee de Brouwer, Paris.
2. Belleville, P. (1987). Un ensemble cooperatif qui a passé le cap de la crise: Mondragon. *Economie et humanisme*, 296.
3. Belorgey, J.M. (2000). *Cents ans de vie associative*, Presses de Sciences, Paris.
4. *Commission mondiale sur l'environnement et le développement* (1987) Report Brundtland.
5. Gareau, J.M. (1990). *La percée du developpement economique communautaire*, IFDEC, Montreal.
6. Gontcharoff, G. (2001). *La reprise en main de la politique par les citoyens ou la democratie locale participative*, ADELS, Paris.
7. Grawitz, M. (1990). *Méthodes des sciences sociales*, Dalloz, Paris.
8. Guigou, J.L. (1995). *Une ambition pour la France*, Aube, Paris.
9. Houée, P. (1997). *L.F. Lebret. Un eveilleur de humanité*, Harmattan, Paris.
10. Rodrigo, J.M. (1990). *Le santier de l'audace – les organisations populaires à la conquête du Perou*, Harmattan, Paris.
11. Rogers, C. (1961). *On becoming a person*, Houghton Mifflin Company, Boston.
12. Salberg, J.F., Welsh-Bonnard, S. (1970). *Action communautaire, une introduction*, Éditions Économie et Humanisme, Paris.

Web ressources

www.abs-saillon.ch/ecouteact.pdf

<http://cursdeguvernare.ro/mircea-cosea-rosia-montana-romania-si-pierderea-avantajului-comparativ.html>

<http://www.unadel.asso.fr/base/index.php> (*National Union of the Local Development Players and Structures*)

ANTREPRENORIATUL – SOLUȚIE DISPONIBILĂ ȘI FEZABILĂ PENTRU CREȘTEREA MOTIVAȚIEI ȘI SATISFAȚIEI ÎN MUNCĂ A ASISTENȚILOR SOCIALI

Vlăduț Oana-Magda^[1],
Seprodi Liliana Dorina^[2]

Rezumat

Asistența socială este o activitate profesională de suport care vizează categoria persoanelor aflate în situații de dificultate socială, concentrând demersuri cu caracter preventiv și/sau reparatoriu orientate înspre asigurarea unui nivel optim de funcționare psiho-socială la nivel individual, familial, de grup sau comunitate.

Ori de câte ori se discută despre asistența socială, în prim plan se află beneficiarul și primordialitatea intereselor acestuia. De data aceasta, atenția este focusată pe asistentul social.

Aspectul motivațiilor și satisfacțiilor în activitatea profesională a asistenților sociali, deși crucial din punctul de vedere al calității actului de asistare socială, este insuficient abordat. Îndrăzneala de a ne atinge de acest subiect sensibil este fundamentată pe convingerea că, la momentul de față, piața serviciilor sociale din România oferă suficiente oportunități de a întreprinde acțiuni antreprenoriale în domeniu, fie sub forma practicii private, fie sub forma organizațiilor nonprofit, fie sub forma unităților de economie socială. În acest sens, milităm pentru empowerment la nivelul asistenților sociali, astfel încât aceștia să aibă curajul de a se detașa de contextele de muncă limitative și de a-și valorifica maximal potențialul profesional, în beneficiul personal, al breslei pe care o reprezintă și al societății.

Cuvinte cheie: *asistent social, antreprenoriat, empowerment, satisfacție în muncă*

---

^[1] Asistent social, Cabinet Individual de Asistență Socială “Oana-Magda Vlăduț” Cluj-Napoca, președinte C.I.S. IMPROVE Mediaș, str. Predeal 34E, ap. 2, Cluj-Napoca, tel.: 0744.668.536, e-mail: cis_improve@yahoo.com, Student Masterand, Masterul Asistență socială și Economie Socială, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Univ. Babeș-Bolyai Cluj-Napoca.

^[2] Asistent social, Spitalul de Psihiatrie “Gheorghe Preda” Sibiu, str. Înfrățirii 23, Sibiu, tel.: 0744.214.857, e-mail: lili_seprodi@yahoo.com, Student Masterand, Masterul Asistență socială și Economie Socială, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Univ. Babeș-Bolyai Cluj-Napoca.

1. Argument

În prezent, vulnerabilitățile sociale se restructurează, în sensul diversificării și amplificării lor ca și efect al turbulențelor economice și politice. Ca urmare, nevoile de asistare socială devin mai complexe și mai numeroase, ceea ce înseamnă o presiune crescândă pe profesioniștii care le gestionează – respectiv pe asistenții sociali. Dincolo de aceste solicitări profesionale din ce în ce mai variate și intense adresate asistenților sociali, se impune să ținem cont și de factorii de mediu care generează, la rândul lor presiuni suplimentare asupra profesioniștilor. Astfel, în contextul socio-economic actual, asistenții sociali caută, de multe ori, soluții pentru a duce ei înșiși o viață decentă. În marea lor parte, aceștia nu dezertează ușor; rezistă pe baricade, ani după ani, acumulând cu stoicism frustrări, nemulțumiri și insatisfacții, până când este atins un nivel critic și atunci iau o decizie radicală: cel mai adesea, fie schimbă profesia, fie pleacă în străinătate (să practice aceeași profesie ori să muncească în orice alt domeniu pentru a avea condiții optime de viață).

Chris Jones (2001, în Collins 2008, p. 1174) vorbește despre asistența socială ca fiind „o ocupație traumatizată, chiar învinsă”, „manifestările de stres și nefericire în departamentele de servicii sociale” fiind „variate, grave și generalizate”, mulți dintre angajați afirmând că sunt „epuizați fizic și emoțional din cauza solicitărilor muncii lor”.

Pe baza rezultatelor unor studii realizate asupra situației asistenților sociali în diferite țări, au fost identificate o serie de soluții viabile pentru creșterea satisfacției în muncă a profesioniștilor din domeniu, pentru retenția acestora pe termen lung în propria specializare pe piața muncii. Aceste potențiale soluții se regăsesc atât la nivel central, cât și la nivel local.

Printre soluțiile ce țin de nivelul central, se numără: *îmbunătățirea politicilor publice* (suport financiar și legislativ, în special pentru formarea și păstrarea în muncă a asistenților sociali); *crearea unei imagini publice pozitive a asistenților sociali* (publicul trebuie să fie informat în legătură cu expertiza, munca dificilă și succesele care caracterizează activitatea de asistență socială); *reclasificarea și redenumirea pozițiilor de asistență socială* (se accentuează ideea că, dacă o anumită poziție nu re-

clamă livrarea unor servicii care să fie furnizate de o persoană cu pregătire atestată în asistența socială, atunci poziția respectivă ar trebui să fie denumită altfel decât asistent social: lucrător de caz; manager de caz; furnizor de servicii sociale) (Pasztor, Saint-Germain și DeCrescenzo 2002).

Printre soluțiile ce țin de nivelul local, pot fi menționate: *creșterea oportunităților de carieră* (prin oferirea de posibilități de internship, de stimulente pentru angajare, de recompense pentru performanță); *îmbunătățirea condițiilor de muncă* (scăderea încărcăturii de cazuri; programe de muncă flexibile; supervizare furnizată de personal pregătit; implicare în luarea deciziilor la nivel de management, ceea ce conferă un sentiment de mândrie, dar și *empowerment* și *self-advocacy*; personal de suport, care să preia sarcini precum elaborarea documentației și administrație); *scheme de compensații și beneficii proporționale cu munca*; *furnizarea de oportunități variate de formare a asistenților sociali* (prin stimularea potențialilor studenți să se înscrie la cursurile de asistență socială ori a absolvenților de asistență socială să își continue studiile, concomitent cu munca efectivă într-un post; prin crearea de programe de studiu part-time și programe flexibile de învățare) (Pasztor, Saint-Germain și DeCrescenzo 2002).

2. Profesia de asistent social – provocări din interior

Manifestând interes față de profesiile a căror particularitate constă în oferirea de suport persoanelor aflate în dificultate, R. Sommers-Flanagan și J. Sommers-Flanagan (2007) au identificat o serie de *aspecte cu caracter motivațional* pentru orientarea înspre astfel de profesii; este vorba despre: dorința de a-i ajuta pe alții; curiozitate autentică față de viața oamenilor; nevoia de statut sau împlinire profesională; un grad superior de înțelegere a sinelui și auto-vindecare. Dincolo de aceste elemente, autorii menționați accentuează că motivația financiară nu se regăsește pe această listă, la baza alegerii unei profesii care presupune oferirea de suport – cum este și cea de asistent social – stând astfel motivații predominant intrinseci și non-materiale.

Frecvent, asistenții sociali își încep activitatea profesională cu un avânt care, probabil, nu va mai avea niciodată o intensitate mai mare decât în perioada de debut, când resimt puternic toate acele motivații orientate înspre a oferi ajutor unor indivizi aflați în nevoie, înspre a

contribui la dezvoltarea comunității din care fac parte, fără însă a dispune de prea multe informații despre realitatea funcționării serviciilor sociale, și mai ales despre posibilitățile reale de a-și transpune ideile profesionale în practică.

Se poate vorbi, din acest punct de vedere, despre *un handicap al formării profesionale*, care, într-adevăr, este axată pe transmiterea de cunoștințe și formarea de abilități și competențe, fără însă a-i „socializa în cadrul profesiei” (Hughes și Wearing 2007, p. 10), ceea ce ar înseamna, de fapt, o adaptare a transpunerii cunoștințelor și abilităților profesionale în practică într-un anumit context organizațional.

Ca atare, „pentru asistenții sociali, provocarea constă în negocierea jonglării între potențialul sau idealurile asistenței sociale ca activitate profesională și realitatea asistenței sociale ca și muncă într-o organizație” (Lybery și Butler 2004, în Hughes și Wearing 2007, p. 10). Autorii Hughes și Wearing (2007, p. 10) susțin că „mediul de muncă va limita întotdeauna potențialul asistenței sociale”, aceasta întrucât se pare că niciun loc de muncă nu va asigura condițiile necesare pentru îndeplinirea tuturor aspirațiilor profesionale. Această limitare reprezintă, în fapt, o sursă semnificativă de frustrare și disconfort pentru asistentul social în contextul locului de muncă, aceasta întrucât mulți asistenți sociali se confruntă cu sentimentul că identitatea profesională le este limitată de rolul lor organizațional. În consecință, asistenții sociali pot resimți stări de tensiune și nesiguranță, cauzate de discrepanța existentă între ceea ce știu, între ideile și credințele lor, pe de o parte, și solicitările concrete ale locului de muncă (sarcinile pe care trebuie să le realizeze în fiecare zi, precum și modalitățile în care acestea trebuie realizate); mai mult decât atât, asistenții sociali pot resimți o presiune de a-și limita propriul potențial, în termeni de cunoștințe și abilități, la ceea ce este solicitat într-un anumit context de muncă.

3. Sănătatea profesională a asistentului social

3.1. Satisfacții în muncă

Satisfacția în muncă reprezintă cea mai intens studiată atitudine din cadrul comportamentului organizațional: o evaluare/o apreciere a unui individ cu privire la caracteristicile postului, a mediului de muncă și a

experiențelor emoționale la muncă, așa cum sunt acestea percepute de individ. Cea mai adecvată abordare a satisfacției muncii, susțin autorii McShane și Von Glinow (2010, p. 108), este de a privi acest concept ca și „colecție de atitudini cu privire la diferite aspecte ale postului și contextului de muncă”. În literatura de specialitate, dar și în limbajul comun, se utilizează, ca și sinonim, conceptul de *moral*. *Moralul* este definit ca fiind „măsura în care nevoile unui individ sunt satisfăcute și măsura în care individul percepe această satisfacție ca fiind rezultatul întregii sale situații de muncă” (Thus Guion 1958, în Armstrong 2006, p. 264).

Încercând să ofere un răspuns la întrebarea „Care sunt elementele care generează satisfacție sau insatisfacție în muncă?”, diverși autori au identificat patru categorii de elemente distincte. Fundamental pentru satisfacția în muncă este *sistemul personal de valori*, deoarece acestea reflectă convingerile angajaților cu privire la rezultatele vizate a fi atinse prin muncă, precum și la comportamentele care ar trebui adoptate la locul de muncă (persoanele cu puternice valori intrinseci privind munca, care lucrează în domenii interesante și cu semnificații profunde, precum asistența socială, prezintă un nivel mai ridicat de satisfacție în muncă, chiar dacă au salarii mici și program lung de muncă, comparativ cu persoanele cu valori privind munca predominant extrinseci) (George și Jones 2012). Un rol la fel de important revine *personalității*, a cărei influență este resimțită în special din perspectiva adecvării personalitate – loc de muncă (cu cât este mai ridicat nivelul de compatibilitate, cu atât mai mari sunt șansele de a experimenta satisfacții în muncă) (George și Jones 2012). Un element extrinsec determinant pentru satisfacția în muncă este *situația de muncă*, respectiv: conținutul muncii (care, pentru o satisfacție în muncă ridicată, trebuie să fie permanent provocator, să ofere soluții de utilizare a cunoștințelor și abilităților individuale, să includă oferirea de feedback pozitiv, să asigure autonomie); politica organizațională privind remunerarea și promovarea (care trebuie să fie echitabilă și permanent stimulativă pentru a asigura satisfacția în muncă); condiții de muncă suportive (se referă atât la condițiile fizice de la locul de muncă, cât și la aspectul supervizării profesionale); flexibilitatea programului de muncă (Kondalkar 2007). Nu trebuie omisă nici *influența socială*, exercitată din partea colectivului

de la locul de muncă, dar și din partea background-ului cultural individual (George și Jones 2012).

3.2. Suprasolicitare, stress și burnout

Se discută frecvent în lumea asistenților sociali despre suprasolicitare, stress, burnout. Referindu-se la *stres*, Allvin ș.a. (2011, p. 163) identifică o simptomatologie specifică a angajaților, bazată pe „o patologică pierdere de energie și o inabilitate de a munci”, care generează „o stare de oboseală paralizantă”, o stare mai degrabă mentală decât fizică. În fapt, acestea sunt simptome ale suprasolicitării psiho-emoționale și intelectuale la locul de muncă.

Apreciem că *suprasolicitarea*, în timpurile actuale, vine pe fondul unor expectanțe personale din ce în ce mai variate și mai ample, care ținesc din ce în ce mai sus. Avem de-a face cu o mulțime de oportunități, în toate domeniile de viață, astfel încât ne uităm limitele umane, impuse de o anumită capacitate umană a cărei potențial nu poate fi depășit.

O consecință psihologică specifică a stresului la locul de muncă, specifică profesiilor de suport, este *burnout-ul*, o combinație între oboseală, tulburări de somn, îngrijorare și anxietate, dublate de o stare paralizantă de epuizare fizică și psihică și caracterizându-se printr-o pierdere serioasă a motivației.

Studiile din domeniu au demonstrat că asistenții sociali „se confruntă cu situații sociale complexe, se luptă cu criteriile de evaluare neclare, au de-a face cu o abundență de conflicte de roluri, le lipsește adesea supervizarea și suportul public, lucrează peste program și sunt la dispoziție permanent și au resurse limitate pentru a face față unor solicitări ridicate” (Poulin și Walter 1993; Soderfelt ș.a. 1995; Um și Anderson, 1998, în Pasztor, Saint Germain, DeCrescenzo 2002, p. 81). Mai mult decât atât, asistenții sociali susțin că resimt o amenințare și din partea inspectorilor sociali, de la care nu percep nici un suport și despre care susțin că „nu înțeleg realitățile solicitărilor postului” (Pasztor, Saint-Germain, DeCrescenzo 2002, p. 83). Se ajunge astfel la sentimente de epuizare emoțională, de depersonalizare și uneori de teamă și anxietate extremă în îndeplinirea sarcinilor lor (Soderfeldt ș.a. 1996; Acker 1999, Horowitz 1999, în Pasztor, Saint-Germain, DeCrescenzo 2002), studiile

indicând că „80% dintre asistenți sociali exprimă că se confruntă cu o sentiment semnificativ de stres legat de muncă” (McLean și Andrew, 2000, în Pasztor, Saint-Germain, DeCrescenzo 2002, p. 82), ajungându-se la un risc de burnout peste medie (Pasztor, Saint Germain, DeCrescenzo 2002).

Un al factor generator de stres este faptul că asistenților sociali „li se cere să piardă intervale exorbitant de lungi de timp cu completarea documentelor și cu drumul, rămânându-le prea puțin timp pentru a furniza servicii directe clienților”, ceea ce determină sentimente de ineficiență și epuizare (Pasztor, Saint-Germain, DeCrescenzo 2002, p. 81). Există și alte probleme din sistemele de asistență socială care generează stres: șefi care nu au pregătire în asistența socială; limitarea implicării asistenților sociali în procesele de luare a deciziilor care îi privesc (Pasztor, Saint-Germain, DeCrescenzo 2002).

De asemenea, au apărut noi conșepte în domeniu: „stres traumatic secundar”, „stres indirect”; „oboseală de compasiune” (Figley 1995; Pearlman și Maclan 1993; Beaucar 1999; Cunningham 1999, în Pasztor, Saint-Germain, DeCrescenzo 2002, p. 82); aceste conșepte au luat naștere în urma expunerii asistenților sociali la situații traumatice prin experiențele clienților – aspecte neacoperite (total sau parțial) în perioada de formare în asistența socială. Aceste situații sunt agravate de contactul și lucrul cu clienți instabili, bolnavi mental, periculoși, fiind uneori agresați verbal sau fizic de aceștia.

4. Antreprenoriatul în asistența socială

4.1. Empowerment-ul asistenților sociali – precondiție pentru acțiuni antreprenoriale

Antreprenoriatul în asistența socială reprezintă o soluție disponibilă și viabilă pentru a genera satisfacții profesionale crescute și vizibilitate la nivelul unei bresle care are nevoie urgentă de o redefinire și re poziționare în rândul profesiilor valorizate la nivel de societate.

În acest scop, punctul de plecare este *empowerment-ul asistenților sociali*. Empowerment-ul are semnificația unei activări a *puterii personale și interpersonale* prin care indivizii pot gestiona mai bine și rezolva problemele care le afectează viața, *putere* înțeleasă ca și resursă internă

pozitivă care permite unei persoane să-și dezvolte aptitudinile de gestionare a propriei existențe, să-și exprime propria valoare, să-și dezvolte capacitatea de a lucra cu ceilalți pentru a influența viața comunității și să participe la procesul public de luare a deciziilor (Gutierrez 1995; Gutierrez Parsons și Cox 1998, în Hardina, Middleton, Montana și Simpson 2007); înseamnă, în fapt, „putere de decizie și acțiune asupra propriei vieți” (Șoitu 2013, p. 11).

Conceptul central pentru empowerment este *autoeficacitatea*, care este definită ca fiind „încrederea în propria abilitate de a realiza anumite sarcini pe baza propriilor percepții legate de competența personală” (Gist 1987; Pearlmutter 1998, în Hardina, Middleton, Montana și Simpson 2007); este lesne de înțeles că autoeficacitatea este rezultatul unui proces de autoevaluare a propriilor competențe și a nivelului personal de expertiză. Autoeficacitatea are o importanță primordială pentru procesul de empowerment deoarece promovează: 1) acțiunile în nume propriu; 2) credința în propria valoare; 3) sentimentul de control asupra situației (Gutierrez ș.a., 1998, în Hardina, Middleton, Montana și Simpson 2007).

4.2. Asistentul social și antreprenorul social sunt agenți ai schimbării

Având în vedere însăși definiția asistenței sociale, care urmărește oferirea de suport persoanelor, grupurilor și comunităților „în vederea creșterii și/sau refacerii capacității lor de funcționare socială și a obținerii resurselor care să le asigure o viață trăită cu demnitate în cadrul social dat” (Roth și Rebeleanu 2007, p. 35), este evident faptul că aceasta este organizată în jurul conceptului central de *schimbare*, abordată într-o manieră planificată (Ambrosino ș.a. 2008). *Asistentul social* devine astfel *agent al schimbării*.

Tot *agent al schimbării* este, în literatura de specialitate, și *antreprenorul social*, al cărui scop, prin activitatea pe care o desfășoară, este de a aborda problemele sociale prin identificarea de noi oportunități și soluții inovatoare, fiind focalizat mai degrabă pe crearea de valoare socială decât financiară (Brouard și Larivet 2010, p. 45).

La acest nivel, se poate discuta despre o suprapunere a finalităților urmărite – acelea de a genera dezvoltare socială. În acest context, este natural ca *asistentul social să poată deveni antreprenor social*.

4.3. Asistentul social antreprenor social

Antreprenorii sunt inovativi, orientați înspre identificarea de oportunități, dispun de/știu unde să caute resurse, reprezintă creatori de valoare. Fiind într-o continuă căutare de oportunități pentru a se auto-depăși, antreprenorii reprezintă un motor puternic pentru creștere economică, având, prin activitatea lor, un impact puternic asupra clienților lor și comunităților din care fac parte.

Spre deosebire de antreprenoriatul cu finalitate pur economică, *antreprenoriatul social* este diferit în principal prin următoarele aspecte fundamentale: 1) activitatea antreprenorială este ghidată explicit de o misiune socială; 2) măsura succesului nu se realizează sub forma mărimii profitului, ci sub forma valorii sociale create – din acest punct de vedere, antreprenorii sociali acționează ca și agenți ai schimbării în sectorul social, prin faptul că: adoptă o misiune orientată înspre a crea și susține o valoare socială – general vorbind, dezvoltarea socială; identifică și exploatează asiduu noi oportunități de a-și realiza misiunea (unde alții văd probleme, antreprenorii văd oportunități); se angajează într-un proces de continuă inovare, adaptare și învățare; acționează cu încredere fără a fi limitat de resursele existente la dispoziție, exploatând o gamă variată de resurse, de la pură filantropie la metodele comerciale din sectorul business; manifestă un puternic simț al responsabilității față de clienții deserviți și rezultatele obținute (Dees și Economy 2001).

Antreprenorii sociali sunt reformatorii societății de astăzi, fundamentându-și eforturile pe componenta esențială a *solidarității sociale* (Rebeleanu 2013).

5. Prezentarea studiului „Realități din câmpul muncii – percepții, atitudini și opinii ale asistenților sociali cu privire la activitatea lor profesională în contextul locului de muncă actual”

5.1. Precizări introductive

Studiul empiric *„Realități din câmpul muncii – percepții, atitudini și opinii ale asistenților sociali cu privire la activitatea lor profesională în*

contextul locului de muncă actual” reprezintă o inițiativă a *Centrului pentru Inițiative Sociale IMPROVE*. Studiul s-a desfășurat, de la proiectare și până la întocmirea raportului de cercetare, în intervalul 15 mai – 15 noiembrie 2012, și a urmărit, așa cum anunță și titlul, surprinderea modului în care asistenții sociali își percep și se raportează la propria activitate profesională din perspectiva locului de muncă actual.

5.2. Aria de cuprindere a studiului

Am conceput acest studiu ca și proiect-pilot la nivelul municipiilor *Cluj-Napoca* și *Sibiu*, alegerea acestor localități bazându-se pe disponibilitatea resursei umane implicate în culegerea datelor; intențiile de viitor vizează extinderea studiului la nivel național, pentru a putea ajunge la o imagine de ansamblu detaliată asupra tematicii în discuție astfel încât, pe această bază, să poată fi identificate soluții concrete pentru a îmbunătăți nivelul satisfacției în muncă a unei bresle de care depinde starea de echilibru și evoluția societății.

5.3. Designul cercetării

Ținând cont de modul de organizare și funcționare serviciilor sociale din România, *populația cercetării* a fost alcătuită din totalitatea asistenților sociali care își desfășoară activitatea profesională în cadrul serviciilor sociale (publice și nonprofit) acreditate din municipiile Cluj-Napoca și Sibiu.

Datorită unor circumstanțe care nu au putut fi controlate, populația cercetării a fost transformată, involuntar, în eșantion; aceste circumstanțe sunt prezentate succint astfel:

- au existat 14 furnizori acreditați (unul în Cluj-Napoca și 13 în Sibiu) care nu au putut fi contactați după datele furnizate de A.J.P.I.S.;
- au existat aproximativ 29 asistenți sociali (20 în Cluj-Napoca și 9 în Sibiu) care nu au putut fi contactați din motive variate (concedii medicale; concedii de maternitate; teren; refuz);
- în Cluj-Napoca, ne-am confruntat cu o situație particulară la Direcția Generală pentru Asistență Socială și Protecția Copilului, care poate fi caracterizată ca și colaborare deficitară, din cauza căreia nu am

putut contacta aproximativ 40% dintre asistenții sociali angajați în serviciile acestora.

În aceste condiții, numărul participanților la studiu a fost de 119 asistenți sociali (din sistemul public, nonprofit și al cultelor).

Ca și metodă de cercetare, am utilizat *ancheta sociologică*, realizată prin intermediul chestionarului administrat pe teren de către operatori tuturor asistenților sociali care lucrează în cadrul serviciilor sociale acreditate din localitățile vizate.

Chestionarul a inclus un număr de 100 de itemi, grupați pe cinci secțiuni: 1) date personale; 2) aspecte privind locul actual de muncă; 3) experiențe și percepții cu privire la profesia de asistent social; 4) experiențe și percepții cu privire la actualul loc de muncă; 5) planuri de viitor ale asistenților sociali. Din perspectiva antreprenoriatului în asistența socială, este interesantă analiza secțiunii a patra – experiențe și percepții cu privire la actualul loc de muncă, care include o serie de 80 de întrebări, grupate în opt subsecțiuni, respectiv: opinii față de caracteristicile fizice ale locului de muncă; opinii față de programul de muncă; opinii față de caracteristicile activității asistentului social la locul de muncă; opinii față de caracteristicile psiho-sociale ale locului muncă; opinii față de managementul organizațional la locul muncă; opinii față de remunerația de la locul muncă; opinii față oportunitățile de dezvoltare profesională la locul muncă; motivații și satisfacții la locul de muncă.

În ceea ce privește *rezultatele scontate*, acestea au vizat: obținerea unor date acurate cu privire la percepțiile, atitudinile și părerile asistenților sociali despre activitatea lor profesională în contextul locului de muncă, care să permită o fotografiere a situației asistentului social la moment prezent; distilarea unor soluții eficiente și eficace de îmbunătățire a condițiilor de muncă ale asistenților sociali și, totodată, de creștere a nivelului acestora de implicare în activitatea de deservire a persoanelor aflate în situații de dificultate; sensibilizarea instanțelor și autorităților locale și naționale cu privire la realitatea activității de asistență socială; stimularea dezvoltării, la nivelul asistenților sociali, a obișnuinței de a-și exprima propriile puncte de vedere și de a se implica în eforturile de îmbunătățire a condițiilor lor de muncă; dezvoltarea solidarității profesionale.

Bineînțeles, am prevăzut și activități de diseminare a rezultatelor obținute. În acest sens, am prezentat public rezultatele obținute în cadrul evenimentului de formare continuă destinat asistenților sociali „4 Steps in 2 Days to Improve/4 pași în 2 zile pentru dezvoltare”, eveniment național organizat de Centrul pentru Inițiative Sociale IMPROVE, avizat și creditat de Colegiul Național al Asistenților Sociali din România, organizat la Cluj-Napoca, în perioada 16-17 noiembrie 2012, eveniment în cadrul căruia aproximativ 120 de asistenți sociali și alți specialiști care lucrează în cadrul serviciilor sociale au fost familiarizați cu rezultatele studiului. Mai mult decât atât, am realizat o informare la Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale și la Colegiul Național al Asistenților Sociali din România în legătură cu concluziile cercetării, acestea fiind disponibile, totodată, publicului larg.

5.4. Motivații și satisfacții în muncă versus antreprenoriat în asistența socială – concluziile studiului

Este important de început discuția despre activitatea profesională a asistentului social din punctul în care un individ, aflat într-o etapă definitorie a vieții sale, pornește pe o traiectorie profesională plasată în domeniul asistenței sociale. Cu această ocazie, studiul realizat relevă faptul că, în cazul a 87% dintre respondenți, *orientarea înspre profesia de asistent social* a fost rezultatul unei alegeri personale. Discursul continuă cu investigarea *motivațiilor* care stau la baza alegerii acestei profesii; acesta este un aspect care, din păcate, beneficiază de o atenție limitată în literatura românească de specialitate. După cum arată studiul realizat, cei mai mulți dintre asistenții sociali au ales să devină asistenți sociali din motive din sfera altruismului și comportamentelor prosociale, respectiv din dorința de a-i ajuta pe cei aflați în situații dificile (31,7%) și pentru satisfacția generată de a ști că au contribuit la îmbunătățirea vieții unor persoane (22,1%).

După cum am precizat în fundamentarea teoretică a cercetării (informații susținute și de rezultatele concrete obținute în urma prezentului studiu), orientarea înspre profesia de asistent social are la bază motivații de factură psiho-emoțională și morală, mai degrabă decât economice, materiale. Mergând pe acest principiu, asistenții sociali își

extrag satisfacțiile în activitatea profesională din succesele înregistrate în lucrul cu fiecare caz în parte, succese concretizate prin introducerea unor schimbări pozitive la nivelul stării/situației fizico-medicale, psiho-emoționale și socio-economice a cazurilor sociale cu care interacționează profesional. Nu trebuie ignorat faptul că, într-o măsură poate la fel de semnificativă, asistenții sociali au nevoie să își procure *satisfacții* și din partea contextului de muncă, având în vedere faptul că munca în sine reprezintă un comportament orientat înspre atingerea anumitor finalități; altfel spus, indivizii prestează activități lucrative pentru a-și satisface anumite nevoi, trebuința ca rezultatele sale în muncă să fie recunoscute și recompensate fiind una dintre acestea.

Armstrong (2006, p. 205) susține că *munca* reprezintă „depunerea unui efort și aplicarea cunoștințelor și abilităților în scopul atingerii unei finalități”. *Finalitățile* vizate a fi obținute în urma muncii sunt, de obicei, pozitive, și se încadrează în una sau mai multe din următoarele categorii (Armstrong 2006): finalitate financiară; finalitate psihomorală (sentimentul de a fi făcut ceva util sau meritoriu; sentimentul de realizare; renume; recunoaștere); finalitate instrumentală (tradusă prin oportunitatea de a utiliza și, mai mult decât atât, de a dezvolta propriile abilități și competențe); finalitate socio-economică (tradusă prin stări precum: stabilirea unor relații de colegialitate la locul de muncă sau exercitarea puterii prin intermediul unei anumite poziții ierarhice într-o structură organizațională).

Măsura în care aceste finalități sunt transpuse în practică poate fi investigată sub forma evaluării satisfacțiilor în muncă. Din acest punct de vedere, un studiu realizat pe o varietate de grupuri ocupaționale din Marea Britanie a prezentat o serie de rezultate paradoxale. Astfel, studiul menționat a indicat faptul că asistența socială se situează între primele douăzeci de grupuri ocupaționale care prezintă cele mai înalte nivele ale satisfacției muncii, principalele surse de satisfacție fiind reprezentate de: specificul meseriei (munca propriu-zisă cu beneficiarii) – include: contactul cu beneficiarii; sentimentul că asistenții sociali pot genera o schimbare pozitivă în viața indivizilor și a comunităților; posibilitatea de a oferi ajutor beneficiarilor; provocările asistenței sociale în context organizațional – include: varietatea sarcinilor și responsabilităților specifice muncii; munca în echipă și munca inter-

disciplinară; autonomie în rolurile acceptate la locul de muncă (Collins 2008). Având în vedere faptul că sursa principală a satisfacției în muncă este relația și munca cu indivizii aflați în nevoie, trebuie scos în evidență faptul că asistenții sociali prezintă o satisfacție intrinsecă a muncii.

Din punctul de vedere al satisfacțiilor pe care le cumulează asistenții sociali în contextul locului actual de muncă, am observat, în cadrul studiului pe care l-am realizat, faptul că cele mai puternice surse de satisfacție sunt stabilitatea locului de muncă (57%) și caracteristicile propriu-zise ale muncii de asistență socială (52%), în vreme ce sursele medii de satisfacție sunt: oportunitățile de dezvoltare personală din contextul de muncă (54%); managementul organizațional de la locul de muncă (53%); condițiile fizice de la locul de muncă (52%); condițiile psiho-sociale de la locul de muncă (52%); remunerația (51%); oportunitățile de dezvoltare profesională oferite în mediul de muncă (48%).

Dacă „atitudinile pozitive și favorabile față de locul de muncă indică satisfacție în muncă”, „atitudinile negative și nefavorabile față de locul de muncă indică *insatisfacție în muncă*.” (Armstrong 2006, p. 264).

În rândul asistenților sociali, o problemă importantă este legată de dificultățile de recrutare și mai ales de retenție a personalului de specialitate, moralul practicienilor la locul de muncă fiind foarte scăzut: asistenții sociali „sunt anxioși în ceea ce privește munca lor și experimentează o lipsă a satisfacției muncii” (McLean 1999; McLean și Dolan 1999; Lymbery 2001; Morris 2005, în Collins 2008, p. 1173). Literatura de specialitate susține că insatisfacția în muncă a asistenților sociali este legată, în principal, de următoarele aspecte: managementul organizațional; șansele limitate de promovare; remunerație scăzută; insuficientă recunoaștere a rezultatelor pozitive ale muncii lor (Coffey ș.a. 2004, în Collins 2008).

Cercetările au demonstrat faptul că *satisfacția în muncă* determină și influențează *motivația în muncă* (Mitchell și Daniels 2003), cu efecte directe asupra *productivității în muncă* (cercetările realizate în prezent de specialiștii din domeniul psihologiei industriale și organizaționale certifică clar faptul afectele influențează anumite tipuri de performanță și că această influență este atât directă, cât și indirectă prin intermediul efectului mediator al constructelor motivaționale cognitive (Mitchell și Daniels 2003)).

În cadrul studiului realizat, am ales abordarea motivațiilor în muncă prin prisma categoriilor de nevoi satisfăcute în contextul locului de muncă actual. La acest nivel, am desprins următoarele concluzii: nevoile de bază și nevoile sociale, de comunicare și socializare sunt satisfăcute la un nivel înalt pentru majoritatea respondenților (54%, respectiv 59%), în vreme ce, pentru cei mai mulți dintre asistenții sociali (45%), nevoile personale de stimă de sine sunt satisfăcute la un nivel mediu, la fel ca și nevoile de status social (50%), nevoile de dezvoltare personală (59%) și nevoile de dezvoltare profesională (54%).

Autorii Watson și Abzug (2005, p. 650) susțin că „motivația personalului reprezintă o arie în care organizațiile nonprofit se pare că au un avantaj inherent”, aceasta întrucât, demonstrează o serie de studii, angajații din sectorul nonprofit sunt mai angajați, mai motivați și, de multe ori, mai satisfăcuți în ceea ce privește munca lor în comparație cu alți angajați din alte domenii. Organizațiile nonprofit prezintă un avantaj extraordinar: dacă entitățile profit își elaborează proceduri de motivare a angajaților prin care scopurile individuale ale angajaților să fie aliniate cu cele ale organizației (pentru a atinge astfel performanța), ONG-urile nu trebuie să depună acest efort deoarece, de multe ori, scopurile organizației sunt însăși ale angajaților iar fazele preliminare ale stabilirii unei relații de muncă (recrutare și selecție) se ocupă de aceasta (sunt aleși acei candidați ale căror scopuri și valori profesionale coincid cu cele ale organizației).

Dincolo de toate, nu trebuie uitate recompensele materiale; este evident că, cel mai adesea, salariile din sectorul nonprofit nu depășesc și nici măcar nu ating nivelul mediu de pe piață. Stimulentele extrinseci, precum recompensele financiare, pot crește motivația angajaților doar dacă este stabilită o legătură clară și directă între comportament și recompensă (Kettner, 2002, în Hardina, Middleton, Montana și Simpson 2007).

În ceea ce privește aspectul remunerației, ca și componentă principală a sistemului de recompense prin care un angajator își atrage și păstrează forța de muncă, trebuie acceptat ca atare faptul că asumarea unui loc de muncă are ca și motivație fundamentală accesul la oportunități necesare pentru satisfacerea nevoilor personale. Din această perspectivă, am observat faptul că mai mult de jumătate dintre asis-

tenții sociali respondenți (58%) susțin că salariul primit le permite doar satisfacerea nevoilor de bază, în vreme ce 16% afirmă că nu le permite nici măcar satisfacerea nevoilor de bază. Sentimentul transmis de aceste cifre este cu atât mai frustrant cu când asistenții sociali consideră, în majoritate (80%), ca salariul primit este prea mic în comparație cu munca depusă (și aici nu ne referim doar la cantitatea de sarcini, ci și la încărcătura lor emoțională, precum și la responsabilitățile asumate).

În acest context, am acordat asistenților sociali posibilitatea de a-și exprima așteptările lor privind un minim rezonabil al unui salariu net în breasla asistenților sociali; majoritară a fost suma de 1.500 lei (31,93%), urmată de suma de 2.000 lei (26,05%) – nimeni nu ar putea contesta faptul că sumele predominant propuse sunt de bun-simț, chiar și raportându-ne la condițiile socio-economice actuale din România.

În contextul acestei cercetări, în categoria recompenselor, am introdus și recompensele verbale (respectiv aprecierile pozitive la adresa unor rezultate pozitive obținute în muncă), a căror importanță și mai ales impact asupra satisfacției și, în consecință, asupra productivității în muncă sunt adesea minimizezate. După cum am constatat în urma cercetării, cei mai mulți dintre asistenții sociali (73%) afirmă că experimentează, în context organizațional, practici orientate înspre recunoașterea rezultatelor pozitive obținute în muncă; practicile de recompensare a unor astfel de rezultate pozitive sunt însă mai rare, fiind întâlnite, după cum susțin respondenții, în mai puțin din jumătate din cazuri (43%).

Un aspect important vizat în cadrul studiului nostru este cel al traiectoriei profesionale a asistenților sociali. Aceasta întrucât împlinirea în plan profesional este situată în vârful celebrei piramide a nevoilor umane elaborată de Maslow; este o nevoie superioară care, în funcție de nivelul la care este satisfăcută, influențează sensul autoevaluărilor personale, atât din punctul de vedere al raportării afective la propriile experiențe de viață (Bradburn 1969, în Freund și Riedger 2003), cât mai ales din perspectiva satisfacției față de viață, respectiv al evaluărilor cognitive focusate pe aprecierea măsurii în care scopurile personale au fost atinse (Campbell, Converse și Rodgers 1976; George 1981; Lawton 1985, în Freund și Riedger 2003).

Pentru marea majoritate a asistenților sociali participanți la cercetare (82%), locul actual de muncă este rezultatul unei alegeri personale, corespunzând, pentru cei mai mulți dintre respondenți, preferințelor proprii în ceea ce privește categoria de beneficiari cu care preferă să lucreze (40,82%). Circa 28% dintre respondenții care și-au ales în nume propriu angajarea pe actualul loc de muncă consideră că au făcut această alegere datorită apropierii caracteristicilor postului de pregătirea lor profesională. Dintre respondenții care susțin că actualul loc de muncă a fost o chestiune de opțiune personală, 83% au făcut această alegere pe termen lung.

Traectoria profesională este legată în mod indisolubil de preocupările de dezvoltare profesională, indispensabilă din două motive diferite (nu opozante): pe de o parte, este vorba despre nevoia permanentă de perfecționare a competențelor profesionale deja dobândite, cât și dobândirea de noi competențe, aceasta în condiții în care, în vremurile actuale, un angajat trebuie să fie „nu doar adaptabil, ci și creativ și proactiv” (Collings și Wood 2009, p. 213); pe de altă parte, este vorba despre eforturile de specializare și perfecționare din ce în ce mai înaltă necesare pentru atingerea și păstrarea unei stări de împlinire profesională, nevoie resimțită de cei care, prin profesia pe care o exercită, și-au găsit menirea personală și care resimt permanent trebuința de a-și exploata și extinde propriul potențial.

În literatura de specialitate din domeniul managementului resurselor umane, o componentă importantă a motivării angajaților este reprezentată de oportunitățile de promovare existente la nivelul unei organizații. În cazul asistenților sociali participanți la cercetare, rezultatele arată faptul că majoritatea asistenților sociali (67%) se confruntă, în contextele organizaționale în care își desfășoară activitatea, cu situații de limitare a oportunităților de limitare a oportunităților de promovare în carieră.

Un item important inclus în instrumentul de cercetare utilizat în studiul nostru este nivelul de satisfacție al asistenților sociali față de locul actual de muncă. În majoritate (39%), respondenții au susținut că sunt destul de mulțumiți din acest punct de vedere, doar 17% fiind predominant nemulțumiți.

În aceste condiții, în ce măsură locul de muncă actual corespunde așteptărilor profesionale ale asistenților sociali participanți la cercetare? 45% dintre aceștia susțin că actualul post, în contextul organizațional sau instituțional în care își desfășoară activitatea corespunde așteptărilor lor profesionale într-o măsură mare, în vreme ce 28% plasează actualul loc de muncă la un nivel mediu de adecvare la așteptările profesionale proprii, iar 12% declară că locul actual de muncă nu corespunde deloc sau într-o măsură mică așteptărilor lor.

La final, am încercat să oferim un răspuns la întrebarea: „Își doresc asistenții sociali o carieră în asistența socială?”; Da, susțin 81% dintre asistenții sociali participanți la cercetare.

Și, mai mult decât atât, în ceea ce privește planurile de viitor din punct de vedere profesional, asistenții sociali intenționează, în majoritatea cazurilor (43,7%), să își păstreze actualul loc de muncă, încercând în paralel să se orienteze înspre desfășurarea unor alte de activități (de suplimentare a veniturilor; de specializare sau perfecționare; etc.) iar 33% intenționează să își păstreze locul actual de muncă. Alte alternative atrăgătoare pentru participanții la cercetare au fost: a căuta un alt loc de muncă în domeniu (12,6%), a căuta un alt loc de muncă într-un alt domeniu (4,2%) și de a pleca în străinătate (4,2%). Surprinzător (sau, mai bine zis, dezamăgitor) a fost faptul că doar doi respondenți din întreaga populație a cercetării au menționat ca și plan de viitor practica profesională în regim independent și doar un respondent intenționează să-și înființeze o formă de activitate nonprofit (în domeniu).

Sumarizând, putem afirma faptul că, deși mulți dintre asistenții sociali experimentează stări de instabilitate în muncă (indiferent de componentă), deschiderea înspre alternativele de exercitare a profesiei de asistent social în regim independent existente la momentul de față de piața din România este nesemnificativă. Putem concluziona că starea de confort determinată predominant de stabilitatea unui loc de muncă reprezintă o valoare semnificativă pentru mulți dintre asistenții sociali, care limitează atractivitatea unor demersuri antreprenoriale în domeniu.

6. Considerații finale

Este posibil ca, în momentul prezentării rezultatelor acestei cercetări, multe persoane să afirme: „Nu e nimic nou; toate aceste lucruri sunt cunoscute de toată lumea.” Sunt, într-adevăr, aceste lucruri cunoscute de toată lumea? Probabil este adevărat, că nu e nimic nou; însă, un lucru important face diferența: faptul că, de această dată, aceste adevăruri omnicunoscute sunt rostite, că ele au prins grai sub forma unei voci comune a 119 asistenți sociali.

Pe parcursul activității de colectare a datelor, am fost frecvent întrebați, cu neîncredere și pesimism, de asistenții sociali: „Și credeți că vor exista rezultate concrete, că se va schimba ceva în ceea ce ne privește?”. De fapt, prin realizarea acestui studiu, nu ne-am propus să schimbăm fundamental statutul și starea de bunăstare a breslei asistenților sociali din România pentru că acesta ar fi un scop utopic, nerealizabil. Ce stă însă în puterea noastră este, pentru moment, să facem cunoscute niște realități, așa cum sunt acestea experimentate și percepute chiar de asistenții sociali și să dăm voce cuvântului asistenților sociali care, exprimat la unison de 119 reprezentanți ai aceleiași bresle, capătă vizibilitate și greutate. Considerăm că, pe acest fundament și în condiții de solidaritate profesională, putem realiza o schimbare acolo unde avem putere și acces – la nivelul comunității locale, o schimbare a statutului de „asistat social”, pe care, din nefericire, îl experimentează unii asistenți sociali (după cum am aflat din discuțiile purtate pe teren).

De asemenea, avem la dispoziție instrumentul numit “empowerment” care, aplicat în rândul asistenților sociali, poate determina o creștere a motivației acestora înspre identificarea și valorificarea posibilităților de desfășurare a activității profesionale ca și alternative la statutul de angajat și să întreprindă acțiuni de antreprenoriat în asistența socială, astfel încât, ei înșiși, să își asigure un nivel ridicat de satisfacție în muncă (abordată în multilateralitatea sa). În acest sens, am atins un obiectiv secundar al cercetării: acela de a furniza asistenților sociali participanți la cercetare ocazie și context în care să-și îndrepte atenția înspre propria persoană, să realizeze autoevaluări ale situației lor profesionale, să-și reamintească idealurile lor profesionale, să-și dea seama dacă ceea ce fac actualmente este ceea ce își doresc.

Referințe

1. Allvin, M., Aronsson, G., Hangström, T., Johansson, G., Lundberg, U. (2011). *Work Without Boundaries – Psychological Perspectives on the New Working Age*, Wiley-Blackwell, Oxford.
2. Ambrosino, R., Ambrosino, R., Heffernan, J., Shuttlesworth, G. (2008). *Social Work and Social Welfare: An Introduction* (6th ed.). Thomas Brooks/Cole, Belmont.
3. Armstrong, M. (2006). *A Handbook of Human Resource Management Practice* (10th ed.), Kogan Page, London.
4. Brouard, F., Larivet, S. (2010). Essay of Clarifications and Definitions of the Related Concepts of Social Enterprise, Social Entrepreneur and Social Entrepreneurship (p.29-56). În Fayolle, A., Matlay, H. (Eds.). *Handbook of Research on Social Entrepreneurship*, Edward Elgar, Cheltenham.
5. Collings, D.G., Wood, G. (2009). *Human Resource Management – A Critical Approach*, Routledge, London.
6. Collins, S. (2008). Statutory Social Workers: Stress, Job Satisfaction, Coping, Social Support and Individual Differences. *British Journal of Social Work*, Oxford University Press, Oxford. (p. 1173-1193).
7. Dees, J.G., Economy, P. (2001). Social Entrepreneurship (p. 1-18). În Dees, J.G., Emerson, J., Economy, P., *Enterprising Nonprofits: A Toolkit for Social Entrepreneurs*. John Wiley & Sons, Inc., New York.
8. George, J.M., Jones, G.R. (2012). *Understanding and Managing Organizational Behavior* (6th ed.). Prentice Hall, Boston.
9. Hardina, D., Middleton, J., Montana, S., Simpson, R.A. (2007). *An Empowering Approach to Managing Social Service Organizations*, Springer Publishing Company, New York.
10. Hughes, M., Wearing, M. (2007). *Organisations and Management in Social Work*, Sage Publications, Los Angeles.
11. Kondalkar, V.G. (2007). *Organizational Behaviour*, New Age International (P) Ltd., Publisher, New Delhi.
12. McShane, S.L., Von Glinow, M.A. (2010). *Organizational Behavior* (5th ed.). McGraw-Hill, Boston.
13. Mitchell, T.R., Daniels, D. (2003). "Motivation" (p. 225-254). În Borman, W.C., Ilgen, D.R., Klimoski, R.J. (Eds.). *Handbook of Psychology*,

vol. 12 – *Industrial and Organizational Psychology*, John Wiley&Sons, Inc., Hoboken.

14. Pasztor, E.M., Saint-Germain, M., DeCrescenzo, T. (2002). *Demand for Social Workers in California*, California State University Sacramento.

15. Rebeleanu, A. (2013). Actualitatea și importanța economiei sociale în asigurarea echității accesului la servicii de calitate. *Revista de economie socială*, 1, 101-110.

16. Roth, M., Rebeleanu, A. (2007). *Asistența socială. Cadru conceptual și aplicații practice*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.

17. Sommers-Flanagan, R., Sommers-Flanagan, J. (2007). *Becoming an Ethical Helping Professional – Cultural and Philosophical Foundations*, John Wiley&Sons, Inc, Hoboken.

18. Șoitu, D.T. (2013). Investiția socială: dincolo de vulnerabilitate prin empowerment. *Revista de economie socială*, 4, 3-20.

19. Watson, M.J., Abzug, R. (2005). "Finding the Ones You Want, Keeping the Ones You Find: Recruitment and Retention in Nonprofit Organizations" (p. 623-659). În Herman, R.D. and Associates. *The Jossey-Bass Handbook of Nonprofit Leadership and Management* (2nd ed.), Jossey-Bass, San Francisco.

THE ENTREPRENEURSHIP – AN AVAILABLE AND FEASIBLE SOLUTION FOR ENHANCING THE SOCIAL WORKERS' MOTIVATION AND SATISFACTION IN WORK

Vlăduț Oana-Magda^[1],
Seprodi Liliana Dorina^[2]

Abstract

Social work is a support profession that regards the category of persons in situations of social difficulty, embodying preventive and/or reparatory endeavours oriented towards ensuring an optimum level of psycho-social functioning at individual, familial, group or community levels.

Every time there is a discussion on social work, the beneficiary and the primordially of his/her interests are placed in the limelight. This time, the attention is focus on the social worker.

The subject of the motivations and satisfactions in the professional activity of the social workers, although crucial from the quality of the social assistance act's point of view is insufficiently approached. The boldness to tackle this sensitive subject is grounded on the conviction that, in this moment, the social services market in Romania offers enough opportunities to launch entrepreneurial activities in this domain, either in the form of private practice, or through non-profit s, but also as social enterprises. In this regard, we plead for empowering the social workers, so that they develop the courage to detach of the limitative working contexts and to maximally exploit their professional potential, in personal benefit, but also in the benefit of his/her profession and of the society.

Keywords: *social worker, entrepreneurship, empowerment, work satisfaction*

---

[1] Social Worker, private practice C.I.A.S. "Oana-Magda Vlăduț" Cluj-Napoca, president C.I.S. IMPROVE Mediaș, Predeal 34E, ap. 2, Cluj-Napoca, tel.: 0744.668.536, e-mail: cis_improve@yahoo.com, Master student, Social Work and Social Economy Master, Faculty of Sociology and Social Work, Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca.

[2] Social Worker, Psychiatry Hospital "Gheorghe Preda" Sibiu, Înfrățirii 23, Sibiu, tel.: 0744.214.857, e-mail: lili_seprodi@yahoo.com, Master student, Social Work and Social Economy Master, Faculty of Sociology and Social Work, Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca.

1. Argument

Nowadays, the social vulnerabilities have been restructuring, in the sense of diversifying and amplifying as a result of the economical and political turbulences. As a consequence, the needs of social assistance become more complex and plural, creating an increasingly pressure on the on-call professionals. Beyond these professional demands addressed to the social workers, increasingly variant and intense, it is imperative to pay attention to the environmental factors that generates supplementary pressures on the professionals. Thus, in the current socio-economical context, many times, the social workers look for themselves solutions to have a decent life. Most of them do not give up easily; they resist on the barricades, years after years, stoically accumulating frustrations, complaints and dissatisfactions, till a critical level is reached and then they take a radical decision: most of the time, either changing the profession or going abroad (to practice the same profession or to work in a different domain in order to ensure optimal conditions to live).

Chris Jones (2001, in Collins 2008, p. 1174) talks about social work as a “traumatised, even defeated occupation”, “the manifestations of stress and unhappiness in social services departments” being “various, serious and pervasive”, many of the employees stating that they are “emotionally and physically exhausted by the demands of their work”.

Based on the results of some studies regarding the situation of social workers from different countries, there were identified a series of viable solutions for increasing the work satisfaction of the professionals from this field, for a long-term retention in their specialisation on the labour market. These potential solutions are to be found at the central, as well as local levels.

Among the solutions placed at central level, we can include: *improving the public policy* (financial and legislative support, especially for training and retaining the social workers on the labour market); *creating a positive public image of the social workers* (the public must be informed about the expertise, the difficult work and the successes that characterise the social work activity); *reclassifying and renaming the social work positions* (it is emphasized that, if a certain position does not

require delivering certain services that have to be delivered by a person with certified training in social work, then that position should be named differently than social worker: caseworker; case manager; social services provider) (Pasztor, Saint-Germain and DeCrescenzo 2002).

Among the solutions placed at the local level, there can be mentioned: *increasing the opportunities for a career* (through offering internship possibilities, hiring incentives, performance rewards); *improving working conditions* (decreasing the caseload; flexible work schedules; supervision delivered by specialised personnel; involvement in decision taking at the management level, which confer a sense of pride and also *empowerment* and self-advocacy; support personnel for taking over certain tasks as paperwork and administration); *compensation and benefits commensurate with the work*; *providing different opportunities to train the social workers* (through stimulating the potential students to sign up to social work classes or the social work graduates to continue their studies, simultaneously with a working position; through creating part-time training programs, as well as flexible learning programs) (Pasztor, Saint-Germain and DeCrescenzo 2002).

2. The social work profession – challenges from within

Manifesting interest in the professions whose particularity consist of offering support to those in need, R. Sommers-Flanagan and J. Sommers-Flanagan (2007) identified a series of *motivational aspects* for choosing this kind of profession, respectively: the will to help the others; genuine curiosity regarding the people's lives; the need for status or professional fulfilment; a superior degree of understanding the self and self-healing. More than that, the mentioned authors emphasize that the financial motivation is not to be found on this list, the choice of one of the professions that imply offering help – as it is social work – being founded on predominantly intrinsic and non-material motivations.

Frequently, the social workers start their professional activity with an enthusiasm that, probably, will not have a higher intensity than at the beginning of their activity, when they strongly experience all those motivations oriented towards offering help to people in need, towards

contributing to the development of the community to which they belong, without having too much information about the reality of the functioning of the social services and especially about the real possibilities to transpose their professional ideals into practice.

We can discuss, from this point of view, about a *handicap of the professional training*, which indeed is focused on providing knowledge and developing skills and competences, without “socialising them into the profession” (Hughes and Wearing 2007, p. 10), which means, in fact, an adjustment of the way the professional knowledge and skills are transposed into practice in a certain organizational context.

As a consequence, “the challenge for the social workers is negotiating the slippage between the potential or the ideals of social work as a professional activity and the reality of social work as organizational work” (Lymbery and Butler 2004, in Hughes and Wearing 2007, p. 10). The authors Hugh ad Wearing (2007, p. 10) consider that “the work environment will always limit the potential of social work”, because no work environment will ensure the necessary conditions to fulfill all the professional expectations. This limitation represent, in fact, a significant source of frustration and discomfort for the social worker in the context of his/her workplace, because many of the social workers are confronted with the feeling that their professional identity is limited by their organizational role. As a consequence, the social worker may experience states of tension and uncertainty, caused by the discrepancy existing between what they know, between their ideas and believes, on the one side, and the concrete demands of the workplace (the tasks that they have to accomplish every day, as well as the modalities to do so), on the other side; more than that, the social workers may experience a pressure to limit their own potential, in terms of knowledge and skills, at the solicitations exerted in a certain work environment.

3. The social worker’s professional health

3.1. Work satisfactions

Work satisfaction represents the most intensely studied attitude in the context of the organizational behaviour: an individual’s asses-

sment/appraisal of the job characteristics, work environment and emotional experiences at work, as they are perceived by an employee. The authors McShane and Von Glinow (2010, p. 108) declare that the most adequate approach of work satisfaction is to consider this concept as a “*a collection of attitudes about different aspects of the job and work context*”. In the literature, but also in every day talk, it is used, as a synonym, the concept of *morale*. *The morale* is defined as “the extent to which an individual’s needs are satisfied and the extent to which the individual perceives that satisfaction as stemming from his (*sic*) total work situation” (Thus Guion 1958, in Armstrong 2006, p. 264).

Trying to offer a response to the question “*Which are those elements that generate work satisfaction or dissatisfaction?*”, different authors identified four categories of distinct elements. Fundamental for the work satisfaction is *the personal values system*, because they reflect the employees’ convictions regarding the results to be attained through work, as well as the behaviours to be adopted in the workplace (the persons with strong intrinsic values regarding work that are professionally active in interesting and profoundly significant domains – as social work, experience a higher level of work satisfaction, even if their salaries are low and their work schedules are long, in comparison with those with predominantly extrinsic values regarding work) (George and Jones 2012). An equally important role is held by *the personality*, whose influence is experienced especially from the perspective of personality-workplace concordance (the higher the level of compatibility, the bigger are the chances to experiment work satisfactions) (George and Jones 2012). An extrinsic element determinant for work satisfaction is *the work situation*, in particular: the content of work (which, for a higher satisfaction, must be permanently challenging, to offer solutions to utilize the individual knowledge and skills, to offer positive feedback, to ensure autonomy); the organizational policy regarding remuneration and promotion (which must be equitable and permanently stimulating in order to ensure the work satisfaction); supportive work conditions (this is about the physical conditions at the workplace, as well as the component of professional supervision); the flexibility of the working schedule (Kondalkar 2007). It should not be ignored the *social influence*, exerted

by the group of co-workers in the context of the workplace, but also by the individual cultural background (George and Jones 2012).

3.2. Overexertion, stress and burnout

There are frequent discussions in the world of social workers about overexertion, stress, burnout. Talking about *stress*, Allvin ș.a. (2011, p. 163) identifies a symptomatology specific to employees, based on a “*pathological loss of energy and an inability to work*”, which generates “*a state of paralyzing tiredness*”, more mentally than physically. In fact, these are symptoms of psiho-emotional and intellectual overexertion at the workplace.

We consider that *overexertion*, nowadays, is a consequence of increasingly varied and ample personal expectancies, which aim higher and higher. We are offered plenty of opportunities, in all domains of life so that we forget our human limits, imposed by a certain human capacity whose potential cannot be outbalanced.

A particular psychological consequence of stress at the workplace, specific to all the support professions, is *burnout*, a combination between tiredness, sleep disorders, worries and anxiety, doubled by a paralyzing state of physical and psychic exhaustion and experiencing a serious loss of motivation.

The studies from this domain showed that the social workers “they face complex social situations, contend with unclear evaluation criteria, deal with abundant role conflicts, often lack supervisory and public support, work long hours and are on-call, and they have limited resources in the face of high demands” (Poulin and Walter 1993; Soderfelt ș.a. 1995; Um and Anderson, 1998, in Pasztor, Saint Germain, DeCrescenzo 2002, p. 81). More than that, the social workers affirm that they experience a threat also from the state overseers who are not supportive and who “do not understand the realities of the job demands” (Pasztor, Saint-Germain, DeCrescenzo 2002 p. 83). This circumstances generate feelings of emotional exhaustion, depersonalization and sometimes fear and extreme anxiety in accomplishing their tasks (Soderfeldt ș.a. 1996; Acker 1999, Horowitz 1999, in Pasztor, Saint-Germain, DeCrescenzo 2002), the studies indicating that “80% of

social workers express that they feel a significant amount of work-related stress” (McClean and Andrew, 2000, in Pasztor, Saint-Germain, DeCrescenzo 2002 p. 82), reaching an above-average risk of burnout (Pasztor, Saint Germain, DeCrescenzo 2002).

Another factor generating stress is the fact that social workers “are required to spend an exorbitant amount of time on paperwork and travel, leaving them too little time to provide direct client service”, which determines feelings of being ineffective and depleted (Pasztor, Saint-Germain, DeCrescenzo 2002, p. 81). There are also other problems in the social work systems that generate stress: bosses without specialized training; limiting the involvement of the social workers in the processes of taking decisions important for them (Pasztor, Saint-Germain, DeCrescenzo 2002).

In the same time, new concepts appeared in this domain: “secondary traumatic stress”, “vicarious trauma”; “compassion fatigue” (Figley 1995; Pearlman and Maclan 1993; Beaucar 1999; Cunningham 1999, in Pasztor, Saint-Germain, DeCrescenzo 2002, p. 82); these concepts were born in the context of exposing the social workers to traumatic situations through the experiences of their clients – aspects uncovered (completely or partially) during the social work training. These serious situations are aggravated by the contact and work with unstable, mentally ill, dangerous clients, sometimes the social workers being verbally or physically assaulted by them.

4. Entrepreneurship in social work

4.1. Empowering the social workers – pre-requisite for entrepreneurial actions

Entrepreneurship in social work represents an available and viable solution for generating increased professional satisfactions and visibility in a profession which needs an urgent redefinition and repositioning among the professions highly valued in the society.

For this purpose, the starting point should be the *empowerment of social workers*. Empowerment has the meaning of an activation of personal and interpersonal *strength* with which individuals can better

manage and solve the problems that affect their lives, *strength* approached as a positive internal resource that, at personal level, can facilitate the development of the capacity to work with others in order to influence the community life and to participate at the public process of decision taking (Gutierrez 1995; Gutierrez Parsons and Cox 1998, in Hardina, Middleton, Montana and Simpson 2007); that means, in fact, “the decision and action power over one’s own life” (Șoitu 2013, p. 11).

The central concept for empowerment is *self-efficacy*, defined as “the belief in one’s own ability to perform specific tasks based on his or her perceptions of self-competence” (Gist 1987; Pearlmutter 1998, in Hardina, Middleton, Montana and Simpson 2007, p. 224); it is obvious that self-efficacy is the result of a process of self-assessing one’s own competencies and expertise. Self-efficacy has a major importance for the empowerment process because it promotes: 1) actions on one’s behalf; 2) a believer in self-worth; 3) a sense of control (Gutierrez ș.a., 1998, in Hardina, Middleton, Montana and Simpson 2007).

4.2. The social worker and the social entrepreneur are change agents

Bearing in mind the very definition of social work, which is focused on providing support to persons, groups and communities “in order to enhance and/or re-establish their capacity of social functioning and of obtaining resources which to ensure a life lived in dignity in a specific social context” (Roth and Rebeleanu 2007, p. 35), it is obvious that this is organized around the central concept of *change*, approached in a planned manner (Ambrosino ș.a. 2008). *The social worker* becomes this way a *change agent*.

In the literature, *change agent* is also the *social entrepreneur*, whose purpose, considering the activity that he/she deploys, is to deal with social problems through identifying new opportunities and innovative solutions, being focused more on creating social rather than financial value (Brouard and Larivet 2010 p. 45).

At this level, we can discuss about an overlapping of the envisaged finalities – those of generating social development. In this context, it seems natural *the social worker to become social entrepreneur*.

4.3. The social worker social entrepreneur

The social entrepreneurs are innovative, oriented towards identifying opportunities, they own/know where to look for resources, they are value-builders. Being into a continuous search for opportunities for self-outperformance, the entrepreneurs represent a strong engine for economic growth, generating, through their activity, a significant impact over their clients and over the communities to which they belong.

In contrast with the entrepreneurship with a purely financial purpose, the *social entrepreneurship* is different mainly in the following fundamental aspects: 1) the entrepreneurial activity is explicitly guided by a social mission; 2) the measure of success is not the size of the profit, but the created social value – from this point of view, social entrepreneurs act as change agents in the social sector, through the fact that: they adopt a mission oriented towards creating and sustaining a social value – generally speaking, social development; they identify and assiduously exploit new opportunities to accomplish their mission (where other see problems, the entrepreneurs see opportunities); they engage in a process of continuous innovation, adjustment and learning; they act with confidence without being limited by the available resources, by exploiting a varied range of resources, from pure philanthropy to commercial procedures from the business sector; they express a strong sense of responsibility towards their clients and the attained results (Dees and Economy 2001).

Social entrepreneurs are the reformers of our nowadays society, founding their efforts on the essential component of *social solidarity* (Rebeleanu 2013).

5. Presentation of the study “Realities from the work field – the social workers’ perceptions, attitudes and opinions regarding their professional activity at their current workplace”

5.1. Introductory explanations

The empirical study “Realities from the work field – the social workers’ perceptions, attitudes and opinions regarding their profes-

sional activity at their current workplace” is a initiative of the Centre for Social Initiatives IMPROVE. The study was realized, from design till research report, between 15th of May – 15th of November 2012, and it aimed, as suggested by the title, to observe the way the social workers perceive and position themselves regarding their own professional activity from the perspective of their present workplace.

5.2. The scope of the study

We elaborated this study as a pilot-project in Cluj-Napoca and Sibiu municipalities, this choice being underlain on the availability of the human resources involved in data collection; our intentions for the future are to extend this study at the national level, to be able to create a detailed general picture regarding this subject so that, on these basis, to have the possibility to identify concrete solutions for improving the level of work satisfaction of a profession of which depends on the society’s equilibrium and evolution.

5.3. Research design

Taking into consideration the organization and the functioning of the social services in Romania, *the research population* was composed of the totality of the social workers that professionally activate in the accredited social services (public and non-profit) from Cluj-Napoca and Sibiu municipalities.

Because of some uncontrollable circumstances, the research population was involuntarily transformed into a sample; those circumstances are briefly presented hereinafter:

- there were 14 accredited social services providers (one in Cluj-Napoca and 13 in Sibiu) that could not be contacted using the data provided by the A.J.P.I.S.;
- there were approximately 29 social workers (20 in Cluj-Napoca and 9 in Sibiu) that could not be contacted for various reasons (medical leaves; maternity leaves; field work; refuse);
- in Cluj-Napoca, we were confronted with a particular situation and the General Direction for Social Work and Child Protection, that could be characterized as deficitary collaboration, because of which we could

contact only approximately 40% of the social workers employed in this institution.

In these circumstances, the number of participants at the study was 119 social workers (from the public, non-profit and cults systems).

As research method, we applied the *sociological inquiry*, realised by means of questionnaires administered on the field by our operators to all the social workers that work in the accredited social services from the covered municipalities.

The questionnaire included 100 items, clustered in five sections: 1) personal information; 2) features of the present workplace; 3) experiences and perceptions regarding the social work profession; 4) experiences and perceptions regarding the current workplace; 5) future plans of the social workers. From the point of view of entrepreneurship in social work, it is interesting the analysis of the fourth chapter – experiences and perceptions regarding the present workplace, which include a series of 80 questions, grouped in eight subsections, presented hereinafter: opinions regarding the physical characteristics of the workplace; opinions regarding the work schedule; opinions regarding the characteristics of the social worker's activity at the workplace; opinions regarding the psycho-social characteristics of the present workplace; opinions regarding the organizational management at the workplace; opinions regarding the remuneration at the workplace; opinions regarding the professional development opportunities at the workplace; motivations and satisfactions at the workplace.

Regarding the *expected results*, those were focused on: obtaining some accurate data about the perceptions, attitudes and opinions of the social workers in respect to their professional activity in the workplace context, which to generate a comprehensive image of the present situation of the social worker; distilling some efficient and effective solutions for improving the working conditions of the social workers and, in the same, for enhancing the level of involvement in the activity of serving people in difficult situations; sensitizing the local and national instances and authorities regarding the reality of the social work activity; stimulating, in social workers, the development of a habitualness to express their own points of view and their involvement

in the efforts to improve their working conditions; developing the professional solidarity.

Clearly, we projected some activities for disseminating the research conclusions. For that purpose, we publically presented the final research results during the professional development manifestation “4 Steps in 2 Days to Improve”, a national event organized by the Centre for Social Initiatives IMPROVE, accredited by the National College of Social Workers from Romania, organized in Cluj-Napoca, in 16th-17th of November 2012, event where approximately 120 social workers and other specialists working in social services were familiarized with the results of the study. Even more, we informed the Ministry of Work, Family and Social Protection and the National College of Social Workers from Romania about the conclusions of this research, which are available, in the same, for the wide public.

5.4. Motivations and satisfactions in work versus entrepreneurship in social work – the research conclusions

It is important to start the discussion about the professional activity of the social worker from the very point where an individual, being in a significant stage of its life, steps on a professional trajectory placed in the social work field. On this occasion, the study reveals the fact that, for 87% of the respondents, *the orientation towards the social worker profession* was the result of a personal choice. This discourse continues with the investigation of the *motivations* which underlie the choice of this profession; this is a topic which, unfortunately, benefits of a limited attention in the Romanian literature. As the study reveals, most of the professionals chose to become social workers for reasons placed in the area of altruism and pro-social behaviours, more particular, led by the will to help those in difficult situations (31,7%) and for the general satisfaction of knowing that they contributed at the improvement of someone’s life (22,1%).

As emphasized in the theoretical foundation of the research (information sustained also by the concrete results generated by the present study), the orientation towards the social worker profession is based on psycho-emotional and moral motivations, rather than

economical, material ones. Continuing this course of thought, the social workers extract their professional satisfactions from the successes accumulated in the actual work with every single social case, successes concretized into positive changes in the client's physical-medical, psycho-emotional and socio-economical state/situation. It should not be ignored that equally important is the fact that social workers need to acquire *satisfactions* also from their workplace, taking into consideration the fact that work itself is a behaviour oriented towards some finalities; in other words, the individuals carry out lucrative activities in order to satisfy some needs, the need to have the work results acknowledged and rewarded being one of them.

Armstrong (2006, p. 205) affirms that *work* represents "the exertion of effort and the application of knowledge and skills to achieve a purpose". Usually, the finalities envisaged through work are positive and they can be placed in one or more of the following categories (Armstrong 2006): financial finality; psycho-moral finality (the feeling of having done something useful or meritorious; the sense of accomplishment; reputation; recognition); instrumental finality (translated through the opportunity of utilising and, more than that, developing their own skills and competences); socio-economical finality (translated into states as: stability of co-working relations at the workplace or the exertion of power through a certain hierarchic position in an organizational structure).

If these finalities are transposed into practice can be investigated evaluating the work satisfaction. From this point of view, a study realized on a variety of occupational groups from Great Britain revealed a series of paradoxical results. Thus, the mentioned study indicated that social work is situated between the first twenty occupational groups which are characterized by the highest levels of work satisfaction, the main sources of satisfaction being: the specific of this profession (the concrete work with the beneficiaries) – which includes: the contact with beneficiaries; the feeling that the social workers can generate a positive change in the lives of individuals and communities; the possibility to help the beneficiaries; the challenges of social work in an organizational environment – which includes: the variety of tasks and responsibilities specific to the work; teamwork and interdisciplinary work; autonomy

in the roles accepted at the workplace (Collins 2008). Keeping in mind the fact that the main source of work satisfaction is the relation and the actual work with the individual in need, it must be emphasized the fact that the social workers have an intrinsic work satisfaction.

From the point of view of the satisfactions that the social workers accumulates in the context of their current workplace, we noticed, in our study, that the strongest sources of work satisfaction are the job stability (57%) and the specific characteristics of the social work activity (52%), while the sources of satisfaction with a medium intensity are: the opportunities of personal development at the workplace (54%); the organizational management at the workplace (53%); the physical conditions at the workplace (52%); the psychosocial conditions at the workplace (52%); remuneration (51%); the opportunities of professional development offered at the workplace (48%).

If “positive and favourable attitudes towards the job indicate job satisfaction”, “negative and unfavourable attitudes towards the job indicate *job dissatisfaction*” (Armstrong 2006, p. 264).

Among the social workers, an important problem is related to the difficulties to recruit and, more important, to retain specialized personnel, the moral of the practitioners at the workplace being very low: the social workers “are anxious about their work and experience a lack of job satisfaction” (McLean 1999; McLean and Dolan 1999; Lymsbery 2001; Morris 2005, in Collins 2008, p. 1173). The literature asserts that work dissatisfaction of the social workers is mainly related to the following issues: the organizational management; the limited job advancement opportunities; the low remuneration; the insufficient recognition of the positive results of their work (Coffey et.al. 2004, in Collins 2008).

Some researches proved that the work satisfaction determines and influences the *work motivation* (Mitchell and Daniels 2003), with direct effects on the *work productivity* [the researches realized nowadays by the industrial and organizational psychology specialists clearly certify that the affects influence certain types of performance and that this influence is direct or indirect through the intermediate effect of the cognitive motivational constructs (Mitchell and Daniels 2003)].

In our study, we chose to approach the work motivations through the perspective of the categories of needs satisfied in the context of the current workplace. From this point of view, we extracted the following conclusions: the basic and the social – communication and socialization – needs are satisfied at a high level for most of the respondents (54%, respectively 59%), while, for most of the social workers (45%), the personal needs of self-esteem are satisfied at a medium level, as much as the needs of social status (50%), the needs of personal development (59%) and the needs of professional development (54%).

The authors Watson and Abzug (2005, p. 650) affirm that “motivation of staff is one area where non-profit organizations seem to have the inherent advantage”, because, some studies state, the employees in the non-profit sector are more committed, more motivated and, many times, more satisfied regarding their work compared with other employees from other domains. Non-profit organizations have an extraordinary advantage: if for-profit entities elaborate their employee motivation procedures such as to align the individual purposes of the employees with those organizational (this way to reach performance), the non-profit units do not have to take the trouble in this direction because, most of the time, the organizational purposes are similar with those of the employees and the preliminary phases of establishing a work relationship (recruitment and selection) take care of that (are chosen those candidates whose professional objectives and values coincide with the organizational ones).

Above all, we cannot ignore the material rewards; it is obvious that, most of the time, the salaries in the non-profit sector do not go beyond and even do not reach the medium level on the market. The extrinsic incentives, such as the financial rewards, can raise the employee motivation only if it is settled a clear and direct connection between behavior and reward (Kettner 2002, in Hardina, Middleton, Montana and Simpson 2007).

Regarding the remuneration, as a main component of the reward system through which and employer attract and retain the work force, it must be accepted that assuming a workplace has as a fundamental motivation the access to the necessary opportunities for satisfying personal needs. From this perspective, we noticed that more than half

of the respondent social workers (58%) affirm that their salary permit only to meet their basic needs, while 16% say that even those basic needs are not entirely met. The message transmitted by those figures is the more frustrating as the majority of social workers (80%) consider that their salary is too low compared with their efforts at work (at this point, is not only about the amount of tasks, but also about their emotional burden and the assumed responsibilities).

In this context, we offered to the social workers the opportunity to express their expectations regarding a reasonable minimum of a salary in this profession; the most frequent amount was 1.500 lei (31,93%), followed closely by the amount 2.000 lei (26,05%) – nobody could contest the fact that these amounts predominantly proposed are decent, even analysed in the context of the current socio-economical conditions from Romania.

In the context of this research, we introduced in the rewards category also the verbal rewards (in particular, the positive appraisals for good results in work), whose importance and impact on the work satisfactions and performance are frequently minimized. As we observed at the end of this research, most of the social workers (73%) consider that, in the organizational environment, there are applied practices oriented towards acknowledging the positive results in work; the practices of rewarding these positive results are however rare, in the case of less than half of the respondents (43%).

An important aspect included in our study is the professional trajectory of the social workers. And that because the professional fulfilment is placed in the top of the Maslow's famous human needs pyramid; it is a superior need that, depending on the level of its fulfilment, influences the direction of the personal self-assessments from two points of view: 1) the affective interpretation of their own life experiences (Bradburn, 1969, in Freund and Riedger, 2003) and 2) the perspective of life satisfaction, more particular, the cognitive assessments focused on measuring the extent in which the personal objectives were fulfilled (Campbell, Converse and Rodgers, 1976; George, 1981; Lawton, 1985, in Freund and Riedger 2003).

For most of the social worked included in this study (82%), the current workplace is the result of a personal choice, coinciding, for most

of the respondents, with their own preferences regarding the category of beneficiaries with whom they like to work with (40,82%). Approximately 28% of the respondents that chose by themselves to access the current job consider that they made this choice because the job characteristics were adequate to their professional education. Out of all the respondents that affirm that the current job was a question of personal choice, in 83% of the cases, this was a long-term choice.

The professional trajectory is closely related to the preoccupations for professional development, indispensable out of two different (not opposable) reasons: on one side, it is about the permanent need to improve the already developed professional competencies, as well as acquiring new competencies, considering the nowadays demands from a employee to be “not only adaptable but also creative and proactive” (Collings and Wood 2009, p. 213); on the other side, it is about the efforts for a more refined specialization and retraining necessary for reaching and maintaining a state of professional fulfilment, need experienced by those who, through their profession, found the personal vocation, who feel the permanent need to exploit and expend their own potential.

In the resource management literature, an important component of employee motivation is represented by the opportunities for promotion in a specific organization. In the case of the social workers included in this study, the results showed that the majority (67%) reported, in the organizational contexts where they activate as professionals, limiting conditions regarding the opportunities for job advancement.

An important item included in the research instrument used in our study is the level of satisfaction regarding the current workplace of the social workers. In majority (39%), the respondents emphasized that they are pretty pleased from this point of view, only 17% being predominantly unsatisfied.

In these circumstances, to what extent the current workplace correspond to the professional expectations of the social workers participating in this research? 45% affirm that their actual job, in the organizational or institutional environment where they work, generally corresponds to their professional expectations, while 28% place the present workplace at a medium level of congruence with their own

professional expectations and 12% declare that their actual workplace is in total disagreement with their hopes.

At the end, we tried to enunciate a response to the question: "Do the social workers want to have a career in social work?". The answer was "yes" for 81% for the social workers involved in this research.

And, more than that, regarding their plans for their professional future, the majority of social workers (43,7%) intend to keep their current job, trying, in the same time, to develop some other activities (for supplementing their incomes; for specializing and retraining, etc.) and 33% intend to keep their actual job. Other attractive alternatives for the participants to this research are: to look for another job in this domain (12,6%), to look for a job in another domain (4,2%) and to go abroad (4,2%). Surprising (or, better said, disappointing) was the fact that only two of the whole research population mentioned as a plan for the future the private professional practice and only one respondent intends to create a non-profit entity.

Summarizing, we can state the fact that, although many of the social workers experience work dissatisfactions (no matter of the component), the aperture towards the currently existing alternatives of practicing private social work on the market in Romania is insignificant. We can conclude that the state of comfort predominantly determined by the job stability represents an important value for many of the social workers, that limits the attractiveness of some entrepreneurial endeavours in this domain.

6. Final considerations

It is possible that, in the moment of presenting the results of this research, many persons to state: "There is nothing new; all the things are well known by everybody". Are these things truly known by everybody? Maybe it is true that there is nothing new; only that an important aspect makes a great difference: the fact that, this time, the well known trueness's are said, that they are expressed in the form of a voice of 119 social workers.

During the activity of collecting the data, we were frequently asked, with scepticism and pessimism, by the social workers: "Do you really

believe that there will be concrete outcomes, that there will be a change regarding our situation?”. As a matter of fact, through this study, we did not proposed to fundamentally change the status and the welfare state of the social work profession in Romania because this would be an utopian, unaccomplishable objective. What we really can do, for the moment, is to bring into notice some realities, as they are experienced and perceived by the social workers themselves and to give a voice to the social workers’ opinions that, expressed, all in the same key, by 119 representatives of the same profession, gain visibility and weight. We consider that, on this basis and in the conditions of professional solidarity, we can make a change in the very place where we have power and access – in the local community, a change in the status of “beneficiary” that, unfortunately, is experienced by some social workers (as we found out in our discussions in the field).

In the same time, it is available to us an instrument named “empowerment” which, applied for the social workers, can determine a raise in their motivation to identify and valorize the possibilities to practice professional activities as alternatives for the employee status and to start entrepreneurial actions in social work, so as themselves to ensure a high level of work satisfaction (approached in its multiple views). In this way, we reached a secondary objective of the research: that to deliver to the social workers participants in this research opportunity and context to focus their attention towards their own person, to realize self-assessments of their professional activity, to remind their professional ideals, to find out if what they do now is really want they want to do.

References

1. Allvin, M., Aronsson, G., Hangström, T., Johansson, G., Lundberg, U. (2011). *Work Without Boundaries – Psychological Perspectives on the New Working Age*, Wiley-Blackwell, Oxford.
2. Ambrosino, R., Ambrosino, R., Heffernan, J., Shuttlesworth, G. (2008). *Social Work and Social Welfare: An Introduction* (6th ed.). Thomas Brooks/Cole, Belmont.

3. Armstrong, M. (2006). *A Handbook of Human Resource Management Practice* (10th ed.), Kogan Page, London.
4. Brouard, F., Larivet, S. (2010). Essay of Clarifications and Definitions of the Related Concepts of Social Enterprise, Social Entrepreneur and Social Entrepreneurship (p.29-56). In Fayolle, A., Matlay, H. (Eds.). *Handbook of Research on Social Entrepreneurship*, Edward Elgar, Cheltenham.
5. Collings, D.G., Wood, G. (2009). *Human Resource Management – A Critical Approach*, Routledge, London.
6. Collins, S. (2008). “Statutory Social Workers: Stress, Job Satisfaction, Coping, Social Support and Individual Differences” (p. 1173-1193). *British Journal of Social Work*, Oxford University Press, Oxford.
7. Dees, J.G., Economy, P. (2001). Social Entrepreneurship (p. 1-18). In Dees, J.G., Emerson, J., Economy, P., *Enterprising Non-profit s: A Toolkit for Social Entrepreneurs*. John Wiley & Sons, Inc., New York.
8. George, J.M., Jones, G.R. (2012). *Understanding and Managing Organizational Behavior* (6th ed.). Prentice Hall, Boston.
9. Hardina, D., Middleton, J., Montana, S., Simpson, R.A. (2007). *An Empowering Approach to Managing Social Service Organizations*, Springer Publishing Company, New York.
10. Hughes, M., Wearing, M. (2007). *Organisations and Management in Social Work*, Sage Publications, Los Angeles.
11. Kondalkar, V.G. (2007). *Organizational Behaviour*, New Age International (P) Ltd., Publisher, New Delhi.
12. McShane, S.L., Von Glinow, M.A. (2010). *Organizational Behavior* (5th ed.). McGraw-Hill, Boston.
13. Mitchell, T.R., Daniels, D. (2003). Motivation (p. 225-254). In Borman, W.C., Ilgen, D.R., Klimoski, R.J. (Eds.). *Handbook of Psychology, vol. 12 – Industrial and Organizational Psychology*, John Wiley&Sons, Inc., Hoboken.
14. Pasztor, E.M., Saint-Germain, M., DeCrescenzo, T. (2002). *Demand for Social Workers in California*, California State University Sacramento.
15. Rebeleanu, A. (2013). The present and the importance of social economy in ensuring the equity of the access to health services. *Journal of Social Economy*, **1**, 111-120.

16. Roth, M., Rebeleanu, A. (2007). *Asistența socială. Cadru conceptual și aplicații practice*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.

17. Sommers-Flanagan, R., Sommers-Flanagan, J. (2007). *Becoming an Ethical Helping Professional – Cultural and Philosophical Foundations*, John Wiley&Sons, Inc, Hoboken.

18. Șoitu, D.T. (2013). Social investment: beyond vulnerability through empowerment. *Journal of Social Economy*, 4, 21-39.

19. Watson, M.J., Abzug, R. (2005). "Finding the Ones You Want, Keeping the Ones You Find: Recruitment and Retention in Non-profit Organizations" (p. 623-659). In Herman, R.D. and Associates. *The Jossey-Bass Handbook of Non-profit Leadership and Management* (2nd ed.), Jossey-Bass, San Francisco.

**Economia socială.
Perspective empirice**

**Social economy.
Empirical perspectives**

CENTRELE DE RESURSE ÎN ECONOMIA SOCIALĂ DIN ROMÂNIA

Mihaela Pitea^[1]

Rezumat

În acest articol vor fi prezentate pe scurt inițiativele eligibile ale Programul Operațional Sectorial „Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013” – Investește în Oameni! (POS DRU) pe Axa Prioritară 6: Promovarea Incluziunii Sociale, Domeniul de Intervenție 6.1: Dezvoltarea economiei sociale.

POS DRU a susținut înființarea Centrelor de Resurse în Economia Socială care și-au dovedit utilitatea în timp prin furnizare de informații și oferirea de sprijin comunităților. Articolul de față va descrie centrele care și-au făcut vizibilă activitatea, mai ales în mediul on-line punând la dispoziția publicului larg informații relevante despre domeniul economiei sociale.

Centrele de Resurse în Economia Socială prezentate sunt active din anul 2010 și o parte dintre aceste vor funcționa cel puțin până în anul 2014.

Cuvinte cheie: *economie socială, centre de resurse, POS DRU*

Toate documentele care detaliază activitatea POS DRU amintesc de obiectivul general al acestuia care constă în dezvoltarea capitalului uman și creșterea competitivității, prin corelarea educației și învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii și asigurarea de oportunități sporite pentru participarea viitoare pe o piață a muncii modernă, flexibilă și inclusivă a 1.650.000 de persoane.

Axa Prioritară 6: Promovarea Incluziunii Sociale, Domeniul de Intervenție 6.1: Dezvoltarea economiei sociale a avut în vedere dezvoltarea sectorului economiei sociale pentru a contribui astfel la dezvoltarea economiei țării. Prin acest domeniu de intervenție va fi intensificată crearea de forme de ocupare inovatoare și flexibile pentru grupurile

---

[1] Sociolog, Coordonator Centrul de Resurse în Economia Socială și Dezvoltarea Resurselor Umane, Asociația Alternative Sociale, Șos. Nicolina, nr. 24, Iași; tel.: 0735.840.022; e-mail: mpitea@alternativesociale.ro.

vulnerabile, se va promova dezvoltarea locală a politicilor, inclusiv cetățenia activă, cooperarea și solidaritatea socială.

Dintre activitățile eligibile pe Domeniul de Intervenție 6.1: Dezvoltarea economiei sociale menționăm următoarele:

- Cercetări, studii și analize, seminarii, conferințe, grupuri de lucru, publicații în domeniul economiei sociale;
- Servicii de integrare la locul de muncă, ocupare temporară sau formare la locul de muncă, crearea unor locuri de muncă permanente pentru persoanele dezavantajate pe piața muncii și ateliere protejate;
- Dezvoltarea și furnizarea programelor de formare profesională pentru grupurile dezavantajate;
- Furnizarea serviciilor de ocupare, precum informare și consiliere profesională, asistență, mentorat, tutorat, orientare profesională, consiliere psihologică, consiliere psihiatrică, medierea locurilor de muncă;
- Dezvoltarea și implementarea programelor de formare pentru formatorii din economia socială;
- Înființarea și dezvoltarea rețelelor, organizațiilor tip „umbrelă” și a centrelor de resurse pentru structurile economiei sociale;
- Evenimente de informare la nivel național, regional și local privind aspecte ale economiei sociale;
- Înființarea și dezvoltarea de întreprinderi și cooperative ale economiei sociale;
- Schimbul de bune practici în domeniul incluziunii sociale și economiei sociale, între actori regionali/locali, naționali și transnaționali din domeniul economiei sociale etc.

În cadrul acestui articol vor fi prezentate câteva dintre Centrele de Resurse pentru structurile economiei sociale care au fost create în cadrul proiectelor finanțate prin POSDRU și activitățile desfășurate de acestea în diverse regiuni ale României. Nu vom avea pretenția unei descrieri exhaustive a acestor entități, ci vom încerca să punctăm doar acele centre care s-au făcut vizibile prin activitățile de promovare ale sectorului economiei sociale.

Dintre cele aproape 60 de proiecte finanțate pe Domeniul de Intervenție 6.1: Dezvoltarea economiei sociale jumătate dintre acestea au adus un plus de valoare în comunitățile din care fac parte prin înființarea Centrelor de Resurse în Economia Socială.

Denumirea acestor centre nu este una unanim întâlnită, prin urmare putem vorbi de: Centrul de Resurse pentru Economia Socială, Centrul de Resurse pentru sprijinirea inițiativelor de economie socială, Centre Regionale de Suport pentru Structurile Economiei Sociale, Centre regionale de antreprenariat social etc.

Dintre activitățile similare identificate la nivelul acestor Centre de Resurse în Economia Socială enumerăm următoarele:

- facilitarea accesului la informațiile din domeniul economiei sociale tuturor persoanelor interesate;
- oferirea de consultanță, asistență și sprijin actorilor interesați să contribuie la dezvoltarea economiei sociale;
- promovarea acțiunilor și proiectelor din domeniul economiei sociale în comunitate;
- facilitarea construirii de parteneriate, în special între organizațiile profit și non-profit etc.

În continuare va fi supusă atenției cititorului descrierea unora dintre aceste centre, pe care le considerăm reprezentative pentru dezvoltarea domeniului economiei sociale din perspectiva funcționalității acestora.

Centrul de Resurse în Economia Socială (CRES) a fost înființat în cadrul proiectului „*Modelul Economiei Sociale în România*” al cărui beneficiar este Asociația Alternative Sociale din Iași. Perioada de desfășurare a proiectului este martie 2011 – februarie 2014.

CRES facilitează construirea de parteneriate, în special între organizațiile profit și non-profit, furnizând date prin publicarea Revistei de Economie Socială (RES). CRES ajută de asemenea la dezvoltarea economiei sociale prin intermediul informațiilor furnizate în RES. Această revistă apare de cinci ori pe an în variantă bilingvă (română/engleză) și se dorește a fi un cadru de promovare, reflecție și dezbatere a temelor de interes pentru domeniul economiei sociale. Ea se găsește disponibilă în format tipărit dar și în versiune electronică.

Persoanele interesate, specialiști din domeniul economiei sociale sau nu, care doresc să afle mai multe detalii despre domeniul economiei sociale pot accesa RES și alte publicații relevante de pe site-ul proiectului www.profitpentruoameni.ro la secțiunea *Biblioteca online* sau le pot consulta la sediul CRES din Iași. Personalul angajat din cadrul centrului,

coordonatorul și asistentul coordonator, pot oferi informații tuturor persoanelor interesate de acest sector.

Centrul de Resurse pentru Economia Socială face parte din proiectul „*Alianța pentru Dezvoltarea Economiei Sociale*” al cărui beneficiar este Fundația „ALĂTURI DE VOI” ROMÂNIA. Perioada de desfășurare a proiectului a fost iulie 2010 – iunie 2013. Acest Centru de Resurse pentru Economia Socială a fost creat pentru a oferi informații despre noutățile din domeniul economiei sociale, despre oferta de cursuri, târguri și conferințe din domeniu, despre publicațiile relevante și pentru consultanță în domeniul economiei sociale. Acest Centru de Resurse pentru Economia Socială și-a desfășurat activitatea în trei locații din țară, respectiv Iași, Târgu Mureș și Constanța, fiecare cu echipă proprie. Informații suplimentare despre acest centru pot fi găsite accesând site-ul www.ropes.ro.

Centrul de Resurse pentru Economie Sociala (CERES) a fost înființat în cadrul proiectului „*Economia Socială – O nouă provocare în inserția pe piața muncii a deținuților*” al cărui beneficiar este Centrul Român pentru Educație și Dezvoltare Umană. CERES a realizat o hartă a oportunităților de angajare pentru deținuți la nivelul celor trei regiuni implicate în proiect. Mai multe informații despre acest centru se găsesc pe site-ul www.economiesociala.net, care reprezintă prima platformă on-line de resurse pentru organizațiile active din domeniul economiei sociale. Această platformă a fost gândită să se dezvolte logic în funcție de nevoile de schimbare ale grupurilor țintă precum și de dinamica domeniului.

Centrul de Promovare a Economiei Sociale reprezintă una dintre activitățile proiectului „*Proactiv – de la marginal la incluziv*” al cărui beneficiar este Asociația pentru Dezvoltare și Promovare socio-economică CATALACTICA – filiala Teleorman. Centrul de Promovare a Economiei Sociale a avut ca obiectiv activarea economiei sociale prin acțiuni concrete în vederea consolidării parteneriatelor sociale deja existente, sprijinirii O.N.G.-urilor active și promovarea activă a antreprenoriatului social. Informații suplimentare despre acest centru pot fi accesate pe site-ul proiectului www.proactiv-org.ro.

Centrul de Resurse pentru Economia Socială (C.R.E.S.) face parte din proiectul „*IDEALIS – proiect strategic al Microregiunii Horezu pentru*

dezvoltare economică a zonelor alpine (montane și sub-montane) din România prin întreprinderi sociale” al cărui beneficiar este Asociația Depresiunea Horezu. C.R.E.S. este înființat la Horezu și a avut în vedere dezvoltarea serviciilor de informare și consiliere pentru inițierea și dezvoltarea unei întreprinderi sociale și a serviciilor de informare, consiliere și mediere pe piața muncii. Mai multe informații despre C.R.E.S. pot fi accesate pe site-ul www.i-dealis.ro.

Institutul de Economie Socială din România (IES) este un program al Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile inițiat și dezvoltat din cadrul proiectului „*PROMETEUS – Promovarea economiei sociale în Romania prin cercetare, educație și formare profesională la standarde europene*”. Scopul IES este de a participa activ la dezvoltarea și consolidarea economiei sociale în România, prin atingerea următoarelor obiective: promovarea unor politici publice naționale și locale care vizează dezvoltarea economiei sociale; analiza domeniului economiei sociale prin publicarea *Atlasului Economiei Sociale* și sensibilizarea publicului asupra economiei sociale. Mai multe informații despre activitatea IES se găsesc accesând site-ul destinat acestei inițiative www.ies.org.ro.

Centre regionale din Rețeaua Socială RSC fac parte din activitățile proiectului „*Acționăm responsabil! – Rețeaua socială RSC*” al cărui beneficiar este Junior Chamber International România.

Centrele Regionale își au sediul în opt localități din țară respectiv: București-Ilfov, Cluj-Napoca, Sibiu, Constanța, Craiova, Iași, Ploiești și Timișoara. Aceste centre au atribuții în implementarea strategiei concepute la nivel național privind sprijinirea partenerilor sociali în vederea dezvoltării și implicării active în proiecte și acțiuni de responsabilitate socială.

Dintre activitățile din cadrul acestor Centre Regionale menționăm următoarele: diseminarea la nivel național a materialelor elaborate la nivelul rețelei RSC, consolidarea și extinderea rețelei la nivel național, promovarea la nivel național a bunelor practici identificate la nivel regional etc. Pentru mai multe detalii despre activitatea acestor Centre Regionale poate fi accesat site-ul www.actionamresponsabil.ro.

Concluzii

Centrele de Resurse în Economia Socială au reușit să furnizeze informații și expertiză cu privire la: facilitarea încheierii de parteneriate între instituțiile publice și private, legislația în vigoare și adecvarea acesteia la necesitățile pieței și beneficiarilor, oportunități de finanțare, servicii de consultanță, cursuri de calificare, cererea și oferta de economie socială de la nivel regional/național, posibilități de creare a mai multor locuri de muncă, promovarea activităților și produselor entităților de economie socială precum și posibile piețe de desfacere pentru aceste produse.

RESOURCES CENTERS IN THE FIELD OF SOCIAL ECONOMY IN ROMANIA

Mihaela Pitea^[1]

Summary

This article briefly presents the eligible initiatives of the Sectorial Operational Program "Human Resources Development 2007-2013" Invest in People! (POSDRU) on the Priority Axis nr. 6: Promotion Social Inclusion, Intervention Field 6.1 Developing social economy.

POSDRU has supported the set-up of the Resources Centres for Social Economy that proved in time to be useful by providing information and offering support to the communities. This article describes the centres that made their activity seen, especially in the on-line environment, providing relevant information to the public about the social economy field.

The presented Resources Centres for Social Economy are active since 2010 and a part of them shall exist at least until 2014.

Keywords: *social economy, resources centres, POSDRU*

All the documents that detail the POSDRU activity remind of its general objective which is to develop the human capital and to increase competitiveness, by correlating education and life-long learning with the labour market and to ensuring increased opportunities for the future participation of 1.650.00 people on a modern, flexible and inclusive market.

Priority axis 6: Promotion Social Inclusion, Intervention Field. 6.1: Developing social economy had in view to enhance the social economy field in order to contribute to the development of the country. This intervention field is meant to increase the production of innovative and flexible employment for the vulnerable groups, to promote the local

---

^[1] Sociologist, Coordinator Centre of Resources in Social Economy and the Development of Human Resources, Alternative Sociale Association, Nicolina Road, no. 24, Iași; tel.: 0735.840.022; e-mail: mpitea@alternativesociale.ro.

development of policies, including the active citizenship, cooperation and social solidarity.

Of the eligible activities included in the Intervention field 6.1: Developing social economy, we mention the following:

- Researches, studies and analysis, seminars, conferences, work groups, publications in the field of social economy;
- Integration services on the job, temporary employment or on the job training, creation of permanent jobs for the disadvantaged people within the labour market and protected workshops;
- Development and delivery training programs for disadvantaged groups;
- Providing employment services and also professional information and counselling, assistance, mentorship, tutorship, professional guidance, psychological counselling, psychiatric counselling, mediation of jobs;
- Development and implementation of training programs for trainers in the field of social economy;
- Setting-up and developing networks, organizations of “umbrella” type and resources centres for the social economy structures;
- Information events at national, regional and local level regarding the matters of social economy;
- Setting up and developing social economy enterprises and co-operatives;
- Exchange of good practices in the field of social inclusion and social economy, between the regional/local, national and transnational players from the field of social economy etc.

This article presents some of the Resources Centres for the social economy structures that were created within the projects financed through the POSDRU and the activities carried out by them in different regions of Romania. We do not consider to have produced an exhaustive description of these entities, but we shall try to point out only those centres that made them seen through the activities they have carried out to promote social economy.

Of the approximate 60 projects financed by the Intervention Field 6.1: Developing social economy, half of these have brought added value

to the communities they are part of by setting up Resources Centres for Social Economy.

The name given to these centres is not the same everywhere, therefore we have: Resources Centre for Social Economy, Resources Centre for supporting the social economy initiatives, Support Regional Centres for the Social Economy Structures, Regional Centres for Social Entrepreneurship, etc.

We mention the following similar activities that we have identified in these Resources Centres for Social Economy:

- facilitate the access to information regarding the social economy field for all the interested persons;
- provide consultancy, assistance and support to all the parties interested to contribute to the development of social economy;
- promoting social economy actions and projects in the community;
- facilitate the building of partnerships, especially between the profit and non-profit organizations, etc.

Forwards, the reader will be presented with the description of some of these centres that we consider representative for the social economy development, from the perspective of their functionality.

The Centre of Resources in Social Economy (CRES) was set up within the project "*The Social Economy Model in Romania*", whose beneficiary is the Social Alternatives Association from Iași. The project was carried out during the period March 2011 – February 2014.

CRES facilitates the building of partnerships, especially between the profit and non-profit organizations, providing data by publishing the Journal of Social Economy (RES). CRES also helps developing social economy through the information provided in the RES. This journal is published five times per year, in a bilingual version, both Romanian and English, and wants to be a framework for promotion, reflection and debate for the interest themes of social economy. It can be found in printed and also electronic version.

The interested persons, specialists in the field of social economy or not, who want to find out more details about social economy can access RES and other relevant publications on the project's website www.profitpentruoameni.ro within the section *online Library* or they can consult them at the CRES office in Iași. The staff who works within the centre,

the coordinator and the assistant coordinator can provide information to all the persons interested in this sector.

The **Resources Centre for Social Economy** is a part of the project “*Alliance for social economy development*”, whose beneficiary is the Foundation “ALĂTURI DE VOI” ROMANIA. The project was carried out during July 2010 – June 2013. This Resources Centre for Social Economy was set up in order to provide information about the novelties from the social economy field, about the variety of courses, fairs and conferences in the field, about the relevant publications and for providing consultancy in the social economy field. This Resources Centre for Social Economy has carried out its activity in three locations throughout the country, and these are Iași, Târgu Mureș and Constanța, each of them having their own team. Additional information about this centre can be found at www.ropes.ro.

The **Resources Center for Social Economy (CERES)** was set up during the project “*Social Economy – A new challenge for the insertion on the labour market of the prisoners*” whose beneficiary is the Romanian Centre for Education and Human Development. CERES has produced a map with the employment opportunities for the prisoners at the level of the three regions involved in this project. More information about this centre can be found on the website www.economiesociala.net that represents the first on-line resources platform for the active organizations from the social economy field. This platform was thought for a logical development depending on the change needs of the target groups and on the dynamics of the field.

The **Promotion Centre for Social Economy** represents one of the activities of the project “*Proactive – from marginal to inclusive*”, whose beneficiary is the Association for socio-economical Development and Promotion CATALACTICA – the Teleorman branch. The Promotion Centre for Social Economy has as objective to activate social economy through concrete actions in order to consolidate the social partnerships that already exist, to support the active NGOs and to actively promote social entrepreneurship. Additional information about this centre can be found on the project’s website www.proactiv-org.ro.

The **Resources Center for Social Economy (C.R.E.S.)** is part of the project “*IDEALIS – strategic project of the Micro-region Horezu for the*

economical development of the alpine areas (mountain and sub-mountain areas) from Romania through social enterprises”, whose beneficiary is the Horezu Area Association. C.R.E.S. was set up in Horezu and had in view to develop information and counselling services for the initiation and the development of a social enterprise and the information, counselling and mediation services on the labour market. More information about the C.R.E.S. can be found on www.i-dealis.ro.

The **Social Economy Institute of Romania (IES)** is a program of the Foundation for the Development of Civil Society initiated and developed within the project *“PROMETEUS – Promotion of social economy in Romania through research, education and professional training at European standards”*. The objective of the IES is to actively participate to the development and the consolidation of social economy in Romania, by implementing the following: promotion of some national and local public policies that have in view the development of social economy; the analysis of the social economy field by publishing the *Social Economy Atlas* and by raising the awareness of the public with regards to social economy. More information about the IES activity can be found by visiting the website of this initiative www.ies.org.ro.

Regional centres from the Social Network RSC are included in the activities of the project *“We act responsible! – RSC Social network”*, whose beneficiary is the Junior Chamber International Romania.

The Regional centres are located in eight cities throughout the country, which are: Bucharest-Ilfov, Cluj-Napoca, Sibiu, Constanța, Craiova, Iași, Ploiești and Timișoara. These centres have responsibilities in the implementation of the strategies set up at national level regarding the support of the social partners in order to develop and actively involve social responsibility projects and actions.

Of the activities carried out by these Regional Centres we mention the following: to disseminate at national level the materials drafted at the level of the RSC network, to consolidate and extend the network at national level, to promote on a national scale the good practices identified at regional level etc. For more details about the activity of these centres you can visit the website www.actionamresponsabil.ro.

Conclusions

The Resources Centres for Social Economy have succeeded to provide information and expertise with regards to: ensuring the drawing up partnership agreements between public and private institutions, the current legislation and harmonizing it to the necessities of the market and of the beneficiaries, the financing opportunities, consultancy services, training course, demand and supply of social economy at regional/national level, opportunities to create more jobs, promote the activities and the products of the social economy entities and also possible markets for the selling of these products.

PERSPECTIVA BENEFICIARILOR PROIECTULUI „MODELUL ECONOMIEI SOCIALE ÎN ROMÂNIA”^[1]

Victoria Cantîr^[2]

Rezumat

Implementat la nivel național, proiectul „Modelul economiei sociale în România” a reprezentat un cadru de activități, derulate în perioada martie 2011 – decembrie 2014, care au contribuit la întărirea capacității strategice a sectorului economiei sociale, la creșterea gradului de incluziune a grupurilor dezavantajate pe piața muncii și la dezvoltarea capitalului uman din România prin formarea de specialiști în domeniul economiei sociale. Proiectul a vizat și a implicat, totodată, toți actorii relevanți pentru subiectul de economie socială în România: instituții centrale guvernamentale cu atribuții în acest domeniu, experți în economie socială, lucrători sociali, antreprenori care și-au propus să dezvolte întreprinderi de economie socială, persoane din administrația publică locală și din mediul academic, studenți entuziaști interesați de o carieră în acest domeniu și nu în ultimul rând persoanele vulnerabile - grupurile dezavantajate de pe piața muncii. Fiecare activitate a avut o componentă de evaluare care a urmărit feedback-ul grupurilor țintă. Partenerii implicați în dezvoltarea proiectului - Asociația Alternative Sociale, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Academia de Studii Economice din București și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare au valorificat aceste date și le-au utilizat ca surse primare în elaborarea unui „Ghid de bune practici în economia socială” și a unui „Raport de recomandări privind economia socială”.

Cuvinte cheie: *economie socială, persoane dezavantajate, feedback beneficiari, cursuri de formare*

Asistenți sociali, psihologi, psihopedagogi, persoane din mediul academic, reprezentanți ai organizațiilor non-guvernamentale și întreprinderilor sociale au participat în 2013 la Școala de Vară în Economie

---

[1] Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial „Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013” – Investește în Oameni!, Axa prioritară 6 Promovarea incluziunii sociale, Domeniul major de intervenție 6.1 Dezvoltarea economiei sociale, ID 33490.

[2] Responsabil Comunicare și Relații Publice, Asociația Alternative Sociale, tel.: 0735.840.023, e-mail: vcantir@alternativesociale.ro.

Socială, organizată de Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”. Această activitate a reprezentat pentru cei prezenți o oportunitate de a-și consolida cunoștințele legate de economia socială și de a stabili noi colaborări în vederea promovării acestui concept relativ nou în România. Rozica Tiță din partea World Vision România a declarat după finalizarea evenimentului: „Această școală de vară a reprezentat pentru mine o bună oportunitate de a cunoaște și de a stabili o relație de colaborare cu specialiști din domeniul economiei sociale. Sunt foarte interesată de acest subiect deoarece vreau să deschid o întreprindere socială într-o comună din județul Iași care să le asigure femeilor dezavantajate din mediul rural un loc de muncă. În acest sens, am primit câteva sfaturi foarte utile și practice de la speakerii acestui eveniment”. Poveștile de succes ale unor afaceri sociale, exemplele concrete și studiile de caz au reprezentat un punct cheie pe agenda evenimentului așa cum a punctat Amalia Tudorache, asistent social: „Mi-a plăcut că au fost prezentate studii de caz foarte interesante, exemple concrete și modele de succes, povești ale unor întreprinderi de economie socială care au reușit să obțină performanță și să integreze pe piața muncii diferite categorii de persoane vulnerabile. Toate sesiunile au fost extrem de interactive și captivante”.

Cursurile de formator au reprezentat o altă activitate care a implicat specialiști în domeniul economiei sociale și incluziunii sociale din România, atât din sectorul privat cât și din sectorul public. Asociația Alternative Sociale a organizat la Iași două cursuri de formare gratuite în ocupația „Formator”, cu aplicație în domeniul economiei sociale, acestea fiind derulate în perioada 25-29 martie 2013 și respectiv 2-6 aprilie 2013. În urma programului, au fost formați 40 de specialiști-asistenți sociali, psihologi, psihopedagogi, reprezentanți ai ONG-urilor, instituțiilor publice și unităților protejate din România, care și-au dezvoltat competențe în domeniul formării de formatori cu aplicație în economia socială, precum și abilități practice în vederea înființării și gestionării de servicii în domeniul economiei sociale. Participanții la curs au aflat informații specifice din domeniul economiei sociale, perspective ale economiei sociale în România, legislația în domeniu, modele de bună practică din țările Uniunii Europene și strategii de abordare integratoare a egalității și incluziunii sociale. „M-a impre-

sionat foarte mult partea practică a cursului, studiile de caz și modelele europene de economie socială care au fost prezentate. Acestea m-au inspirat și voi încerca să le import în activitățile de economie socială pe care le derulăm noi. În cadrul acestui curs mi-a venit ideea de a înființa o întreprindere de economie socială în domeniul reciclării unde vom angaja persoane cu handicap. Totodată, la acest curs am aflat foarte multe lucruri interesante și utile privind legislația care reglementează domeniul economiei sociale în România, care este deficitară și extrem de alambicată”, a declarat Iulian Zinovei, consilier vocațional în cadrul Fundației Estuar București. La rândul său, Cristian Eugeniu Gelea din cadrul Agenției Naționale pentru Plăți și Inspecție Socială a punctat noutatea informațiilor prezentate precum și utilitatea unor astfel de evenimente pentru dezvoltarea profesională a specialiștilor care activează în acest domeniu: „Însușirea unor metode și procedee, necesare pentru realizarea activității de formare a adulților, precum și descoperirea unor modele de afaceri sociale, prin care se pot asigura locuri de muncă pentru persoanele vulnerabile, reprezintă motivul pentru care sunt foarte mulțumit de faptul că am participat la acest curs. Cu această ocazie, am cunoscut persoane deosebite și am învățat că este mult mai ușor să-ți dezvolți calitățile, decât să-ți înlături defectele”.

Seria cursurilor de formare a continuat pentru personalul din administrația publică locală. Acestea au fost organizate de Asociația Alternative Sociale în 2013, în Iași, Brăila și Târgu Mureș. Participanții la aceste cursuri au menționat că cel mai interesant subiect a fost prezentarea modelelor de bune practici în economie socială existente în Uniunea Europeană și explicații ale cadrului legislativ privind economia socială în România. Ei au fost interesați să afle formele de organizare ale unei entități de economie socială, modalități de finanțare și implementare a unor proiecte care vizează politici de incluziune socială. Participanții au punctat necesitatea adoptării unei legi a economiei sociale, care să reglementeze anumite facilități fiscale pentru cei care doresc să înființeze o entitate de economie socială.

În continuarea demersurilor de formare și dezvoltare profesională a angajaților din domeniul incluziunii sociale, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și Academia de Studii Economice din București au elaborat un curriculum de economie socială pentru studii postuniver-

sitare, care s-au derulat în cele două universități în anul universitar 2012-2013. Participanții au susținut la sfârșitul acestui curs postuniversitar gratuit un proiect de absolvire în cadrul căruia au dezvoltat modele inovative de incluziune socială în domeniul economiei sociale, pe care aceștia le vor materializa în activitatea lor profesională.

Un interes crescut în rândul autorităților centrale și locale, persoanelor din instituțiile publice cu responsabilități în domeniul asistenței și incluziunii sociale, dar și a reprezentanților entităților de economie socială au înregistrat seminariile cu titlul „Economia Socială – Profit pentru Oameni”. Acestea au fost organizate de către Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare pe parcursul anilor 2012 și 2013 în Bacău, Târgoviște, Curtea de Argeș, Galați și București și au făcut parte din campania de informare și conștientizare privind importanța economiei sociale. Participanții au dorit să afle mai multe informații privind cadrul legislativ european și național, modele de bune practici în economie socială și modalități de finanțare ale acestui sector.

Specialiștii în incluziune socială, dar și alte persoane antreprenoare din Craiova, Bacău, Sfântu Gheorghe interesate să obțină sprijin pentru înființarea unei întreprinderi sociale sau dezvoltarea unei inițiative de economie socială au participat în luna octombrie 2013 la schimburi de experiență organizate la București de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. Aceștia au declarat ca au fost interesați să cunoască modele de succes ale unor întreprinderi sociale din România și din străinătate, precum și secretele sustenabilității acestora. „Am avut șansa de a discuta direct cu cei care au reușit, de a vedea concret cum funcționează o întreprindere de economie socială în România, de a adresa întrebări și a consolida relațiile create între noi. Acest schimb de experiență ne-a oferit oportunitatea fiecărui participant de a împărtăși și a învăța din experiențele fiecăruia, de a analiza împreună factorii care sprijină sau afectează dezvoltarea unităților de economie socială, în contextul actual al crizei economice”, a declarat Cristina Bălănescu, manager zonal în cadrul World Vision România. Participanții au afirmat că aceste schimburi de experiență i-au ajutat să identifice variabilele, provocările, riscurile și oportunitățile creării întreprinderilor sociale, ținând cont de experiența acumulată la nivel național. „Modelele de economie socială de succes prezentate m-au ajutat în construirea unor

relații de colaborare cu persoane cu vastă experiență în domeniul economiei sociale. Am primit foarte multe informații practice pe care vom putea să le utilizăm în proiectele noastre de viitor”, a declarat Adolf Papp, director al Societății Naționale Crucea Roșie Română. Totodată, în cadrul acestor schimburi de experiență au fost conturate câteva idei pentru înființarea unor proiecte sustenabile de economie socială. Participanții au subliniat faptul ca susținerea din partea autorităților locale și regionale este un factor care contribuie la asigurarea sustenabilității inițiativelor de economie socială. „Organizația noastră și-a consolidat cunoștințele despre economie socială și ce înseamnă eficiență managerială în acest domeniu. Utilitatea evenimentului a rezultat și din diversitatea și expertiza organizațiilor invitate, deoarece am putut prelua bune practici și dezvolta în viitor inițiative noi cu alte organizații de profil”, a declarat reprezentantul Asociației Window România.

Inițiativele prezentate în cadrul acestor schimburi de experiență au fost puse în practică în cadrul incubatoarelor de economie socială înființate în 2013 de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România la Sfântu Gheorghe, Bacău și Craiova. Aceste incubatoare au fost primite cu multă deschidere și apreciere de către autoritățile și comunitățile locale. „Înființarea unui incubator de economie socială în Craiova reprezintă un demers binevenit pentru orașul nostru. Numai prin implicarea în dezvoltarea economiei sociale putem crea locuri de muncă pentru grupurile defavorizate, putem consolida coeziunea economică, socială și regională, prin dezvoltarea capitalului uman și prin promovarea cetățeniei active și a solidarității sociale, principii care trebuie să funcționeze în toate societățile europene”, a declarat Ionuț Pârvulescu, purtător de cuvânt al Primăriei Municipiului Craiova. Reprezentanții autorităților locale au punctat importanța acestor incubatoare pentru asigurarea de locuri de muncă și pentru creșterea calității vieții în regiune. „Având printre obiectivele sale facilitarea accesului pe piața muncii a grupurilor dezavantajate și promovarea unei societăți incluzive și coezive în scopul asigurării bunăstării tuturor cetățenilor, municipiul Sfântu Gheorghe consideră oportună și necesară dezvoltarea capacității strategice a sectorului economiei sociale [...] Noi vom contribui la sustenabilitatea incubatorului prin integrarea soluțiilor identificate în planurile de dezvoltare socioeconomice viitoare”, a

declarat Vilmos Tankó, Director al Direcției de Asistență Comunitară a Municipiului Sfântu Gheorghe.

Persoanele din grupurile dezavantajate (persoane de etnie romă, persoane cu dizabilități, persoane care beneficiază de venit minim garantat și tinerii de peste 18 ani care părăsesc sistemul instituționalizat de protecție al copilului), dar și autoritățile locale din Costești, Curtea de Argeș, Cluj Napoca, Târgoviște, Bistrița, Galați, Buzău, Călărași, Bacău, în comunele Ocnița, Gura Ocniței, Ludești, Cluj-Pata Rât, Crângurile, Costeștii din Vale, Comișani au fost informați despre oportunitățile pe care le poate oferi domeniul economiei sociale unei comunități în cadrul unor întâlniri de lucru organizate de experții Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. Aceste întâlniri au relevat un interes ridicat pentru proiectele de economie socială care au ca obiectiv inserția persoanelor din grupurile vulnerabile. Cele mai multe probleme sociale identificate pentru integrarea acestor persoane pe piața muncii se refereau la barierele legate de mentalitatea angajatorilor, la experiența de muncă limitată, la prejudecățile societății față de capacitățile persoanelor cu dizabilități, la problemele de sănătate, la percepțiile negative asupra abilităților și competențelor persoanelor cu dizabilități. Participanții au semnalat mijloacele financiare inexistente sau insuficiente pentru demararea unor activități antreprenoriale. Cu referire la tinerii peste 18 ani care părăsesc sistemul instituționalizat de protecție al copilului, întâlnirile realizate au relevat că aceștia au dezvoltat abilitățile de viață independentă, dar în același timp manifestă o anumită dependență față de sistemul de protecție. Dependența de sistem provine și din faptul că inserția pe piața muncii se realizează cu dificultate, iar bursele de locuri de muncă pentru grupurile vulnerabile lipsesc. Din punct de vedere al oportunității demarării unei activități de economie socială, s-a constatat un potențial antreprenorial scăzut al participanților la aceste întâlniri, fiind preferată varianta angajării în detrimentul demarării unei afaceri pe cont propriu.

În concluzie, se poate afirma că persoanele care fac parte din grupuri dezavantajate pe piața muncii s-au arătat interesați să participe la sesiuni de informare unde pot discuta problemele cu care se confruntă în încercările de a se integra pe piața muncii, dar și la alte cursuri de formare antreprenorială, care să le permită să dezvolte întreprinderi de

economie socială. Importanța schimburilor de idei și de experiență între actorii implicați în economia socială și eficientizarea demersurilor paralele din cadrul proiectelor finanțate de Fondul Social European în domeniul dezvoltării economiei sociale sunt principalele aspecte pe care le-au punctat specialiștii în economie socială care au participat la activitățile organizate în cadrul proiectului „Modelul economiei sociale în România”.

THE PERSPECTIVE HAD BY THE BENEFICIARIES OF THE PROJECT “THE SOCIAL ECONOMY MODEL IN ROMANIA”^[1]

Victoria Canțir^[2]

Summary

Being implemented at national level, the project named “The social economy model in Romania” has represented a framework of the activities carried out during March 2011 – December 2014 that have contributed to the strengthening of the strategic capacity of the social economy sector and to the growth of the inclusion level for the disadvantaged groups on the labor market and to the development of the Romanian human capital by training specialists for the social economy field. The project has viewed and involved, in the same time, all the relevant players within the social economy matter from Romania: central governmental institutions with responsibilities in this area, social economy experts, social workers, entrepreneurs who desire to develop social economy enterprises, persons working in the local public administration and people from the academic environment, enthusiastic students interested to have a career in this field and last but not least the vulnerable persons – the disadvantaged groups from the labor market. Each activity had an evaluation part that has monitored the feedback of the target groups. The partners involved in the development of the project – the Alternative Sociale Association, the University “Alexandru Ioan Cuza” from Iași, the Academy of Economical Studies from Bucharest and the United Nations Program for Development have rendered these data valuable and used them as primary sources for the development of a “Guide of good practices for social economy” and of a “Recommendations report regarding social economy”.

Keywords: *social economy, disadvantaged persons, feedback from beneficiaries, training courses*

---

^[1] Project co-financed by the Social European Fund through the Sectorial Operational Program „Development of Human Resources, 2007-2013” – Invest in People! Priority Axis 6 Promotion of social inclusion, Major intervention area 6.1 Development of social economy, ID 33490.

^[2] Responsible of Communication and Public Relations, Alternative Sociale Association, tel.: 0735.840.023, e-mail: vcantir@alternativesociale.ro.

Social workers, psychologists, psycho-pedagogues, persons working in the academic environment, representatives of the non-governmental organizations and of the social enterprises have all participated in 2013 to the Social Economy Summer School, organized by the University "Alexandru Ioan Cuza". This activity has represented for the participants an opportunity to consolidate their knowledge on social economy and to establish new collaborations in order to promote this relatively new concept in Romania. Rozica Tiță from World Vision Romania has stated after the end of the event: "This summer school has represented for me a good opportunity to know and establish a collaboration relationship with the specialists from the social economy field. I am very interested in this subject because I want to set up a social enterprise in a village from the county of Iași, one that shall provide jobs for the disadvantaged women from the rural environment. To this end, I have received some very useful and practical piece of advice from the speakers of this event". The success stories of some social businesses, concrete examples and case studies have represented a key point in the agenda of the event, as Amalia Tudorache, social worker has emphasized: "I liked that were presented some very interesting case studies, concrete examples and success models and stories of some social economy enterprises that managed to obtain high performance and to integrate on the labor market the various categories of vulnerable persons. All the sessions were extremely interactive and fascinating".

The training courses have represented another activity that has involved specialists from the field of social economy and social inclusion from Romania, both from the private sector and from the public sector. The Alternative Sociale Association has organized in Iași two free of charge training courses for the "Trainer" occupation, which are applicable in the field of social economy, during the period 25th -29th of March 2013 and during the 2nd - 6th of April 2013. Following the program, some 40 specialists were trained – social workers, psychologists, psycho-pedagogues, representatives of NGOs, of public institutions and of the protected units from Romania, who have developed skills in the training of trainers field with application in social economy, and also practical abilities for setting up and managing services in the social economy area. The participants of this course have found out

specific information about the field of social economy, perspectives of the Romanian social economy, the legislation in the field, models of good practices from the European Union Countries and integrating approach strategies for equity and social inclusion. "I was very much impressed by the practical side of the course, the case studies and the European social economy models that were presented. These examples have inspired me and I shall try to import them in the social economy activities that we carry out. While attending this course, I came up with the idea to set up a social economy enterprise in the field of recycling where we shall employ persons with disabilities. In the same time, during this course I have learned many interesting and useful things regarding the legislation that regulates the Romanian social economy field and which has many shortcomings and is extremely complicated", stated Iulian Zinovei, training counselor within the Estuar Foundation Bucharest. In his turn, Cristian Eugeniu Gelea from the National Agency for Payments and Social Inspection has pointed out the novelty of the presented information and also the usefulness of such events for the professional development of the specialists that are active in this field: "The learning of methods and procedures which are necessary to carry out training activity for adults, and also the discovery of some social business models that can provide jobs to the vulnerable persons, represent the reasons for which I am very pleased to have participated in this course. On this opportunity, I have met special people and I have learned that it is much easier to develop your qualities, than to remove your shortcomings".

The series of training courses has continued for the personnel working in the public local administration. The trainings were organized by the Alternative Sociale Association in 2013, in Iași, Brăila and Târgu Mureș. The participants of these courses said that the most interesting subject was the presentation of the good practices models within the social economy field throughout the European Union and the explanations regarding the legislative framework of the Romanian social economy field. They were interested to find out which are the organization forms for a social economy entity, the financing and implementing possibilities of the projects that have in view social inclusion policies. The participants pointed out the necessity to create a social economy

law that would regulate some financial facilities for those who desire to set up a social economy entity.

Following the process of training and development of the employees from the social inclusion field, the University "Alexandru Ioan Cuza" from Iași and the Academy of Economical Studies from Bucharest have created a social economy curriculum for post-graduate studies that was carried out in these two universities during the school year 2102 – 2013. The participants have presented at the end of this free post-graduate course a graduation project where they have developed social inclusion innovative models in the field of social economy, which they shall practically use in their professional activity.

The seminars named "Social Economy – Profit for People" have recorded a high interest shown by the central and local authorities, the persons from public institutions working in the fields of social assistance and inclusion and also the representatives of the social economy entities. The seminars were organized by the United Nations Program for Development during the years 2012 and 2013 in Bacău, Târgoviște, Curtea de Argeș, Galați and București and were part of the information and awareness campaign regarding the importance of social economy and the financing opportunities within this field of activity.

The social inclusion specialists, but also other entrepreneurs from Craiova, Bacău, Sfântu Gheorghe interested to obtain support to set up a social enterprise or to develop a social economy initiative, have participated during the month of October 2013 in some experience exchanges organized in Bucharest by the United Nations Program for Development. They have stated that they were interested to learn about success models of social enterprises from Romania and from abroad, and also about the secrets of their sustainability. "We had the opportunity to discuss directly with those who have succeeded, to see in a concrete manner how does a social economy enterprise function in Romania, to ask questions and to strengthen the relationships we have built between us. This experience exchange has provided us with the opportunity that each participant shares and learns from the experiences of the others, to analyze together the factors that support or influence the development of the social economy units, in the current context of economical crisis", stated Cristina Bălănescu, area manager

World Vision Romania. The participants said that these experience exchanges helped them identify the variables, the challenges, the risks and the opportunities that lay in the setting up of social enterprises, taking account of the risks and of the experience gathered at national level. "The successful social economy models that were presented have helped me build some collaboration relationships with very experienced people from the field of social economy. I have received many practical information that I shall be able to use in our future projects", said Adolf Papp, director of the National Society Red Cross Romania. Also, these experience exchanges lead to the shaping up of ideas to create sustainable social economy projects. The participants emphasized the fact that the support coming from the local and regional authorities is a factor that contributes to the sustainability of the social economy initiatives. "Our organization has strengthened its knowledge regarding social economy and the concept of management efficiency in this field. The usefulness of the event has resulted also from the diversity and the expertise of the invited organizations, because we were able to learn good practices and to develop new initiatives for the future, together with other organizations in this field", said the representative of the Window Association Romania.

The initiatives presented during these experience exchanges were put into practice within the social economy incubators that were set up in 2013 by the United Nations Program for Development Romania, in Sfântu Gheorghe, Bacău and Craiova. These incubators were welcomed with great openness and appreciation by the local authorities and communities. "Setting up a social economy incubator in Craiova represents an inspired activity for our city. The only way to create jobs for the disadvantaged people is by getting involved in the development of social economy; this is the only way to strengthen the economical, social and regional cohesion, by developing the human capital and promoting active citizenship and social solidarity, principles that must function in all European societies", stated Ionuț Pârvulescu, spokesperson of the Craiova Mayor Office. The representatives of the local authorities have pointed out the importance of these incubators for providing jobs and for increasing the quality of life in the area. "Having among its objectives to ease the access on the labor market of the

disadvantaged groups and to promote an inclusive and cohesive society in order to ensure the welfare of all citizens, the city of Sfântu Gheorghe considers that it is convenient and necessary to develop the strategic capacity of the social economy sector [...] We shall contribute to the sustainability of the incubator by integrating the solutions identified in the socio-economical development plans of the future”, said Vilmos Tankó, Director of the Community Assistance Department of Sfântu Gheorghe.

The persons included in the disadvantaged groups (Roma people, disabled people, beneficiaries of the guaranteed minimum income and young people over 18 years old who leave the institutionalized system of child protection), but also the local authorities from Costești, Curtea de Argeș, Cluj Napoca, Târgoviște, Bistrița, Galați, Buzău, Călărași, Bacău, în comunele Ocnița, Gura Ocniței, Ludești, Cluj-Pata Rât, Crângurile, Costeștii din Vale and Comișani were informed about the opportunities offered by the field of social economy to a community, during the work meetings organized by the experts of the United Nations Program for Development. These meetings showed a high interest for the social economy projects that have as objective the integration of the vulnerable groups. The most social problems identified for the insertion of these people on the labor market referred to the obstacles connected to the mentality of the employers, the limited work experience, the prejudice of society towards disabled persons, health problems, negative views on the skills and abilities of the disabled people. The participants signaled a lack of financial means or insufficient means for setting up entrepreneurial activities. With reference to the young people over 18 years old who leave the institutionalized system of child protection, the meetings showed that they develop independent life skills, but in the same time they have a certain dependence on the protection system. This dependence comes also from the fact that the insertion on the labor market is done with great difficulty and the job awards for vulnerable groups are missing. From the view point of the opportunity to initiate a social economy activity, the participants in these meetings have a low entrepreneurial potential; they prefer employment, rather than starting a business of their own.

As a conclusion, we could say that the persons included in the disadvantaged groups on the labor market, were interested to participate to some information sessions where they can discuss the problems faced in their attempts to integrate on the labor market, but also to other entrepreneurial trainings, that would allow them to develop social economy enterprises. The importance of the ideas and experience exchanges between the players involved in social economy and the streamlining of parallel activities within the projects financed by the Social European Fund in the field of social economy development are the main issues underlined by the social economy specialists who have participated to the activities organized by the project "The social economy model in Romania".

**Economie socială.
Organizații și practici**

**Social economy.
Organisations and practices**

INTERVIU CU DOAMNA SIMONA CAROBENE, ADMINISTRATORUL SC PROIECT MOZAIC SRL^[1]

Gheorghe Pascaru^[2]

Rezumat

Fabrica de mozaic, înregistrată la Oficiul Registrului Comerțului în aprilie 2012 a luat ființă în cadrul unui proiect cu finanțare europeană nerambursabilă și are în prezent statutul de unitate protejată autorizată. În cadrul acesteia sunt angajați 10 tineri post instituționalizați, pentru care integrarea în viața socială și profesională este dificilă. Întreprinderea socială SC Proiect Mozaic SRL este rezultatul întâlnirii dintre sectorul social, non-profit și sectorul business, deoarece are la bază un parteneriat cu un important grup de firme din domeniul construcțiilor și amenajărilor interioare din București. În paralel cu activitatea de producție a mozaicului, ocazional, Proiect Mozaic oferă către clienți și servicii de ambalare și asamblare produse.

Cuvinte cheie: *unitate protejată, parteneriat public-privat, tineri post instituționalizați*

1. Care au fost momentele, oamenii și pașii cheie în dezvoltarea Fabricii de Mozaic?

S.C. Această societate comercială a apărut de la nevoile unor tineri provenind din grupuri vulnerabile, care, din cauza situației lor, sunt în imposibilitatea de a avea un loc de muncă într-un mediu obișnuit. Ideea de a înființa o fabrică unde se produce mozaic a luat naștere în urma întâlnirii cu un antreprenor, administrator al unui important grup de firme din domeniul construcțiilor și amenajărilor interioare, care, pe lângă susținerea logistică pe care ne-o oferă (depozit, showroom,

---

^[1] Fabrica de mozaic este unitate protejata autorizată, realizează mozaic ceramic din gresie, faianță, piatră naturală și alte materiale. Fabrica este situată în incinta parcului industrial Menatwork, Șoseaua de Centură, nr. 103, Hala B5, Oraș Popești Leordeni, Județul Ilfov; Website: www.fabricademozaic.ro.

^[2] Sociolog, asistent proiect în cadrul Asociației Alternative Sociale, Str. Cuza Vodă nr. 8A, Iași; tel.: 0733.955.116; e-mail: gpascaru@alternativesociale.ro.

autoutilitare), ne sprijină și din punct de vedere comercial, în special pentru partea de promovare în rețeaua proprie de clienți.

Datorită întâlnirii cu acest antreprenor am putut să ne clarificăm scopul principal al întreprinderii: nu ne-am dorit să creăm un „atelier protejat” pentru persoane cu handicap (pentru activități minore, manuale, care nu sunt sustenabile pe termen lung), ci ne-am dorit să punem bazele unei companii care asigură locuri de muncă adevărate pentru persoane dezavantajate și care, în timp va putea deveni o companie sustenabilă.

Întreprinderea „SC Proiect Mozaic SRL” a fost inaugurată la data de 3 mai 2012 printr-un eveniment public organizat la sediul societății, din Popești Leordeni, județul Ilfov, pe șoseaua de centură a Municipiului București. În acest moment, după mai bine de un an de la inaugurare, în întreprindere sunt angajați zece tineri plus cinci care vin în fabrică periodic pentru activități de educație pentru muncă. În prezent, produsul realizat este de calitate, clienții sunt fidelizați și s-a ajuns la o producție medie de circa 200 mp pe lună.

2. Care sunt beneficiarii care lucrează în cadrul unității protejate? Care sunt activitățile pe care aceștia le îndeplinesc?

S.C. În prezent cei 10 angajați și tinerii care vin la fabrică pentru activități de educație pentru muncă și participă la întreg procesul productiv pentru realizarea mozaicului.

Fabricarea presupune operațiuni de tăiere cu ajutorul utilajelor care înseamnă transformarea plăcilor de gresie/faianță/alte materiale pentru decorațiuni, în plăci mici de diferite dimensiuni. Operațiunile după tăiere presupun un grad mare de manufacturare: selecția plăcilor ce nu corespund calitativ, verificarea și montarea pieselor în matrice, verificarea matritelor și lipirea, preluarea matritelor după lipirea plasei și ambalarea în cutii.

Recent tinerii s-au implicat în mod direct în crearea unor modele deosebite, care constituie primele probe pentru noile linii de produse: linia „Fantezie fără limite” cu desene pentru copii și linia „Arta fără limite” cu desene artistice create de artiști graficieni. Doi dintre tinerii

angajați sunt responsabili pentru dezvoltarea acestor linii de produse. În plus, fiecare dintre aceștia sunt implicați și în activitățile de suport, generale pentru activitatea fabricii. Astfel, doi dintre ei se ocupă de promovare și marketing, unul este purtătorul de cuvânt al întreprinderii și se implică în susținerea prezentărilor și declarațiilor cu ocazia diferitelor vizite de la fabrică.

3. Care sunt sursele de finanțare ale inițiativei de economie socială pe care o coordonați? În ce este reinvestit profitul realizat?

S.C. Sursele de finanțare actuale:

– finanțare europeană nerambursabilă, proiect de economie socială care este în curs până la finalul lunii septembrie 2013, prin intermediul căruia se susțin cheltuieli legate de chirie, aprovizionare cu materiale și asigurarea subvențiilor pentru salarizarea persoanelor din grupuri vulnerabile;

– surse financiare împrumutate societății de către administratorul acesteia;

– încasări de la clienți.

Fiind încă o societate la început de activitate, nu înregistrăm încă un profit din activitatea pe care o desfășurăm.

4. Unde sunt distribuite produsele realizate în cadrul unității protejate și care este atitudinea societății față de acestea? Cum rezistă aceste produse presiunii concurențiale ale pieței?

S.C. Produsele și serviciile noastre se adresează atât clienților din zona București-Ilfov cât și altora, de la nivel național, distribuția produselor fiind realizată prin intermediul suportului logistic oferit de partenerul nostru de business.

Gama actuală de produse de mozaic se adresează următoarelor categorii de clienți: persoane juridice (comercianți din domeniul materialelor de construcție și amenajări, firme de construcții) și persoane fizice interesate – clienți particulari.

În perioada următoare analizăm oportunitatea lansării unor noi linii de produse cu modele artistice și desene pentru copii, pentru care vizăm suplimentar și următoarele categorii de clienți: instituții publice, dezvoltatori imobiliari, instituții de învățământ, publice și private; centre socio-educative; unități medicale, publice și private, care au servicii medicale adresate copiilor.

În paralel cu activitatea de producție a mozaicului, ocazional, Proiect Mozaic oferă către clienți și servicii de ambalare și asamblare produse. Acest serviciu se adresează în special companiilor cu peste 50 de angajați, care sunt interesate de colaborarea cu o unitate protejată, în baza prevederilor legii 448/2006.

În ceea ce privește atitudinea comunității față de activitatea noastră, ne mândrim să spunem că până în prezent activitatea fabricii a fost apreciată de medii diverse, de la întreprinzători privați care ne-au făcut scurte vizite la sediu, până la oficialități de la nivel național (Secretarul de stat din Ministerul Muncii; Ambasadorul Italiei la București) și de la nivel internațional (ex. o vizită efectuată de o delegație de europarlamentari). Cu toții au apreciat în mod deosebit atitudinea față de munca și încântarea tinerilor pentru faptul că au o „muncă adevărată”, calitatea și frumusețea produselor realizate, colaborarea pe care o avem cu partenerul de business.

La nivel concurențial, în domeniul produselor de mozaic, singura fabrică cu activitate similară este Girom Pitești. Proiect Mozaic practică prețuri cu 5% mai mici față de ale concurenței, asigurând același nivel calitativ, oferind în plus facilitatea legată de timpul redus pentru realizarea comenzilor, având în vedere situarea în apropierea capitalei, într-o zonă industrială accesibilă pentru transportul de mărfuri, precum și facilitățile generate de statutul de unitate protejată (facilități fiscale generate de prevederile legii 448/2006).

5. Care sunt posibilitățile și capacitatea de extindere ale acestei unități protejate? Ce rol joacă în acest demers atragerea de parteneriate/fonduri?

S.C. În următoarea perioadă intenționăm să dezvoltăm și să diversificăm gama de produse realizate. În acest sens, cele două linii artis-

tice („Fantezie fără limite” și „Arta fără limite”) sunt primele inițiative pentru care am început deja să ne organizăm, realizând primele probe de produse, cercetarea primelor potențiale colaborări (cu artiști din România și din Italia), și nu în ultimul rând promovarea acestora la nivelul comunității (prin diferite întâlniri cu alte organizații, cu specialiști din mediul arhitecturii).

De asemenea, intenționăm să continuăm și demersurile pentru dezvoltarea serviciilor de ambalare și asamblare și avem în vedere și analizarea opțiunii de a iniția un serviciu pentru curățenie. Aceste servicii vor putea să asigure atât continuitatea activității în perioadele în care comenzile de mozaic sunt mai reduse (de exemplu, lunile de iarnă), cât și o eventuală suplimentare a locurilor de muncă pentru persoanele din grupuri vulnerabile.

6. Care sunt obstacolele pe care le întâmpinați în desfășurarea, dezvoltarea și menținerea funcționării unității protejate?

S.C. Între obstacolele și punctele critice cu care ne confruntăm în activitatea noastră considerăm că cele mai relevante sunt legate de faptul că: suntem încă puțin cunoscuți pe piață, vânzările de mozaic sunt mai ridicate în timpul verii și mai scăzute în sezonul rece corelat cu sectorul construcțiilor și amenajărilor, legislația în domeniul economiei sociale nu este încă finalizată și aprobată.

Pentru a face față acestor puncte critice, încă de când am observat efectele ce se produc asupra activității, am început să întreprindem diferite acțiuni pentru a răspunde acestor situații: continuarea acțiunilor de marketing deja începute și dezvoltarea altora, cât mai diversificate; construirea de noi relații de colaborare cu potențiali clienți, în special prin intermediul contactelor personale și rețelelor de colaboratori actuali, menținerea unei relații de colaborare cu Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârștnice în special prin implicarea în consultările publice privitoare la legislația de economie socială.

7. Ce probleme sociale importante de la nivelul comunității rezolvă activitățile inițiate în cadrul unității protejate? Cum contribuie acesta la dezvoltarea locală? Care este elementul inovator pe care îl aduce acesta în comunitate?

S.C. Tinerii pe care noi i-am implicat în activitatea întreprinderii sociale sunt persoane post instituționalizate pentru care integrarea în viața socială și profesională este dificilă. De multe ori această categorie se confruntă cu lipsa unor opțiuni, a unor puncte de reper pentru dezvoltarea lor personală și implicit și cea profesională, neavând sprijinul unei familii, un nivel redus de educație, fiind afectați de abandon în perioada ulterioară a instituționalizării.

Pentru tinerii cu care noi lucrăm fabrica de mozaic este locul de muncă adevărat, unde fiecare poate contribui cu partea lui de muncă, de creativitate, pentru realizarea unor produse frumoase, de calitate, atractive și apreciate de comunitate. Precum o lucrare de mozaic nu poate exista dacă nu sunt puse unde trebuie toate piesele, aceasta fabrica nu poate funcționa fără implicarea directă a fiecăruia dintre tineri. Pentru a continua să încurajăm această implicare, împreună cu tinerii am identificat anumite activități de suport (marketing, pagina Facebook, activitatea de servicii pentru firme etc.), pentru munca de bază, zilnică și astfel fiecare are și o astfel de responsabilitate.

Prin munca pe care o desfășoară, prin implicarea lor, tinerii cu care colaborăm au făcut astfel pasul uriaș de la beneficiari ai unui ajutor social, persoane asistate, la persoane protagoniste, care susțin dezvoltarea comunității în care locuiesc, care contribuie astfel și la schimbarea mentalității în ceea ce privește valoarea muncii persoanelor din grupuri vulnerabile.

8. Ce înseamnă din punctul dumneavoastră de vedere conceptul de economie socială, cum îl definiți? Prin ce mijloace ar trebui să se promoveze economia socială astfel încât aceasta să fie cunoscută de persoanele din România?

S.C. Economia socială trebuie să fie rezultatul întâlnirii dintre sectorul social, sectorul non-profit și sectorul business. Colaborarea cu mediul privat, cu firme active pe piața comercială este un element de bază în dezvoltarea inițiativelor de economie socială, iar această colaborare trebuie să fie menținută, dezvoltată și încurajată, întrucât conduce la rezultate sustenabile.

Considerăm că economia socială și inițiativele concrete din acest domeniu ar trebui să se promoveze prin rezultatele pe care le pot produce. Este importantă crearea unei inițiative, a unei „opere” proprii, pe care să o susținem, să o dezvoltăm, iar prin realizările ei va deveni cunoscută, apreciată și valorizată de către comunitate. Persoanele implicate în activitatea unei inițiative de economie socială ar trebui promovate ca persoane normale, care își pun în valoare talentele, abilitățile și creativitatea și nu ar trebui insistat pe promovarea cu preponderență a problemelor cu care acestea se confruntă.

9. Credeți că legislația din România avantajează sau limitează activitatea de economie socială pe care o desfășurați? Cum considerați că ar trebui să se implice reprezentanții Guvernului României în promovarea și reglementarea legislativă a economiei sociale?

S.C. Considerăm că legislația nu ar trebui să ofere în mod special avantaje pentru crearea de activități de economie socială, dar trebuie în mod categoric să recunoască și să susțină realitățile care se nasc de la nivelul comunității, care vin ca răspuns la nevoile acesteia.

10. Considerați că instituțiile din România, implicate în domeniul ES, ar trebui să colaboreze între ele pentru

susținerea acestui concept sau fiecare ar trebui să se canalizeze pe dezvoltarea propriilor viziuni? De ce?

S.C. Considerăm că o colaborare permanentă este definitorie, iar cel mai important element care trebuie luat în considerare este faptul că această colaborare trebuie să plece de la realitatea curentă, să pună în centru experiența și expertiza celor care sunt direct implicați în inițiative de economie socială și care cunosc realitatea, provocările și posibilitățile de acțiune.

11. Ce sfaturi aveți pentru cineva care dorește să înființeze o unitate protejată?

S.C. Pentru a înființa o întreprindere socială, care ulterior poate deveni unitate protejată autorizată, un inițiator ar trebui să plece de la parteneriatul cu o firmă, să cunoască și să fie atent la modul cum poate valoriza resursele locale, să înțeleagă și să își propună să utilizeze criteriile și principiile după care funcționează mediul economic.

Inițierea unei întreprinderi sociale ar trebui să plece de la întâlnirea cu un grup de persoane, de la nevoile lor și de la posibilitatea de a pune în evidență valoarea lor. Persoanele întâlnite, indiferent de situațiile dificile în care se regăsesc nu ar trebui privite ca beneficiari ai unui ajutor social, ci ca persoane care pot constitui un capital uman important și valoros.

De asemenea, considerăm că e important ca în cursul activității care se inițiază, persoanele din grupuri vulnerabile să fie însoțite și să lucreze alături de persoane specializate în domeniul de activitate specific (un maestru de la care cei neinițiați pot învăța).

Și nu în ultimul rând, este important să existe o persoană care își asumă responsabilitatea, un eu, un întreprinzător care să fie capabil de a crea și dezvolta întreprinderea.

INTERVIEW WITH MRS. SIMONA CAROBENE, ADMINISTRATOR OF SC PROIECT MOZAIC SRL^[1]

Gheorghe Pascaru^[2]

Summary

The mosaic factory, recorded at the Registry of Commerce Office in the month of April 2012 was created within a non-reimbursable European financed project and currently has the status of authorized protected unit. There are ten young people who were institutionalized and who have difficulties to become integrated in the social and professional life. The social enterprise SC Proiect Mozaic SRL is the result of a meeting between the social sector, the non-profit sector and the business sector because it has at its basis a partnership with an important group of companies from the field of constructions and interior design from Bucharest. In parallel with the activity of producing mosaic, the Mosaic project provides occasionally to its clients also services of products packaging and assembly.

Keywords: *protected unit, public-private partnership, young people who were institutionalized*

1. What were the key moments, people and steps in developing the Mosaic Factory?

S.C. This commercial company was set up due to the needs of some young people belonging to the vulnerable groups, who, because of their situation, cannot have a job in a normal work environment. The idea of setting-up a factory that produces mosaic originated after a meeting with an entrepreneur who is the administrator of an important group of companies from the field of constructions and interior design, who, besides the logistic support they provide (store house, showroom,

---

^[1] The mosaic factory is an authorized protected unit that produces ceramic mosaic from freestone, crockery, natural stones and other material. The factory is located within the industrial park Menatwork, 103, Șoseaua de Centură, Hala B5, City of Popești Leordeni, county of Ilfov; Website: www.fabricademozaic.ro.

^[2] Sociologist, project assistant within Alternative Sociale Association, Cuza Vodă Street no. 8A, Iași; tel.: 0733.955.116; e-mail: gpascaru@alternativesociale.ro.

utility vehicles) they also support us from a commercial point of view, especially regarding the promotion within their own network of clients.

Thanks to the meeting with this entrepreneur, we were able to clarify the main objective of the enterprise: we did not wish to create a “protected workshop” for the persons with disabilities (for minor, manual activities that are not sustainable on long-term), but we wanted to start a company that ensures real jobs for the disadvantaged people and that will be able in time to become a sustainable company.

The enterprise “SC Proiect Mozaic SRL” was inaugurated on the 3rd of May 2012 through a public event organized at the company’s headquarters in Popești Leordeni, county of Ilfov, located on the ring road area of Bucharest city. Right now, after more than one year since the inauguration, the enterprise employs ten young people plus another five who come periodically in the factory for labour education activities. Currently, the products obtained are of quality, the loyalty of the clients is secured and we have reached an average production of approximately 200 mp per month.

2. Who are the beneficiaries who work within the protected unit? What are the activities that they perform?

S.C. Currently, the ten employees and young people who come in the factory for labour education activities are also participating in the entire production process for making mosaic.

The production is about cutting operations using tools that mean the transformation of freestone/crockery/other materials for decorations into small tiles of different sizes. The operations following the cutting involve a high degree of manual labour: selecting the tiles that do not reach the quality standards, verifying and placing the pieces in the casts, verifying the cast and gluing them, taking up the casts after gluing the net and packaging them into boxes.

Recently, the young people were directly involved in the creating process of some special models that represent the first samples for the new product lines: the line “Fantasy without limits” with drawings for children and the line “Art without limits” with artistic drawings created by illustrator artists. Two of the young people that are employed are also responsible for developing these lines of products. Plus, each of

them is involved also in the general support tasks for the activity of the factory. Thus, two of them take care of promotion and marketing; one is the speaker of the enterprise and is involved in supporting the presentations and the statements during the visits within the factory.

3. What are the financing sources of the social economy initiative that you are coordinating? Where do you reinvest the profit made?

S.C. Our current financing sources:

– non-reimbursable European financing, a social economy project that is on going until the end of September 2013, through which we support the expenses related to the rent and the material supply and we ensure the subsidies for paying the wages of the persons from the vulnerable groups;

– financing sources lend to the company by its administrator;

– payments from the clients.

Because we are still a company at the beginning of its activity, we do not have yet a profit from our activities.

4. Where do you distribute the products made within the social economy enterprise and what is the attitude of society towards these? How do these products resist the pressure of the market's competition?

S.C. Our products and services address both the clients from the area of București - Ilfov and also others at national level, the distribution of products being achieved through the logistic support of our business partner.

The current range of mosaic products addresses the following categories of clients: legal persons (merchants from the field of construction and interior design, construction companies) and interested natural persons – individual clients.

In the following period of time we shall analyse the opportunity of launching some new lines of products with artistic models and drawings for the children, for which we have in view also these categories of clients: public institutions, real estate developers,

education institutions, both public and private; socio-educative centres; medical units, both public and private, that have medical services for children.

In parallel with the activity to produce mosaic, occasionally, the Mosaic Project offers to its clients some services for products packaging and assembling. This service is addressed especially to the companies of over 50 employees that are interested to collaborate with a protected unit, on the basis of law no. 448/2006.

Regarding the attitude of the community towards our activity, we are proud to say that until now the activity of the factory was appreciated by various parts, from private enterprisers who paid us short visits to the headquarter, to official people at national level (the State Secretary from the Ministry of Labour; the Ambassador of Italy from Bucharest) and international level (ex. a visit paid by a mission from the Euro-Parliament). They all had a special appreciation for the work and the delight of the young people for having a “true job”, for the quality and the beauty of the obtained products and for the collaboration we have with the business partner.

At the level of the competition, in the field on mosaic products, the only factory that carries out a similar activity is Girom Pitești. The Mosaic Project has prices with 5% lower than those of the competition, ensuring the same level of quality and in addition offering the facility of a reduced time to produce the orders due to the location nearby to the capital city, within an industrial area that is accessible for the transportation of goods and also the facilities generated by the protected unit status (financial facilities due to the provisions of law no. 448/2006).

5. What are the expanding possibilities and potential of this enterprise? What is the role played by drawing partnership/funds in this process?

S.C. During the next period of time, we intend to develop and diversify the range of products that we make. For this purpose, the two artistic lines (“Fantasy without limits” and “Art without limits”) are the first initiatives for which we have already started to organize, by making sample products, to research potential collaborations (with

artists from Romania and Italy), and last but not least to promote them at the level of the community (through various meetings with other organizations and with specialists from the field of architecture).

Also, we intend to continue the activities to develop the packaging and assembling services and we consider the possibility to set up a cleaning service. These services will be able to ensure both the continuation of the activities during the times when the orders of mosaic are lower (for example, the winter time months), and also a potential addition of jobs for the persons belonging to the vulnerable groups.

6. What are the obstacles that you meet in carrying out, developing and maintaining the operation within the protected unit?

S.C. Between the obstacles and the critical points that we are facing in our activity, we believe that the most relevant are the ones related to the fact that: we are still little known on the market, the mosaic sales are higher during the summer time and lower during the winter time, correlated with the sector of construction and interior design and the fact that the laws from the field of social economy are not yet complete and approved.

In order to face these critical points, since we have observed the effects on the activity, we have started to undertake various actions in order to respond to these situations: we are continuing the marketing actions that we have already started and we are developing them, making them as diverse as possible; we are building new collaboration relationships with the potential clients, especially through personal contacts and through the networks of current collaborators, we are maintaining collaboration relationships with the Ministry of Labor, Family, Social Protection and Aged Persons, especially through the involvement in the public consultations regarding the social economy legislation.

7. What are the important social problems from the level of the community that are resolved by the activities initiated and by the products obtained within the protected unit? How do these

contribute to the local development? What is the innovation element that it brings into the community?

S.C. The young people that we have involved in the activity of the social enterprise are the people who were institutionalized, for whom the process of integration in the social and professional life is difficult. Very often, this category is facing a lack of alternatives, of some benchmarks for their personal development and implicitly their professional developments, they not having the support of a family, they have a low level of education and they are touched by abandon also during the period after the institutionalization.

For the young people with whom we are working with at the mosaic factory, this is a true job, where each of them can contribute with his share of work, of creativity, of making some nice, quality products that are appreciated by the community. As a mosaic work cannot exist without having all the pieces in their right place, the same applies for the factory that cannot function without the direct involvement of each of the young people. In order to encourage this involvement, together with the young people we have identified some support activities (marketing, the Facebook page, the activity of services for companies, etc.), for the basic, daily work and in this way each of them has also a responsibility as such.

Through the work they are performing, through their involvement, the young people we collaborate with have made in this way the giant step from being social aid beneficiaries, assisted people, to becoming key players who support the development of the community they live in, therefore contributing to the change of mentality regarding the value of the work carried out by persons belonging to vulnerable groups.

8. What does the social economy concept mean from your point of view, how do you define it? What are the means through which social economy should be promoted in such a way that it becomes known by the people of Romania?

S.C. Social economy must be the summary of the meeting between the social sector, the non-profit sector and the business sector. The collaboration with the private environment, with companies that are

active on the commercial market is a basic element in developing the social economy initiatives, and this collaboration must be maintained, developed and encouraged because it leads to sustainable results.

We believe that social economy and the concrete initiatives from this field should promote themselves through the results they can produce. It is important to create an initiative, some own "piece of work" that we support, develop and through its achievement it shall become known, appreciated and valued by the community. The persons involved in the activity of a social economy initiative should be promoted as normal people who use their talents, abilities and creativity and the emphasis should not be placed mainly on the problems that these people are facing.

9. Do you consider that the laws of Romania are in the advantage of the social economy activity that you are carrying out or do these laws limit it? How do you think the Government's representatives should get involved in order to promote and regulate social economy?

S.C. We believe that the legislation should not provide special advantages for creating social economy activities, but it must definitely acknowledge and support the realities that arise at the level of the community, that come as a response to its needs.

10. Do you believe that the institutions from Romania that are involved in the field of social economy should collaborate with each other in order to support this concept or do you think each of these should focus on developing of their own view? And why is that?

S.C. We believe that a permanent collaboration is definitive, and the most important element that must be taken into consideration is the fact that this collaboration must start from the current reality, must place at its core the experience and the expertise of those who are directly involved in social economy initiatives and who acknowledge the reality, the challenges and the possibilities for action.

11. What is your piece of advice for someone who wishes to set up a protected unit?

S.C. In order to set up a social enterprise that can become at a later time an authorized protected unit, an initiator must start from the partnership with a company, he must know and pay attention to the way in which the local resources can be capitalized, he must understand and have the objective to use the criteria and the principles of the economical environment operation.

The setting-up of a social enterprise must start from the meeting with a group of people, from their needs and from the possibility to emphasize their value. The persons met, regardless of their difficult situations must not be seen as social aid beneficiaries, but as people that can represent an important and valuable human capital.

Also, we believe it is important that, during the launched activity, the persons from the vulnerable groups, are accompanied by persons specialized in the specific field of activity (a foreman from which the beginners can learn from).

Last but not least, it is important to have a person that takes the responsibility, and I, an entrepreneur who is capable of creating and developing the enterprise.

MASTERUL DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ ȘI ECONOMIE SOCIALĂ

Adina Rebeleanu¹

Acest program masteral se derulează în cadrul Facultății de Sociologie și Asistență Socială, al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca. Programul este acreditat din 2009.

Introducerea de concepte economice în domeniul asistenței sociale și în practica organizațiilor sociale face obiectul multor discuții în rândul specialiștilor. Acest aspect este privit pe de o parte ca un factor de dezvoltare, pe de altă parte ca un risc. Conceptul fundamental al acestui program de master este specializarea în domeniul socio-economic, bazată pe particularitățile asistenței sociale. Ideea de bază este transpunerea cunoștințelor de specialitate ale domeniului economico-administrativ în practica organizațiilor sociale și a activității de asistență socială în general. Această specializare este cu atât mai relevantă în contextul României, cu cât sectorul economiei sociale este puțin dezvoltat. Mai mult, legislația în domeniu încă nu a fost promulgată iar dezvoltarea întreprinderilor de economie socială este în consonanță cu evoluțiile de la nivelul Uniunii Europene.

Obiectivele specifice ale acestui program masteral sunt: a). Furnizarea de competențe în vederea planificării, înființării și conducerii de entități de economie socială; b). Încurajarea cercetării empirico-științifice, precum și dezvoltarea de noi concepte și modele în asistența socială, respectiv economia socială; c). Înțelegerea și reflectarea evoluției europene/internaționale și a impactului acesteia asupra domeniului asistenței și economiei sociale.

[¹] Conf. dr., Departamentul Asistența Socială, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea Babeș-Bolyai, Bd. 21 Decembrie 1989 nr. 128, 400604, Cluj-Napoca, e-mail: adina.rebeleanu@socasis.ubbcluj.ro.

Programul este interdisciplinar și se adresează absolvenților de asistență socială, științe economice, sociologie, științe juridice, științe politice și administrative, științele comunicării, dar și specialiștilor aflați deja în sistemul de asistență socială.

Sintetizăm câteva aspecte incluse în oferta de formare:

1. Cunoștințe despre economia socială și asistența socială;
2. Cunoștințe de management financiar, contabilitate și analiza costurilor;
3. Dezvoltarea capacității de analiză a problemelor și politicilor sociale;
4. Competențe de muncă în proiecte interculturale;
5. Pregătire în implementarea și evaluarea programelor și serviciilor sociale;
6. Dezvoltarea de competențe profesionale necesare și utile activității în regim independent;
7. Empowerment pentru a transforma spiritul antreprenorial în acțiune antreprenorială;
8. Clarificări conceptuale privind economia socială (noțiuni de bază; principii; domenii de activitate; legislație în domeniu);
9. Dezvoltarea de competențe specifice economiei sociale, în toate etapele sale (idee-proiect-implementare-sustenabilitate);
10. Oportunități de interacțiune cu modele de bună practică în domeniul economiei sociale din Europa (lectori internaționali și stagii de formare la instituții europene partenere);
11. Spații de învățământ și cercetare în laboratoare amenajate și echipate.

Oportunitățile profesionale sunt variate: managementul întreprinderilor sociale, coordonarea organizațiilor neguvernamentale, managementul structurilor publice și private, consilierea în domeniul economiei sociale, coordonarea și evaluarea serviciilor sociale și a programelor de dezvoltare economico-socială, consultanță pentru proiecte europene, managementul proiectelor, dezvoltarea antreprenoriului social.

Este un Joint master derulat în colaborare cu instituții de învățământ superior din Uniunea Europeană: University of Applied Sciences - FH Campus Wien (Austria), University of Applied Sciences, Munchen

(Germania), Institut Regional de Travail Social Poitiers (Franța), Universitatea Debrecen (Ungaria), Universitatea Ostrava (Cehia), University of Applied Sciences, Lucern (Elveția). Programul masteral se desfășoară pe o perioadă de doi ani universitari (4 semestre, 120 credite).

Planul de învățământ cuprinde următoarele discipline obligatorii și opționale. Menționăm câteva dintre disciplinele relevante pentru specializare: Asistența și economia socială, Teorie și cercetare socială (aprofundare calitativă și cantitativă), Politica economică și socială în contextul Uniunii Europene, Managementul costurilor și finanțare, Contabilitate și raportări financiare pentru entități private, Cadrul juridic al organizațiilor și întreprinderilor. Dreptul muncii, Managementul resurselor umane, Structuri și mecanisme de finanțare a proiectelor europene. Management intercultural de proiect, Evaluarea politicilor și programelor sociale, Înființarea întreprinderii sociale, Dezvoltarea comunitară, Management de caz, Evaluarea și estimarea economică a asistenței sociale.

În formarea lor studenții se pot baza pe experiența profesională a unui corp didactic interdisciplinar, format din cadre universitare ale Facultății de Sociologie și Asistență Socială, Facultății de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor, Facultatea de Științe Juridice, ale Universității Babeș-Bolyai. De asemenea, pentru formarea practică, masteranzii beneficiază și de sprijinul unor profesioniști din organizații și servicii partenere din domeniul asistenței și economiei sociale, parteneri ai facultății pentru această specializare.

Menționăm în încheiere câteva testimoniale ale absolvenților acestui master, derulat în cadrul Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, al Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca:

„Idei noi, orizonturi mai largi, dezvoltarea creativității, și nu în ultimul rând nevoia de a fi inovativ..... teme noi, extrem de utile în activitatea pe care o desfășor.” (Arpad Mathe, director executiv Fundația Dezvoltarea Popoarelor, Cluj).

“...specializare care m-a dezvoltat ca individ și m-a ajutat să am o nouă viziune asupra asistenței sociale... valorificarea potențialul individului aflat în dificultate, iar rezultatul este uimitor – individul devine resursă pentru comunitate și nu povară (asistat).” (Petruța Drăghiciu, asistent social)

„.....spiritul antreprenorial și umanizarea economiei prin promovarea activităților subsumate economiei sociale poate fi o soluție modernă și europeană care să contribuie la incluziunea socială.” (Mihai Vădean, sociolog).

MASTER PROGRAM: SOCIAL WORK AND SOCIAL ECONOMY

Adina Rebeleanu^[1]

This master program is developed by the Faculty of Sociology and Social Work, at Babeş-Bolyai University in Cluj-Napoca. This program is accredited since 2009.

The introduction of economic concepts into the domain of social work and also into the practice of the social organizations represents the subject of many discussions between social workers. This aspect is considered, on the one side, a developmental factor, and, on the other side, a risk. The fundamental concept of this master program is the specialization in the socio-economic field, grounded on the particularities of social work. The basic idea is the transposition of the specialized knowledge of the economical-administrative field into the practice of social organizations and also into the social work activity in general. This specialization is all the more relevant in the Romanian context, as the sector of social economy is less developed. Furthermore, the legislation in this area is not yet issued and the development of social economy enterprises is consonant with the evolutions within the European Union.

The specific objectives of this master program are: a). Providing competences for planning, funding and managing social economy entities; b). Stimulating the empirical-scientific research, and also the development of new concepts and models in social work and respectively in social economy; c) Understanding and making use of the European/international evolution and its impact on the fields of social work and social economy.

---

^[1] Assoc. Prof. Ph. D., Department of Social Work, Faculty of Sociology and Social Work, Babeş-Bolyai University Cluj-Napoca, 21 December 1989 nr. 128, 400604, Romania, e-mail: adina.rebeleanu@socasis.ubbcluj.ro.

The master program is interdisciplinary and it is addressed to graduate students of social work, economical sciences, sociology, law sciences, administrative and political sciences, communication sciences, and also to those specialists already active in the social work system.

Hereinafter we synthetize some components included in the training offer:

1. Knowledge about social economy and social work;
2. Knowledge about financial management, accountability and cost analysis;
3. Developing the capacity to analyze social problems and policy;
4. Competences in working in intercultural projects;
5. Exercise in the implementation and evaluation of social programs and services;
6. Developing the necessary and useful professional competences for private practice;
7. Empowerment for transforming the entrepreneurial spirit in entrepreneurial action;
8. Conceptual clarifications regarding the social economy (basic notions; principles; fields of activity; legislation in this area);
9. Developing competences specific to the social economy, at all its stages (idea-project-implementation-sustainability);
10. Opportunities for interacting with best practices in the field of social economy from Europe (international lectors and internships in the partner european institutions);
11. Adequate conditions for study and research in well-equipped laboratories.

The professional opportunities are varied: management of social enterprises; coordination of nongovernmental organizations; management of public and private structures; counseling in the field of social economy; coordination and evaluation of social services and economical and social development programs; consultancy for European projects; project management; development of social entrepreneurship.

This is a Joint Master developed in cooperation with higher education institutions from the European Union: University of Applied Sciences – FH Campus Wien (Austria); University of Applied Sciences Munchen (Germany), Institut Régional du Travail Social Poitiers

(France), Debrecen University (Hungary), Ostrava University (Czech Republic), University of Applied Sciences Lucern (Switzerland). The master program is developed on a period of two academic years (4 semesters, 120 credits).

The curriculum includes compulsory and optional disciplines. We mention some of the most relevant disciplines for this specialization: Social work and social economy; Social theory and research (qualitative and quantitative in-depth study); Economic and social policy within the European Union; Cost management and funding; Accountability and financial reporting for private entities; The legal framework of the organizations and enterprises; Labour law; Human Resources Management; Structures and mechanisms of the European projects funding; Intercultural project management; Evaluating social policy and programs; Funding social enterprises; Community development; Case management; Economic evaluation and estimation of social work.

During the training process, the students can count on the professional experience of an interdisciplinary teaching staff, consisting of teachers from the Faculty of Sociology and Social Work, the Faculty of Economical Sciences and Business Management, the Faculty of Law Sciences – from Babeş-Bolyai University Cluj-Napoca. Moreover, for practical training, the master students also benefit from the support from professionals working in the partner organizations and services from the field of social work and social economy, which are the Faculty's partners for this specialization.

In the end, we mention some testimonials of the graduate students of this master developed by the Faculty of Sociology and Social Work – Babeş-Bolyai University Cluj-Napoca:

12. *“New ideas, wider horizons, creativity development and, not at least, the need to be innovative... new themes, extremely useful in my activity”* (Arpad Mathe, executive director Foundation for People Development, Cluj-Napoca);

13. *“Specialization that developed me as an individual and helped me to acquire a new vision regarding social work ... to focus on the potential of an individual in need, and the result is amazing – the individual becomes a resource for the community instead of a burden (assisted)”* (Petruța Drăghiciu, social worker);

14. *“The entrepreneurial spirit and the humanization of the economy by promoting the activities included in the social economy could be a modern and European solution which could contribute to social inclusion”* (Mihai Vădean, sociologist).

PROFESIONALIZAREA PRIN INTERMEDIUL MASTERATULUI ÎN ECONOMIE SOCIALĂ – DIMENSIUNE A PARTENERIATULUI ÎNTRE COMUNITĂȚI, MEDIUL DE AFACERI ȘI CEL EDUCAȚIONAL UNIVERSITAR

Cosmin Goian^[1],
Marius Vasiliuță Ștefănescu ^[2]

Rezumat

Economia socială este un model alternativ de afaceri, care nu se centreează strict pe maximizarea profitului, ci are și o componentă socială, de integrare pe piața muncii a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile, de la femei (în rândul cărora ocuparea este sub cea înregistrată la bărbați) până la populația săracă și persoanele cu dizabilități. În acest context, masteratul în economie socială din Timișoara își propune identificarea partenerilor la nivel regional, cu inițiativă în antreprenoriatul social și economia socială, vizând consolidarea acestui parteneriat prin crearea rețelelor atât în mediul educațional, cât și în cel de afaceri prin **educarea și calificarea resursei umane**. Ne referim la cercetători/mediul universitar, cât și la firmele, asociațiile, fundațiile și cooperativele care activează deja în domeniu și desfășoară activități/urmăresc obiective specifice economiei sociale, fără sprijinul unui mediu legislativ coerent, specific acesteia. Identificăm astfel necesitatea de a aduce împreună, în mediul universitar, persoane și organizații preocupate de identificarea soluțiilor la problemele sociale și economice ale României.

Cuvinte cheie: *masteratul în economie socială, parteneriat comunități-universități, antreprenoriat social, grupuri defavorizate, incluziune socială*

---

^[1] Conferențiar universitar, Facultatea de Sociologie și Psihologie, Universitatea de Vest din Timișoara, România, Adresa: Bd. Pârvan nr. 4, Timișoara, România, tel.: (+4)0744.810.318, e-mail: cosmin.goian@yahoo.com.

^[2] Lector universitar, Facultatea de Sociologie și Psihologie, Universitatea de Vest din Timișoara, România, Adresa: Bd. Pârvan nr. 4, Timișoara, România, tel. (+4)0723.005.424, e-mail: mvasiluta@gmail.com.

Mai multe caracteristici *ale economiei sociale* o transformă într-un domeniu provocator pentru construirea unui *parteneriat între comunități, mediul de afaceri și cel educațional, cu deosebire cel universitar, mai ales prin componenta de cercetare dar și prin predare, prin specializările la nivel de masterat*. Cercetarea are un rol important în elaborarea și difuziunea acestor principii. În mod evident universitățile își asumă un rol activ prin cercetători, profesori și colaboratori ca actori implicați și angajați în dezvoltarea comunităților. Obiectivele acestei implicări vizează deopotrivă să servească și să construiască suportul public prin conectarea cercetării, predării și altor servicii educaționale pentru a veni în ajutorul comunităților, contribuind la construirea capacităților, la rezolvarea problemelor întâmpinate în dezvoltarea economică și socială (Toof, 2006).

Economia socială este extrem de diversă, în timp ce unele părți ale economiei sociale sunt profesionalizate și au structuri organizatorice formale care interacționează bine cu universitatea, alte domenii importante ale economiei sociale sunt emergente, informale și extrem de localizate. Parteneriatele nu au un caracter transformativ, în sensul că nu urmăresc transformarea structurilor instituționale, normele și regulile interne ale universităților, practicile din sistemele societale sau comunități. Universităților le lipsește o mai mare coerență a structurilor, care îngreunează posibilitatea de alegere și identificare a partenerului universitar de către comunități și liderii acestora, având drept consecință o mai mare inițiativă din partea universităților în demararea acțiunilor de creare a parteneriatelor (Brisbin & Hunter, 2003).

În același timp, în contextul proiectului de lege al economiei sociale, structurile și organizațiile de economie socială existente, cât și cele în devenire, care aspiră la statutul de întreprinderi sociale, ar trebui să se confrunte cu întrebări privind construirea și susținerea parteneriatelor dintre organizații, comunități și universitate. Există o mare diversitate în contextele regionale și, prin urmare, variația în abordările adoptate pentru construirea de parteneriate și implicarea rețelelor mai sus amintite oferă o oportunitate pentru a contura perspective originale asupra procesului de creare a spațiului comun de interacțiune între practicanți și universitate.

În acest context, Masteratul de Economie Socială de la Timișoara este parte a efortului de construire a unui sistem național de sprijin și stimulare a economiei sociale, alături de partenerii din Oradea, București și Cluj.

Obiectivul specializării în economie socială la nivel universitar în Timișoara îl constituie identificarea partenerilor la nivel regional, cu inițiativă în antreprenoriatul social și consolidarea acestui parteneriat prin crearea rețelelor atât în mediul educațional, cât și în cel de afaceri. Mă refer atât la masteranzi, cât și la firmele, asociațiile, fundațiile și cooperativele care activează deja în domeniu și desfășoară activități, urmăresc obiective specifice economiei sociale, fără sprijinul unui mediu legislativ coerent, specific acesteia. Astfel, ne propunem să aducem împreună persoane și organizații preocupate de identificarea soluțiilor la problemele sociale și economice ale României de astăzi.

Dorim, de asemenea, să pregătim viitori specialiști pentru acest domeniu, fie în domeniul cercetării, ceea ce presupune creșterea calității procesului de învățământ și de predare dar mai ales prin aducerea economiei sociale în atenția decidenților la nivel local (primari, consilieri) și regional (consilii județene, agenții de dezvoltare, s.a.) în vederea influențării politicilor de dezvoltare economică și socială. Nu în ultimul rând, practicienii din instituții relaționate cu economia socială și, mai ales, oamenii și comunitățile dezavantajate din Regiunea de Vest, care vor transpune în practică inițiativele de antreprenoriat ce servesc ca model, aceștia sunt publicul nostru țintă și viitori parteneri.

Masteratul are o orientare practică, planurile de învățământ urmând această direcție ce se reflectă în proiectele masteranzilor și preocupările noastre pentru practica de specialitate (cum este, de exemplu, activitatea desfășurată de masteranzi și coordonatori în regiunea Veneto din Italia) și identificarea modelelor de bună practică în economia socială. Subliniez importanța practicii, prin observarea modelelor de cooperative sociale, a legislației funcționale, a cadrului economic în care își desfășoară concret activitatea, precum și a întregii game de produse și servicii variate pe care am avut posibilitatea să le analizăm. Am remarcat, cu precădere, rolul și importanța parteneriatului și integrării actorilor individuali în rețeaua de cooperative sociale ca premiza majoră de funcționare a întreprinderilor în domeniul economiei sociale,

indiferent de domeniu, altfel spus depășirea concurenței prin identificarea parteneriatelor strategice.

În prezent, Universitatea de Vest din Timișoara, prin Facultatea de Sociologie și Psihologie, Departamentul de Sociologie, organizează programul de Masterat în Economie Socială, directorul de program fiind Doamna Prof.univ.dr. Anca MUNTEANU. Programul se desfășoară pe o perioadă de doi ani universitari, susținând un număr de 50 de locuri. Masteranzii sunt selectați din rândul absolvenților cu studii superioare, care doresc să se specializeze în domeniul economiei sociale sau/și intenționează să dezvolte cooperative sociale, asociații, organizații, fundații, activități cu profil de economie socială în vederea creării de locuri de muncă pentru grupuri cu risc de excluziune de pe piața muncii. Este încurajată participarea funcționarilor publici, a altor categorii de angajați din instituțiile publice, cât și a candidaților care profesază în sectorul privat sau ONG, în vederea pregătirii și perfecționării profesionale.

Masteranzii sunt sprijiniți în activitatea practică și de cercetare la nivel avansat prin formarea de echipe multidisciplinare care sunt implicate în elaborarea și analiza programelor/proiectelor din domeniul economiei sociale, inclusiv în procesul desfășurării practicii de specialitate în țară și străinătate la universitățile partenere. De asemenea, parteneriatele pot oferi oportunități pentru studenți în familiarizarea cu problemele de incluziune socială, legate de sărăcie, ocupare și antreprenoriat în economia socială, atât în mediul urban, cât și în cel rural. Se dezvoltă, în același timp, leadership-ul, aptitudinile de comunicare, rezolvare de probleme și de cercetare de teren (Reinke & Walker, 2005, p. 7).

Obiectivul programului de master este de a forma specialiști calificați în antreprenoriatul social și crearea de noi locuri de muncă, în special pentru persoanele marginalizate economic și social, respectiv de a încuraja inițiativele absolvenților privind dezvoltarea a noi forme de întreprinderi de economie socială ca soluții la integrarea pe piața muncii a persoanelor vulnerabile.

Ideea acestui masterat a apărut ca urmare a parteneriatului dintre Universitatea de Vest din Timișoara cu Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj, Universitatea Creștină Dimitrie Cantemir București și Universi-

tatea de Stat din Oradea, în cadrul proiectului „Economia socială – Model inovator pentru promovarea incluziunii active a persoanelor defavorizate”, cofinanțat prin Fondul Social European (Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane) și implementat de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, prin Compartimentul de Incluziune Socială, în parteneriat cu European Network for Social Integration Enterprises, Bernard Brunhes International, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, Integra România - Oradea, Direcția Generală pentru Asistență Socială și Protecția Copilului - Sector 1 București, Direcția de Asistență Socială Comunitară Timișoara și Primăria Piatra Neamț, în perioada noiembrie 2008 – octombrie 2011. Menționăm că, în primul an, Universitatea de Vest din Timișoara a avut un număr de 72 de masteranzi înscriși.

Sectorul economiei sociale în general și cel al întreprinderilor sociale în particular s-a dezvoltat semnificativ în ultimii 20 de ani în Europa. Economia socială și-a afirmat capacitatea de a contribui la rezolvarea problemelor economice și sociale. Dezvoltările din domeniul economic și social au făcut loc unei alte forme de economie, situată între sectorul privat și public. Formele economiei sociale joacă un rol important, furnizând o ofertă de activități și servicii a căror cerere nu este acoperită adecvat de entități private sau publice. A devenit astfel un furnizor major de locuri de muncă în Europa, crearea locurilor de muncă este o consecință a obiectivelor specifice a întreprinderilor sociale, și anume prin promovarea integrării prin muncă și furnizarea de servicii personale, cu intensitate mare de alocare a resurselor umane.

„Organizațiile Economiei Sociale sunt actori economici și sociali activi în toate sectoarele care se caracterizează în principal prin scopurile și prin forma lor specifică de antreprenoriat. Economia socială include organizații cum sunt cooperativele, organizațiile de într-ajutorare, asociațiile și fundațiile. Aceste întreprinderi sunt deosebit de active în anumite domenii cum ar fi protecția socială, serviciile sociale, sănătatea, băncile, asigurările, producția agricolă, serviciile de proximitate, educație și formare, cultură, sport și activități recreative”. - (Definiția CEP a CMAF Conferința Europeană Permanentă a Cooperativelor, Mutualitatilor, Asociațiilor și Fundațiilor).

Acțiunile de economie socială sunt caracterizate de obiective sociale și mai puțin de obținerea profitului. Proiectele de economie socială satisfac nevoile comunității (școală, formarea). Toate acțiunile sunt constituite pe bază de voluntariat și implica gestionare și control democratic.

Masteratul de profil din Timișoara își propune articularea coerentă a competențelor și abilităților profesionale necesare specialiștilor în economie socială, care să poată contribui activ la dezvoltarea specializării și creșterea nivelului de ocupare pentru persoanele defavorizate, ca instrument de incluziune socială și combatere a sărăciei. Suntem preocupați de constanta dezvoltare a acestui program, astfel încât să ne situăm întotdeauna în primele locuri în rândul instituțiilor de învățământ superior care oferă programe similare în România. Acest program de studii, urmărește să se poziționeze între cele mai bine cotate programe de către antreprenorii sociali și între cele mai solicitate de către candidați, alături de programele deja existente (Sociologie și Resurse Umane) susținând un cadru de formare științifică și profesională de cel mai înalt nivel, fiind orientat de noile tendințe în domeniul organizării și reglementării activităților specifice economiei sociale în România.

Necesitatea unui masterat de economie socială în cadrul domeniului „Sociologie” în cadrul Facultății de Sociologie și Psihologie din Universitatea de Vest din Timișoara a decurs și din nevoia de a răspunde tendințelor din spațiul academic național și internațional de a oferi programe de studiu în economie socială la nivel de masterat pentru a veni în întâmpinarea cererii de pe piața muncii.

Multe din competențele folosite în practicile curente ale economiei sociale necesită competențe formate deja în programul principal de pregătire de licență la Sociologie: formularea politicilor de ocupare a forței de muncă și de șomaj, cunoașterea teoriilor organizațiilor, formularea de chestionare de evaluare, lucrul cu baze de date, elaborarea ghidurilor de interviu și interviuare, analiza comportamentelor non-verbale, comunicarea în organizații, lucrul cu indicatori, etc.

Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, prin cadrele didactice partenere în programul masteral, vine în completarea necesarului de competențe în domeniu cu cele din sfera financiar-contabilă,

management și marketing. Începând cu anul universitar 2012-2013, Facultatea de Sociologie și Psihologie, prin departamentul de Sociologie, a creat și acreditat direcția de studii la nivel licență-resurse umane, urmărind formarea de competențe în sfera managementului organizațional și a resurselor umane, asigurând astfel furnizarea de competențe suplimentare specifice domeniului de masterat în economie socială.

Între competențele formate în cadrul masteratului de resurse umane se regăsesc următoarele:

- ✓ Antreprenor în domeniul economiei sociale.
- ✓ Specialist în managementul resurselor umane din întreprinderi și cooperative sociale.
- ✓ Specialist în medierea și negocierea relațiilor de muncă din întreprinderi și cooperative sociale.
- ✓ Expert consultant în dezvoltare organizațională la nivelul întreprinderilor și cooperativelor sociale.
- ✓ Specialist în procese de grup și incluziune socială.
- ✓ Expert în cunoașterea, măsurarea și activarea grupurilor de muncă care includ persoane defavorizate.
- ✓ Consultant în motivație, satisfacție și performanță la nivelul întreprinderilor și cooperativelor sociale.
- ✓ Specialist în metode și tehnici de incluziune socială.

Masteratul de Economie Socială este ofertat în cadrul departamentului de Sociologie din cadrul Facultății de Sociologie și Psihologie a Universității de Vest din Timișoara. Datorită necesității dobândirii cunoștințelor fundamentale în domeniul științelor socio-umane, primele 2 semestre includ cursuri din aria tematică a sociologiei, economiei, asistenței sociale și psihologiei. Prin aria sa de interes, domeniul Sociologie oferă o perspectivă holistă, sistemică, integrată asupra realităților organizaționale la toate nivelurile: la nivel macro al populațiilor dezavantajate și incluziunii sociale, al proceselor de adaptare la mediul extern, al culturilor organizaționale, dar și la nivel mezo și micro al dinamicii grupurilor și echipelor de muncă, precum și ale comportamentelor economice ale indivizilor în cadrul întreprinderilor și cooperativelor sociale.

În anul II (respectiv semestrele 3-4), cursurile se diferențiază față de trunchiul comun al științelor sociale, prin prezența unor cursuri care permit dobândirea unor cunoștințe esențiale pentru gestionarea antreprenoriatului social: Antreprenoriat social, Management strategic, Dreptul muncii, cadrul juridic al organizațiilor și întreprinderilor de economie socială, Managementul schimbării și al riscurilor, Noțiuni introductive de legislația muncii, Politici ocupaționale în U.E., Evaluarea politicilor și programelor sociale. Alături de disciplinele obligatorii studenții au posibilitatea să opteze pentru un număr de materii care vor completa profilul curricular specific cu competențe complementare, componenta aplicativă fiind accentuată prin intermediul unor stagii de practică, în țară și străinătate. (internship-uri etc.) derulate în parteneriat cu ONG-uri, companii private, instituții publice, întreprinderi și cooperative sociale.

Datorită necesității dobândirii cunoștințelor fundamentale în domeniul științelor socio-umane, primele 2 semestre cuprind arii tematice din domeniul sociologiei, asistenței sociale, psihologiei și economiei, în ceea ce privește cursurile predate. În semestrele 3-4, cursurile se diferențiază față de trunchiul comun al științelor sociale, prin cursuri care permit dobândirea unor cunoștințe esențiale specifice pentru gestionarea antreprenoriatului la nivelul întreprinderilor și cooperativelor sociale. Fiecare semestru însumează 30 de credite transferabile. Totalul specializării conține astfel 120 de credite transferabile.

În România, ES a început să fie reprezentată începând cu secolul al XVIII-lea, reunind un sector cooperatist dezvoltat, numeroase organizații nonprofit, CAR-uri și UPA a căror activitate contribuie la coeziunea socială, oferind exemple de inovație socială. ES cuprinde forme de organizare variate ca structură, nivel de dezvoltare sau domeniu de activitate, de la sectoare importante de activitate (producție, distribuție sau servicii), până la microstructuri organizate cel mai frecvent ca întreprinderi cu scop lucrativ, dar orientate către incluziunea socială a persoanelor sau grupurilor defavorizate. Domeniul economiei sociale este în momentul de față în România în plină expansiune, numărul cooperativelor și întreprinderilor sociale crescând permanent, încă de la începutul anilor 1990.

În contextul actualei crize economice, înțelegerea și valorificarea potențialului economiei sociale (ES) sunt esențiale. O oportunitate pentru absolvenții acestei specializări este aceea a pregătirii în vederea inițiativei antreprenoriale în domeniul economiei sociale. Absolvenții pot demara mici afaceri în domeniul economiei sociale sau ocupa poziții de specialiști în resurse umane, consilier îndrumare și orientare profesională, consilier orientare privind cariera, formator, specialiști cu ocupații intelectuale și științifice; consilier statistician în cadrul structurilor de economie socială; Acești absolvenți reprezintă, prin viziunea lor simultan teoretică și practică, o investiție valoroasă pentru programele academice de doctorat și cercetare academică.

Ocupații și debușee profesionale: Antreprenor în economia socială 112032; conducător de asociații, filiale și organizații obștești 114201, șef birou organizație obștească, umanitara 123901, conducător de întreprindere mică, patron (girant) învățământ, sănătate, sport, turism, informatică 131901

Economia socială dobândește o largă recunoaștere datorită potențialului economic și social atât din perspectiva economiilor naționale, cât și a direcțiilor de incluziune a grupurilor defavorizate. Dezvoltarea ES include: politici de sprijinire a inițiativelor inovatoare locale ca promotori ai incluziunii sociale, promovarea întreprinderilor sociale, dezvoltarea cadrului favorabil, în special a instituțiilor financiare și de sprijinire a demarării inițiativelor de afaceri, sprijinirea producerii de bunuri și servicii de către formele de ES și asigurarea pregătirii antreprenorilor.

Concluzie

După cum precizam mai sus, angajamentul asupra unor principii, respectiv obiective comune și parteneriatul nu sunt unul și același lucru și retorica în sine nu poate asigura un parteneriat autentic între mediul academic și actorii economiei sociale (Stoecker, 2009). O confuzie în acest sens poate genera orizonturi de așteptare diferite și frustrare.

Parteneriatele pot oferi rezultate utile și eficiente, însăși procesul de parteneriat devenind valoros în societatea noastră. Parteneriatele sunt destinate să rezolve probleme ale comunităților, să sporească capacitatea acestora în acest sens, să producă idei inovative, competențe de gestiune, noi tehnologii, descoperind noi arii de cercetare. Urmărirea scopurilor comune, prin asigurarea colectivă a resurselor și expertizei presupune implicarea acelor cu aptitudini specifice și expertiză în domeniul de cercetare în care își pot aduce un aport semnificativ (Buzărnescu, 2007).

Parteneriatul pentru educație, la nivel de cercetare și formare a resursei umane dintre mediul universitar și actorii economiei sociale pune în evidență necesitatea unui obiectiv comun la nivel de metode, resurse, proiect și diseminare a rezultatelor. Pentru ca parteneriatele să fie funcționale, este nevoie de o mai mare conștientizare de către universitate a nevoilor comunității și să dezvolte un limbaj comun al respectului reciproc al nevoilor partenerilor (Temple, Story & Delaforce, 2005, p. 4). Schimbul de experiență între cercetători și practicieni se poate reflecta în diseminarea încrucișată a rezultatelor, publicând în revistele de specialitate rezultatele practicienilor, aceștia din urmă făcând cunoscute și ținând cont în activitatea lor de rezultatele cercetărilor în domeniu, inclusiv în cadrul unor evenimente de tipul conferințelor și workshopurilor. În special această din urmă etapă, a diseminării rezultatelor, are o deosebită importanță prin publicitatea rezultatelor cercetărilor și a modelelor de bună practică (în măsura în care această titulatură nu a fost suprasolicitată), a experiențelor pozitive și mai ales a promovării Economiei Sociale ca sector și concept.

În încheiere, vă supunem atenției câteva opinii asupra masteratului de economie socială din Timișoara din perspectiva absolvenților noștri:

„În opinia mea, masteratul în economie socială din Timișoara s-a remarcat atât prin buna organizare a procesului didactic cât și prin implicarea activă a masteranzilor în acest proces. Curricula universitară propusă corespunde nevoilor de formare pentru masteranzi, cooperarea cadrelor universitare din diverse centre universitară adăugând o valoare în plus prin facilitarea schimbului de bune practici în procesul

de formare în ceea ce privește expertiza dobândită în domeniul economiei sociale.

Selectarea masteranzilor dintr-o paletă largă de domenii socio-profesionale care interferează cu obiectivele economiei sociale a contribuit la generarea unor proiecte sociale inedite, lucrul în grupuri pluridisciplinare reprezentând mediul optim de manifestare privind antreprenoriatul social (Tomita, 2013, pp. 190-191).

Formarea interuniversitară a facilitat crearea unor comunități virtuale active între masteranzii din diverse centre universitare. Succesul platformelor de comunicare și parteneriatelor stabilite din domeniul economiei sociale s-a manifestat și cu prilejul primului Târg național de economie socială organizat la Timișoara, care a contribuit la dezvoltarea unui sistem unitar, eficient și modern privind economia socială.

În ceea ce privește activitatea practică, sub coordonare cadrelor didactice desemnate masteranzii s-au implicat în identificarea unor structuri organizaționale care operează cu elemente de economie socială, iar prin activitatea practică desfășurată în cadrul acestora s-a realizat un schimb reciproc de informații, idei și experiență. Prin protocoalele de colaborare încheiate cu organizațiile respective s-au pus bazele colaborării durabile privind formarea viitorilor specialiști în economie socială. Majoritatea masteranzilor care au optat pentru participarea la un stagiu de formare în străinătate au beneficiat de un stagiu de practică efectuat în cooperative sociale din Italia, familiarizându-se cu modele de bună practică în economie socială, replicabile în contextul românesc.

Pe baza experienței dobândite în cursul primului an de masterat, consider că este de maximă actualitate formarea specialiștilor în economie socială. Capacitatea de inserție profesională, nevoile și oportunitățile de implementare multiple existente privind unor proiecte de structuri de economie socială reclamă creșterea semnificativă a numărul specialiștilor formați. Acest lucru impune continuitatea, dezvoltarea și diversificarea prin specializare a procesului educațional privind economia socială.

Sunt pe deplin satisfăcut că am optat pentru acest masterat și îl recomand celor cu vocație, în speranța că vom deveni colegi în domeniul economiei sociale”.

Iosif CSATLOS – DIMA (masterand, Masteratul în Economie Socială, Facultatea de Sociologie și Psihologie, Departamentul de Sociologie, Universitatea de Vest din Timișoara)

„Masteratul de economie socială reprezintă o cale de viitor în vederea refacerii întreprinderilor distruse după anii 1990 și a cooperativelor agricole din mediul rural, acestea reprezentând oportunitatea creării locurilor de muncă, atât în mediul urban cât și cel rural.

Pregătirea profesională prin acest masterat, atât din punct de vedere teoretic, fiind un masterat interdisciplinar, cât și din punct de vedere al aplicațiilor practice, prin schimbul de experiență efectuat în practica de specialitate în Italia asupra cooperativelor sociale, vizează transferul de expertiză și a modelor de bună practică, acestea funcționând în baza unui cadru legislativ foarte bine pus punct.

Oportunitatea masteranzilor de a deveni buni întreprinzători, formatori, manageri, conduce la crearea unor locuri de muncă din toate domeniile de activitate și pentru toate categoriile socioprofesionale, dar cu precădere pentru cei care nu au un loc de muncă, pentru cei cu dizabilități, pentru bolnavii neuro-psihiici. Introducerea lor în câmpul muncii poate avea ca finalitate și creșterea încrederii de sine, acesta fiind un aspect urmărit deosebit de important, având în vedere contextul actual al crizei economice globale și cel specific al unei economii românești instabile, fapt reflectat mai ales asupra precarității locurilor de muncă în prezent și a dificultăților întâmpinate în ocuparea acestora.

În concluzie, consider că este un masterat de o mare valoare profesională o investiție strategică pentru formarea profesională a specialiștilor în economie socială, care vine în sprijinul unei economii viabile și

durabile, având în vedere, în special, cooptarea persoanelor defavorizate și integrarea lor în câmpul muncii”.

Ionel CAȘCAVAL (masterand, Masteratul în Economie Socială, Facultatea de Sociologie și Psihologie, Departamentul de Sociologie, Universitatea de Vest din Timișoara).

Referințe

1. Brisbin, R.J. & Hunter, S. (2003). Community leaders' perceptions of university and college efforts to encourage civic engagement. *The Review of Higher Education*, 26(4), 467-486.
2. Buzărnescu, Șt., (2007). *Compared Sociological Doctrines: Anthology and Chrestomanci*, Timisoara: de Vest
3. Reinke, S.J., & Walker, R. H. (2005). *Looking for Oz: Reflections on the journey towards university-community partnership*. Paper presented at the Teaching Public Administration Conference.
4. Tomiță, M. (2013) In Buzducea D. *Economia Socială a grupurilor vulnerabile*, pp. 190-191, Polirom, Iasi
5. Toof, R. (2006). *Indicators of community-university engagement: Comparing University of Massachusetts, Lowell, with Five Peer Institutions*. Massachusetts: University of Massachusetts Lowell.
6. Stoecker, R. (2009). Are we talking the walk of community-based research? *Action Research* 7:385-404.
7. Temple J., Story. A. & Delaforce W. (2005). *AUCEA: An emerging collaborative and strategic approach dedicated to university community engagement in Australia*. Paper presented at the International Conference on Engaging Communities.

Surse web

www.socio.uvt.ro, accesat la data de 06.11.2013

www.economiesociala.anr.gov.ro, accesat la data de 06.11.2013

www.fonduri-structurale-europene.ro, accesat la data de 06.11.2013

PROFESSIONALIZATION THROUGH THE SOCIAL ECONOMY MASTER PROGRAM – DIMENSION OF PARTNERSHIP BETWEEN COMMUNITIES, BUSINESS AND UNIVERSITY EDUCATION ENVIRONMENT

Cosmin Goian^[1],
Marius Vasiliuță Ștefănescu ^[2]

Abstract

The social economy is an alternative business model, not focusing solely on maximizing profits, but also has a social component, the labor market integration of persons belonging to vulnerable groups - women (among whom employment is below that of men), the poor and disabled. In this context, the Master course in Social Economy in Timisoara aims to identify regional partners, with initiative in social entrepreneurship and social economy, to strengthen this partnership through networking, both in education and in business through educating and qualification of the human resource. We refer to researchers/academics, as well as companies, associations, foundations and cooperatives already operating in the area and activities/objectives in social economy without the support of a specific, coherent legislative environment. We identify the need to bring together in the academia, individuals and organizations concerned with finding solutions to social and economic problems in Romania.

Keywords: *master's degree in social economy, community - university partnerships, social entrepreneurship, disadvantaged groups, social inclusion*

A lot of features of *social economy* turn it into a challenging area to build a *partnership between the community, business and education environment, especially university education, especially through the*

---

^[1] PhD in Philosophy, Faculty of Sociology and Psychology, West University of Timisoara, Romania, Address: Bd. Pârvan nr. 4, Timișoara, România, tel.: (+4)0744.810.318, e-mail: cosmin.goian@yahoo.com.

^[2] PhD in Sociology Faculty of Sociology and Psychology, West University of Timisoara, Romania, Address: Bd. Pârvan nr. 4, Timișoara, România, tel.: (+4)0723.005.424, e-mail: mvasiluta@gmail.com.

research component but also through teaching, through specialization at Masters level. Research has an important role in the development and diffusion of these principles. Clearly, universities assume an active role by researchers, teachers and employees as stakeholders in community development. The objectives of this involvement also applies to serve and build public support by linking research, teaching and other educational services to assist communities, helping to build the capacity to solve problems in economic and social development (Toof, 2006).

Social economy is extremely diverse, while some parts of the social economy are professionalized and have formal organizational structures that interact well with the university, other important areas of social economy are emerging, informal and highly localized. Partnerships do not have a transformative nature, meaning that they do not pursue the transformation of institutional structures, rules and internal rules of the universities, the practices of society or community systems. Universities lack a more coherent structure, which makes it difficult to choose and identify the university partner by communities and their leaders, resulting in a greater initiative of universities in launching in creating partnerships (Brisbin & Hunter, 2003).

Meanwhile, in the context of the social economy bill, structures and existing social economy organizations and those in the making, aspiring to be social enterprises should deal with questions about building and sustaining partnerships between organizations, community and the university. There is great diversity in regional contexts and therefore, the variation in the approaches taken to build partnerships and networks involving the above mentioned offers a genuine opportunity to shape perspectives on the creation of common space for interaction between practitioners and university.

In this context, the Master of Social Economy in Timisoara is part of the effort to build a national system of social support and stimulate the social economy, along with partners in Oradea, Bucharest and Cluj.

The objective of specialization in social economics at university level in Timisoara is to identify regional partners with social entrepreneurship initiative and strengthen this partnership through networking, both in education and in the business. We mean both the master students and the companies, associations, foundations and cooperatives

already operating in the area and activities, and pursue objectives specific to social economy without the support of a coherent legislative environment. Thus, we propose to bring together individuals and organizations concerned with finding solutions to social and economic problems in Romania.

We also want to prepare future professionals in this field, either in research, which involves increasing the quality of learning and teaching and especially by bringing attention to the social economy in local decision-makers (mayors and councillors) and regional level (county councils, development agencies, etc.) in order to influence economic and social development policies. Finally, practitioners from institutions related to social economy and, especially, people and disadvantaged communities in the Western Region, which will implement their entrepreneurial initiatives that serve as a model, they are our target audience and future partners.

The master has a practical orientation, the education plans following this direction that is reflected in the master projects and our concerns for field placement (such as, for example, the work of master students and coordinators in the Veneto region in Italy) and identification of good practices in social economy. We emphasize the importance of practice, by observing patterns of social cooperatives, functional legislation of the economic framework in which they operate and a whole range of different products and services that we were able to analyze. We note, in particular, the role and importance of partnership and integration of individual actors in the network of social cooperatives operating as a major premise of social economy enterprise, regardless of the field, in other words, overcoming the competition by identifying strategic partnerships.

Currently, The West University of Timisoara, through the Faculty of Sociology and Psychology, Department of Sociology, holds the Masters Degree in Social Economy, the program director is Prof. Mrs. Anca Munteanu. The program is conducted over a period of two academic years, claiming a total of 50 available openings. Master students are selected from among university graduates who wish to specialize in social economy and/or intend to develop social cooperatives, associations, organizations, foundations, social economy activities in order to

create jobs for groups with risk of exclusion from the labor market. The participation of civil servants and other categories of employees in public institutions and candidates who practice in the private sector or NGOs is encouraged.

Master students are supported in practice activities and research at an advanced level by forming multidisciplinary teams involved in the development and analysis of programs/projects in social economy, including field placement in the country and abroad, at partner universities. Also, partnerships can provide opportunities for students to familiarize with social inclusion issues related to poverty, employment and entrepreneurship in the social economy, both in urban and in rural areas. At the same time, leadership, communication skills, problem solving and field research are growing. (Reinke & Walker, 2005, p. 7)

The objective of the master's program is to train qualified specialists in social entrepreneurship and creating jobs, especially for economically and socially marginalized people, to encourage graduates to action on the development of new forms of social economy enterprises as solutions to integrate vulnerable people on the labor market.

The idea of this master appeared as a result of the partnership between West University of Timisoara and Babes-Bolyai University in Cluj, the Christian University Dimitrie Cantemir in Bucharest and the State University of Oradea, under the project "Social economy - innovative model for promoting active inclusion of disadvantage people", co-funded by the European Social Fund (Operational Programme of Human Resources Development) and implemented by the Ministry of Labour, Family and Social Protection, the Department for Social Inclusion, in partnership with the European Network for Social Integration Enterprises, Bernard Brunhes International, National employment, Integra Romania - Oradea, the General Directorate for Social Work and Child Protection - Sector 1 Bucharest, Department of Community Social Work Timisoara and Hall Piatra Neamt, in November 2008 - October 2011. Note that in the first year, West University of Timisoara had a master number of 72 students enrolled.

Social economy in general and the social enterprises in particular have grown significantly in the last 20 years in Europe. The social economy has claimed the ability to help solve economic and social

problems. Economic and social development gave way to another form of economy, situated between private and public sector. Forms of social economy play an important role by providing an offer of activities and services whose demand is not adequately covered by private or public entities. It became a major provider of jobs in Europe, job creation is a consequence of the specific objectives of social enterprises, namely by promoting integration through work and providing personal service, with strong human resource allocation.

“Social economy organizations are economic and social actors in all areas which are characterized mainly by their specific goals and form of entrepreneurship. Social economy includes organizations such as cooperatives, self-help organizations, associations and foundations. These enterprises are particularly active in certain areas such as social protection, social services, health, banking, insurance, agricultural production, local services, education and training, culture, sport and recreation”. (CEP Definition of CMAF the Permanent European Conference of Cooperatives, Mutuality, Associations and Foundations)

Shares of social economy are characterized by social objective and less the profit motive. Social economy projects meet community needs (school, training). All actions are made on a voluntary basis and involve management and democratic control.

The Master in Timisoara aims coherent skills and professional skills needed by specialists in the social economy, which can contribute actively to the development of specialization and increased employment for disadvantaged people as a tool for social inclusion and combating poverty. We are concerned with the constant development of this program, so that we always stand in first place among higher education institutions offering similar programs in Romania. This training program aims to position itself among the top rated programs by social entrepreneurs and among the most requested by the candidates, along with existing programs (Sociology and Human Resources) supporting a training framework for the scientific and professional level, facing the new trends in the organization and regulation of the activities of the social economy in Romania.

The need for a master in social economy in the field of "Sociology" at the Faculty of Sociology and Psychology from West University of

Timisoara has evolved from the need to respond to trends in national and international academic space to offer programs of study in social economics at masters level to meet labour market demand.

Many of the skills used in the current practice of social economy requires skills already formed in the main program of undergraduate training in Sociology: policy formulation for labour employment and unemployment, knowledge of organization theory, formulating evaluation questionnaires, working with databases, developing interview guides and interviewing non-verbal behaviour analysis, communication in organizations, working with indicators, etc..

The Faculty of Economics and Business Administration, through the Master's program partner teachers, complements the skills necessary in the field with the scope of financial accounting, management and marketing. Since the 2012-2013 academic year, the Faculty of Sociology and Psychology, the Department of Sociology, created and accredited the bachelor degree direction- human resources, seeking skills training in the field of organizational management and human resources, thereby providing additional skills specific to the social economy master.

Among the skills formed within HR master are the following:

- ✓ Contractor in social economy.
- ✓ Specialist in human resources management in enterprises and social cooperatives.
- ✓ Specialist in mediation and negotiation of labor relations in enterprises and social cooperatives.
- ✓ Expert consultant in organizational development in enterprises and social cooperatives.
- ✓ Specialist in group processes and social inclusion.
- ✓ Expert in knowledge, work measurement and activation groups including disadvantaged people.
- ✓ Consultant in motivation, satisfaction and performance in enterprises and social cooperatives.
- ✓ Specialist in methods and techniques of social inclusion.

The Master of Social Economy is offered in the Department of Sociology, Faculty of Sociology and Psychology, West University of Timisoara. Due to the necessity of acquiring fundamental knowledge in

the field of social sciences and humanities, the first two semesters include courses in the thematic area of sociology, economics, social work and psychology. By area of interest, the Sociology offers a holistic, systemic, integrated on the organizational realities at all levels: at the macro level of disadvantaged populations and social inclusions, the process of adaptation to the external environment, the organizational culture and the mezo and micro level and dynamics of work groups and teams, and the economic behavior of individuals within social enterprises and cooperatives.

In the second year (i.e. semesters 3-4), the courses are different from the common trunk of the social sciences, with the presence of courses that allow the acquisition of essential knowledge for managing social entrepreneurship: Social Entrepreneurship, Strategic Management, Labor Law, the legal organizations and social economy enterprises, change and risk management, Introduction of labor law in the EU employment policy, social policy and program evaluation. Besides compulsory courses students can opt for a number of courses that will complete the specific curricular profile with complementary skills the component being enhanced through practical internships in the country and abroad, developed in partnership with NGOs, private companies, public institutions, social enterprises and cooperatives.

Due to the necessity of acquiring fundamental knowledge in the field of social sciences and humanities, the first two semesters include thematic areas of sociology, social work, psychology and economics, in terms of courses taught. In semesters 3-4 courses differ from the common core social science course which allows the acquisition of essential knowledge specific to the business management, entrepreneurship and social cooperatives. Each semester is totalling 30 ECTS credits. Total specialization thus contains 120 ECTS credits.

In Romania, the social economy began to be represented since the eighteenth century, bringing a developed cooperative sector, numerous non-profit organizations, CAR's and UPA whose work contributes to social cohesion, providing examples of social innovation. The social economy includes various forms of organizational structure, level of development or field, from the major sectors of activity (manufacturing, distribution or services) to the most frequently organized microstruc-

tures for-profit businesses, but geared towards social inclusion of disadvantaged individuals or groups. Social economy is currently booming in Romania, the number of cooperatives and social enterprises ever increasing since the early 1990s.

In the context of the current economic crisis, understanding and harnessing the potential of the social economy (SE) is essential. An opportunity for graduates of this specialization is the preparation for entrepreneurship in the social economy. Graduates can start small business in the social economy or take positions as human resources specialist, guidance counsellor and career guidance, career guidance counsellor, trainer, specialists with intellectual and scientific occupations, statistician counsellor in the social economy structures; these graduates are through their simultaneously theoretical and practical vision, a worthwhile investment for doctoral academic programs and academic research.

Occupations and professional outlets: 112 032 social entrepreneurs in social economy; ruler associations, and community organizations 114 201, head of community, humanitarian organizations 123,901, leader of a small enterprise, owner (trustee) education, health, sports, science 131901

Social Economy gains wide acceptance due to economic and social potential in terms of both national economies and directions for inclusion of disadvantaged groups. Social economy development includes: policies to support innovative local initiatives in promoting social inclusion, promote social enterprise, developing favourable context, especially financial institutions and supporting business start initiatives, supporting the production of goods and services by forms of social economy and providing training entrepreneurs.

Conclusion

As indicated above, commitment to principles, common goals and partnership are not the same and rhetoric alone can not ensure a genuine partnership between the academic and social economy actors

(Stoecker, 2009). Confusion like this can generate different expectations horizons and frustration.

Partnerships can provide useful results and effective partnership but the process itself becoming valuable in our society. Partnerships are designed to solve problems of communities, increase their capacity in this regard, to produce innovative ideas, management skills, new technologies, discovering new areas of research. Pursuit of common goals by providing collective resources and expertise means, involving those with specific skills and expertise in research that can make a significant contribution (Buzărnescu, 2007).

Partnership for education, research and training of the human resources between academic and social economy actors highlights the need for a common objective regarding methods, resources, and dissemination of project results. For partnerships to be functional, it takes a greater awareness of the university of community needs to develop a common language and mutual respect of partners' needs (Temple, Story & Delaforce, 2005, p 4). Exchange of experience between researchers and practitioners can reflect cross dissemination of results, published in specialized journals, the latter making known and given in their research results in the field, including at events such as conferences and workshops. Especially this last stage, the dissemination of results, is of particular importance in advertising the results of research and best practice models (to the extent that this title was not overloaded), positive experiences and especially promote the Social Economy as a sector and concept.

Finally, below are a few opinions on the Timisoara Social economy master, from the perspective of our graduates:

"In my opinion, a master's degree in social economy in Timisoara was noted both by the good organization of teaching and the students' active involvement in this process. The proposed academic curriculum meets the training needs of students, the cooperation of academics from various university centres adding additional value by facilitating the exchange of best practices in training in terms of expertise gained in the social economy.

Selecting the master students from a wide range of socio-professional fields that interferes with the objectives of the social economy has contributed to the generation of novel social projects, working in multidisciplinary groups representing the optimal manifestation of social entrepreneurship (Tomita, 2013, pp.190-191).

Interuniversity training facilitated the creation of virtual communities between master students, active in various universities. The success of communication platforms and partnerships established in social economy manifested on the occasion of the first National Social Economy Fair held in Timisoara, which contributed to the development of a unified, efficient and modern system on social economy.

Regarding the practice under the direction of designated master teachers, master students were involved in identifying organizational structures operating with elements of social economy, and through their practical training, a mutual exchange of information, ideas and experience was done. Through the cooperation protocols with organizations sustainable cooperation on training future specialists in the social economy were set up. Most master students who chose to participate in a training course abroad have benefited from an internship conducted in social cooperatives in Italy, familiar with the models of good practice in social economy replicable in the Romanian context.

Based on the experience gained during the first year of master, I think it is the most current training of specialists in the social economy. Employability needs and opportunities of the existing multiple projects in social economy structures require a significant increase in the number of trained specialists. This requires continuity, development and diversification through the specialization of education on social economy.

I am fully satisfied that I chose this master and I recommend it to those oriented in the hope that we become colleagues in social economy.”

Iosif CSATLOS - DIMA (master student, Master of Social Economics, Sociology and Psychology, Sociology Department, West University of Timisoara).

“The Master of Social Economy is the future way to rebuild destroyed businesses after 1990 and agricultural cooperatives in rural areas, representing the opportunity to create jobs in urban and rural areas.

The training through this master course, both in terms of theory, being an interdisciplinary master and from the point of view of practical applications, the exchange of experience in field placement, carried on social cooperatives in Italy, concerning the transfer of expertise and good practice models, operating under a very good legislative framework.

The opportunity of master students to become good entrepreneurs, trainers, managers, leads to the creation of jobs in all industries and for all socio-professional categories, but especially for those who don't have a job, for those with disabilities, for people with neuro-psychological conditions. Their introduction into the work field may have as a finality increased self confidence, which is a particularly important aspect, given the current context of global economic crisis and the specific unstable Romanian economy, especially reflected on precarious current job situation and difficulties in filling them.

In conclusion, I consider that the master has a great professional value, a strategic investment for the training of specialists in the social economy, which supports a viable and sustainable economy, given in particular the hiring of disadvantaged persons and their integration into the work field."

Ionel Cascaval (master student, Master of Social Economics, Faculty of Sociology and Psychology, Sociology Department, West University of Timisoara).

References

1. Brisbin, R.J. & Hunter, S. (2003). Community leaders' perceptions of university and college efforts to encourage civic engagement. *The Review of Higher Education*, 26(4), 467-486.
2. Buzărnescu, Șt., (2007). *Compared Sociological Doctrines: Anthology and Chrestomanci*, Timisoara: de Vest.
3. Reinke, S.J., & Walker, R.H. (2005). *Looking for Oz: Reflections on the journey towards university-community partnership*. Paper presented at the Teaching Public Administration Conference.
4. Toof, R. (2006). *Indicators of community-university engagement: Comparing University of Massachusetts, Lowell, with Five Peer Institutions*. Massachusetts: University of Massachusetts Lowell.
5. Tomita, M. (2013) In Buzducea D. *Economia Sociala a grupurilor vulnerabile*, pp.190-191, Polirom, Iasi.
6. Stoecker, R. (2009). Are we talking the walk of community-based research? *Action Research* 7:385-404.
7. Temple J., Story. A. & Delaforce W. (2005). *AUCEA: An emerging collaborative and strategic approach dedicated to university community engagement in Australia*. Paper presented at the International Conference on Engaging Communities.

Web sources

www.socio.uvt.ro, accesat la data de 06.11.2013

www.economiesociala.anr.gov.ro, accesat la data de 06.11.2013

www.fonduri-structurale-europene.ro, accesat la data de 06.11.2013

Recenzii

Book reviews

DE LA IDEE LA PROFIT: CUM SĂ ÎNFIINȚEZI O ÎNTREPRINDERE DE ECONOMIE SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA?

*Autori: Simona Maria Stănescu, Diana Maria Neguț
Editura Expert, București, 2012*

Mirela Nemțanu (Vonica-Răduțiu) ^[1]

Volumul a fost scris în cadrul proiectului „Integrat – Resurse pentru femeile și grupurile Roma excluse social” cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 „Investește în oameni!”. Proiectul a fost implementat de Asociația pentru Dezvoltare și Promovare socio-economică Catalactica București, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română și Bolt International Consulting.

Publicația face parte dintr-un set de cinci manuale de intervenție: *Abordarea integratoare de gen Un ghid pentru economia socială* (Liapi, M.; Anemțoaicei, O.); *Finanțarea activităților de economie socială* (Nicolăescu, V.; Cace, C.; Hatzantonis, D.); *Intervențiile economiei sociale în cadrul diferitelor activități economice* (Ziomas, D.; Arpinte, D.; Briciu, C.; Popescu, R.) și *Managementul resurselor umane implicate în economia socială* (Cace, C.; Nicolăescu, V.; Katsikaris, L.; Parcharidis, I.).

Primul capitol prezintă cadrul actual al economiei sociale (ES) din perspectiva comparativă a cadrului european și național cu impact asupra întreprinderilor de economie socială. Sesizăm faptul că autorii au optat pentru folosirea sintagmei de *întreprindere de economie socială* nu *întreprindere socială*. Pe lângă reglementările cu impact asupra tuturor statelor membre, sunt analizate cadre naționale precum Spania, Franța și Belgia. În țara noastră „nu există un cadru legal specific de reglementare a ES” (Stănescu, Neguț, 2012, p. 27). Primul capitol atrage atenția asupra importanței clarificării conceptuale „nu putem reduce

---

^[1] Doctorand în economie, Academia de Studii Economice, București, strada Piața Romană nr. 6, e-mail: mirelanemtanu@yahoo.com.

întregul domeniu al ES la inserția grupurilor vulnerabile pe piața forței de muncă” (Stănescu, Neguț, 2012, p. 31).

Al doilea capitol prezintă comparativ procedura de înființare a unei societăți cooperative de grad 1, a unei cooperative de credit, a unei asociații, a unei fundații, a unei case de ajutor reciproc a salariaților și a unei case de ajutor reciproc a pensionarilor. Prevederile legislative actuale sunt analizate pentru fiecare tip de întreprindere de economie socială din punct de vedere al: definiției, cadrului legislativ, obiectului de activitate, procesului de înființare/constituire, modul de organizare și evidențe fiscale și facilități. La finalul fiecărui subcapitol sunt date exemple de întreprinderi de economie socială din România.

Ultimul capitol prezintă antreprenorilor analize comparative pentru înființarea întreprinderilor de economie socială în România din punct de vedere al documentelor pentru înființare, al obiectului de activitate, al membrilor (număr și categorii), al capitalului social sau al patrimoniului. Printre concluziile utile antreprenorilor subliniem: „o procedură aparent mai facilă din punct de vedere birocratic în cazul înființării asociațiilor și fundațiilor” (Stănescu, Neguț, 2012, p. 119).

Totodată, „societățile cooperative de grad 1 prezintă avantajul numărului minim (cel mai mic de membri necesari pentru înființare), respectiv minim cinci membri și un capital social subscris în valoare de 500 lei, precum și avantajul unui domeniu vast de activități ce pot fi prestate de către membri”. Nu în ultimul rând, „dacă pentru înființarea unei asociații este necesar un număr de trei membri, în cazul fundației, numărul minim este unu, în schimb patrimoniul unei asociații este de minimum 700 lei și de 70.000 lei pentru fundație” (Stănescu, Neguț, 2012, p. 121).

Remarcăm între anexe modele de documente pentru întreprinderi sociale: model de act constitutiv al unei societăți cooperative, model de cerere pentru acordarea disponibilității denumirii unei asociații sau fundații, model de act constitutiv al unei asociații/fundații, model de statut al unei asociații/fundații sau model de cerere de înscriere în vederea dobândirii personalității juridice a unei asociații/fundații.

Cartea aduce o contribuție științifică în „abordarea comparativă a procedurilor administrative pentru diferite forma de organizare juridică (...) domeniu de cercetare la început de drum” (Stănescu, 2013, p. 27).

Valorificarea potențialului reprezentat de ES poate conduce la crearea unor noi locuri de muncă care să răspundă provocărilor actuale, inclusiv pentru grupurile vulnerabile și îmbătrânirea activă (Vîrjan, 2011, pp. 124, 134-135; Stănescu, Asiminei, Rusu, Vîrjan, 2013, p. 65; Alexandrescu, 2012, pp. 82-83, Stănescu, Asiminei, Vîrjan, 2013, pp. 36-40).

Recomandăm volumul tuturor celor care, interesați fiind de deschiderea unei afaceri sociale, doresc să știe comparativ avantajele și dezavantajele pe care le implică opțiunea pentru o formă juridică de organizare.

Referințe

1. Alexandrescu, A.M.; (2012). Economia socială și îmbătrânirea activă – un răspuns conjugat la provocările societății moderne, *Revista de Economie Socială*, vol. II, nr. 2/2012, pp. 119-85 www.profitpentruoameni.ro.

2. Stănescu, S.M. (2013). Construcție instituțională cu impact asupra economiei sociale în Stănescu, S.M. (coordonator); Asiminei, R.; Vîrjan, D. *Raport de recomandări al economiei sociale. România 2013*, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România, pp. 23-28 www.profitpentruoameni.ro.

3. Stănescu, S.M.; Neaguț, D.M. (2012). *De la idee la profit: cum să înființezi o întreprindere de economie socială în România?* Manual de intervenție, Editura Expert, București www.iccv.ro

4. Stănescu, S.M. (coordonator); Asiminei, R.; Rusu, O.; Vîrjan, D. (2012). *Profit pentru oameni. Raport de deschidere în cadrul proiectului Modelul Economiei Sociale din România*, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România www.profitpentruoameni.ro.

5. Stănescu, S.M.; Asiminei, R.; Vîrjan, D. (2013). Scenarii și recomandări pentru dezvoltarea economiei sociale în Stănescu, S.M. (coordonator); Asiminei, R.; Vîrjan, D.; *Raport de recomandări al economiei sociale. România 2013*, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România, pp. 36-40 www.profitpentruoameni.ro.

6. Vîrjan, D. (2011). Economia socială și piața muncii în contextul actual, *Revista de Economie Socială*, vol. I, nr. 1/2011, pp. 119-136 www.profitpentruoameni.ro.

FROM IDEA TO PROFIT: HOW CAN WE START A SOCIAL ECONOMY ENTERPRISE IN ROMANIA?

*Simona Maria Stănescu, Diana Maria Neguț
Printing House Expert, 2012*

Mirela Nemțanu (Vonica-Răduțiu)^[1]

The paper was written as part of the project “Integrate – Resources for the Roma women and social excluded groups”, co-financed by the Social European Fund through the Sectorial Operational Program Development of Human Resources 2007 – 2013 “Invest in People”. The project was implemented by the Association for socio-economical Development and Promotion Catalactica Bucharest, Institute for Quality Life Research, Romanian Academy and Bolt International Consulting.

The paper is included in a set of five intervention manuals. The integrating approach such as A guide for social economy (Liapi, M.; Anemțoaicei, O.); Financing the social economy activity (Nicolăescu, V.; Căce, C.; Hatzantonis, D.); Interventions of social economy within various economical activities (Ziomas, D.; Arpinte, D.; Briciu, C.; Popescu, R.) and Management of the human resources involved in social economy (Căce, C.; Nicolăescu, V.; Katsikaris, L.; Parcharidis, I.).

The first chapter presents the current framework of social economy (SE) from the compared perspective of the European and national framework with impact on social economy enterprises. We observe that the authors have chosen to use the phrase social economy enterprise and not social enterprise. Alongside with the regulations with impact on all the state members, there is an analysis of national frameworks such as Spain, France and Belgium. In our country “there is no specific legal framework that regulates SE” (Stănescu, Neguț, 2012, p. 27). The first chapter emphasizes the importance of making a conceptual clarification “we cannot oversimplify the entire SE field leading it to be seen as

---

^[1] PhD student in economy, the Academy of Economical Studies, Bucharest, 6, Piața Romană street, e-mail: mirelanemtanu@yahoo.com.

merely the insertion of vulnerable groups on the labor market” (Stănescu, Neguț, 2012, p. 31).

The second chapter makes a comparative procedure for setting up a rank I cooperative society, a credit cooperative, an association, a foundation, a mutual aid fund of the employees and a mutual aid fund of the retired persons. The current legislative provisions are being analyzed for each type of social economical enterprise from the view point of: definition, legislative framework, object of activity, process of setting up/constituting an enterprise, the organizational form and the tax audits and facilities. At the end of each subchapter we are provided with examples of Romanian social economy enterprises.

The last chapter presents to the entrepreneurs some comparative analysis for setting up social economy enterprises in Romania from the view point of the documents necessary at set up, object of activity, members (number and categories) and the social capital or the patrimony. Among the conclusion that are useful for entrepreneurs we stress out the following: “a procedure that seems to be easier from the bureaucratic point of view in the case of associations and foundations” (Stănescu, Neguț, 2012, p. 119). In the same time, “rank I cooperative societies have the advantage of the lowest minimum number of necessary members at set up, which is five members and a subscribed social capital of 500 lei, and also the advantage of a wide field of activities that can be carried out by its members”. Last but not least, “if for setting up an association is necessary to have a minimum of three members, in the case of foundation, the minimum number is one, but the patrimony of an association is minimum 700 lei and 70.000 lei for a foundation” (Stănescu, Neguț, 2012, p. 121).

We observe among the appendixes some document models for social enterprises: certificate of incorporation model for the cooperative society, request model for assigning the name availability of an association or foundation, certification of incorporation model for an association/foundation, status model for an association/foundation or request model for obtaining the legal nature of an association/foundation.

The book brings a scientific contribution to the “comparative approach of the administrative procedures for the various legal organization forms (...) a research field that has just started” (Stănescu, 2013, p. 27).

To render valuable the SE potential may lead to the creation of some new jobs that meet the current challenges including vulnerable groups and active ageing (Vîrjan, 2011, pp. 124, 134-135; Stănescu, Asiminei, Rusu, Vîrjan, 2013, p. 65; Alexandrescu, 2012, pp. 82-83, Stănescu, Asiminei, Vîrjan, 2013, pp. 36-40).

We recommend this book to all those interested in the setting up social business and who want to gain a comparative knowledge of the advantages and disadvantages of a certain legal organizational form.

References

1. Alexandrescu, A.M.; (2012). Social economy and active ageing – an articulated response to the challenges of modern society, *Journal of Social Economy*, vol. II, nr. 2/2012, pp. 119-85 www.profitpentruoameni.ro.
2. Stănescu, S.M. (2013). Institutional construction with impact on social economy in Stănescu, S.M. (coordinator); Asiminei, R.; Vîrjan, D. *Recommendations report of social economy. Romania 2013*, United Nations Program for Development Romania, pp. 23-28 www.profitpentruoameni.ro.
3. Stănescu, S.M.; Neguț, D.M. (2012). *From idea to profit: how do we set up a social economy enterprise in Romania?* Intervention manual, Expert Printing House, Bucharest www.iccv.ro.
4. Stănescu, S.M. (coordinator); Asiminei, R.; Rusu, O.; Vîrjan, D. (2012). *Profit for people. Opening report within the project Social Economy Model*, United Nations Program for Development Romania www.profitpentruoameni.ro.
5. Stănescu, S.M.; Asiminei, R.; Vîrjan, D. (2013). Scenarios and recommendations for social economy development in Stănescu, S.M. (coordinator); Asiminei, R.; Vîrjan, D.; *Recommendations report of social economy. Romania 2013*, United Nations Program for Development Romania, pp. 36-40 www.profitpentruoameni.ro.
6. Vîrjan, D. (2011). Social economy and labor market in the current context, *Journal of Social Economy*, vol. I, nr. 1/2011, pp. 119-136 www.profitpentruoameni.ro.

ECONOMIA SOCIALĂ ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII LOCALE

*Claudia Petrescu (coordonator),
Editura Polirom, Iași, 2013*

Mihaela Pitea^[1]

Claudia Petrescu este doctor în sociologie, cercetător al Institutului de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române și cadru didactic asociat al Facultății de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea din București. A scris numeroase articole în reviste de specialitate și capitole în cărți dedicate diferitelor aspecte sociale.

Volumul de față a fost realizat în cadrul proiectului „*Prometeus – promovarea economiei sociale în România prin cercetare, educație și formare profesională la standarde europene*” cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013 și este implementat de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile.

Claudia Petrescu a coordonat șapte autori cu experiență în domeniul economiei sociale care au contribuit la realizarea acestui material. Aceștia au fost: Corneliu Ionescu (economist), Mircea Kivu (sociolog), Adriana Neguț (sociolog), Ionuț Petrescu (sociolog), Monica Popa (sociolog), Smaranda Rotaru (sociolog) și Gabriel Stănilă (sociolog).

Titlul cărții este unul reprezentativ și bine ales pentru problematica descrisă în paginile acesteia.

Materialul este publicat la Editura Polirom în anul 2013.

În Introducere către o cunoaștere mai bună a rolurilor entităților de economie socială în procesul de dezvoltare locală
Claudia Petrescu identifică ca și soluție la problemele sociale precum

---

^[1] Sociolog, Coordonator Centrul de Resurse în Economia Socială și Dezvoltarea Resurselor Umane, Asociația Alternative Sociale, Șos. Nicolina, nr. 24, Iași; tel.: 0735.840.022; e-mail: mpitea@alternativesociale.ro.

somajul, sărăcia, migrația etc. economia socială. Aceasta din urmă oferă soluții viabile la incluziunea socială a grupurilor vulnerabile și măsuri active pentru aceste persoane.

Partea I. Economia socială și dezvoltarea locală – abordare teoretică cuprinde trei părți.

Materialul *Economia socială și dezvoltarea locală* este semnată de Gabriel Stănilă. Autorul detaliază cele trei categorii ale întreprinderilor și organizațiilor celui de-al treilea sector, perspectivă care își are originile în Franța. Aceste categorii sunt: întreprinderile cooperatiste, societățile mutuale și organizațiile descrise ca asociații însă care pot fi încadrate juridic diferit de la o țară la alta. În continuare ne este supusă atenției tema dezvoltării locale cu accent pe conexiunile dintre aceasta și economia socială. Gabriel Stănilă descrie entitățile de economie socială, elementele de inovație din România și impactul acestor instituții asupra dezvoltării locale. Una dintre concluziile acestei părți este aceea că întreprinderile sociale sunt responsabile de dezvoltarea locală prin activitățile pe care le derulează.

Materialul *Capitalul social, economia socială și dezvoltarea locală* este semnat de Adriana Neguț. Domnia sa face o scurtă prezentare a evoluției conceptului de economie socială, a cercetărilor făcute în România pe această tematică punctând definițiile economiei sociale din Europa. Capitalul social este abordat teoretic și autoarea face distincția între tipul *bonding* (caracteristic comunităților mici bazate pe relațiile din interiorul grupului de apartenență) și *bridging* (comunități cu nivel ridicat de capital sunt caracterizate de relații cu alte grupuri din afara grupurilor primare).

Materialul *Dezvoltarea locală în România – rolul organizațiilor de economie socială în furnizarea de bunăstare* este semnat de Claudia Petrescu. Autoarea este de părere că entitățile de economie socială au un impact semnificativ asupra dezvoltării locale. Domnia sa face o trecere în revistă a semnificației conceptelor de dezvoltare comunitară și dezvoltare locală subliniind principalele caracteristici ale dezvoltării comunitare care sunt legate de auto-ajutorare (self-help). Claudia Petrescu punctează faptul că întreprinderile sociale sunt elemente cheie în

acumularea de capital social și uman la nivel local și totodată reduc efectele negative ale procesului de dezvoltare la nivelul comunităților.

Partea a II-a. Analiza comparativă a entităților de economie socială din România este semnată de Claudia Petrescu și Gabriel Stănilă. Autorii trec în revistă cercetările realizate în România pe tematica entităților de economie socială punctând faptul că ei vor analiza patru din aceste tipuri. Acestea sunt: cooperativele (meșteșugărești și de consum), casele de ajutor reciproc (ale salariaților și ale pensionarilor), entitățile forestiere și formele de asociere ale producătorilor agricoli. Prezentări despre entitățile de economie socială regăsim și în alte publicații însă accentul este pus pe identificarea acestora în „regiuni de dezvoltare din perspectiva aglomerării urbane” (Luca, 2013:185).

Partea a III-a. Entitățile de economie socială din România. Cooperativele – studii de caz. Entitățile analizate sunt Certa Grup (autori Claudia Petrescu și Corneliu Ionescu) și Super Coop Târgu Neamț (Smaranda Rotaru, Ionuț Petrescu și Corneliu Ionescu). Studiile de caz se axează pe analiza următoarelor aspecte: guvernarea democratică, misiunea socială, activitatea economică, relația cu autoritățile, cadrul legal, domeniul de activitate, misiunea socială, distribuția profitului etc. Concluzia studiilor de caz este că aceste entități au reușit să promoveze principiile cooperatiste.

Partea a IV-a. Entitățile de economie socială din România. Casele de ajutor reciproc ale salariaților și pensionarilor – studii de caz. Entitățile descrise sunt Casa de Ajutor Reciproc Teiuș (Mircea și Corneliu Ionescu), Casa de Ajutor Reciproc Faur (Mircea și Corneliu Ionescu), Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor Omenia (Gabriel Stănilă și Corneliu Ionescu) și Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor Vâlcea (Gabriel Stănilă și Corneliu Ionescu). În această secțiune autorii fiecărui subcapitol prezintă entitățile din perspectivă istorică, a cadrului legal, a operaționalizării principiilor economiei sociale, a conducerii, a întreprinderii sociale în contextul comunității, a managementului, a apartenenței la rețele naționale și internaționale etc.

Partea a V-a. Entitățile de economie socială din România. Obști/composesorate – studiu de caz. Materialul *Asociații forestiere – Obștea Viișoara* este semnat de Monica Popa și Corneliu Ionescu. Abordarea autorilor în acest studiu de caz s-a axat pe descrierea cadrului legal, a conducerii, a modelelor de afacere, a misiunii sociale, a relației cu mediul înconjurător etc. a Obștei Viișoara. Domniile sale conchid că este lăudabil că organizația reușește să se susțină din surse proprii și că reușesc să exploateze rațional resursele existente.

Partea a VI-a. Entitățile de economie socială din România. Forme de asociere și cooperare ale producătorilor agricoli – studiu de caz. Materialul *BIOCOOP Sibiu* este semnat de Gabriel Stănilă și Corneliu Ionescu. Acest studiu de caz pune accent pe următoarele idei: anul apariției BIOCOOP Sibiu, principalele caracteristici ale întreprinderilor sociale, cadrul legal, implicarea în rețele și managementul financiar-contabil. Reprezentantul BIOCOOP Sibiu a precizat, în altă publicație că: „o primă problemă pe care am avut-o, mai ales la începutul activității noastre, se referea la confuzia frecventă legată de SC. care provine de la societate cooperativă și nu de la societate comercială” (Foca, 2012:160).

Acest material este unul recomandabil pentru persoanele interesate să afle mai multe informații despre entitățile din domeniul economiei sociale din România. Autorii care au contribuit la conceperea acestui studiu au încercat să surprindă cât mai multe aspecte legate de buna funcționare a acestor entități pentru a oferi cititorului o imagine cât mai clară despre activitatea acestora.

Minusul acestui material este acela că nu sunt prezentate concluzii generale despre aspectele care au fost prezentate în această carte.

Bibliografie

1. Foca, L. (2012). Interviu cu Wilhem Schuster, membru BIOCOOP Sibiu. *Revista de Economie Sociala*, Vol. II, Nr. 2/2012, pp. 158-164.
2. Luca, C. (2013). Recenzie Atlasul Economiei Sociale. Ediția 2012. *Revista de Economie Sociala*, Vol. III, Nr. 1/2013, pp. 183-185.

SOCIAL ECONOMY WITHIN THE CONTEXT OF LOCAL DEVELOPMENT

*Claudia Petrescu (Eds.),
Polirom Printing House, Iași, 2013*

Mihaela Pitea^[1]

Claudia Petrescu has a Ph. D. in sociology and works as a researcher within the Romanian Academy's Institute for the Research of Life Quality and is an associated teacher at the Faculty of Sociology and Social Assistance, within the University of Bucharest. She has written many articles in specialized magazines and many book chapters that discuss various social matters.

This book was written within the Project "Prometheus – the promotion of social economy in Romania through research, education and professional training at European standards", co-financed by the Social European Fund through the Sectorial Operational Program Development of Human Resources 2007-2013 and is implemented by the Foundation for the Development of Civil Society.

Claudia Petrescu has coordinated seven experienced authors from the field of social economy, who have contributed to the achievement of this material. These were: Corneliu Ionescu (economist), Mircea Kivu (sociologist), Adriana Neagu (sociologist), Ionuț Petrescu (sociologist), Monica Popa (sociologist), Smaranda Rotaru (sociologist) and Gabriel Stănilă (sociologist).

The title of the book is representative and well chosen for the matter it describes.

The material was published by the Polirom Printing House in the year 2013.

---

^[1] Sociologist, Coordinator within the Center of Resources in the field of Social Economy and Human Resources Development, Alternative Sociale Association, 24. Nicolina Road, Iași; tel.: 0735840022; e-mail: mpitea@alternativesociale.ro.

In the chapter **Introduction towards a better knowledge of the roles played by the social economy entities within the local development process**, Claudia Petrescu identifies social economy as being a solution for social matters such as unemployment, poverty, migration, etc. Social economy provides viable solutions for the social inclusion of the vulnerable groups and active measures for these people.

Part I. Social Economy and local development – a theoretical approach contains three parts.

The material *Social economy and local development* is signed by Gabriel Stănilă. The author describes into detail the three categories of the third sector enterprises and organizations, a view that has its origins in France. These categories are: the cooperative enterprises, the mutual aid societies and the organizations described as associations but can be legally classified differently from one country to another. Hereinafter, we are introduced to the local development theme, with an emphasis on the connections between it and social economy. Gabriel Stănilă describes the social economy entities, the innovation elements from Romania and the impact that these institutions have on local development. One of the conclusions drawn in this part is that social enterprises are responsible for the local development through the activities they carry out.

The article *Social capital, social economy and local development* is signed by Adriana Neagu. She makes a short presentation of the evolution that the social economy concept has had, of the researches carried out in Romania with regards to this issue, underlying the social economy definitions throughout Europe. The social capital is approached theoretically and the author makes the distinction between the *bonding* type (characteristic for small communities based on the relationships within the group they belong to) and *bridging* type (communities with a high level of capital, characterized by the relationships had with the other groups outside the primary groups).

The article *Local development in Romania – the role of the social economy organization in providing welfare* is signed by Claudia Petrescu. The author believes that the social economy entities have a significant impact on local development. She makes a summary of the

concepts of community development and local development, emphasizing the main characteristics of community development that are connected to the concept of self-help. Claudia Petrescu underlies the fact that the social enterprises are the key elements in the process of accumulating social and human capital at local level and in the same time they are also reducing the negative effects of the development process at community level.

Part II. Comparative analysis of the social economy entities from Romania is signed by Claudia Petrescu and Gabriel Stănilă. The authors make a review of the researches carried out in Romania for social economy matters, underlying the fact that they shall analyze four of these types. These are: cooperatives (handcraft cooperatives and consumer cooperatives), mutual aid associations (of the employees and of the retired persons), forestry entities and agriculture producers associations. We can also find presentations of social economy in other articles but the emphasize is placed on identifying them in the “development regions from the perspective of urban areas” (Luca, 2013:185).

Part III. Social economy entities from Romania. The cooperatives – case studies. The entities analyzed are Certa Grup (authors Claudia Petrescu and Corneliu Ionescu) and Super Coop Târgu Neamț (Smaranda Rotaru, Ionuț Petrescu and Corneliu Ionescu). The case studies focus on analyzing the following matters: the democratic government, the social mission, the economical activity, the relationship with the authorities, the legal framework, the activity field, the social mission, the distribution of profit, etc. The conclusion of the case studies is that these entities have succeeded to promote the principles of the cooperative.

Part IV. The social economy entities from Romania. The mutual aid funds of the employees and of the retired persons - case studies. The entities described are Mutual Aid Fund Teiuș (Mircea and Corneliu Ionescu), Mutual Aid Fund Faur (Mircea and Corneliu Ionescu), Retirement Mutual Aid Fund Omenia (Gabriel Stănilă and Corneliu Ionescu) and Retirement Mutual Aid Fund Vâlcea (Gabriel Stănilă and

Corneliu Ionescu). Here, the authors of each sub-chapter present the entities from a historical perspective, the legal framework, the operation of the social economy principles, the management, the social enterprise in the context of the community, of the management, of the affiliation to national and international networks, etc.

Part V. The social economy entities from Romania. Communities/compossessorates – case study. The article *Forestry associations – the Viișoara Community* is signed by Monica Popa and Corneliu Ionescu. The approach of the authors used in this study case has focused on describing the legal framework, the management, the business models, the social mission, the relationship with the environment, etc. of the Viișoara Community. The authors conclude that it is praiseworthy the fact that the organization manages to support itself from their own resources and that they succeed to use the existent national resources.

Part VI. The social economy entities from Romania. Different forms of association and cooperation for agriculture produces – case studies. The article *BIOCOOP Sibiu* is signed by Gabriel Stănilă and Corneliu Ionescu. This case study emphasizes the following ideas: the year when BIOCOOP Sibiu was founded, the main characteristics of the social enterprises, the legal framework, the involvement within networks and the financial-accounting management. The representative of BIOCOOP Sibiu has specified in other article that: "a main problem that we have encountered, especially in the beginning of our activity, has referred to the often confusion regarding the SC that comes from the cooperative society and not from the commercial society" (Foca, 2012:160).

This article is to be recommended to those people interested to find out more information about the Romanian social economy entities. The authors who contributed to formulate this study have attempted to capture as many features regarding the operation of these entities as possible in order to provide the reader a very clear image about their activity.

What is missing from this article is a presentation of the general conclusions regarding the aspects provided in the book.

Bibliography

1. Foca, L. (2012). Interview with Wilhem Schuster, member of BIOCOOP Sibiu. *The Social Economy Magazine*, Vol. II, Nr. 2/2012, pp. 158-164.
2. Luca, C. (2013). Review of the Social Economy Atlas. 2012 Edition. *The Social Economy Magazine*, Vol. III, Nr. 1/2013, pp. 183-185.

ECONOMIA SOCIALĂ A GRUPURILOR VULNERABILE

*Doru Buzducea (coord.)
Editura Polirom, Iași, 2013*

Daniela Gaba^[1]

Volumul „Economia socială a grupurilor vulnerabile” a apărut în cadrul proiectului *Prometeus – promovarea economiei sociale în România prin cercetare, educație și formare profesională la standarde europene*, cofinanțat prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POS DRU) 2007-2013. Sub coordonarea prof. dr. Doru Buzducea de la Universitatea din București, cartea oferă o imagine de ansamblu asupra inițiativelor de economie socială din România, imagine întregită prin prezentări amănunțite ale situațiilor grupurilor sociale cu cel mai mare risc de excluziune socială. Volumul reprezintă o selecție de studii ale unor cercetători și specialiști din domeniu, fiecare tratând problematica unei anumite categorii vulnerabile de populație pentru care au fost dezvoltate inițiative de economie socială.

Capitolul unu, semnat de Mircea Alexiu, reprezintă o introducere utilă în sfera economiei sociale. Autorul realizează un scurt istoric al economiei sociale în Europa, distingând cinci modele principale de economie socială, și continuă cu analiza evoluției politicilor publice din domeniul incluziunii în România prin raportare la cadrul conceptual și la politicile publice europene. Relația dintre mai multe concepte-cheie este analizată pentru a facilita o mai bună înțelegere a specificului actual al economiei sociale în România. Capitolul se încheie cu o detaliere a aspectelor relevante legate de POS DRU și de Programul Operațional Regional ca principale mecanisme de finanțare a proiectelor de economie socială în România.

---

^[1] Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea din București, Str. Ști-tu Măgureanu nr. 9, Sector 5, București, tel.: 0735.659.399, e-mail: daniela.gaba@yahoo.com.

Capitolul doi, elaborat de Cristina Baci, tratează economia socială din perspectiva politicilor sociale antișomaj. Capitolul debutează cu o introducere în problematica ocupării forței de muncă în România, șomajul fiind analizat în calitate de cost social al trecerii la economia de piață, și continuă cu o scurtă prezentare a evoluției ratei șomajului în perioada postdecembristă, urmată de o analiză a principalelor disparități de dezvoltare dintre cele opt regiuni de dezvoltare ale României. Capitolul continuă cu prezentarea principalelor măsuri active și pasive de protecție socială a șomerilor din țara noastră și se încheie cu o serie de precizări conceptuale legate de termenul de „economie socială” și cu exemplificări ale câtorva proiecte de economie socială care vizează incluziunea pe piața muncii în România.

Capitolul trei, semnat de Irina Petrovici, particularizează problema integrării pe piața muncii la specificul persoanelor cu dizabilități. Autoarea începe prin a trasa cadrul teoretic al dizabilității și continuă cu o serie de aspecte relevante legate de incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități în Europa. În finalul capitolului sunt prezentate exemple de bune practici din Spania și Marea Britanie.

Capitolul patru este elaborat de George Rădulescu împreună cu Mariana Sandu și abordează problematica complexă a incluziunii sociale a populației rrom. Autorii semnalează o serie de inconsistențe ale strategiilor și politicilor de incluziune socială a rromilor în România, inconsistențe care au condus la rezultate sporadice în pofida numeroaselor inițiative sociale întreprinse în domeniu. Cauzele cercului vicios al excluziunii sociale a rromilor în România sunt analizate printr-o abordare din perspectivă istorică, începând cu perioada robiei și cu cea a emancipării din timpul Principatelor, continuând cu perioada interbelică și cu deportările din timpul celui de-al doilea război mondial, cu politica de asimilare a rromilor caracteristică regimului comunist și terminând cu situația actuală.

Capitolul cinci, elaborat de Ioan Durnescu, reprezintă o incursiune în dificila problematică a (re)integrării sociale a foștilor deținuți; sectorul non-profit și statul sunt văzuți ca protagoniști ai unui joc de forțe în care cooperarea devine sigura soluție de câștig de ambele părți. Sunt analizate demersurile întreprinse de stat precum și o serie de inițiative

ale societății civile din România în scopul facilitării accesului foștilor deținuți pe piața muncii.

Capitolul șase, conceput de Mihaela Tomiță, abordează problematica consumatorilor de droguri. În prima parte a capitolului este trasat cadrul conceptual al consumului de droguri, autoarea realizând o taxonomie a teoriilor și modelelor explicative. Capitolul continuă cu descrierea cadrului legislativ internațional și național în domeniul drogurilor și mai apoi cu o perspectivă integrativă asupra intervențiilor de asistență socială a consumatorilor de droguri, precum și cu o analiză a actualului sistem integrat de asistență a acestei categorii de populație în țara noastră. În continuare autoarea abordează problematica reinserției sociale a consumatorilor de droguri cu o privire atentă asupra integrării acestora în muncă și oferă câteva exemple de bune practici din cel de-al treilea sector.

Capitolul șapte, elaborat de Mihaela Ștefan, abordează problematica familiilor monoparentale. Autoarea analizează evoluția familiei de la tradițional la modern, punctând apariția unor noi tipologii familiale, precum și alte schimbări majore care amplifică dezbaterile cu privire la dificultățile și riscurile întâmpinate de familiile contemporane. Monoparentalitatea este prezentată atât ca un efect al separării/divorțului, cât și ca un efect al altor fenomene de natură psiho-socială, precum decesul unuia dintre părinți sau opțiunea autoasumată (așa-zisele „mame singure prin opțiune”). Autoarea evidențiază necesitatea creșterii responsabilității sociale cu privire la familie, în general, și la familiile monoparentale, în special.

Capitolul opt, semnat de Monica Alexandru, abordează problematica tinerilor proveniți din centrele de plasament. Autoarea descrie cadrele legislative europene și naționale și principalele prestații și servicii sociale destinate acestora. Ultima parte a capitolului cuprinde o detaliere a politicilor privind ocuparea tinerilor, însoțită de exemple de bune practici dezvoltate în sistemul public de asistență socială în parteneriat cu organizații neguvernamentale din România și din străinătate.

Capitolul nouă, semnat de către coordonatorul volumului, prezintă situațiile anumitor categorii de copii și tineri aflați în situații de risc: copii separați de familie, copii expuși riscului de abuz, neglijare sau exploatare, copii cu dizabilități, cei cu unul sau ambii părinți plecați la

muncă în străinătate, copii rromi și cei care trăiesc cu HIV/SIDA, precum și copii și adolescenții consumatori de droguri. Fiecare dintre aceste categorii este analizată din perspectiva dificultăților și riscurilor sociale specifice și a ofertei de servicii sociale comunitare destinate lor. Capitolul se încheie cu o serie de recomandări pentru îmbunătățirea sistemului de protecție specială a copiilor în situații de risc din țara noastră.

Capitolul zece, semnat de Georgiana Anton Rentea și de Adelina Băncilă, reprezintă o analiză a situației persoanelor cu o formă de protecție în România. Autoarele evidențiază necesitatea intensificării eforturilor de integrare a refugiaților pe piața muncii și pledează pentru dezvoltarea unor servicii integrate în acest sens. Capitolul analizează statutul legal al persoanelor cu o formă de protecție în România și evaluează nivelul accesului acestora pe piața muncii și la cursuri de formare profesională. Autoarele prezintă principalele aspecte care justifică considerarea persoanelor refugiate ca un grup vulnerabil și continuă prin a discuta implicațiile conceptului de economie socială asupra acestora și prin prezentarea unor modele de bune practici din țări precum Canada, Germania și Spania.

Volumul abordează o temă de actualitate și de maximă importanță pentru România și pentru întreg spațiul comunitar, reprezentând o resursă valoroasă atât pentru studenții din domeniul științelor sociale cât și pentru specialiștii din domeniu și pentru decidenții politici, precum și pentru oricine altcineva interesat de inițiativele economiei sociale destinate incluziunii sociale a grupurilor vulnerabile în România.

THE SOCIAL ECONOMY OF VULNERABLE GROUPS

*Doru Buzducea (Ed.)
Polirom Press, Iași, Romania, 2013*

Daniela Gaba^[1]

“The Social Economy of Vulnerable Groups” has appeared in the *Pro-meteus – promoting social economy in Romania through research, education and professional training at European standards*, co-financed through the Sectoral Operational Programme Human Resources Development (SOP-HRD) 2007-2013. Edited by Professor Doru Buzducea from the University of Bucharest, the book offers an overview of social economy initiatives in Romania accompanied by detailed presentations of the situations of the social groups most threatened by social exclusion. The book represents a collection of studies conducted by researchers and professionals in the field, each of them dealing with a certain category of population for which social economy initiatives have been developed over time.

Authored by Mircea Alexiu, the first chapter represents a useful introduction to the sphere of social economy. The author sketches a short history of social economy in Europe, highlighting five major models of social economy, and goes on to analyzing the evolution of public policies in the field of social inclusion in Romania in relation to the European conceptual frame and public policies. The relationship between several key-concepts is examined in order to facilitate a better understanding of the current specific of social economy in Romania. The chapter ends with a description of relevant aspects of the SOP-HRD and of the Regional Operational Programme, seen as the main financing mechanisms of social economy projects in Romania.

---

^[1] Faculty of Sociology and Social Work, University of Bucharest, 9 Schitu Măgureanu Street, District 5, Bucharest, Romania, tel.: (+4)0735.659.399, e-mail: daniela.gaba@yahoo.com.

Chapter two, written by Cristina Baciu, deals with social economy issues from the perspective of unemployment policies. The chapter starts with an introduction of labour market issues in Romania, with unemployment being analyzed as a social cost of the transition to a market economy, and continues with a short presentation of the evolution of unemployment rates in the post-1989 period, followed by an analysis of the main disparities between Romania's eight development regions. Further on in this chapter the main measures (both active and passive) of social protection of the unemployed in Romania are presented; the chapter ends with a series of conceptual clarifications of the term "social economy" together with examples of several local social economy projects aimed at people's inclusion on the labour market.

Chapter three, signed by Irina Petrovici, particularizes the issue of labour market inclusion to the group of disabled persons. The author begins with a review of the theoretical framework of disability and goes on to highlight a series of relevant aspects of the social inclusion of the disabled in the European context. At the end of the chapter examples of good practice from Spain and Great Britain are presented.

Chapter four, co-authored by George Rădulescu and Mariana Sandu, deals with the complex issue of the social inclusion of the Roma population. The authors emphasize several inconsistencies of past strategies and policies for the inclusion of the Roma population in Romania, which have led to scarce results despite numerous initiatives in the field. The causes of the vicious circle of the social exclusion of the Roma in Romania are analyzed from a historical perspective, from the period of Roma's servitude and subsequent emancipation in the time of the Romanian historical provinces, to the inter-war period and then to the deportations during the second world war, to the "assimilation" policy of the communist regime, and finally to their current situation.

Chapter five, written by Ioan Durnescu, represents an incursion into the challenging issue of the social (re)integration of ex-convicts; the non-profit sector and the state are seen as protagonists of a game of power in which cooperation becomes the only viable solution for a mutual gain. Initiatives for facilitating ex-convicts' access to the labour market of both the state and of the civil society are analyzed.

Chapter six by Mihaela Tomiță delves into the issue of drug use. In the first part of the chapter the author reviews the conceptual framework of drug abuse, putting together a taxonomy of theoretical models in the field. The chapter continues with a description of the international and national legal framework and then with an integrative perspective on social work interventions in the field of drug use together with an analysis of the current integrated assistance system for drug users in Romania. Further on, the author discusses the issue of the social reintegration of drug users with a close look at their integration on the labour market, and offers examples of good practices from the third sector.

Chapter seven, written by Mihaela Ștefan, deals with the issue of monoparental families. The author analyses the evolution of the family from traditional to modern times, highlighting the emergence of new types of families as well as major changes which amplify the debates regarding the difficulties and risks facing contemporary families. Single parenthood is presented as an effect of both separation/divorce and of other psychosocial phenomena such as the passing away of one parent or the self-assumed option of single mothers (the so-called “single mothers by choice”). The author highlights the necessity of raising social responsibility in regard to the family in general and to monoparental families especially.

Chapter eight signed by Monica Alexandru tackles with the situation of young people exiting institutionalized care centers. The author describes the European and national legal framework and the main social financial assistance measures and social services for these young people, and in the last part of the chapter offers a detailed look on policies regarding their placement on the labour market accompanied by examples of good practices from the public social work system in partnership with NGOs from Romania as well as from abroad.

Chapter nine signed by the editor of the book presents the situations of certain categories of children and young people who find themselves at social risk: children separated from their families, children exposed to the risk of abuse, neglect or exploitation, children with disabilities, those with one or both parents working abroad, Roma children and those living with HIV/AIDS, as well as children and adolescents using drugs. Each of these categories is analyzed from the perspective of their

specific social difficulties and risks and of the availability of community social services for them. The chapter ends with a series of recommendations for improving the social protection of at-risk children from Romania.

Chapter 10 co-authored by Georgiana Anton Rentea and Adelina Băncilă represents an analysis of the situations of people granted a form of protection in Romania. The authors highlight the necessity of intensifying the efforts to integrate refugees on the labour market and argue for the development of integrated services in this regard. The chapter analyses the legal status of people granted a form of protection in Romania and evaluates their access to the labour market and to professional development programs. The authors present the main aspects which justify considering refugees as a vulnerable group and they continue by discussing the implications that the concept of social economy has on refugees and by presenting models of good practices from countries such as Canada, Germany and Spain.

The book deals with a topic of actuality and of maximum importance for Romania and for the entire European community and it represents a valuable resource for social sciences students, specialists in the field and policy-makers, as well as for anyone else interested by social economy initiatives aimed at the social inclusion of vulnerable groups in Romania.

ÎNTRE OPORTUNITĂȚI ȘI RISCURI: OFERTA DE ECONOMIE SOCIALĂ ÎN REGIUNILE DE DEZVOLTARE BUCUREȘTI-ILFOV ȘI SUD-EST

*Simona Maria Stănescu, Sorin Cace
și Filip Alexandrescu (coordonatori)
Editura: Expert, București, 2011*

Adina Mihăilescu^[1]

Lucrarea „Între oportunități și riscuri: oferta de economie socială în Regiunile de dezvoltare București-Ilfov și Sud-Est”, elaborată în cadrul Proiectului cu finanțare europeană: „INTEGRAT – resurse pentru femeile și grupurile roma excluse social”, cofinanțat din Fondul Social European în perioada 2010-2013 prin Programul operațional sectorial pentru Dezvoltarea resurselor umane 2007-2013, axa prioritară 6. „Promovarea incluziunii sociale”, domeniul major de intervenție 6.1. „Dezvoltarea economiei sociale”, coordonată de Simona Maria Stănescu, Sorin Cace și Filip Alexandrescu avându-i ca autori pe: Vlad Achimescu (cadrul metodologic), Ionuț Ardeleanu (II.3.), Daniel Arpinte (cadrul metodologic, II.1.), Cosmin Briciu (IV.1., IV.2., IV.3.), Gabriela Dima (III.1.), Flavius Mihalache (II.5.), Victor Nicolăescu (introducere), Gabriela Neagu (II.2.), Mihnea Preotesi (IV.1, IV.2., IV.3.), Gabriel Stănilă (I.1.), Laura Tufă (II.1.), Elena Zamfir (III.2.), Simona Maria Stănescu (introducere, sinteză, cadrul metodologic, I.2., V) și Sorin Cace (sinteză, cadrul metodologic, I.2., V.), Filip Alexandrescu (sinteză, cadrul metodologic, II.4., V) poate fi apreciată ca o evaluare exhaustivă, complexă și detaliată cantitativ și calitativ, asupra entităților de economie socială din perspectiva acestora de a contribui la inserția grupurilor vulnerabile pe piața muncii.

---

[1] Cercetător științific II, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română, Casa Academiei, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, București, tel.: 021.318.24.61, e-mail: adina.mihailescu@yahoo.com.

Studiul a analizat un număr substanțial de organizații neguvernamentale (229), societăți cooperative (235), case de ajutor reciproc (228), alte unități autorizate protejate, ateliere, etc. din Regiunile de dezvoltare București-Ilfov și Sud-Est, din perspectivă economică și socială pe baza a trei instrumente diferite: un chestionar destinat organizației (ONG, CAR sau societate cooperativă), un alt chestionar adresat managerului sau președintelui organizației, iar al treilea efectuat cu un număr de doi angajați ai organizației. Un plus al lucrării de față îl constituie și analizele calitative, bazate pe interviuri sau discuții de grup desfășurate în localitățile și județele din Regiunile de dezvoltare București-Ilfov și Sud-Est.

Calitatea vieții și condițiile sociale de muncă pentru anumite categorii vulnerabile de populație presupune punerea în valoare și valorificarea resurselor economice, cum sunt: bugetul se stat, de obicei limitat și care trebuie completat cu resurse local-teritoriale, de la unități social-economice, dar și de la organizații nonprofit sau voluntare de tip filantropic. La resursele mai sus amintite se adaugă și resursele neeconomice de tipul: contribuții voluntare la realizarea unor activități sociale - protecția mediului, amenajarea spațiilor de recreere cultural-sportive, etc. și stimularea unor forme de întraajutorare a copiilor, bătrânilor, construcții de locuințe prin inițiative locale.

Cartea de față se oprește la următoarele aspecte cu analize ample, privitoare la cadrul legal de funcționare al organizațiilor de tip ES, percepția cadrului legislativ și propuneri de îmbunătățire, colaborări între entități de ES și nu în ultimul rând cine ar trebui să sprijine economia socială în România? Lucrarea este structurată pe cinci capitole: I. Cadrul de organizare și funcționare al economiei sociale se referă la reglementări în CAR, CARP, ONG, cu îmbunătățirea acestui cadru legal; II. Profilul activităților economice în sectorul neguvernamental în care se urmăresc tendințele sectorului, resursele umane, formarea profesională continuă, suportul autorităților pentru sectorul neguvernamental, perspective de dezvoltare a acestuia; III. Resurse umane implicate în ES, în care se urmăresc ofertele de servicii și oportunități pentru persoanele cu dizabilități; IV. Promotorii ofertei între explicație și funcționare cu tipologiile entităților furnizoare de ES și profiluri județene cu studii de caz, acest capitol bazându-se pe analizele calitative, interviurile și discuțiile de grup, ca în final capitolul V. de Concluzii să

ne furnizeze informații despre strategiile integrate de susținere a acestor entități de ES.

Aceste entități funcționează pe baza principiului responsabilității sociale corporatiste, care are la bază valori etice în strategiile de comunicare cu consumatorii serviciilor respectiv desfășurate. Aceste valori etice din strategiile investiționale și de comunicare sunt reprezentate de norme și valori organizaționale, ghiduri de comportament, instrumente de luare a deciziilor și de rezolvare a conflictelor de interese. Câteva din cele mai conturate strategii investiționale care au la bază responsabilitatea socială corporatistă și dezvoltarea economică durabilă sunt: *modelul de civism corporatist al Băncii Mondiale* care are la bază ideea de compatibilitate între politicile economice ale companiilor și interesele societății. Organizațiile comerciale sunt văzute ca niște „cetățeni corporatiști” care trebuie să se angajeze în parteneriate cu instituții publice în scopul dezvoltării comunităților. Avantajele strategice ale firmelor sunt: sustenabilitatea pe termen lung a investițiilor; construirea unei mărci puternice a companiilor; dezvoltarea resurselor umane în cadrul firmei și în comunitate; crearea unei economii dezvoltate și a unei societăți stabile; *modelul de civism corporatist global* este specific firmelor multinaționale care își elaborează programe sociale și de dezvoltare economică pentru comunitățile din țările gazdă. Aceste proiecte permit menținerea companiilor în atenția publicului printr-un răspuns permanent la așteptările acestuia legate de o întoarcere a unei părți din profitul obținut către comunitatea respectivă. Din practică s-a văzut că firmele multinaționale care se implică în sărăcie, este cazul țărilor mai puțin dezvoltate, sau degradarea mediului, multinaționalele ajung să joace rolul de lider în mediile de afaceri din țările respective. Proiectele de acest fel aduc beneficii reciproce deoarece nu se mai bazează pe ideea de a face bine de dragul binelui ci reprezintă o nouă existență „prețul intrării în secolul XXI”, în care afacerile sunt dominate de ideea de interdependență în mediul de afaceri și de principiul „de a face pentru ceilalți ceea ce guvernele pot, dar nu fac”; *modelul reputației* propune companiilor să reflecte în strategiile lor principiile și valorile morale ale comunității. Prin aceasta se promovează pe termen lung valorile companiei precum și echilibrul între dorințele grupurilor cointeresate; *modelul de civism corporatist constructiv*

presupune investiții ale companiilor, în proiecte de revitalizare a economiilor comunităților în care funcționează. Acest tip de model devine operațional prin identificarea problemelor cu impact asupra stabilității economice a comunităților respective, ca și prin parteneriate între societățile publice și cele private, agenții guvernamentale sau nonguvernamentale; *modelul auditului social* prin care se urmărește definirea politicilor companiilor pornind de la identificarea unor criterii de apreciere a performanței sociale a lor. Punctul de plecare este auditul social al firmelor în care se urmăresc acțiuni de etică corporatistă, ca și angajamentul lor față de grupurile cointeresate și protejarea mediului. Pentru firmele din România aceste programe de responsabilizare socială corporatistă sunt puține, sunt prost promovate, iar cele care sunt promovate au rezultate parțiale sau chiar nu sunt cunoscute.

Orice firmă poate avea inițiative extraordinare în beneficiul comunității, dar, dacă ele nu sunt cunoscute, nu se demonstrează responsabilitatea socială, ca și reputația firmei respective. Având în vedere inițiativele firmelor privind piața, locurile de muncă, comunitatea și mediul înconjurător cei mai buni „ambasadori” ale acestor mișcări pot fi înșiși angajații, prin celelalte statuti ale lor: de clienți, membri ai asociațiilor de consumatori, ONG-uri, CAR-uri, CARP-uri, UPA, membri ai comunității în care trăiesc și cu familiile lor. Întâlnirile de informare trebuie să înceapă chiar de la angajare, ca și întâlnirile cu reprezentanții lucrătorilor, familiile angajaților toate pot oferi sugestii și pot fi un senzor eficace și la îndemână pentru acțiuni viitoare sau în desfășurare. Salariații vor contribui la reputația și popularizarea firmei în care muncesc. În *Carta socială europeană* este înscris dreptul după care „toți lucrătorii și patronii au dreptul de a se asocia liber în organizații naționale sau internaționale pentru protecția intereselor lor economice și sociale (art. 5) și dreptul după care toți lucrătorii și patronii au dreptul la negociere colectivă (art. 6)”. Țara noastră s-a aliniat normelor europene și în acest domeniu al reglementării relațiilor profesionale, al garantării revendicărilor privind drepturile economice și sociale aferente muncii. Aceste drepturi sunt totodată indicatori ai calității vieții de muncă oferind o imagine sui generis de stare a calității vieții de muncă. *Carta Socială Europeană* stipulează prin două articole că „lucrătorii au dreptul de a fi informați și consultați în cadrul întreprinderii”

(art. 21) și „au dreptul de a participa la determinarea și ameliorarea condițiilor de muncă și a mediului de muncă din cadrul întreprinderii” (art. 22). În țările europene dezvoltate este promovată, mai ales în cadrul doctrinelor și guvernărilor social-democrate și al sindicatelor, asocierea între umanizarea condițiilor de muncă și coparticiparea la luarea deciziilor.

În România, teme precum reducerea și simplificarea fiscalității, elaborarea de politici care să faciliteze creșterea economică și dezvoltarea firmelor, implementarea de mecanisme și instrumente care să permită creșterea competitivității produselor și serviciilor, pregătirea operatorilor economici din teritoriu, pentru a face față forțelor pieței și concurenței pe piața europeană, au făcut, în mod repetat, subiectul seminariilor, meselor rotunde, workshop-urilor, la care au participat numeroși reprezentanți ai organismelor de ES.

Viitorul activității de economie socială, nu poate fi roz, atâta timp cât nu sunt niște reguli, o ordine socială și o economie bine pusă la punct. Toate trebuie ordonate, și ca să fie ordonate, trebuie să se respecte niște legi. Contractarea serviciilor sociale în locul producerii acestora de către administrațiile publice locale este considerată o formulă de succes în aplicarea principiilor parteneriatului public-privat în domeniul social și reflectă o schimbare a abordării organizațiilor publice, de la o perspectivă ierarhică la o perspectivă competitivă, de piață, în care rolurile celor două părți implicate sunt clar separate. În loc de a considera că trebuie să dețină monopolul tuturor serviciilor sociale, autoritățile publice trebuie să sprijine organizațiile locale sau naționale care pot prelua unele activități, inclusiv oferind o finanțare totală sau parțială a acestora.

Bibliografie

1. Stănescu, S.M.; Cace, S.; Alexandrescu, F. (coordonatori); (2011). *Între oportunități și riscuri: oferta de economie socială în regiunile de dezvoltare București-Ilfov și Sud-Est*, Editura Expert, București www.iccv.ro.

BETWEEN OPPORTUNITIES AND RISKS: THE SOCIAL ECONOMY SUPPLY IN THE DEVELOPMENT REGIONS BUCHAREST-ILFOV AND SOUTH-EAST

*Simona Maria Stănescu, Sorin Cace
și Filip Alexandrescu (Eds.)
Printing House: Expert, Bucharest, 2011*

Adina Mihăilescu^[1]

The paper “Between opportunities and risks: the supply of social economy in the development regions Bucharest-Ilfov and South-East”, drafted within the European financed project “INTEGRAT – resources for the social excluded Roma women and groups”, co-financed from the Social European Fund during 2010-2013 through the Sectorial Operational Program for the Development of Human Resources 2007-2013, priority axis 6. “Promotion of social inclusion”, major intervention field 6.1 “Development of social economy”, coordinated by Simona Maria Stănescu, Sorin Cace and Filip Alexandrescu, and written by: Vlad Achimescu (methodological framework), Ionuț Ardeleanu (II.3.), Daniel Arpinte (methodological framework, II.1.), Cosmin Briciu (IV.1., IV.2., IV.3.), Gabriela Dima (III.1.), Flavius Mihalache (II.5.), Victor Nicolăescu (introduction), Gabriela Neagu (II.2.), Mihnea Preotesi (IV.1, IV.2., IV.3.), Gabriel Stănilă (I.1.), Laura Tufă (II.1.), Elena Zamfir (III.2.), Simona Maria Stănescu (introduction, summary, methodological framework, I.2., V) and Sorin Cace (summary, methodological framework, I.2., V.), Filip Alexandrescu (summary, methodological framework, II.4., V) can be considered an exhaustive, complex and detailed quantity and quality evaluation of the social economy entities from their perspective of contributing to the insertion of vulnerable groups on the labor market.

---

^[1] Scientific researcher II, Institute for Quality Life Research, Romanian Academy, Academy House, 13, 13 Septembrie Road, Bucharest 5, tel.: 0213182461, e-mail: adina.mihailescu@yahoo.com.

The study has analyzed a substantial number of nongovernmental organizations (229), cooperative societies (235), mutual aid funds (228), other authorized protected units, workshops, etc. from the Development regions Bucharest-Ilfov and South-East, from the economical and social perspective based on three different tools: a questionnaire for the organization (the NGO, CAR or cooperative society), another questionnaire for the manager or the president of the organization and the third is carried out on a number of two persons employed in the organization. A plus of this paper is represented by the quality analysis, based on interviews or group discussions that are carried out in the cities and counties of the Development regions Bucharest-Ilfov and South-East.

The quality of life and the social labor conditions for certain vulnerable population categories implies to improve and to capitalize the economical resources, such as: the state budget, which is usually limited and must be made up with local-territorial resources, from social-economical units, but also from philanthropic type nonprofit or volunteer organizations. To the resources mentioned above we add non-economical resources such as: volunteer contributions for producing social activities – environment protection, set up of cultural-sports leisure spaces, etc. and providing incentives for some activities of helping the children, the elders and building houses through local initiatives.

This book discusses the following matters making a wide analysis of the legal framework for the management of SE organizations, the view on the legal framework and improvement proposals, collaborations between SE entities and last but not least who is responsible to support the Romanian social economy? The book is structured on five chapters: I. Social economy organization and administration framework refers to the regulations of the CARs, CARPs, NGOs, improving this legal framework; II. The profile economical activities within the nongovernmental sector, following the trends of the sector, the human resources, continuous professional training, the support of the authorities for the nongovernmental sector, perspectives for its development; III. Human resources involved in SE, following the job supply and the opportunities for the disabled persons; IV. The supply promoters between expla-

nation and administration with the typologies of the entities that provide SE and the county profiles with case studies, this chapter being based on quantity analysis, interviews and group discussions, and the final chapter V. Conclusions that provide information on the integrated strategies for supporting these SE entities.

These entities are running based on the principle of corporatist social responsibility that has at core the ethic values included in the communication strategies for the respective consumers services. These ethic values from the investment and communication strategies are represented by norms and organizational values, behavior guides, tools for making decisions and for resolving conflicts of interests. Some of the best shaped up investment strategies that are based on corporatist social responsibility and sustainable economical development are: the *World Bank model of corporatist civism* that is based on the idea of compatibility between the companies' economical policies and the society's interests. Commercial organizations are seen as "corporatist citizens" that should commit to partnerships with public institutions in order to develop communities. The strategic advantages of the companies are: the long term sustainability of the investments; building o a strong trademark for the companies; developing human resources within the company and the community; creating a development economy and a stable society; the *model of global corporatist civism* is specific for the multinational companies that formulate social and economical development programs for the communities of the host countries. These projects allow maintaining the companies in the attention of the public through a permanent response to its expectations regarding the partial comeback of the obtained profit to the respective community. We have seen in practice that the multinational companies getting involved in poverty matters, in the case of the less developed countries, or in the matter of environmental degradation, end up playing the leader's role in the business environments of those countries. This kind of projects bring mutual benefits because they are no longer based on the idea of doing good for the sake of goodness, but they represent a new existence "the price of going into the 21st century", where business is dominated by the idea of interdependence within the business environment and by the principle "of doing for the

others what the governments are not doing”; the *model of reputation* proposes to the companies to reflect in their strategies the principles and the moral values of the community. In this way, the company’s values and the balance between the desires of the co-interested groups are promoted on long term; the *model of constructive corporatist civism* implies investments made by the companies in projects that revitalize the economies of the communities where they run their business. This type of model becomes operational by identifying the problems with impact on the economical stability of the respective communities, and also through partnerships with the public and private companies, governmental or nongovernmental agencies; the *model of social audit* has the objective of defining the companies’ policies starting from the identification of some assessment criteria for their social performance. The starting point is the social audit of the companies that follow corporatist ethic actions, and also of their commitment to the co-interested groups and to the environmental protection. For the Romanian companies, these social corporatist empowerment programs are quite few, badly promoted and those that are promoted have partial results or are not known at all.

Any company can have extraordinary initiatives to the benefit of the community, but, if they are not known, then social responsibility or the reputation of the respective company are not proved. Having in view the initiatives of the companies regarding the market, the jobs, the community and the environment, then the best “ambassadors” for these movements can be the employees themselves, among their other positions of: clients, members of the consumers associations, NGOs, CARs, CARPs, UPAs, members of the communities they live in together with their families. The information meetings must start since employment and also the meetings with the representatives of the workers and with the employees’ families, all these can provide suggestions and can be an efficient and handy sensor for the future or the ongoing actions. The employees shall contribute to the reputation and the promotion of the company they work for. The *European Social Charta* records the right of “all employees and employers to associate freely into national or international organizations for the protection of their economical and social interests (art. 5) and the right of all employees and emplo-

yers to carry out collective negotiation” (art. 6). Our country has complied with the European norms also in this field that regulates professional relationships and guarantees the requisitions regarding the social and economical rights of labor. These rights are also indicators for the labor life quality, providing a sui generis image on the quality of labor life. The *European Social Charta* provides in two articles that the “workers have the right to be informed and consulted within the enterprise” (art. 21) and “have the right to participate in the process to determine and improve the work conditions and the labor environment conditions within the enterprise” (art. 22). The developed European countries are promoting, especially within the social-democratic and unions doctrines and governments, the association between making the work conditions more human and co-participating in the decision making process.

In Romania, themes such as reducing and simplifying the taxation system, drafting policies that facilitate the companies’ economical growth and development, implementing mechanisms and instruments that allow a better competitiveness of the products and services, preparing the economical operators from the field, in order to cope with the market forces and the competition of the European market, were, time and time again, the subject of seminars, round tables, workshops, where a large number of SE entities representatives have participated.

The future of social economy activity cannot be pink as long as there are no rules, a social order and a well set up economy. All must be ordered, and in for them to be ordered they must comply with some laws. Contracting social services instead of producing them by the local public administrations, is considered a success formula that applies the principles of the public-private partnership within the social field and reflects a change in the approach of the public organizations, from a hierarchical perspective to a competitive, market perspective, where the roles of the two parties involved are clearly separated. Instead of considering that they must have the monopole of all social services, the public authorities must support the local or national organizations that can take over some activities, including the provision of total or partial financing.

Bibliography

1. Stănescu, S. M.; Căce, S.; Alexandrescu, F. (coordonatori); (2011). *Between opportunities and risks: the social economy supply in the development regions Bucharest-Ilfov and South-East*, Printing House Expert, Bucharest www.iccv.ro.

CINE VA CAȘTIGA ÎN NUMELE DEMOCRAȚIEI GLOBALE?

Democrație globală. Perspective normative și empirice,
Autori: Daniele Archibugi, Mathias Koenig-Archibugi,
Raffaele Marchetti, Cambridge University Press,
Cambridge, (2012), 310 p.

Diana Mărgărit^[1]

În 2012, trei bine cunoscuți autori din câmpul teoriei politice internaționale au publicat una dintre cele mai complexe lucrări referitoare la aspectele teoretice și empirice ale democrației globale. Daniele Archibugi este directorul Consiliului Italian de Cercetare Națională din Roma și profesor de inovare, guvernare și politici publice la Universitatea din Londra, Departamentul de Management; Mathias Koenig-Archibugi este conferențiar în politici globale la London School of Economics, în vreme ce Raffaele Marchetti este profesor de relații internaționale la Universitatea LUISS din Italia.

R. Marchetti, autorul celui de-al doilea capitol (primul fiind Introducerea), apără modelul sistemului politic “all-inclusive” ca reacție pe măsură la noile cerințe ale ordinii post-Westphaliene. În contextul guvernării globale, ar trebui să se manifeste atât un demos global, cât și un cadru instituțional în acord cu integrarea de tip federal.

În al treilea capitol, T. MacDonald susține modelul democrației părților implicate (“stakeholder democracy”) care ar determina reducerea unor anumite inegalități și creșterea legitimității instituțiilor globale democratice. Ca răspuns la ardoarea poziției sale, Th. Christiano, autorul celui de-al patrulea capitol, a încuviințat să joace rolul lupului cel rău, cu alte cuvinte, împotriva democrației globale. Argumentul său se

---

[1] Asistent doctor la Departamentul de Științe Politice, Relații Internaționale și Studii Europene, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România, Bd. Carol 1, nr. 11, 700506, Iași, Romania, e-mail: diana.margarit@uaic.ro.

bazează pe presupunerea că, deși asociațiile voluntare ale statelor democratice respectă condițiile transparenței și responsabilității, proceselor globale de guvernare încă le lipsește legitimitatea. Modelul asociațiilor statelor democratice poate, la un anumit nivel, să stea drept etalon, dar acesta se află departe de a deveni unul universal și de succes.

În al cincilea capitol, A. Follesdal argumentează în favoarea unei democrații cosmopolite axată pe reglementări la multiple niveluri, reglementări referitoare la responsabilitatea democratică și directă sau indirectă implicare a cetățenilor. În capitolul următor, C. Gould admonestează atitudinea euforică a democrațiilor privitoare la dimensiunile globale ale democrației și neglijarea nedreaptă a celor regionale. Dintr-o perspectivă multidimensională, democrația transnațională ar trebui, astfel, să reprezinte un amestec de instituții de guvernare, garantarea drepturilor omului, crearea unor noi forme ale democrației regionale și comunităților regionale.

Al șaptelea capitol, semnat de T. Murithi, invocă situația Națiunilor Unite ca agent al democrației globale, idee asupra căreia mai reflectaseră și Archibugi, Balduini și Donati (2000, pp. 125-142). Îndoiala sa referitoare la reforma ONU este înlocuită de încrederea în Federația Mondială a Lumii, dotată cu instituții civile, naționale și supranaționale. Într-o manieră radicală, a opta intervenție este cea a lui B. Frey, în care conjură spectrul stăruiitor al guvernului mondial, de obicei respins, acuzat de utopism chiar de către democrații cosmopoliți și globali. Într-un asemenea context, el sugerează o apropiere a cetățenilor de politicile globale prin unități democratice funcționale și cetățenie adaptată (non-exclusivă la limitele naționale și mai deschisă către limitele organizațiilor).

Articolul lui M. Koenig-Archibugi ar putea fi sintetizat sub forma lui *quid pro quo*, o pendulare între soluțiile căii democrației etatice și cele ale democrației globale. Bogata și exuberanta istorie a democrației naționale (Mihăilescu 2013, pp. 40-45) și multitudinea teoriilor privind aspectele, normele, valorile sau practicile sale ar trebui valorificate în favoarea noii democrației în proces de naștere. La final, acesta sugerează o listă (non-exhaustivă) de șase posibile căi, teorii segmentare care s-ar putea încadra cu succes în standardele democratice globale.

În al zecelea capitol, K. Macdonald apără modelul instituțional plural de scepticismul privind fezabilitatea sistemului democratic global de luare a deciziilor. În acest sens, atenția sa se îndreaptă către aspectele rational-instituționale ale guvernării globale. Fără să am intenții reducționiste, cred că ingredientul său secret pentru o democrație globală realizabilă este investiția în responsabilitate. Mai mult, aceeași asumție pare să fie prezentă și în următorul capitol, unde J. Tallberg și A. Uhlin elogiază activitatea societății civile în crearea unei viitoare democrații globale. Prin mecanisme și levierile sale, extinde participarea și, simultan, întărește responsabilitatea.

B.S. Chimni evidențiază implicațiile sociale și economice ale democrației globale. Rezistând reducționismului modelului occidental modern, el preferă ideea unui cosmopolitism insurgent capabil să accepte mai multe și diferite „modernități”; să lupte împotriva imperialismului spre a stabili bunăstarea socială globală; să mențină statul drept interfață a politicilor globale; să creeze o democrație multistratificată.

În al treisprezecelea capitol, intenția lui D. Archibugi constă în a scoate la lumină legăturile dintre teoria păcii democratice și democrația globală. Dacă ar exista o legătură de netăgăduit între pace și democrație, atunci, pentru a ne apropia de democrația globală, ar trebui să așteptăm ca toate statele să renunțe la hainele și năravurile autoritare? Cu siguranță, nu. Cu toate acestea, democrațiile actuale ar trebui să profite de enormele avantaje internaționale ale lor, în fața statelor autoritare. Chiar dacă lumea nu este decât parțial liberă, scopul dobândirii unei democratizări complete nu trebuie nicicând abandonat.

Spiritul analitic al cărți, R. Falk, anunță în ultimul capitol prea-multul care mai trebuie îndeplinit în numele democrației globale, dar admite că a depășit deja etapa „imaginărilor utopice”. În pofida unor false promisiuni și pericole ale democrației globale, Falk dovedește conștiința a faptului că, în aceste timpuri noi și schimbătoare, misiunea indivizilor (și, desigur, cea a cercetătorilor) constă în „a acționa, gândi și simți global și normativ, în ciuda a ceea ce decidem să facem la nivel local și personal” (Falk 2012, p. 283).

Democrația globală este pusă în evidență prin tensiunea dintre organizațiile internaționale și principiile și procedurile democratice. Dintr-o perspectivă confederală, democrația poate atinge proporții globale doar

prin intermediul statelor membre ale organizațiilor internaționale. Cu cât sunt mai democratice statele, cu atât și instituțiile vor fi mai democratice. Dintr-o perspectivă federală, indiferent de regimul politic a statelor, viitorul democrației globale se află în mâinile instituțiilor internaționale reformate. Dintr-o perspectivă policentrică, toți actorii sistemului internațional (state, organizații, corporații, grupuri, cetățeni etc.) influențează mecanismul global al deciziilor. Mai rămân încă multe de făcut pentru democrația globală, dar prin intensificarea mobilizării sociale și a cooperării dintre state, reformele organizațiilor internaționale și crearea de noi reglementări, răsăritul unei noi epoci a guvernării ar putea veni mai curând decât ne-am aștepta.

Editorii au sugerat anumite criterii de organizare a capitolelor în această ordine. Totuși, pe măsură ce cititorul parcurge paginile, realizează că ar fi fost posibile și alte criterii. De pildă, una dintre dificultățile referitoare la complexitatea democrației globale constă în aspect metodologic. Democrația globală ar trebui înțeleasă ca o teorie „cuprinde-tot” (“catch-all” theory) (K. Macdonald, Tallberg, Uhlin) sau ca o teorie de tip divide (“divide-it” theory) (Koenig-Archibugi, Chimni)?

Din punctul meu de vedere, această carte se relevă a doua unei arene Olimpice în care sportivii concurează în același joc sau în unul diferit. Totuși, ca în cazul Jocurilor Olimpice, toți sportivii sunt reuniți de dorințe, așteptări și emoții similare, făcând parte din aceeași comunitate, cea a sportului de performanță. *Mutatis mutandis*, autorii care sunt „activi” în aceste pagini sunt cercetători preocupați de implicațiile teoretice, instituționale, axiologice, procedurale ale democrației globale, chiar dacă de pe poziții contrare. La un moment dat, cititorul ar putea avea impresia că toți autorii implicați în acest proiect editorial concurează pentru găsirea celei mai ușoare și sigure căi către democrația globală. Și, pus în situația ipotetică a numirii unui câștigător, ar fi mirat să descopere că adevăratul câștigător se află înafara paginilor, este el însuși, cititorul. Fiind o carte extrem de complexă și de bine organizată despre democrația globală, sunt convinsă că, în cazul în care ar fi tradusă, publicul științific românesc ar aprecia-o.

Bibliografie

1. Archibugi, D., Balduino, S. and Donati, M. (2000), The United Nations as an agency of global democracy. În Holden, B. (coord.), *Global Democracy: Key Debates*. Routledge, London, 125-142.
2. Mihailescu, B.C. (2013). Ideologie și progres. *Revista de Economie Socială*, 1, 40-45.
3. Falk, R. (2012). The Promise and Perils of Global Democracy. În Archibugi, D., Koenig-Archibugi, M. and Marchetti, R. (coord.), *Global Democracy. Normative and Empirical Perspectives*, Cambridge University Press, Cambridge, 274-284.

WHO WILL WIN IN THE NAME OF GLOBAL DEMOCRACY?

Global Democracy. Normative and Empirical Perspectives,
Authors: Daniele Archibugi, Mathias Koenig-Archibugi, Raffaele Marchetti,
Cambridge University Press,
Cambridge, (2012), 310 p.

Diana Mărgărit^[1]

In 2012, three well-known scholars in the field of international political theory edited one of the most complex books regarding the theoretical and empirical aspects of global democracy. Daniele Archibugi is Research Director at the Italian National Research Council, in Rome and Professor of Innovation, Governance and Public Policy at the University of London, Department of Management, Mathias Koenig-Archibugi is Senior Lecturer in Global Politics at London School of Economics, while Raffaele Marchetti, Professor of International Relations at LUISS University in Italy.

R. Marchetti, the author of the second chapter (the first one being the introduction), defends the model of the all-inclusive political system as the suitable reaction to the new demands of the post-Westphalian order. In the context of global governance, there should be both global demos and institutional framework according to federal integration.

In the third chapter, T. Macdonald advocates for the model of the stakeholder democracy which would determine the decrease of certain inequalities and the increase of legitimacy of democratic global institutions. In response to his eagerness, Th. Christiano, the author of the fourth chapter, agreed to play the role of the bad wolf, in other words, against global democracy. His argument is based on the presumption that even though the voluntary associations of the democratic states

---

^[1] Diana Margarit, PhD is Assistant Professor at the Department of Political Science, International Relations and European Studies, "Alexandru Ioan Cuza" University from Iasi, Bd. Carol 1, no. 11, 700506, Iasi, Romania, e-mail: diana.margarit@uaic.ro.

respect the conditions of the transparency and the accountability, the global processes of governance still lack legitimacy. The model of democratic states associations may at a certain level stand as a standard, but this is far from becoming a successful and universal one.

In the fifth chapter, A. Follesdal argues for a cosmopolitan democracy based on multi-level regulations concerning the democratic accountability and the direct or indirect implication of the citizens. One chapter later, C. Gould vituperates the euphoric attitude of democrats towards the global dimensions of democracy and the unfair neglect of the regional ones. From a multidimensional perspective, transnational democracy should therefore represent a mixture between institutions of governance, the guarantee of human rights, the creation of new forms of regional democracy and regional communities.

The seventh chapter, signed by T. Murithi, invokes the case of the United Nations an agent of global democracy, idea on which Archibugi, Balduini and Donati (2000, pp. 125-142) previously reflected. His doubt concerning the UN reform is replaced by the confidence in the World Federation of Nations having civil, national and supranational institutions. In a radical manner, the eighth's intervention is that of B. Frey, in which he conjures the haunting spirit of the world government, usually rejected, accused of utopianism even by cosmopolitans and global democrats. In this peculiar context, he suggests a rapprochement of the citizens to the global politics through functional democratic units and adaptive citizenship (non-exclusive to the national boundaries and more opened to the organizational ones).

M. Koenig-Archibugi's article might be summed up as a *quid pro quo*, a swinging between solutions on the path of state-democracy and those for the global democracy. The rich and exuberant history of national democracy (Mihalescu 2013, pp. 40-45) and the array of theories concerning its aspects, norms, values or practices should be exploited on behalf of the new democracy about to be born. In the end, he suggests a (non-exhaustive) list of six possible paths of segmental theories which might successfully fit the global democratic standards.

In the tenth chapter, K. Macdonald defends a pluralist institutional model, against the skepticism regarding the feasibility of the global democracy system of decision making. In this respect, her attention

focuses on the rational-institutional aspects of the global governance. Without any reductionist intentions, I believe that her secret ingredient for a reachable global democracy is the investment in accountability. Moreover, the same assumption seems to be presented also in the next chapter where J. Tallberg and A. Uhlin praise the activity of civil society in the creation of a future global democracy. Through its mechanisms and levers, it both expands participation and enforces accountability.

B.S. Chimni stresses out the social-economic implications of global democracy. Being against the reductionism of the Western modern model, he prefers the idea of an insurgent cosmopolitanism able to accept several and different “modernities”; to fight against imperialism in order to establish the global social welfare; to maintain the state as the main interface of global policies; to create a multi-layered democracy.

In the thirteenth chapter, D. Archibugi’s attempt consists in revealing the liaisons between the democratic peace theory and global democracy. If there is an undeniable link between peace and democracy, then, in order to see us approaching to global democracy, should we wait for all states to give up their authoritarian clothes and habits? Certainly not. Still, nowadays democracies should profit from their enormous international advantages over the authoritarian states. Even though the world is still partially free, the goal of complete democratization should never be abandoned.

The analytical spirit of the book, R. Falk, announces in the last chapter the much more that has to be done for global democracy, but appreciates that it already surpassed the phase of “utopian imageries”. Despite some false promises and perils of global democracy, Falk proves the consciousness of the fact that in these new and changing times, the individuals’ mission (and of course of the scholars) is “to act, think and feel globally and normatively, whatever we decide to do locally and personally” (Falk 2012, p. 283).

Global democracy is put into the light through the tension between international organizations and democratic principles and procedures. From a confederal point of view, democracy can reach global dimensions only through the member states of the international organizations. The more democratic the states, the more democratic the international institutions. From a federal point of view, no matter the

political regimes of the states, the future of global democracy is in the hands of reformed international institutions. From a polycentric point of view, all the actors of the international system (states, organizations, corporations, groups, citizens and so on) influence the global mechanism of decisions. There is still much to be done for the global democracy, but through the intensification of social mobilization and the cooperation between states, the reforms of the international organizations and the creation of new regulations, the rising of a new era of the governance may come sooner than expected.

The editors suggested some criteria for organizing the chapters in that certain order. However, as soon as the reader passes through its pages, he realizes that there could also be stressed out other criteria. For instance, one of the difficulties in perceiving the complexity of global democracy consists in methodological aspects. Should global democracy be understood as a “catch-all” theory (K. Macdonald, Talberg, Uhlin) or as a “divide-it” theory (Koenig-Archibugi, Chimni)?

In my eyes, this particular book reveals itself as an Olympic arena where players compete in the same game or in a different one. Still, as in Olympic Games, all the competitors are gathered by similar desires, expectations and emotions, being part of one same community, namely that of high performance sport. *Mutatis mutandis* the authors who “perform” in the pages of this book are scholars preoccupied with the theoretical, institutional, axiological, procedural implications of the global democracy, be they for or against it. At a certain point, the reader might be under the impression that all the authors involved in this editorial project are competing for finding the easiest and the safest path toward global democracy. And if put in the situation of naming the winner of this competition, he would be astonished to discover that the real winner is outside of the pages, it is him-the reader. By being an extremely complex and well-organized book on global democracy, I am convinced that if be it translated, the Romanian scientific public would appreciate it.

References

1. Archibugi, D., Balduino, S. and Donati, M. (2000), The United Nations as an agency of global democracy. In Holden, B. (Ed.), *Global Democracy: Key Debates*. Routledge, London, 125-142.
2. Mihailescu, B.C. (2013). Ideology and Progress. *Journal of Social Economy*, 1, 40-45.
3. Falk, R. (2012). The Promise and Perils of Global Democracy. In Archibugi, D., Koenig-Archibugi, M. and Marchetti, R. (Eds.), *Global Democracy. Normative and Empirical Perspectives*, Cambridge University Press, Cambridge, 274-284.

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORI

Autorii vor avea în vedere audiența interdisciplinară și multinațională atunci când își redactează contribuția. Trebuie avute în vedere implicațiile analizei pentru cititorii din alte domenii, alte țări și alte discipline. Prezentarea stereotipizantă a indivizilor și a grupurilor sociale va fi evitată.

Scop: *Revista de Economie Socială* se dorește a fi un cadru de promovare, reflecție și dezbateră a temelor de interes pentru domeniul economiei sociale. Articolele și studiile publicate vor reflecta aspecte teoretice și practice, experiențe locale, naționale și transnaționale. Revista încurajează abordări inovatoare inter și transdisciplinare pentru dezvoltarea economiei sociale, reunind perspective teoretice din mediul academic și de cercetare cu perspectivele practice ale organizațiilor profit și non-profit, ale experților din întreprinderile sociale și administrație.

Articolele vor conține numărul specificat de cuvinte, inclusiv rezumatul, cuvintele cheie, notele și bibliografia, în funcție de tipul articolului:

1. Pentru studii teoretice: 5000-7000 cuvinte
2. Pentru studii empirice: 5000-7000 cuvinte
3. Pentru descrieri de experiențe și bune practici: 1800-2200 cuvinte
4. Pentru recenzii: 800-1200 cuvinte

Este de dorit ca textul să nu mai fi fost publicat sau trimis spre publicare în altă parte. Dacă autorul are un articol înrudit publicat, va specifica acest lucru.

Autorul va respecta îndrumările tehnice, datele limita de trimitere a articolelor/studiilor (15 ianuarie, 01 aprilie, 15 iunie, 1 septembrie și 1 noiembrie) și de retrimitere a acestora în termen de o săptămână după primirea opiniilor din peer-review.

Pentru a asigura procesul de peer-review, autorii sunt rugați să trimită articolul în limba română și în limba engleză, în două fișiere a câte două exemplare, din care câte unul fără datele de identificare și fără vreun reper cu privire la autorul acelei contribuții.

Este încurajată citarea articolelor din publicații cotate ISI și/sau recunoscute de către CNCIS/CNCS, respectiv din numere anterioare ale acestei reviste. Articolele vor fi trimise în format electronic, ca fișier atașat, la adresa: jse@alternativesociale.ro.

Sunt binevenite contribuțiile care reflectă studii și cercetări realizate de autori în ultima perioadă pe următoarele teme:

- a. istoria și originile economiei sociale;
- b. solidaritate socială și antreprenoriat;
- c. democrație participativă/active citizenship;
- d. justiție socială;
- e. incluziune socială;
- f. liberalism și solidaritate creștină;
- g. binele individual – binele social;

- h. responsabilitate individuală – responsabilitate socială;
- i. autonomie individuală – socială;
- j. conflicte și cooperare societală;
- k. forme de economie socială și practici;
- l. familia – ca unitate a structurii sociale;
- m. mișcarea cooperatistă europeană contemporană;
- n. dezvoltarea durabilă;
- o. lupta împotriva sărăciei;
- p. coeziune socială;
- q. ocupare deplină;
- r. vulnerabilitate și grupuri vulnerabile;
- s. experiențe locale, regionale și naționale în domenii ale economiei sociale;
- t. experiențe și practici de formare în domenii ale economiei sociale;
- u. alte teme de interes pentru domeniul economiei sociale.

Structura articolelor

Autorii sunt rugați să urmeze următoarele indicații cu privire la *structura articolelor*:

- ✓ TITLU: Cambria, 14, litere mari, centrat;
- ✓ Prenume și nume: aliniat dreapta, Cambria, 12;
- ✓ Date de contact (la subsol, câte o notă pentru fiecare autor): titlul academic/poziția în organizație, denumirea departamentului și a instituției, adresa de corespondență, numărul de telefon, e-mail (Cambria, 9);
- ✓ Rezumat: 150-200 de cuvinte, în acord cu structura de mai jos, Cambria 10, 1 rând;
- ✓ Cuvinte cheie: între 3 și 8, Cambria 10, aliniat dreapta, italic;
- ✓ Textul: Cambria 12, 1,5 rânduri;
- ✓ Mulțumiri (eventuale);
- ✓ Contribuția autorilor la redactarea articolului;
- ✓ Note;
- ✓ Bibliografie (references);
- ✓ Un scurt curriculum vitae, precizând principalele contribuții științifice ale autorului, alte publicații.

Tabelele și figurile pot fi inserate în text sau prezentate câte unul pe pagină la sfârșitul articolului, cu titlu, numerotate, cu precizarea sursei.

Structura rezumatelor

Pentru studii empirice/experimentale:

1. Tema și obiectivul cercetării.
2. Metodologia de cercetare
3. Caracteristici ale participanților la studiu/ale comunității studiate
4. Rezultatele obținute sau estimate.
5. Concluzia, cu implicațiile și aplicațiile rezultatelor.

Pentru sinteze/studii teoretice:

1. Tema studiului.
2. Perspectiva teoretică de la care pornește studiul; obiectivul studiului.

3. Sursele utilizate (ex: baze de date, tipul de literatură analizată, eventual criteriile de selecție a acesteia).

4. Concluziile principale la care s-a ajuns în urma analizei/sintezei teoretice.

Pentru prezentarea de experiențe:

1. Tipul de experiență.
2. Caracteristicile ale organizației/acțiunii prezentate
3. Aspectele noi/pozitive din respectiva experiență
4. Posibile întrebări/sugestii pentru studii/experiențe viitoare

Stilul textului

Autorii sunt rugați să urmeze următoarele indicații cu privire la *stilul textului*:

- ✓ Utilizați varianta britanică a limbii engleze.
- ✓ **Primul titlu** se scrie cu **bold**, prima litera cu majuscule și aliniat la stânga.
- ✓ Numerotați paragrafele sau secțiunile cu cifre arabe. Evitați paragrafele foarte scurte sau formate dintr-o propoziție.
- ✓ Utilizați **bold** în text doar pentru **subtitluri** (numerotate, alineat).
- ✓ Pentru sublinieri în text, utilizați *caractere italice*.
- ✓ În textul principal, numeralele de la unu la zece trebuie scrise în cuvinte, dar pentru numerele mai mari trebuie utilizate cifrele (ex.: 11, 23, 264)
- ✓ Toate acronimele trebuie scrise în întregime prima dată, chiar și cele care sunt foarte des utilizate (ex.: UK, EU etc.)
- ✓ Scrieți procent (nu %!) cu excepția parantezelor ilustrative.
- ✓ Între textul din stânga și semnele de punctuație nu se lasă spațiu.

Citarea și bibliografia

În text, dați numele de familie al autorului, anul apariției cărții și pagina (dacă există) între paranteze (Cole 1992, p. 251).

Pentru referințe care au între unu și trei autori, trebuie menționați toți (Cole, Green și Black 2003).

Pentru referințe cu patru sau mai mulți autori se utilizează următoarea formă (Cole ș.a. 2003).

IMP: toți autorii vor trebui menționați la bibliografie (nu se permite trimitere de genul *et al.*!)

Lista completă a referințelor citate, aranjate în ordine alfabetică a numelor de familie, va trebui scrisă la 1.5 rânduri, la sfârșitul articolului, în următoarea formă:

1. Cole, T. (1992). *The Journey of Life. A Cultural History of Aging in America*. Cambridge University Press, Cambridge.
2. Elder, G.H. and Clipp, E.C. (1988). Wartime losses and social bonding: influences across 40 years in men's lives. *Psychiatry*, **51** (1), 177-198.
3. Ruth, J.-E. and Oberg, P. (1996), Ways of life: old age in life history perspective. In Birren, J.E., Kenyon, G., Ruth, J.-E., Schroots, J.F.F. and Svensson, T. (Eds), *Aging and Biography: Explorations in Adult Development*. Springer, New York, 167-186.

Trimiterile la documente legislative vor respecta următoarea formă:

In *text*: denumirea cunoscută a documentului și codul de identificare (Com(2007) 332 Final) sau denumirea cunoscută și anul: Legea asistentei sociale (2011);

La *bibliografie*: Emitent. An. Titlul documentului. Codul de identificare. Publicat in ..... sau Disponibil la:.....; Consultat la data de: .....

Se respectă următoarele:

✓ Autorii sunt rugați să reducă la minim trimiterile la lucrări nepublicate sau care urmează să fie prezentate la conferințe, pentru că sunt dificil de găsit de către cititori. Dacă se optează pentru astfel de trimiteri, se va indica: titlul conferinței, organizatorul, locul și data la care va fi susținută prezentarea.

✓ *Titlurile de Cărți și Reviste sunt Scrise cu Caractere Italice, Tile Case.* (fiecare cuvânt cu literă mare).

✓ Titlurile de Lucrări, articole și capitole din cărți se scriu tip sencece case (doar primul cuvânt cu majusculă) fără caractere italice.

✓ Se utilizează (Eds./coord.) și (Ed./coord.) acolo unde este cazul.

Citarea paginilor de internet sau a publicațiilor online

✓ Menționați autorul, data, titlul, instituția care a publicat sau numele celei care găzduiește lucrarea, asemeni unei publicații tipărite. Apoi specificați: Disponibil online la ..... sau Adresa completa de internet [data accesării].

Tabele

✓ Tabelele trebuie inserate în text, numerotate consecutiv, cu precizarea sursei.
✓ Dimensiunile trebuie să se potrivească încadrării într-o pagină de 190 mm x 130 mm.

✓ Titlul trebuie scris înaintea tabelului, cu prima literă mare, cu caractere italice.

✓ Conținutul tabelului: numele rândurilor/coloanelor se scriu cu prima literă mare. Sunt preferate titlurile scurte. Detaliile tehnice sau metodologice (cum ar fi eșantionul, tipul de statistică) ar trebui descrise în denumire sau în note cu privire la table. Se utilizează doar o decimală.

Figurile

✓ Se trimit inserate în text sau pe pagini separate, numerotate consecutiv și denumite.

✓ Capturile vor fi în fișiere separate.

✓ În interiorul textului menționați locul aproximativ al tabelelor și al figurilor.

Copyright: Responsabilitatea conținutului articolelor revine, în întregime, autorului (autorilor). Autorul care trimite un manuscris (care este indicat pentru corespondență, în cazul semnării de către mai mulți autori) are responsabilitatea de a se asigura ca trimiterea spre publicare/publicarea a fost încuviințată de toți autorii. Este de asemenea responsabilitatea autorului de a primi acceptul instituției de proveniență pentru publicare, dacă acesta îi este solicitat. Corespondența legată de un manuscris va fi purtată cu autorul care va trimite textul, dacă nu există specificată, de la început, o altă solicitare din partea semnatarilor articolului.

RECOMMENDATIONS FOR AUTHORS

The authors should take into consideration the interdisciplinary and multinational addressability when they write their works. They should also take into consideration the implications of the analysis for the readers from other study areas, other countries and other subjects. The stereotypical presentation of individuals and social groups should be avoided.

The articles will contain the specified number of words including the abstract, keywords, notes and references:

1. For theoretical studies: 5000-7000 words
2. For empirical studies: 5000-7000 words
3. For described experiences and best practices: 1800-2200 words
4. For book reviews: 800-1200 words

The text should not have already been published or sent to another publication. If the author has a similar article published, he/she should specify this.

The text should respect the technical recommendations.

The authors should respect *the deadlines for:*

- *papers submissions* (**15th January, 01th April, 15th June, 1th September and 1th November**)

- and for *submitting the reviewed papers* (one week after peer-review feedback).

It is encouraged the quotation of the articles from the ISI publications, from journals approved by CNCSIS/CNCS) and from other volumes of the publication.

Articles will be sent electronically as an attachment to: *jse@alternativesociale.ro*

In order to ensure the peer-review process, the authors are asked to send the article in Romanian and in English Languages, in two copies each, of which one without the identification data and without any clue regarding the article's author.

We welcome articles that reflect the studies and researches conducted by the authors in recent years on the following topics:

- a. the history and origins of the social economy;
- b. social solidarity and entrepreneurship;
- c. participatory democracy/active citizenship;
- d. social justice;
- e. social inclusion;
- f. liberalism and Christian solidarity;
- g. individual welfare - social welfare;
- h. individual responsibility – social responsibility;
- i. personal autonomy – social autonomy;
- j. societal conflicts and cooperation;
- k. forms of social economy and practices;
- l. family - as a unit of social structure;
- m. contemporary European cooperative movement;
- b. sustainable development;

- o. fight against poverty;
- p. social cohesion;
- q. full employment;
- r. vulnerability and vulnerable groups;
- s. experiences of local, regional and national social economy;
- t. experience and training practices of the social economy;
- u. other topics of interest to social economy.

Structure of article

The authors are asked to respect the following indications regarding *the articles' structure*:

- TITLE: Cambria, 14, centred, uppercase;
- Name and surname (Cambria 12, right align);
- Contact details – as footnote, one for each author - academic title, the name of the department and of the institution, correspondence address, phone number, e-mail address (Cambria 9);
- Abstract: 150 – 200 words, Cambria, 10, 1;
- Keywords: between 3 and 8, Cambria, 10, right align, it;
- The main text: Cambria, 12, line spacing 1.5, justified;
- Acknowledgments (if needed);
- The author's contribution to the article;
- Notes;
- References;
- A short CV with the main scientific contributions of the author, other publications.

The tables and the images should be presented one by one on the page at the end of the article, with title, numbering and the source.

Structure of abstracts

For empirical/experimental manuscripts:

1. Theme and objective research.
2. Research methodology
3. Characteristics of participants in the study/studied community
4. Approximate or expected results.
5. Concludes with implications and applications results.

For synthesis/theoretical studies:

1. Theme study.
2. Theoretical perspective from which starts the study, the objective of the study.
3. The sources used (eg databases, the type of literature review, possible criteria for selecting it).
4. The main conclusions reached in the analysis/synthesis theory.

For the presentation of experiences:

1. Type of experience.
2. Characteristics of the organization/action set
3. New issues/positive experience
4. Possible questions/suggestions for future studies/future experiences.

Text style

The authors are asked to take into consideration the following indications regarding *the text's style*:

- For the English language use the British style;
- The first title should be written with bold, the first letter is capital and left aligned;
- Number the paragraphs or the sections with Arab numbers. Avoid very short paragraphs or one sentence paragraph;
- Use bold in text only for subtitles (numbered, aligned);
- For underlining use italic characters;
- In the main text, the numerals from one to ten should be written in words, but for higher numbers should be used numbers (e.g. 11, 23, 264);
- All the acronyms should be written fully for the first time, even those that are used really often (e.g. UK, EU etc);
- Footnotes are allowed only for details and technical information (including statistical data);
- Write 'percent' (not %!) with the exception of illustrative brackets;
- Do not leave empty spaces between text and punctuation.

Quotation and bibliography

Write the author's surname, the year of the book's apparition and the page (if it exists) between brackets, in the text (Cole 1992, p. 251).

For references that have between one and three authors, should be all mentioned (Cole, Green and Black 2003).

For references with four or more authors should be used the following formula: (Cole *et al.* 2003).

IMP: every author should be mentioned in the bibliography (it is not allowed a style as this: *et al!*).

The complete list of the quoted references, arranged in alphabetical order by surnames should be written with 1.5 line spacing, at the end of the article, using the following style:

1. Cole, T. (1992). *The Journey of Life. A Cultural History of Aging in America*. Cambridge University Press, Cambridge.
2. Elder, G.H. and Clipp, E.C. (1988). Wartime losses and social bonding: influences across 40 years in men's lives. *Psychiatry*, **51** (1), 177-198.
3. Ruth, J.-E. and Oberg, P. (1996), Ways of life: old age in life history perspective. In Birren, J.E., Kenyon, G., Ruth, J.-E., Schroots, J.F.F. and Svensson, T. (Eds.), *Aging and Biografy: Explorations in Adult Development*. Springer, New York, 167-186.

For references on laws:

Please indicate, inside *text*: the known title of document and the identification code: (Com(2007) 332 Final) or the known title of document and year: Social assistance law (2011);

On *references*: The author/the institution that published or the name of the host institution. The date/year. The title. Identification code. Published in ..... or Available at:..... [the date of the page's visit].

The following indications should be respected:

- The authors are asked to reduce at minimum the references to unpublished works or that which are to be presented at conferences, as they are difficult to find by readers. If this type of reference is used, you should indicate: the conference's title, the organiser, the place and the date at which the work will be presented.

- *Titles of Books and Magazines are Written with Italics, Tile Case* (each word with capital).

- The Works Titles, articles and chapters should be written using sentence case (only the first letter capital) without italics.

- You should use (Eds./coord) and (Ed./coord) ... where necessary

Internet pages or online publications quotation

- Mention the author, the date, the title, the institution that published or the name of the host institution, as the same as a printed publication.

- Then specify: Available online at .....or the Complete internet address [the date of the page's visit]

Tables

- The tables should be in text or presented on separate pages at the end of the paper, consecutively numbered and you should write the source.

- The dimensions should fit the dimensions of a page of 228 x 152 mm (of which the text takes 184 x 114 mm).

- The title should be written before the table, with the first letter capital, italics.

- The content of the table: the names of the rows/columns should be written with the first letter capital. Short titles are preferred. The technical or methodological details (for example, the sample, type of statistics) should be described in the name or in the notes regarding the tables. Only one decimal should be used.

Images

- The references are made on separate pages, consecutively numbered.

- The captions should be in separate files.

- Inside of the text you should mention the approximate place of the tables and images.

Copyright: Submission of a manuscript implies that the work described has not been published before (except in the form of an abstract or as part of a published lecture, or thesis), that it is not under consideration for publication elsewhere. The author (authors) has (have) the full responsibility of the articles' content. The submitting (Corresponding) author is responsible for ensuring that the article's publication has been approved by all the other coauthors. It is also the authors' responsibility to ensure that the articles emanating from a particular institution are submitted with the approval of the necessary institution. Only an acknowledgment from the editorial office officially establishes the date of receipt. Further correspondence and proofs will be sent to the corresponding author(s) before publication unless otherwise indicated.